

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

7-66

1161
 U-38 Մարտի 3.
 Պիք սեփիւ Գեղձի

891.981
 U-38

ՊԻՔ ՍԵՓԻԼ ԳԵՂՁԻ

Մ Ի Ի Է Լ Լ Ի Գ Ի

Յ Ո Վ Ս Է Փ Մ Ա Ր Ո Ի Շ

1161 11333

Լ Ս Ի Թ Ը Ն Է

Ի Ս Ե Ը Ը Թ Ա Պ Ի Ը Դ Ե Ս Ի Դ Տ Է

ԷՎՎԵԼԻ ՔԵԼԱՄ

1

Գրքըմ ճանիպնտե Գարատու Պաղար նոմ շէհրտե կիճէ նըսֆը սուլէրի գըրա եա գըն պիր ուֆագ խանետե եաշըմա պիր խա թուն օթուրմուշ պիր տիւղեյե ոյուգլար ի սէ տե սրատա պիր այրըպ' սօլ էլի իլէ էօ նիւնտե օլան պէշի սալար վէ սաղ էլինտե պուրունան տուա թէսպիհինի շէվրերէք տու տագլէրինին հարաքեթինտէն խպատեթ իթ ախիլի պէյան օլուր :

Պէշիին տէրունինտե տեօրթ եախօտ պէշ այրք պիր գըզ չօճուգ եաթմըշ, պաղէն ու յանրը կիպի օլտուգտա խաթունը մէրսումէ դոյրեթ իլէ պէշի սալար վէ թէքրարէն չօ ճուգ ոյույե տալորգտե էվվէլք' մինվալ լըղրե ս...սնե տեվամ խտէր :

Թ... նասու քի սէօյէ-

- Այսպէս ճէկիմ սէօղէրէ պիր էյիճէ տիգ-
գաթ իլէ :

- Բէք էյի , սէօղէ պագալըմ :

- Լփլէլա , պիլմէմ ֆարգընտա օլտունմու ,
շէհրին ահալիսի պու էվէ բէք ֆէնա նաղար
իլէ պագայօր :

- Լփլէլթ :

- Իբինճի , տիվանէ հէր նէ հալա օլուր իսէ
օլտուն , գար , թուֆան տինլէմէյիպ եարը կի-
ճէտէն սօնղրա տըշարը չըգայօր :

- Պուտա սահիհ :

- Գալըյօր էվին իչինտէ չօճուղըլա Տիրուհի
ապլա վէ պիրտէ կէօյա պէքճի տէյու թութ-
տուգլէրի առէմ քի միւճէրրէպ սէրիսօշ օլ-
մալը տըր , զիրա տիգգաթ էթտիմ պու կիւն
մէյիսանտէտէ զիյատէճէ իչտի :

- Պու սէօղէրին կիւղէլ , ֆագաթ պագալըմ
սօնունու նէրէյէ գարար վիրէճէքսին :

- Շիմաի գալգըպ կիտիպ չօճուղըլէն օլտու-
ղու էվէ աթէշ վիրմէլիլի :

Պու սէօղէրի աէր աէմէղ , օլ պիր արգա-
տաչը եէրինտէն սըջըրայարապ վէ պէնզինտէ
րէնկ գալմայարապ :

- Տիսէնէ Աիպիրէ գատար եօլըմուղ վար -
աէյու ճէվապ իթտի :

- Գօրգմա հիչ պիր շէյ տույու... պագ-
սանա տըշարտա նէ հալ... ոջն
գար եաղմըլ վէ հալ...

տէ ին ճիւն եօգ վէ ուղագ մէսաֆէ տէյիլ , ի-
քի աաղմ եէր : Լթէշի վիրտիքտէն սօնղրա ,
պիրաղ մէյտան ալտըգտէ վէ ճէմիլէթ թօք-
լանտըղը անտէ՝ եարտըմա եէրիշըր կիպի իչէ-
րի կիրիպ չօճուղը էլտէ իտէր իթմէղ , արա-
պամըղ հաղըր պէքլէյօր օլուր՝ պինիպ տօղրու
Բէֆէ եօլունու թութարըգ : Պուրատէն Բէ-
ֆէյէ թէլէղըաֆ եօք տուր , մատտէ անղաչը-
լըպ արգամըղտան առէմ չըգարանա տէկին
պիղ եէրիշիպ կէմիլէ պինմիշ օլուրուղ : Աւմ-
մամ քի էվին իչինէ պիղտէն մատա՝ կիրէն
պուլունսուն , զիրա , նասըլ քի սէօղէտիմ ,
շէհրին ահալիսի էվին էօնիւնտէն կէչտիկի
վագթ աէօնիւպ պագմայօր պիլի :

Տինլէյէն արգատաչը պիրաղ միւլհագա իթ-
աիքտէն սօնղրա ճէվապ իթտի :

- Պէն հէր հալտէ սանա իթաաթ իթմէլի-
յիմ , չուն էմըլէր սանա վիրիլմիշ տիր , պու-
եօլ իլէ միւրատըմըղըն իճըրատընտէ օլաճաղը-
մըղէ սէնին ագըն իրէյօր իսէ , վագթ զայպ
իթմէյէլիմ , Աթամպօլա կիթմէղ իսէք Սիպի-
րէ կիտէրիղ եա - տէյէրէք այաղէ գալտըգ-
աէ տիկէրի իթտի :

- Գօրգմա պէն սէնի Սիպիրէ կէօնտէրմէմ ,
զիրա կէ... քի օրանըն հալասընը
հաղ... տօղրու Աթամպօլա կի-
աէր... իթը հայվան գօշ

սուն արապայա , սէն կէլնէ գատար պէն
հաղըր խտերիմ հէր նէքի իգթիղա իսէ աթէշ
վերմէք իչուն :

() Գույան տօսթուսուղու հէր նէ գատար
էվտէն էվէ կէզտիրխօր իսէքտէ մէմուլ խտե-
րիղ քի էվիլէլա խաթըրըմըղա բայէթ խտեր .
սանիէն նագլիէթի պիր էյիճէ անլամագ միւ-
րատընտէ օլտըղընէ շիւպհէմիղ օլմատըղըն-
տան պիղիմ իլէ կէլմէսի իգթիղա օլարագ չօ-
ճուղուն տիւշմէնլէրինի պուլունտըգլէրի մա-
հալտէ պըրաղըպ պիր ախէր խանէյէ տախիլ
օլուրուղ , չուն խանէի մէզքիւրտէ տախի
պէշիքտէ եաթան չօճուղէ բաճի քէյիիէթլէր
ղուհուր իթմէսիլէ հասպ իւլ իճապ օրատտ
պուլունմամըղ լաղըմ կէլեր :

Շէհրի մէզքիւրըն ախէր խանէլէրինէ բու-
պարէն՝ էքէյի պիր քէպիր պինա տախիլնտէ ,
եանի զապթիլէ պէյինին(*) էվինտէ , տիվան-
խանէլէր , օտալէր , նէրախպան պաշլէրի մօմ
վէ քէնքէ բլըգլէրի իլէ միւնէվլէր օլարագ
կէօյա կիւնէշ բլըղընէ իհթիաճլէրի եօգ կիւ
պի կիճէնին գարանըղը միւմքինի մէրթէպէ
ղայպ օլմատընէ ճէհտ իթմիշ խտիլէր :

Սօպալէր լաղըմը կիպի եանմըշ , շէօյէքիմ
տըշարտէ օլան շիտտէթլի սօուգ՝ խանէնին
տէրունինտէ գարարկիր օլան էվիլէլ պահար
սըճագըղը իլէ կիւլէշմէքտէն ֆարիղ կէլէ-
րէք՝ բէնճիրէ ճամլէրինին իւղէրինէ նաղը իւ-
լէտիլի պին տիւրիւ , թամաշայէ շայան , չի-
չէք վէ աղաճ բէսիմլէրիլէ քէնախիսինի պէյան
իթմէկէ սուլն օլմուշ խաի :

Կիճէնին նըսըֆ տէվրի կիւղար խտելի հայ-
լըճա օլմուշ իսէտէ՝ ճէմիլէթ թաամտէն հէ-

(*) Բուսիանըն քիւշիւք յէնիլլէրինտէ մէմէքէթ խաարէսի-
չուն եպընըղ պիր զապթիլէ պէյի պուլունուար քի բօխմէսթը
թապիր խտրիլէր , վէ զապթան թաիֆէսինտէն ախէր քիմէնէ
օլմայըպ շէհրին հէր պիր ումուրի անէ իհալէ օլմուշ տըր :

նուզ գալը մըջ օլարագ սաղէնտէլէր մաղուր-
քա տէնիլէն բաղսը չալմաղէ պաշլամըջ, բազս
խտէն զապիթանըն մահմուզլէրի մուզղեանըն
ուսուլինի զարպ խլէմէսի վէ ճիլվէլն տիլպէր-
լէրին ու ֆագ սյագլէրի պիլ քէմայլէ իճրաի
բագս իթմէլէրի վագթին միւրուրինի ֆիքրէ
կէթիրմէզ իտի :

Իսանէ սահիպի միւտեպպիր պիր քիմնէ , պիր
թարաֆտէ օթուրմուշ իքի իւչ ահպապ իլէ
սէօհպէթ իտէրքան՝ պէնտէլէրինտէն պիրիսի
կէլիպ խապէր վէրտի Բէթերսպուրկտան պիր
թաթար կէլմիշ օլուպ կէթիրտիկի մէքթու-
պի աճէլէթէն թէսլիմ իթմէք միւրատընտէ
օլտուղինի :

Պու խապէրի ալըր ալմաղ տէր ագէպ զապ-
թիլէ պէյի եանընտէ պուլունան քիմնէլէրտէն
իզն մաթլուպ իտէրէք պիր թէնհա օտայէ չէ-
քիլիպ էմր խլէտի կէլէն թաթարը եանընէ
չըգարմալարընր :

Իքի տագըգէտէն սօնղրա ուղուենճա պօլու ,
տինճ , կէնճ վէ կէօրիւնիւչտէ գուվլէթլի
ֆագաթ եօրղունիլըգտէն մէճալի գալմամըջ
պիր ատէմ օտատէն իչէրի կիրիպ վէ պօյնուն-
տէ ասըլը օլան մէշին չանթատէն պիր մէք-
թուպ չըգարըպ սիւալ իթտի :

- Սիլվիսիսի իզ քէնտիմ Վարասու Պազար
- չէհրինին զապթիէ պէյի :
- Լիլլէթ :

Թաթար պու ճէվապը ալտըգտան սօնղրա
մէքթուպի պէյի թէսլիմ իթտի :

Օլապթիէ պէյի կէլէն նամէյի սչըպ էվլէլա
թարիխինէ աիգգաթ իթալքտէն սօնղրա
թաաճճիւպ իլէ սիւալ խլէտի :

- Բէթերսպուրկտան պուրայէ ալթը կիւն-
տէ՞ մի իրիշտինիզ :
- Պու կիճէ թէքմիլ օլսայըտը թամամ ալթը
կիւն օլաճաղըտը :

- Լիլլէթ հագգընըզ վար : Սիզին կիրի թա-
թարըր բէք նատիր պուլունուր , չունքի պու
էյեամտէ պէօյլէճէ չաքըք իրիշմէնիզ հէր ի-
կիտին հարճը տէյիլ , սիզին զայրէթ վէ սա-
տագաթլընըլ իգթիզա օլան մահպլէ իֆատէ
իթմէքտէ գուսուր իթմէմ :

- Թէչէքքիւր իտէրիմ էֆէնտիմ :
- Հայտէ օլլամ , պիրազ բահաթ խլէ-տէ-
յերէք զապթիէ պէյի պէնտէլէրինտէն պիրի-
նի չաղըրըպ էմր խլէտի լաղմը մէքթէպէ
թաթարըն բահաթ իթմէսիչուն տիգգաթ
իթմէլէրինի :

Կէլէն մէքթուպ Բէթերսպուրկտէ միւթէ-
պէր պիր քիմնէտէն կէօնտէրիլմիշ օլուպ զը-
տէ հարֆ պէ հարպ թէրճէմէսինի խտէրիզ :

- “ Բալլօ Լնարէիչ :
- “ Պու մէքթուպիմ սալպը տօթանէնիզէ
“ վասըլ օլտուղի անտէ , իքի այ մուգատտէմ
“ Տէրի Լընէտէն թարաֆընըզա վարիտ օլան

« Եաշըճա պիր տիշ Էհլի իլէ պերապեր պիր
 « ուֆագ գըզ չօճուգ պունըարըն իքիսինի
 « պիրլքթոտ պիր տագըգէ զայպ իթմէյերէք
 « իհթիմամլու պիր արապա տերունինտէ իւչ
 « Եախուտ տէօրթ սօլտաթէ թէրֆիգէն թա
 « րաֆըմըգա իրսալ իթմէնիզ մաթլուպըմ տըր :
 « Սիգին էօթէտէն պերու միւտէպպիր վէ մու
 « տագըգ քիմնէ օլմանըզ մալիումըմ օլա
 « րագ՝ պու խուսուստէ տախի հէր վէչ իլէ
 « սիգէ օլան էմնիէթիմ իգթիզասընճէ հարա
 « քէթտէ օլաճաղընըզ պի իշթիպահ տըր :
 « Մերսուճէլէր իլէ պիրլքթոտ օլան ազլի
 « ՚էրիշան խաթուըր պուլունտըղընըզ շէհ
 « րին խասթէխանէսինէ վազ իթտիրիսլ տեր
 « տինէ տալա միւմքին իսէ իճապլնէ պագմա
 « նըղտէ պու տօսթընըզ տերէճէի քէմալտէ
 « մէմուէն իսէճէ կինիզին իֆատէսի իլէ սէլամ
 « լէր օլունուր :

« 17 քեանսունի սանի 1852 »

Օտպթիէ պէյի պալա՛տէ զերր օլունան նու
 մէյի մուտագգըգատէ գրաաթ իյլէյիպ զիյատու
 սիլէ թաաճճիւպ իթտի վէ պիրազ միւլա
 գտտէն սօնըրա . հէր նէ գատար պու մագլուպ
 օլունան քիմնէլէրի թանըր իսէտէ , քէյֆիէ
 թին պիլ էգրաֆ թէֆհիմինէ ճէհտ իթմէք
 միւրատիլէ կէնտի Եալէրինի չաղըրթարըրըպ
 սիւալ իյլէտի :

— Իքի այ Էվլէլ Օսմանլու թօբրաղընտէն

լքի տիշ Էհլի , պիր ուֆագ չօճուգ վէ պիր
 տէ պերապերլէրինտէ պիր խըզմէթքեար կէլ
 տի , տէֆթէրէ գայա օլմու՛ շլէր մի տիր :

— Էվլէթ էֆէնտիմ , վասըլ օլտուգլէրի կիւն :

— Պու կիւնլէրտէ մահալլէրինի թէպտիլ իթ
 տիլէր թի :

— Խայըր էֆէնտիմ , Եինէ Էվլէլքի իսքեան
 իթտիրլէրի գըրա Եագըն պիր ուֆագ Էվտէ
 տիրլէր :

— Տիշ Էհլինին պիրի տիվանէ տէյի՛ մի :

— Էֆէնտիմ պէնտէնիզ տահա գարար վի
 րէմէտիմ նէ օլտուղունա :

— Նի՛շին :

— Օիրա հէր կիւն պին տիւրլու թաաճճիւպ
 օլունաճագ հիքեայլէր տինլէնյօր օլ տիշէհ
 լինին հագգընտա :

— Նէ՞ կիպի :

— Կիճէլէրի Էվտէն չըգըպ Ղմպարա (*) կիտէ
 րիմիշ , հէր նէ գատար գաբուլէր գաբալը ի
 սէտէ Էլլնտէքի աոա իլէ տիւրթտիւքտէ ա
 չըլըր իլէրի կիրէրիմիշ վէ օլ մահալտէ սա
 պահա տէ կին ճինլէր իլէ վագթ կէչիրիր տէ
 յու նագլ իտէյօրլար : Հաթթա իւչ կիւն
 Էվլէլ գայըն վալիտէմ Եարը կիճէտէն իքի

(*) Գարատու պաղարտէ Ղմպար իսիլէ շէհրտէն թաղըրա
 տէ պիր քէպիր տէվլէթ պինտըր վար քի իգթիզա օլտուղի ան
 տէ ասաքիին զախիքսինի օլ մահալլէ տերճ իտերլէր իսիշ :

սասթ սօնդրա չիֆթլիքսէն տէօնէրքան Մ՛մ
 պարըն տէրունինտէ պիր գըրմըզը ըջըզ կէօր-
 միւշ վէ պատէհու թիւֆէնք վէ դապանչա
 սէսլէրի իշլթտիրտէ հէմէն աճէլէ իլէ կէն-
 տինի էվէ Գթմըշ իսէտէ օլ տէրէճէ գօրգ-
 մուշ իտի քի իւչ կիւն քէֆսիղ Կտօչէքտէ
 եաթտը վէ օլ թարաֆտէն կէչիպ պիր մահալ-
 լէ կիթմէկէ թէվպէ իթտի : Շէհրին ահալի-
 սինին ճէմիսի օլ ալըէթ իչուն բէրի տիր տէ-
 յօրլար :

— Պունլարըն թօքու գօճա գարը սէօղէրի ,
 մէճլիս տույմատան շիմտի սէնին իլէ չըգըպ օլ
 էվէ կիտէրիղ վէ օլ քիւչիւք չօճուղու վէ պիր-
 տէ անը պագան իխթիարճա գարըը պուրայա
 կէթիրիրիղ վէ պու կիճէ Մէթերսպուրկիս
 եօճու իտէրիղ : Տիվանէյի տախի եարըն խաս-
 թախանէյէ գօմայը :

— Եմը սիզին տիր էֆէնտիմ :

Իօլիս պէյի հէման շինէլի կիլիպ եալէրիլէ
 կիթմէք իւղըն իքան , եանղըն նէվպէթճիլէ-
 րինաէն պիրտի աճէլէ իլէ իրիշիպ խապէր կէ-
 թիրտի պու սէօղէր իլէ :

— Ըթէշ վաթ էֆէնտիմ :

Պէյ նէրէտէ օլտուղընի սիւալ իթտիքտէ
 նէվպէթճի ճէվապ իթտի :

— Եֆէնտիմ բէրինին էվինտէ :

Պու մապէնտէ պէյին եալէրի տէօնիւպ
 մէմունիէթ իլէ պէյէ պագտը , կէօյա նապլի

սահիհ օլտըղինի անլաթմագ իսթէրիտի :

— Չապըզ եարտըմ կէօնտէրսինլէր պէն շիմ-
 տի իրիշիրիմ — տէյու պէյ էմը իտիւպ վէ սօնդ-
 րա եալէրինէ տէօնիւպ — էլպէթտէ պունտա
 պիր էսրար քէյֆիէթ օլմայը — տէյէրէք աճէ-
 լէ իլէ խանէսինտէն խուրուճ իլէ Տիրուհի
 ապլանըն էվինէ տօղու կիթտիլէր :

Շէհրտէ եանղըն օլտըղի մէճլիստէ տու-
 յուլուպ վէ վագթ տախի հայըճա կէչվիշ օլ-
 մատի իլէ ճէմիէթ հալիլէ տաղըլտը :

Պունտան էվվել նագլ իթտիլմիզ վէչհ
 իւզրէ՝ չօճուզըն տիւշմէնլէրի պիր կիղլիճէ
 մահալտէ սիբէր օլուպ, տիվանէ տիշ էհլինին
 էվտէն չըգտըղընը կէօրտիւքլէրի անտէ խա-
 նէի մէգքիօւրըն ալթ դաթտէքի օտասընէ բէն-
 ճիրէտէն իչէրի կիրիպ աթէշ պըրագտըլէր,
 վէ պատէհու էինէ բէնճիրէտէն աթլայլպ
 խայլըճէ ուզագլանտըլէր :

Ըթէշ օլտուղի տույուլտըգտէ վէ դապ-
 թիէ թարաֆընտէն գանձալըլէր վէ թուլում-
 պալէր չընղըրտագլը արապալէր իլէ եարտըմա
 էերիշտիքտէ եանի գալսապալըգ պասթըղը դէ-
 ման, չօճուղի չալմաղէ ճէհտ իտէնլէր օտախի
 ճէմիէթ իլէ պիրլէքտէ կէլիպ վէ տօղրու էօ-
 քարքի օտայէ չըգտըլէր :

Տիրուհի ապլա իսէ դավալու, աթէշտէն
 շաշըմըշ էվվէլա պէքճինին օտասընէ դօշուպ
 վէ անըն տերին ույգուտէ օլտըղընի կէօրէրէք
 վէ ույանտըրմաղէ վագթ օլմատըղընը ֆէհմ
 իտերէք թէքրարէն չօճուղըն օտասընէ աճիլէ
 իլէ ավտէթ իլէտի, վէ թամամ օլ բէրթէտէ
 չօճուղըն տիւշմէնլէրի էօգարը չըգմըշ իտի-
 լէր : Ընլէրի կէօրիւր կէօրմէզ թանըլպ վէ-

467 11337

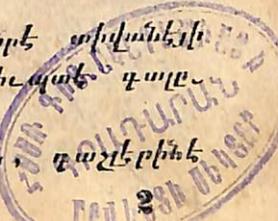
պինտէն ալէհ՝ չօճուգ բէպիր մուխաթու-
 րատէ օլտըղընէ շիւպհէսի գալմայտագ՝
 էիւքսէք ավաղ իլէ « եէթիշին եարտըմա »
 տէյու չաղըրտը իստէ տհալտէն քիմէսնէ
 կէօրիւնմէտի, զերա ֆիլ հագըգէթ Գարու-
 սու պագարըն սէքէնէսինին չօղու զերրի կիւ-
 զար իտէն տիվանէ գատընը սահին բէրի տիր
 տէյու պէլլէմիշ իտի վէ պու սէպէպէ մէսնի
 օլ խանէնին տէրուսնին կիրմէկէ իհթիրազ
 իտէրտի, շէօլլէքի օլ իքի սատեմ Տիրուհի
 ապլանըն էլլէրինի վէ այագլէքինի պէնտ իլլէ-
 տիքտէն սօնղրա չօճուղի պէշիքտէն չըգարլպ
 վէ պիր քիւրք իլինէ ալըպ աշաղը ինտիլէր :

Պաղը վուգուաթ ագլի բէրիշան օլան քիմ
 սէլլէրէ տախի թէէ՛սիր իտէր :

Տիրանէ խաթուանուն եանղըն շամաթտար
 գուլաղընէ կէլտիլի անտէ վէ կէնտի խքիան
 իթտիլի էվտէ օլտըղընի կէօրէրէք չօճուղըն
 մուխաթարատէ օլտըղի ֆիքքինէ կէլիպ կէրի
 տէօնտիւ : Մէրումէ խանէի մէգքիօւրըն
 եագընլէրինէ կէլտիքտէ թէրաքիւմ իթմիշ
 օլան ճէմիէթին քեաֆֆէսի պիր ավաղ իլէ
 « գաչըն, գաչըն բէրի կէլիօր » տէյերէք սա-
 ղըլըր :

Ֆիլ հագըգէթ պու պիչարէ տիվանէլի
 կէօրէն քիմսն պիրաղ թաաճճիւպտէ գալը-
 րտար :

Ուղուն պօլլու պիր դատըն, գաչլէրինէ

րաստորդ չէքմէքլէ գուլագլէրինէ եագրն ու
 զամժըշ, եանագլէրինէ վէ չնեհտինին իւ
 ղերինէ գրըմըղը պոյա սիւրմիւշ, պաշ աչըդ,
 ալաճա սաչլերի օմուղլէրինտէն աշաղը տեօ
 քիւլմիւշ, պագլէրինտէ գրըմըղը չիզմէլէր,
 կենտիսի պիր պէյաղ չարէ սարըլմըշ, գայրֆ
 գօլլերի եարըյա գատար աչըդ՝ քէֆսիղ վէ
 բէրիշան հալտէ օլորընը չէհրէսի տախի միւ
 շահատէ իտէր վէ մեղարտէն հենուղ չըզմըշ
 կիպի պիր հալտէ օլորընտէն նագար իտէն
 քիմնէյէ գօրգու կէլըր :

Մէրսումէ եվէ երիշիպ հեման իչէրի կի
 րէճէք իքան՝ չօճուղը չալան քիմնէլէր տախի
 գաբուտէն չըգարգլէրի ղէմանտէ պիրի պիր
 լէրինի գարշըլտարէր :

Տիվանէ՝ մէրսումէրի կէօրիւր կէօրմէյ
 “Լ՛հ զալիմլէր պուրայա՞տամը եեթիշախինիզ,
 եանղընը վէրէն էլպէթտէ սիզ սինիզ” տիմէք
 լէ իւղէրլէրինէ կիթաի : Պագաթ անլէր հիչ
 պիր ճէվապ վիրմէյիպ հեման սաուշմագ միւ
 րատընտէ օլաուլէր իսէտէ, պիրինին եագա
 սընտէն վէ տիկէրինին գօլուճտան թութուպ
 ճէնքլէշմէտէ չօճուգ տղամագ պաշլատը իսէ՝
 պիչարէ խաթուճն պիւսպիւթիւն չըղըղտան
 չըգըպ կէօլլէրինտէն կէօյա աթէշ չըգար րաա
 տէլէրինէ կէլէրէք վէ չօճուղու ալան տաե
 մին իւղէրինէ հուճուճ՝ ետիպ գուտուրմուշ
 ճանալար կիպի պօղաղընտէն ըսըրմաղէ պաշ
 լատը :

Պու մապէնտէ զապթիէ պէյի երիշիպ եվ
 վէլա չօճուղը գուրթարըպ, պատէհու չօճու
 ղու չալան առէմի մահպէտէ կէօնտէրմէկէ եմը
 իտէրէք (ղիրա տիկէրի ֆիրար իթմիշ իտի)
 տէր աբապ կէնտիսի իչէրի կիրիպ Տիրուհի
 ապլայը տախի գուրթարաբգտէն սօնղրա ա
 թէշին պիր ան էվլէլ սէօնմէսինէ ղայրէթ
 իթաի :

Իրթէսի կիւնի Տիրուհի ապլա չօճուղըլա
 պիրլիքտէ իհթիմամը պիր արապա տէրունին
 տէ Լ՛էթէրսպուրիա աղիմէթ իլլէտի շագգ
 թաալայէ պինլէրճէ շիքը վիրէրէք : Պիր կիւն
 օլուր անլարըղ նասըլ եօլճուլուգ իթաիքլէ
 րինի :

Տիվանէ գատրնը խասթախանէյէ գօտու
 լէր վէ պէքճիյի կէնտի միւրատը իւղլէ վա
 գանընէ ալտէթ իթաիւրաիլէր :

Շիմօի Տիրուհի ապլա իլէ եօլա չըգան
 չօճուղըն քիմ օլոուղլինի պիլմէք վէ օլ իքի
 առէմ՝ նիշին անը չայմագ միւրատընտէ օլու
 լէր անը անլամագ վէ տիվանէ գատըն նէ սե
 պէպ իլէ օլ հալէ կիրիֆթար օլորընտէ աշինա
 օլմագ նէթիճէ իւլ քէլամ իշպու հիքէպէ
 նին եսատընէ իրմէք իչան նագլիէթէ պաշլա
 մամըղ իպթիզա իտէր, ֆագաթ Վարսու
 Պաղարտէ իբամէթ իւղլէ օլամայըլ Տէրի Լ՛
 լիէյէ կէլմէմիզ լաղամընտան արը :

Լ՛վլէլէ քէլամըն թէքմիլ :

Հարգ մուհարէպէսինսէն իւչ սէնէ մուգատտեմ Վ սալթանաթը Անիիի Սուլթան Վպտիւլ Անիստ խան Վպղի տեվլինտէ պիր ախշամ Նաուսին թեաթրօսընտէ ճէմիէթ տէրէճէի քեմալտէ թերաքիւմ իյէվիչ : Վֆրէնճ, Վրմէնի վէ Սում թայֆէսինտէն մուլթէպէր ֆամիլեալէրին բէք չօղու ճէմ՝ օլ մուչ, կէնճ չաղընտէ օլան զէնան կէօյա պիրիպիրինէ նիսպէթէն հիւսիւնպիւ ելլիստ վէ զիզըմէթ միճէվհէրաթ իյէ շաքօ թալանըն պախշ իյէտիկի տիպէրլիկէ պիր գաթ տախի բէվնագ վերէրէք կէնտիլէրինէ ճէլպ վէ պէնա իյէմէկէ գատտ իթմիչ իտիլէր :

Թեաթրօ՝ ուսուլի գատթմէսինտէն զլյա տէ միւնէվլլէր :

Սաղէնտէլէրին հիչ պիրի էքօիք օլմաստը զընտէն մատա՝ իքի իւչ թանէ տախի իլալէ օլուսմուչ :

Շէր նէ գատար սէյրին պաշանմասընէ պիր չարեէք մրգատարը վագթ վար իտիստէ ճէմիէթին սապրէ թահամիւլիւ գալմամըչ օլարագ զարսը գատեմ վէ պասթօն իյէ պիր ան էվլէլ բերտէնին քիւշատընը մաթլուպ իտէր :

Ղէմիէթին քեարէթինին վէ պիւս սապր օլմասընըն սեպէպի շու քիմ Վփրօբանըն էն նամտար թեաթրօ խանէնաէլէրինտէն պիրի Սթամպուլ կէլիչ օլարագ վէ ազ վագթ ի գամէթի էսնասընտէ պիր գաչ տէֆա օյնա յաճագ օլմասը իյէ նաս՝ պէօլէ պիր մէշուր քիմսէլի տինլէմէք արղուսինտէ իտի :

Նէշր օլան իլանաթ Սթրաննէրս Օբերասը օյնանաճաղընը աչիքէտար իտէր :

Պալատէ իֆատէ օլուսան մինվալ իւղրէ լօճալէրին ճէմիսի տօլու էալընըզ իքինճի գաթ տէ պիր լօճա իտի : Փագաթ չօք վագթ կէչ մէյիպ էանի սէյրին պաշանըճընտան պէշ տա գրգէ սօնղրա օլ լօճայէ տախի պիր կէնճ ախ էհի իյէ պիրլէքտէ իքի սատեմ կէլիպ թեքմիլ օլտու :

Ահրսուլէ ահալինին նաղարընտան սիբէր օլմագ միւրատը իյէ պիրազ իչէրի տօղրու չէքիլտի իտէտէ բիչիկէաշինտէ օլան լօճատէ պիր տէլիպանը պիլ իղնի գայտէ տուրպիլնի օլ թարաֆա տօղրու չէվլիլիպ նաղար իթտիքտէ քիմ օլտուղընը թանըմատը ֆագաթ տիլպէր պիր զաթ օլտուղընը կէօրտիւ :

Թաաճճիւպ օլուսանագ պիր քէյֆիէթ պու տիւ էհի հէր նէ գատար կէնճ, հիւսնէ մալլէ վէ պա խուսուս ալա՝ մէրթէպտէ օլարըն պէյան իտի իտէտէ նաղարընտէն վէ ալիստէն հալին էլ գալլպ մաղմուլէ օլմասը տախի պի

Եւթիւզաս . շէօյէ քիմ էթրաֆընտէ պուլու-
նան պուլնճա ճէմիէ թէ ասլա տիգգաթ իթ-
մէյէրէք ետընըլ միւթէէտիք ահէնիլէր գալ-
պինին մահգըւնիէթինի պիր գաթ տաթի վիյա-
աէլէ շտիրմէ կէ վէսիլէ օլտուղի աշիքեար :

Սէրսու մ աէլիգանը կէնտի չաղընտէ օլան-
լէրին էքսէրիտի միսլու օլմայըլ թաաճիլ
իթմէքաէն իհթիրալ իտէրէք տուրպինի լ-
ճանըն քէնարընէ վաղ լյէտի , Ֆագաթ հէր
նէ գատար տուրպին իլէ աշիքեարէն պագ-
մագաէն Ֆարիլ կէլտի իտէտէ ճա պէ ճա
պաշընը գալալըլ կէօյա տիէր մահայլէ նա-
ղար իտէր միսլու էինէ օլ լոճատէ պուլու-
նան քիմսէլէրէ տիգգաթ իտէր իտի , Սէ էն-
ճամը շէօյէ գարար վիքտի քի տիշ է հլի մէղ-
քիտէրէ իլէ օլան իքի տաէմին պիրի կէնտի
ղէվճի օլմայը վէ տիկէրի աիլէրին տասթու , զի-
րա պիր միւտագըր վէ տրիֆ քիմսէն պու-
խուտուղէրի էքսէրի ֆէհմ իտէպիրիլ հէր նէ
գատար սէպէպինին իֆատսի բէք սուհու-
լէթլի տէյիլ իտէտէ :

Պիրալ միւտաէթաէն սօնըրա իքինճի տէ-
ֆա աէլիգանը տուրպինի պըլլ տասթ տէյու
մէմուլ լյէտիլիլ քիմսէյէ տիգգաթլըճա պագ-
մատէ , օլ տաթի տէլիգանըյէ տիգգաթ ի-
լէյիլ վէ պլ օյէճէ պագըլէրինտէն չօյճա
հաղլ իթմէտիլիլի հայլըճա պէյան իտէրէք
եանընտէքի աաէմէ սիւալ լյէտի :

– Գարչըմըղտէ օն եէտինճի նումէրօտա օլան
քիմ տիր թանըրմըրնըլ :

– Խալըր , թանըմայօրում :

– Ըճայիլ . պիլիք պիր քիմսէ օլմայարագ
պէօյէ թաաճիլ իտիճի պագըլէր նէ օլմայը
եա՛ տէյու հիտաէթ իլէ ճէվապ իթտի , վէ
սօնըրա կիւլէրէք լիտանը զամիմէ իլէ թէքէլ-
լիւմէ իգաամ լյէյիլ :

– շէր նէ գատար պիլիմ պիլտիլմիլ աէ-
յիլ իտէտէ գապիլ տիր կէնտիտի պիլլէրտէն
պիրինի թանըօր – տէտի :

Լյանընտաքի աոէմ պու սէօյլէրին ֆէհ-
մինէ եա գատար օլմաըլ , եախօա օլտու իտէ-
տէ թէպէյիւն իթմէտի , զերա ճէվապ վիլ-
մէյէրէք էվիլիլի միսլու սէլրէ տիգգաթ ի-
տէր իտի . Ֆագաթ գատընը մէրսումէ պու
միւքեամէլէյի թէրքիլ իտէն հէր պիր լուղէ-
թի եէկէան եէկէան վէզն իլէ նէ էֆքեարտէ
սէօյլէմիլ օլալըլնի թէքմիլէն Ֆարըլնտէ օլ-
տու իտէտէ ճէվապէ թէնէղըլ իթմէտի :

Լքսէրի պիր քիմսէ կէնտի հաղլ իթմէտի
կի պիր աոէմտէն տիէր պիր քիմսէնին հագ-
ըրնտէ եա զէմմ եախօա մէան սիւագընտէ
պիր քէլամ իշտիր իտէ , պիւսպիլթիւն օլ
քիմսէ իշուն մուղալըրը զիւհմիւ քէտլ իտէր վէ
պինտէն ալէհ գալլէն եալընիթ եախօա
մուֆարըգաթ բէյտա օլուր :

Պէօյլէտէ տիշ էհլիլի մէղքիտէրէ հէր նէ

գատար մէրսում տէրիգանըըր ասլա թանը-
մալ իտի իսէան անըն հալինտէ զէմմէ վէսիւն
վէրիճի պիր քէյֆիէթ պուլմաղ իքան՝ վասֆը
կիւզար իտէն խանէնտէ օյնանան օքէրանըն
իգթիղասը վէչճ իւզըն կէնտի մաշուգէսինին
քիմ օլտըղինի պիլմէյիպ՝ վէ անը գուպպէի
ասուամանտէ իսքեան իտէն մէլաիքէ բուպար
խտէքէք :

“ գօմ ուն անճէլօ չէլէսթէ ”

տէյու օգուսըղի կիւֆթէլէր շօլ տերէճէ
մուվաֆըգ կէլիպ, վէ թէէ՛սիր խլէտի քի մեր-
սումէ գուվիլէթի ճէլպէ իթաաթ իտէրէք
կէօղէրինի լօճատաքի տէրիգանըյէ չէվիրմէ-
տէ օլ տախի կէնախիսնէ նաղար իտէր օլտըղը-
նի կէօրտիւ, ֆագաթ կէօյա քէպիր թագսի-
րաթ խլէմիշ կիպի իքիսի տախի մահճուպ օ-
լարագ լօճանըն աերուսինտէ սիքէր օլուպ սէլ-
րին թէքմիլինէ աէկին պիր տախի մէյտանէ
չըգմասըլէր :

Աէր խիթամ պուլուպ յահալի թէաթրօ-
տան խուրուճ իթմէսի էսնատէ մէրսում տէ-
րիգանըր տախի ինմիշ ճէմլէթիին տաղըլմասը-
նէ պիրաղ պէրլէմէք նիլէթիլէ պիր թարա-
ֆա չէքիլմիշ տուրուր իքէն, թա էանընտէ
իքի ստէմ տախի տուրմուշ, զիքրի աթի սէօճ
պէթ իւզըն իտիլէր :

— Սիղին տօսթլարընըղ պուրասըլմըլ :

— Քիմ օ տօսթլարըմըլ :

— Իշթէ ինէյօրլար :

Տէրիգանը պու սէօղէրի իշիթմէտէ տէօ-
նիւպ պագաղ, վէ վասֆը կիւզար իտէն լօճատէ
օլանէրին ինտիլինի կէօրտիւ իսէ տէր ագասը
ախէր թարաֆա պագարագ կէօյա հիչ կէօր-
մէմիշ կիպի էանընտէքի ատէմլէրին ոէօհպէ-
թինէ հալի իլէ պիրաղ տահա յիգգաթ իթ-
մէկէ պաշասար :

— Իվիլէթ կէօրտիւմ, նասըլ օլմուշտա պու
ախշամ կէլմիշէք պիլմէյօրում :

— Նիշին :

— Հիչ պիր եերէ կիթմէղէր, պէլքի պիրի-
պիրլէրինէ կիտերլէրսէ օնու պիլմէմ :

— Վալպա էյի տօսթտըրլար :

— Իէք էյի, վէ կէչէնլէրտէ հայըճա բարա
ասյանմըշ աէյու իշիթաիմ :

— Քիմէ :

— Կէնախի տօսթուենա, էանի գարընըն գօճա-
սընէ :

— Նասըլ օլապիլիր, գարընըն գօճասը միւ-
թէպէր վէ զայէթ զէնկին պիր քիմնէ տէյու
պէլէնիլմիշ աիր, վէ պուենտան մատա՝ գարը-
սը զիպատսի իլէ վարիէթ սահիպի իմիշ, վէ
Նուսիատէ զէնկին ագրապասը վարըմըլ :

Քիմին ագրապասը վարըմըլ :

— Վարընըն էֆէնտիմ :

— Վարը Նուսիա՞լը մը :

— ()րատէն կէլմէ իմիշ :

Պու սէօհպէթլէրոտէ իբան թէաթրօտան
Ճէմիէթ տաղըրը ումապըրա, պու իբի ա-
տէմ տախի ախէրլէրի ինէ պիրլէքատ շքզըպ
կիթախլէր :

Քէզալէք մումաիլէն տէլիգանը տախի
խուրուճ իլէյիպ, վէ ֆայթօնա պինիպ խանէ-
սինէ տախիլ օլտու :

Պու նազլիէթիմիղին վոգթլէրինտէ տմ
մէյէ մալիսւմ աըք բի, Նրմէնի Քաթօլլէք-
րինին պէյնինտէ պէօյիք պիր խուսումէթ հա-
սըլէ կէլիւ իտի, շէօյլէ բի Քաթօլլէք միլլէ-
թի իքիլէ թէվճիճ օլմուշ, վէ պու ինթիֆա-
գէպ աաի օլան՝ Համագգետսց ընկերութիւնի
խամի իլէ ինթաս օլան պիր շիրքէթ իտի բի,
անըն էսասը գըլ չօճուգլէր իչուն պիր մէք-
թէպ ինչա իթաիրմէք վէ իլմին իլէրու կիթ-
մէսինէ զայրէթ իթմէք իտիսէտէ էքսէրիէթ,
պու շիրքէթ՝ ախէր էֆքետրէ մէպի իհասա
օլուճմըլ աըք աէյէրէք, անէ գարշու կէլմիւ
իտի :

Պիղիմ աարլ միւրատրմըլ էաընըլ վու-
գուաթըն նագլինի իթմէք օլմաղ իլէ գանըլ
թարաֆ հագլու օլտըլինի իֆատէ իլէմէք պի-
ղէ ֆարղ աէյիլ աիր աէյու մէմուլ իտէրիղ :

Նասըլ բի սէօյէաիր միլլէթին պէյնինտէ
բէք զիյատէ մարաղալէր բէյտա օլմուշ, շէօյլէ
բի բէք չօգ էվլէրտէ, բէտէրի էվսատընէ,
գարրսը գօճատընէ, հէմշիրէսի պիրատէրինէ
թէրս շէհրէ իլէ պագար : Նիսղ ու իթատէ
տախի՝ իբի թարաֆ թաքիմ մէճպուր օլմա-

տըգճա պիւրի օլպիւրի ինէ ալը Վէրիշ իթ-
մէզէր : Իլա գըզ ալըպ վիրմէք հագգընտէ
պաշըճա տիգգաթ օլունաճագ պիր մատտէ
օլմուշ իտի, հայլու վագըթ թերզիւէր վէ
սազէնտէլէր քիսէտէն եէմէկէ պաշտարէր
զիրա տիւյիւնէր բէք սերեէք, վէ վագթի
եէրիշմիշ գըզէր տախի պու շիրքէթին իհ-
տաս օլմասընէ բէք խօշուու տէյիլ իտիէր :

Լխէր միլէթէր պու մարազպէրին սէպէ-
պինէ էյի աշինա օլմայարագ Լպալը Բըրըճը
տավասը թապիր իտերլէր, վէ պունուս սէպէ-
պի շու օլույօր քի, շիրքէթի իհտաս իտէն
Միթարեան մանասթըրընըն քէշիւէրինտէն
պիրիտի օլուպ, վէ անէ գարշու կէլէնիւէր Բը-
րօբականտա մէքթէպինին բաբասլէրի իտի :

Իշպու խուսուճէթ շու տերէճէլէրէ վար-
տը քի, շիրքէթին սերինտէ օլան պիր գաշ քէ-
սանըն նէֆի մէմուլ, ֆագաթ մատտէյի օլ
քէրթէլէրէ վարարմայըպ Պապը Լպլի թա-
րաֆընտան քէյֆիէթին թասիհի վէ հիւսնի
թանդիմի էմը պույրուլուպ, վէ պունտան մա-
տա՝ Պրանտա տէվէթինին միւտախէլէսի ինէ
վասֆ իթտիյիմիզ մարազպէր թէպին վէ իթ-
թամ պուլտու :

Թարաֆէյն պիրի օլ պիրինէ խասիմ օլուր-
զի զէման հէր կիճէ մէճիւպէր էքսիք տէյիլ :
Շիրքէթէ եազըը օլանիւր անը իլերու կէօ-
թիւրմէք միւրատընտէ, վէ խասիմլէրի պու

մատտէնին թէքսիլէն օրթատէն գալգմասը
ըսյրէթինտէ իտիէր :

Պիր տիշամ պու շիրքէթին աղալէրի եինէ
պիր մահալէ թօբլանմըշէր, ֆագաթ ուլու
պիր մէճիւ : Նէֆ օլմագ սատաթի մէյտանէ
ըզմըշ օլմասըլա խուսուճէթին թէզայյիւ-
տինէ վէսիլէ օլմուշ :

Պունտան էվիլէքի պաստէ թէաթրտա
օն եէտինճի նուճէրտա կէօրտիւյիւմիւզ տէ-
լիգանը, իսմի Սեպուհ վէ մախլասը Սուհիպ,
օլ տախի օլ մէճիստէ իտի :

Մէքքուր տէլիգանըյը պունտան սօնըրա
պիր էյիճէ թանըլաճագ իսէքտէ՝ շիմտիլէք շու
գատար պիլտիլիլիզ քի աղ վագթտան պէրու
Տէրի Լլիէյէ կէլմիշ օլարագ պու քէյֆիէթ-
լէրէ պիր էյիճէ վագըֆ վէ տախիլնտէ տէյիլ
իսէտէ պիր իքի ահպապընըն խաթըրնտէն իխ-
րաճ իթմէմէք իշուսն անլէր իլէ պիրլէքտէ
մէճիս մահալինէ կիթմիշ իտի :

Սահալի մէգքիւրտէ հէր նէ գատար պիր
գաշ պաշըճա խասիմլէրին իսմի սէօյլէնտի ի-
սէտէ Իրանի Մարտիրոս աղա էն պէօյիւք
տիւշմէնյէրտէն պիրի օլտուղինէ գարար վէ-
րիլտի, շէօյլէ քի մէճիս պիթէնէ տէկին հէր
քէս պու սաէմին հագգընտա սահիհ ետիսոս
ըսյրը սահիհ պիրէր շէյ նագլ իթմէք իլէ տէ-
րէճէի քէմալ ֆէնա պիր քիմանէ օլմասընէ բէք
շօք իսպաթլէր պուլուր իտիէր :

Նիհայեթ մեծիս պիր գաջ սաաթտէն սծնդ-
րա տաղըրը : Պագաթ աջըր ֆէնա պիր հա-
վա , օլ վագթ Պէյօղլուտէ կաղ տահա իհ-
տաս օլմամը զօգագէր բէք զնյատէ գարան-
ըք :

Սեպուհ Մուհիպ պէյ տախի մեծիս մա-
հալինտէն չըգըպ իւչ աէօրթ ահպապ իլէ խա-
նէլէրինէ ավտէթ իտէրքան Աղա ճամի ճիվա-
ըրնտէ պիր կէնձ խաթուհա րասթ կէլտիլէր :
Պիչարէ նէ թարաֆա կիտէճէլինի շաշըմըշ
հէման անլէրի կէօրաիւքաէ հէր նէ գատար
թանըտըր ատէմլէր տէյիլ իսէտէ էմնիլէթէ
շայեստէ քիմնէլէր օլտուգլէրի աշլքեար կէօ-
րիւնէրէք ճէսարէթ ալըպ անլէրէ եագլաշար ,
վէրէճա իթաի իրզմէթքեարլէրտէն պիրինէ
էմը իյլէմէլէրինի կէնաիսինի խանէսինէ տէ-
կին կէօթիւրսիւնլէր տէյու , զիրա պիր գաջ
ահպապ օլտուգլէրինտէն պէրասպէրլէրինտէ
իքի իւչ ֆէնէր չէքէն իրզմէթքեար վարըտը :

Օլ հավա իլէ կիճէնին օլ վագթընտէ եա-
բա եալընը պիր խաթուհն զօգագաէ պուլուհ
մասընը կէօրաիւքաէ թաաճճիւպ վէ մէրհա-
մէթ իլէ անէ եարարմ վէ հիմնյէթ իթմէք
թապիի պիր քէյֆիլէթ իտի վէ էօյլէտէ իգ-
թիլպըր ինսանիլէթ հարաքէթ իտէճէք լքան ,
անլէրտէն պիրի տիշ էհիի մէգքիւրէի թա-
նլըպ պրգատէշլէրինէ տէտի :

“Նէ” եաբայօրսընըպ , տիվանէ՞մի օլտու-

նուգ , իրանի Մարտիրոս աղանըն էհլի տիր ,
պըրագըն նէրէյէ իսթէրաէ կիթսին , պիղէ
այպ տէյիլ մի իրզմէթքեարըմը իլէ էվննէ
կէօնտէրմէք ” :

Պէօյլէճէ մէրսումէ՝ Մարաիրոս աղանըն
էհլի օլտըրընը իշլթտիքլէրի կիպի կէօյա պիր
Բարիա (*) միսիլու կէրի չէքիլաիլէր :

Մուհիպ պէյ արգատէշլէրինին պէօյլէ պիր
լայրգօրը հարաքէթինի կէօրաիւքաէ պիրագ
արգատէ օլարագ տիշ էհիի մէգքիւրէյէ
եագլաշըպ կէնաիսի պիղղաթ անը խանէսինէ
տէկին վասըլ իթտիրմէսինի իլթլմաս իյլէտի :

Պագաթ մուճաիլէհ տէլիգանը նէ տէրէ-
ճէ միւթաաճճիպ օլտըրընըն թարիֆի միւմ-
քին տէյիլ , չուհն արգատաշլէրինին՝ Մարտի-
րոս աղանըն զէվճէօի տիլէրէք կէրի չէքիլպ
պըրագաղգլէրի վագթ՝ թէաթրօտա կէօրաիւ-
սիւ տիշ էհլի օլտըրընը թանըտը :

Մաքին շուհու էվլէլէթ իֆատէ իթմէմիզ
լաղմ կէլըր քի Սեպուհըն թարաֆընտէն իշ
պու հիւսնի մուամլէլ աօլա թանըմասը սէ-
պէպի իլէ տէյիլ , Քէզալէք պիղիմ թարաֆըմըպ

(*) Բարիա թապիր օլուհուր Հինտիթան թարաֆընտէ
նաո պլնիմտէն ըտա օլուճուշ քիմնէլէր քի անլէր՝ տին վէ
տիեր գանուրէրէ մուխտիֆ հարաքէթաէ պուլուհանլէր տիր ,
չէօլէքի չէհիլէրաէ իքրան իթմէք , Ասուճ տէնիլէն միւպարէք
շայտէ եպղանմագ վէ պիրօղ իթիլպարը Էնսաֆտէն օլմագ
Բարիա օլանէ մէմուտ արը , Անլէրէ աօգուհան կլմահ սահի-
պի օլուր :

տէն տախի Համադգեաց շիրքէթինին աղալե-
րինի խորբալամագ նկէթի իլէ տէյիլ, իլլա
նագլէթին իգթիղասը, զիրա անլէրին խասիմ
լէրի տախի պէօյլէ պիր քէրթէտէ թըպգը մու-
ամէլէտէ գապիլ տիր պուլունապիլըր իտիլէր :

Մարտիրոս աղանըն էհլի թէշէքքիւր իլէ
Մուհիպ պէյին րէճասընը գապուլ իտիւպ վէ
օլ տախի անը թանրմասընը աշիքեար իտէրիլ :

Միւզթէղայը նէզաքէթ Մուհիպ պէյ կէն
տի թահթը հիմայէթինտէ օլան զաթըն էս-
րարընէ ակեահ օլապիլմէկէ տաիր սիւալէթ-
տէն իհթիրազ, վէ անըն պուլունարըը հալէ
մէրհամէթէն վաճիպ օլան րաղպէթ վէ հիւր-
մէթ իճրասը իլէ միւմքինի մէրթէպէ էմնիէթ
քէսպ իլլէմէսինէ ճէհտ իտէր իտի :

Ղատտէյէ վասըլ օլտուգլէրինտէ Ֆէնէր
շէքէն խորգմէթքեար նէ թարաֆա կիտիլէճէ-
յինի պիլմէյիպ վիրէճէքլէրի էմրի պիլմէյէրէք
պիրաղ էյլէնտի վէ քէզալլէք պու խուսուս
Մուհիպ պէյէ տախի նա մալիուժ օլտըղըն
տան սիւալ իտէճէք իքան, Մարտիրոս աղա-
նըն զէվճէսի իշպու սիւալէ հաճէթ պրրագ-
մայարագ տէտի :

— Իկեր րէյ իտէրսէնիզ էֆէնտիմ | էհ զօ-
գաղընէ գատար սիզին հիմայէթինիզէ միւհ-
թաժ օլաճաղըմ :

— Հէր նասըլ էմր իտէրսէնիզ, Պագաթ է-
կէր իսթերսէնիզ պէնտէ խանէ ուզագ տէ-

յիլ, պիր չարեէք մըդ տարը ֆայթօնու հաղըր
իթտիրէնէ ակիին թէշէթի խտին, պէնտէնիզ
լչուէն միւսալի իտէտէ պու հալա իլէ ետեա
կիթմէք զաթընըգէ բէք խօշ օլմամայը տըր
տէյու մէմուլ իտէրիմ :

— Թէշէքքիւր իլէ թէքլիֆինիզի գապուլ ի-
տէրտիմ էկէրքի պիր ան էվիլէ էվտէ պու-
լունմամ իգթիղա օլմասայրար, րէճա խտ-
րիմ, հէր նէ գատար սիզէ պար օլաճագ ի-
սէմտէ պու խորգմէթի պիր քէրէ գապուլ իթ-
տինիզ իճրասընը մաթլուպ իթմէկէ հագգըմ
վար տըր — տէտի կլուէրէք Մարտիրոս աղա-
նըն էհլի :

— Հագգընըղը ինքեար իթմէմ էֆէնտիմ,
հաթթա խորգմէթիմի թէքմիլէն իճրա իթմէք
լչուէն զաթընըղը հէր վէճի իլէ վիգայէ իթ-
մէք պէնտէնիզէ ֆարզ օլարագ պիր տիկեր
սէպէպ իլէ տախի րէճամըն գապուլ իգթիղա
տըր զանն իտէրիմ :

— Նէ սէպէպ իլէ իգթիղա կէօրտիլլէնիւ-
զիւ ֆէհմ իտէմէտիմ :

— Թանրտըղընը պիր քիման զաթընըղը պէն-
տէնիզ իլէ րասթ կէլտիքտէ թաաճճիւպ ի-
տէպիլըր . . . :

— Պիր գատընըն միւթէպէր պիր քիման իլէ
պուլունմասը զէմմէ վէսիլէ վիրէմէլ :

Պու սէօլէր իլէ Մուհիպ պէյին խանէսի-
նի կէշմիլ իտիլէր :

Մեպուհ կենտի հագգընտէ իզհար օրան
 էմնկեթ վէ բայեթէ թէշէքքիւր խէշիպ ,
 Մարտիրոս աղանըն էհլինի շէմօիէսի իլէ մու-
 հաֆրդէ խլէմէքտէ իտի իսէտէ , դալլլնտէ
 պիր շէտիտ աշգըն ասարի բուհուամ խլէմիշ
 իտի , ֆագաթ օլ դաթըն կենտի սայէի հիմա-
 յէթինտէ սիբէր օլտրղընի թէֆէքքիւր իլէ
 լաֆղը վահիտ թէքէլիւմինէ տախի ճէսարէթ
 իտէմէղ իտի :

Իրանինն էհլի տիշ էհլէթինէ մախտուս օ-
 լան ֆէհմ իլէ Մուհիպ պէյին հայինի անդատը
 իսէտէ , օլ հային զկատեղիշմէսինէ վէսիլէ
 վիրմէշիպ , վէ հաթթա մէն՝ իթմէկէ տախի
 զայրէթ իլէ տէտի :

— Պիլիբիմ էֆէնտիմ սիղի թաաճիղ իթտիմ
 ֆագաթ մէսաֆէ ուղապ տէշիլ :

— Խայրը էֆէնտիմ աղա թաաճիղ օլմատը-
 զըմտան մոտա՝ թէէ՛սսիւֆ իթտիլիմ շու-
 տուր.քի , էալընըղ պէօյլէ պիր ճուղիաթ մա-
 դուլէսինտէն օրան խրղմէթինիղտէ պու լունա-
 պիլիսօրում :

— Մէմուլինիղ կիպի օլմայրպ , իլլա պէօյիւք
 պիր աօսթլուք իտէյօրսուհուղ :

Պու մապէյնտէ պիր իքի քիշլէ բասթ կէլ-
 մէլէրի իլէ սէօհպէթլէրի քէսիլիպ , վէ Մու-
 հիպ պէյ շէմօիէսի իլէ Իրանինն էհլինի պիր
 էլիճէ սիբէր իտէրէք կէշաիլէր , վէ անլէրի
 կէշէր կէճմէղ ի էհ զօգաղընէ էէրիշմիշ օլմա .

լէրի իլէ , ֆէնէր շէքէն զօգադտէն իլէրի կի-
 ընճէք իքան , Մարտիրոս աղանըն զէվճէսի
 տէտի :

— Թէքրար թէքրար թէշէքքիւր իտէրիմ , վէ
 նիպաղ իտէրիմ իղն վէրին պուբատան էվէ
 գատար էալընըղ կիտէշիմ , էախօտ խրղմէթ-
 քէար պէրլէսին :

Մուհիպ պէյ պէնտէսինէ կենտի տէօնէնէ
 տէկին պէքլէմէսինի էմր խլէշիպ իքիտի պիր-
 լիքտէ էօդուշտէն ինտիքլէրինտէ գատընը մե-
 սումէ խանէսինէ տախիլ օլաճաղը անտէ տէտի :

— Ըճա իտէրիմ պէնի պիր սատըք աօսթլա-
 ընըղտէն աօս խլէմէնիղի , վէ պու ախշամքի
 վուգուաթ հագգըմտա պին տիւրլիւ մանա՝
 լէրէ վէսիլէ վիրմէկէ պախ իսէտէ սիղ՝ ճիւն-
 հատըղ օլտուղըմա գարար վիրէճէյինիլէ շիւպ-
 հէմ էօգ տուր :

— Սիղին կիպի պիր դաթըն հէր պիր հայի
 տայիմա մէա՛նէ շայէսթէ օլտրղի աշիքէարաըր :

— Շիմտի գալլիմ բահաթ օլուպ վէ էլլինիղի
 իսթէշիպ թէշէքքիւր իթմէկէ ճէսարէթ ի-
 տէրիմ :

Մեպուհ՝ մէրսումէնին տէսթինի բուս իթ-
 տիքտէն սօնղրա խանէսինէ ալաէթ իլլտի :

Ի բնութի ստացածն Մուհիպ պէյ առ թի գ ա տիմէսին աէն բէք շօգ է վիկէլ ու յանմը :

Ու յանմը տիմէմիզ իլէ գապիլ տիր նագլիկ թիմիզատէ գուսուր իտէյօրուզ, զերա Մեպուհ ոչ կիճէ հէր նէ գատար ու յու մողէ զայրէթ ի թաի իտէտէ միւմքին ու մատար, չուհ աչգ ի թաիլի գաթ իտէյայնատէ պին աիւրլու շէքլ քէսպ իտէրէք անը կեաճ մէպուր կեաճ մէյեուս իտէր իտի :

Կիհայէթ ստացածն օրուպ Մուհիպ պէյ առ շէքտէն գալգաթը տիմէմիզ իլէ մուտագղբ քիմնէլէրին ինտինատէ լաղմ օլան լուղէթի իթիմիալ իթմիշ օլուղմը ֆէհմ օլուհուր :

Խանէսինատէն չըգմայէ պիր լքի տէֆա նիլէթ ի թաի իտէտէ հալա հալա աիւղէլմէմիշ օլարագ թաիլի իլէտի :

Սաաթ իւչ սուլէրինէ վարորդատէ հօճա Մըթին իամի իլէ պիր քիմնէ Մուհիպ պէյի կէօրմէյէ կէլիշ օլուպ իրղմէթքէար իապեր վէրմէտէ թէքլիֆսիլ պիր առմ օլմատըլա Մեպուհ օտասընէ տալէթ իլէտի :

Մէրսում հօճա Մըթին աէտիլիմիզ Չարչու գուրտու թապիր օլուհան քիմնէլէրաէն

պիրիսի, էքսէրի քէլէբիր արգասընտէն տօլա շըր, պաղը կէնաի գուարէթի իլէ վէ պաղէն զիյատէ ագճէ լաղմ օլուգատէ զէնկին առ մէլէրին սէրմայէսիլէ եէտինէ կէլէն էհվէն վէ ֆիրուիթի սուհուլէթի մալէրի ալըր սաթար վէ կէնաիսինէ նէքի գալըր իտէ գանաաթ իտէր :

Մէրսում իսօշ պիր քիմնէ օլմատըլա զէնկին քիմնէլէր տաիմա մուպէնէթ իտէրլէր :

Հագղընը սէօյլէմէլիլիզ հիշ քիմնէ կէնաի վատթատը իլէ պիր ագճէ զայսպ ի թաիլու մէմիշ : Բէտէրի վագթի իլէ միւթէպէրիմիշ, կէնաիսի էհիլ ըրղ վէ սէօղլուհիւն սահիպի պիր առմ վէ պուհաան մատա՝ իշ էրպապր : Քուլումճու չարչուսընտէ օլմնէրին քէաֆֆէսի թանըր վէ ճէմիսի իթիպար իտէր :

Հէր կիւն մէգքիուր չարչուտէ մէզաա օլաճագ վագթիլէրի մէրսում հօճա Մըթին հէր հալտէ օրատա պուլուհմալը :

Քուլումճու ուսթալէրինտէն պաղը բարալը քիմնէլէր, վէ պէտէսթէնտէ տիւքքէան սահիպլէրինտէն մէրսումը կէօրաիւքլէրինտէ բէք իսօլմանմաղէր իտէտէ, մապէնիլէրինտէ հիշ պիր մարաղա զուհուր ի թաիլի էօգ :

Հօճա Մըթին օտատէն իշէրի կիրէր կիւմէղ ֆէհմ ի թաի Մեպուհ աիտէր կիւնլէր միսիլու բէք քէյֆլի օլմատըրընր, վէ պու իսուսուս կէնաի իշինէ պիրալ էնկէլ վիրէճէյինի

անլատը խնայեմ, աշխարհը իմ մէջէն բերեմ սէլամ վերայ օտանըն սիր սիրէր թարափընէ շէ-
քելտի :

Պէշ տագըգէ դատար միւրուր իմ տի :

Մուհիպ պէյ կէնտի տիւշիւնճէլէրի իլէ մէշուլ հիշ սիր քէլամ տէմէյիպ . համթամ օտասընտէ տիտերի օլտուղի տախի ֆիքրինտէն իխրած իմ միշ իտի , շէօյլէ քի հօճա Մ. բթին պու հալի կէօրէրէք :

— Պու կիւն պէյիմի բէք տիւշիւնճէլի կէօրիւյօրում — տէախքտէ Սեպուհ կէնտիսէ կէլիպ ճէվապ իմ տի :

— Խայր տիւշիւնճէ տէյիլ, սիրաղ եօրղուսն լուգ վար :

— Վախպա բէք բահաթ ույու մամըշընը :

Կիւնտէրի քէֆիլէթէր տախմա Մուհիպ պէյին ֆիքրինտէ կէղէր օլտուղընտէն , սեօհպէթի թէթէքմիլէն թէպախի իտէրէք սէլալ իմ տի :

— Հօճա Մ. բթին սիգտէ Համաղգեայ շիրքէթինտէ տախիլ միտինիլ :

— Վֆէնտիմ մագտա սիր նիլէթ իմ տիմ իտի ետղըմայր , ֆագաթ սօնղրատան մէնֆիլէ կիթմէք սատաթը չրգաղգտէ տօղրուսու բէք ճէսարէթ իտէմէտիմ :

— Պէն սիլի տահա ճէսուր պէլէմիշ իտիմ :

— Պէյիմ պիլիբսինիլ քի պէնտէնիլ վարիլէթ տահիպ տէյիլիմ , նէֆ օլմագ իճուպ իտէր իւսէ , բէսէտէ ալթուսն չօղճա օլմալ :

— Վօյլէ տիր , հագգընըղ վար — տէիպ Սեպուհ եինտէ տիւշիւնճէլէ վարալ , վէ հօճա Մ. բթին հէք նէ մատտէ իշուս կէլմիշ իտի իտէ , անը իֆատէ իմ մէ կէ ինթիլաղ իլէտի : Քագաթ վագթին միւրուր իմ մէսի իշնէ քիւլլիէն գարաղլու սիր քէյֆիլէթ օլմասըն տախի ֆիքր իտէրէք , թէլաշընը միւլմիլի մէրթէպէ սէթր իլէ , վէ սիր վէսիլէ պուլմագ նիլէթինտէ պագլէ գալգալ իտէ , Մուհիպ պէյ սիւալ իմ տի :

— Նէրլէյէ հօճա Մ. բթին եօլմուլուգ մու :

— Վֆէնտիմ , սիլի պու կիւն թատաթիլ իմ մէք իտէյօր իտէմտէ . . . :

— Վալիպա եինտէ սիր քէլէքիլ օլմալ , աղճէյէ իգթիլանըղ վար , էօյլէ մի :

— Պէյիմ սիլէ իխիլաֆ օլմալ , թըպը պուսլուրուղընը կիպի :

— Հօճա Մ. բթին պու կիւն սըրասը տէյիլ , զիրա ֆիքրի թէպախի իմ տիմ կիպի , պէլքի եինտէ Վօնարայէ կիտէրիմ , պէլմէմ պուրանըն հագալարնտէն մի տիր բէք բահաթ տէյիլիմ :

Տէրի Վիլէնին արղը իլէ Վօնարանըն արղը հիշ սիր ճիհէթիլէ բուպար օլմանալ իտէտէ , աղք օլմիլէր տախմա հիւքետմէճէ մատտէլլէրին մուղայրը հալտէ պուլուտարգէլլինտէն Մուհիպ պէյ տախի անղըրին կիւրուհընտէ տախիլ օլմուշ իտի :

— Վֆէնտիմ զալիպա ետղընտէ պու նամիլ գաճըլգ պուհուր իմ միշ :

— Խայրք պիրազ վագթտան պէրու կէնտիմի էյի պուլմայօրում:

— Տասն իբի կիւն վար պէյիմի կէօրէլի հիչ պիր շէյ սէօյլէմէտինիզ իտի:

— Օտրարսրզ պիր շէյ մէմուլ իտէյօրումտում, լաքին տիւն ախշամտէն պէրու . . . զլյատէլէշտի:

— Հէքիմինիզէ սէօյլէտինիզ մի:

Սեպուհ՝ եինէ տիւ շիւնճէյէ վարարազ, պու սիւալէ ճ՝ վագ վիրմէտի իտէ, հօճա Մ, բթին ստաթա պագբոյ տէտի:

— Տէօրթ պու չուդ, պէն տահա պուբալարտա էյլէնիցօրում:

— Լիփնէ մի աճէլէ:

— Լիֆէնտիմ, նասրլ թի սէօյլէտիմ պու կիւն չարշուտէ պէօյիք պիր իշ վար, հէք հայտէ պիրազ բարա թէտարիք իթմէլլիյիմ:

— Նէ մրգատար ազճէ լազըմ:

— Լիֆէնտիմ իշ պէօյիք, ֆագաթ պիւնտէնիզ պիր էլլի պին զուբուշ գատար պուլամ զանն իտէրիմ պէշ պին զուբուշ գատար թիւ ճարէթ իտէրիմ:

— Տաիմա սիզ պիրազ ֆագաթը նագլ իտէրսինիզ, պէօյիք իշ աէտիյինիզ պէլքի էլլի պինտէ տէ չըգմազ:

— Խայրք էֆէնտիմ խայրք, պէօյիք իշ, պէօյիք:

— Նէ գատար, սէօյլէլին պագալըմ, երէզ պին:

— Օ իյատէ էֆէնտիմ, զլյատէ:

— Լքի՞ եիւզ պին:

— Չօգ զլյատէ:

— Տէօրթ եիւզ պին:

— Նէ տէյօրսուուզ էֆէնտիմ, մէմուլմէ կէօրէ, իքի միլիօն բարա լազըմ, էկէր ճէմիսի ալընմագ լազըմ կէլքի իտէ:

— Լքի՞ միլիօն, էյ պու պիրազ մուպալազա զանն իտէրիմ:

— Հիչ մուպալազա տէյիլ, զիրա Օնտա չօգ միւճէվհէրաթ օլմալը:

— Քիմ պու:

— Պէյիմ սիզտէն էսրար օլմազ, հէր նէ գատար պու իշի սէօյլէյէն առէմ իսմ վիրիլմէսին տէյու թէնպիհ իթտի իտէտէ, զաթընըզէ սէօյլէրիմ, զիրա պիլլերիմ թի մէյտանէ չըգմազ:

— Պիւսպիւթիւն էմիլէթտէն մի, եօղա պէլքի մէյտանէ բարա չըգար մէմուլի իլէ մի:

— Խայրք էֆէնտիմ, եարընըզ էմիլէթ:

— Սէօլէյին պագալըմ թիմ տիր:

— Պէյիմ պիլիօրինիզ եա, պէնտէնիզի էբէյիճէ իշ էրպապը տէյու պէլէմիչէր:

— Լյի եա իսմինիզ ֆէնա չըգմամըշ, հագգընըզտէ խայրըլ:

— Լյիլէթ էֆէնտիմ: Պուբայա կէմէղտէն էվիլէլ եօղտա պիր տօսթ բասթ կէլտիմ, « սապահլար խայր օրտուն տէյու սէլամ վլրտիք պին:

տէն սօնորա — « պու կիւն քույուժու չար-
 շուսընտէ օլաճագոյսըն — » տէյու սիւալ իթ-
 տի : « Նիչին » տէտիմ իսէ , « սանա պիր հա-
 վատիս վիրէյիմ , լաքին չօք բարա լաղըմ , զԻ-
 րանի Մարտիրոս աղանըն էհլը թէքմիլ միւ-
 ճէվհէրաթընը սաթըպ բարա իտէճէք » ։ . . :

Մուհիպ պէյ պու իամի իշիթաիկի անտէ
 հօճա Մըթիննէ , քէլամընը թէքմիլ իթմէկէ ,
 վաղթ վիրմէյէրէք այաղէ գալգըպ :

— Չապրգ սէօյէյիննէ գատար ագճէ լա-
 զըմ — տէյու աճէլէ իլէ սիւալ իթմէտէ ,
 հօճա Մըթինն անըն աճայիպ հալնիկ կէօրէրէք
 պիր մանա՝ վիրէմէյիպ , աճէպ քէֆսիլլիկի զի-
 յատէլէշաթմի տէյու իսէվֆ իթմէսինտէն , վէ
 կէնտիսի սէպէպ օլարըննէ քէտէր իտէրէք :

— Լֆէնտիմ , օթուրուն քէֆսիլլիկի շիմաի
 սէօյէրիմ — տէյու ճէվապ իթաի իսէտէ , Սեճ
 պուհ տահա զիյատէ թէլաշ իլէ :

— Լէճա իտէրիմ հօճա Մըթինն նէ մըգտար
 ագճէ լաղըմ արը — տէյու թէքբարէն սիւալ
 իթաի :

— Լֆէնտիմ , օլ տասթուժունն սէօյէյիշիննէ
 կէօրէ , պէշ պին քէսէ ագճէ լաղըմ , Եանի
 իքի միլնան տէտիմ իսէ չօք պիր շէյ տէմէտիմ ,
 վէ տաիմա իշիթմիշիտիմ քի Մարտիրոս աղա-
 նըն էհլը քէք չօք էլմաս վէ ինճույէ մալըք
 աիր տէյու :

— Լէք էյի , բէք էյի , անլատըմ — տէյուպ ,

Մուհիպ պէյ պին աիւրլիւ տի շիւնճէլէրէ
 զահիպ օյաու , զիրա պու միւճէվհէրաթըն
 ֆիրու իսթի կիճէնին քէյֆիյէթիննէ մէրպութ
 օլաուղինի ֆէհմ իլէ , Էստարնէ իրմէկէ ար-
 զու իտէր իտիսէտէ , շիմաիքի հալ միւմքինի
 օլմատըլընը կէօրէրէք , աշգ իթաիյի զաթըն
 պուլուարըք հայէ քէտէր իտիւպ , վէ անէ
 մուալէնէթ իթմէք սաթըլան միւճէվհէրաթը
 թէքմիլէն Եէտիննէ կէշիրմէք օլարըննէ , պիր
 իքի մէմուլէ մէպնի , գարար վիրաի :

Հօճա Մըթինն տէլիպանընըն միւլհաղա
 իթաիյինի կէօրաիւքտէ , պէլքի պու իշին իճ-
 րատնէ թէքմիլէն գարար վիրմէմիշ իսէ , պիր
 էյիճէ իրշատ իթմէք իյուն տէտի :

— Պու գատար քիւլիէթլի շէյ աճէլէ իլէ սա-
 թըլաճագ օլարընտէն բէք սուն պահա իլէ
 ալընապիլիր : Իշթէ էֆէնտիմ թիճարէթ :

Սիպուհ իսէ աօլա քէտար արզուսինտէ օլ-
 մատըլընտէն , հօճա Մըթինն պու տէրէճէ
 բարա ճանըք օլաուղիննէ հաթթա ճանը սըգըլ-
 աք , ֆագաթ պու մատտէ անյն էլի իլէ սու-
 հուլէթլի պիթէճէյինի ֆէհմ իլէ , վէ անէ
 իգթիլատար օլաուղնտէն թէպէյլիւնի Եսէֆ
 իթմէյէրէք տէտի :

— Պու իշտէ սիղ պէշ պին զուրուլէ զայլ օ-
 լալօրբարընը Էօյէ տէյիլ մի :

— Լֆիլէթ էֆէնտիմ , աղա գանաաթ իտէն
 հիշ պիր վաղթ աճ գալմուգ :

— Պէն սիզէ պէշ պին տէյիլ եքի իւշ գաւ
թընը գաղանտորըրըմ :

— Թէշէքքիւր էտէրիւմ — տէյէրէք հօճա Վր-
թին պաշընտաքի ֆէսի եքի էյի իյէ սրգոյու-
յըպ , վէ սէթրիսի աջըգ իքէն տիւյմէլէմէկէ
պաշլատը երքէան իւլ ատէպ իւղըէ օլմագ ի-
չուն :

— Ֆագաթ շու շարթըլլաքի , սաթըլյաճագ
միւճէվէրաթըն թէքմիլինի էլիմիղէ կէչըմէ-
լիիդ :

— Վֆէնտիւմ ծնա չօգ բարա լաղըմ :

— Պիլերիւմ :

— Տիմէքքի թէտարիք օլունապիլըր . էօյլէ
մի էֆէնտիւմ :

— Վիվէթ , սարրաֆրմտէ քիֆայէթ իտէճէք
միգատըր հաղըր ագճէմ վար տըր , եալընըղ
սիզ զայրէթ իթմէլիսինիզ , պիր ուֆագ թօք-
լու տախի ախէր քիմսէնին եէտինէ կէչմէմէ-
սի իչիւն :

— Վյըլէ իտէ ֆիյաթը բէք չօգ գրրամայրդ ,
զերա ախէրի ալմասըն տիրսէք էյի պահա վիւ-
մէլիիդ :

— Օլարտըր եօգ եալընըղ սիզ տէտիկիւմ մինվալ
իւզրէ ճէմիսինի զերի տէսթ իյլէյէճէք օլուր
խտէնիզ , զկատտէսի իյէ իքրամ իտէրիւմ : Վէ
պիրտէ պաշըճա տիգգաթ իտէճէկինիզ շու
տուրքի , աղա պէնիւմ իսմիւմ աշիքէար օլմա-
մալը :

— Վֆէնտիւմ թէէսսիւֆ իթմէյին , բէշ թախ-
թա թագըմըլլա պու ախշամ տէվէթ խա-
նէնիզէ կէլըր , հիչ քիմսէնին խապէրի օլմա-
յարագ :

— Շայտէ սիզի կէօրէյիւմ , պէն ագճէյի ալըր
կէլերիւմ :

— Հօճա Վրթին հէման վագթ զայպ իթմէ-
յէրէք Մուհիպ պէյին խանէսինտէն չըգըպ
Քույուճու շարշուսընէ վասլ օլտու , վէ տա-
հա պիրաղ երքէն օլմասըրըլա թանըտըղը քիմ
սէլէրին պիր իքիսի իյէ կէօրիւշտիւ , վէ օլ
կիւնքի օլաճագ մէղատտէն քիմսէնին խապէրի
օլմասըղընըր անլայարագ գալլի րահաթ օլտու :

Քէզալըք Մուհիպ պէյ տախի Ղալթաթայէ-
էնիպ սարրաֆը իյէ պուլուշուպ , իգթիզա օ-
լան ագճէյի թէտարիք իյլէյիպ , պէյան իթտի-
կի մահալլէ վասըլ վէ հօճա Վրթինէ թէպիւմ
իթտիքսէն սօնըրա կէրի տէճնաիւ :

Քույրուժնու չարչուսի հէր նէ դատար
Տէրի Ալեւտէ սողմուշ պէ ցիւմիւշ, վէ խու-
քեան իտէնլէրին մալիումը իտէտէ, ախարի
ախէրոտէ պուլունանլէր իչուն մուխթասարէն
Թարիֆ իթմէ-միդ իգթիլա իտէր :

Գարջը պէ գարջը ուֆադ տիւքքեանլէր,
ուսթալար վէ քէզալիք չէրաղան՝ քէքէլէրոտէ
օթուրմուշ, պաղլէրինին եանլարընտէ պիրէր
ձոմ մօրապքի անլէրին տէրունինտէ սաթը-
լըդ մալէր վազ օլունուր :

Քիմի թիւթիւն իչէր, քիմի իչէր, վէ քիւ-
մի նէզալինտէքի եախօտ բիշկեաճիւտէրի գօն
չուսի իլէ սէօհպէթ իտէր : Պաղլէրի տախի
խաթուսլէր կիւզար իթախկինտէ ալա՝ կէր-
տանլըզլէր պուլունարղինի խապէր վիրիր :

Գալապալըդ օլտուղի զէման պիրի օլ պիւ-
րինէ սըգը սըգըլէ մօգոււնարադ կէչմէլի եա-
խօտ պիրազ պէքէմէլի, իլա եան զօգադլէր
ղիյտտէսի իլէ սար :

Տէրալէր պիր տիւքքեանտէն օլ պիրիննէ
կէզէր սուրուր : Պու նագլիմիղին զէմանը ձէ-
միսի սօգալը վէ եարբմ թէրթիպ, եանի
էնթարի, ձիւպգէ վէ պաշարընտէ ֆէս :

Հօճա Արթին սապահլայըն կէնտիսինէ
խապէր վիրէն տէլալը կէօրիւպ, վէ Մարտի-
րոս ազանըն էհլինին ձէվահիրի անըն էլի իլէ
կիզլիձէ սաթըլաձաղընը պիլէրէք, կէնտիսինին
ալըձը օլտուղինի խապէր վէրիպ, վէ անէ սըմ-
սարիէտէն մատա պիր միւքքեաթաթ վատ ի-
տիւպ, ձէմիսինի էլտէ իթմէք միւրատընըն ի-
ֆատիսինտէն սօղրա տիւքքեանըն պիրինտէ
մէզատըն ալըլմատընը պէքէմէքտէ իտի :

Նիհայէթ վազթ կէլիպ մէզատ պաշատըր :

Լիվէլա պիր ինձու կէրտանլըդ մէյտանէ
չըգալը : Աւսթալարըն ձէմիսի թամաշա իթմէք-
տէ, հայլու վազթտէն պէրու պէցլէ մէշ
հուր ինձու կէօրմէմիչէր, քէզալիք Պաղաթ-
լը Ահաճուտի ինձու թիւձձարլէրի տախի նա-
տիտէ օլտըլընը իգրար իտէրլէր : Նիթիեար
ուսթալէր կէօլ ի յիւն իւզէրինտէն պիր կէօզ-
լիւք տահա թագըպ հէյրան օլուրլէր իտի :
Իւք պահա էլլի պին զուրուշ տինալի իտէտէ
էքի իւշ էլտէն կէչմէտէ եիւզ պիննէ չըգալը :
Նիհայէթ եիւզ էլլի պին զուրուշա, եանի
քէք էհլէն ֆիյաթ իլէ հօճա Արթին իլթիրա
կլէտի :

Պատէհու պիր էլմալը թարադ, քէզալիք
նատիտէ պիր շէյ :

Պիր դաշ պըրլանթի թէք թաշ եիւզիւք-
լէր, շէցլէ քի, սուլէրինին թէմիղլի սէպէ-
պի իլէ ինտէլ երպապ գըլէթ քէսմէք քէք
միւշքիլ :

Պիր քիմսէ քիւրեղէրին բինձալէրինին թէ-
 միզլեննի կէօրտիւքտէ , վէ պըրլանթի թաշէր
 իլէ տօնանմիշ պիլէ զլքլէրի էլիննէ ալորգտէ
 այըրլմայը իսթէմէզ : Սահիպի նա՞օրլ զայլ օլ-
 մուշ , պուսլարըն ճէմիսինի պիր կիւնտէ թէն-
 զիլ Ֆիյաթ իլէ Ֆիրուխթ իթմէկէ :

Ալա՛ Վիլքօբա իշի պրօշէր , մէշուր Հինո
 զինձիրէրի , տէտէ քիւլահը վէ տամլա թա-
 պիր օլունան զիւմիւթլէր : Աէքէսիզ վէ միւ-
 տէվիէր գըրմըզը եագութէր : Աատիրաթ մա-
 գուլէսինտէն Ֆիրուզէլէր , այնը շէմն , կէօք
 վէ սարը եագութ վէ քեղալիք նստիտէ սեյ-
 լան թաշէրի :

Վէ պուսլարըն ճէմիսինտէն մատա՛ մինէլի
 սաաթ վէ գութուլէր , վէ կէօրիւնիւշտէ
 մոխսուսէն եաբարըրլմըշ , զիրա սնլէրին իւ-
 զէրինտէ օլան ըէսիմլէր ճէմիսի Վուսիա մէ-
 մալէքինին պազը շէհրէրինին ըէսմի . եանի
 Վըրըմ ճիվարընտէ Վալթա , Քէֆէ վէ սաիր
 վէ Վեթէրսպուրի շէհրինին պիր գաշ մա-
 հալէրի :

Շէյլէ մէմուլ օլունուր քի , անլէրին սա-
 հիպի հէր պիրիննէ նազար իթաթտէ կիւզար
 իթմիշ Էօմիւնիւնն պազը վագթլէրինի խա-
 թըրըննէ կէթիրի :

Հէր նէ գատար սաթըլան ճէվահիր քիմին
 մալի օլտուղի չօգլարըննէ նամալիուլմ իտէ-
 տէ , Էօրար տէտիկիմիզ ճիւլա միսիլու պիր

Ճահալտէ տուրմազ օլորղընտէն պազըլէքինին
 մալիուլմը օլմուշ : Քէֆիլէթէ ակեահ օլանլէր
 թաաճ ճիւպտէ գալըր :

Փագաթ տահա զիյատէ անլէրին թաաճ
 ճիւպիսնէ վէսիլէ օլան շու իտի քի , հօմա Վը-
 թինն ճէմիսինի իշթիրա խլէյիպ , ախէրիննէ հիշ
 պիր շէյ պըրագմազ իտի :

Մէրսուտէ վարիլէթ օլմատըղի աշիքեար ,
 չարշունըն իչինտէ ճէմի ուսթալէր վէ տէլուլ-
 լէր պիրէր մանա՛ վէրիր , լաքին քիմէսնէ սա-
 հիհիննէ իրէմէզ :

Մէզատ պիթաթիքտէ հօմա Վըթին պիր եօլ
 իլէ բէշթաթթայը տաթի եեաթինտէ իտէրէր ,
 ճէմի ագճէյի թէմամէն ետա վէ վտաթի իւզըն
 տէլուլէ տաթի զիյատէսի իլէ իքրամ իթաթթ-
 տէն սօնղրա Մուհրպ պէյին խանէսինն սա-
 խիլ օլտու :

Սէպուհըն կէօղիւ եօլտա , հէման հօմա
 Վըթինի կէօրիւր կէօրմէզ աճէլէ իլէ սիւալ
 խլէտի :

— Մէ եաբարըրզ պագալըմ հէր շէյի թէք-
 միլէն էլինիլէ կէշիրաթինի՞զ մի , պէլքի ագճէ
 քիֆօյէթ իթմէտի , ինթիաթէն կէօսթէրաթ-
 իմ մահալտէն նիշին ալմատըրըզ :

— Խայըր էֆէնաթիմ՝ պուսլարըն հիշ պիրի տէ-
 յիլ , հաթթա պիրազ ագճէնիլ տաթի գալ-
 տը , վէ նասըլ քի պէյիմէ վտա իթաթիմ իտէ ,
 բէշթաթթայը թէքմիլէն կէթիրաթիմ , իչինտէն

հիշ պիր չէյ էքսիք օլմայարագ :

Սուհիպ պէյ պու սէօզէրի իշիթտիքոն , մէմնունիյէթինտէն հօճա Մըթինէ նէ տիւր լիւ իլթիֆաթ իտէճէկինի պիլմէդ իտի :

— Պիլերիմ , պիլերիմ հօճա Մըթին սիղին կիւ պի իշ կիւղար ատէմ նատիր պուլունուր , պէն իտէ պիրաղ կիճիքտիկինիղտէ վէսվէսէ իւ տէյօր իտիմ քի , աճէպ պիր միւշքիլիյէթ վու գու պուլտուճու տէյու :

Մէմուլ իտէրիմ քի , քիմնէ ֆարքընտէ օլմատը պէնիմ հիսապըմ իչուն սաթըն ալար զընըրը :

— Խայր պէյիմ , քիմնէնին խապէրի էօգ , կէրչի պիր գաշ քիշի սիւալ իթտի իտէտէ , տէֆինէ պուլտուճ տէյու ճէվապ վիրտիմ :

— Չօգ էյի . պէնի դայէթ մէմնուն իյէտիինի :

— Իֆէնաիմ , իշթէ գայմէսի , եէքիւնի իքի միլիօն տէօրթ եիւղ եէթմիշ պէշ պին զուրուշա պալիլ օլույօր , միւֆրէասթի իլէ գայտ օլունմուշ տուր , էկէր միւրասա իտէր իտէնիլ թասիհ իտէլիմ :

— Խայր լաղըմ տէյիլ , պիլերիմ քի սիղ սէնվ իթմէ զսինիլ :

— Օանն իտէրիմ պիր նաղար իթսէնիլ ֆէնա օլմագ :

Հօճա Մըթին կէնտի նէ գոքէթինին իգթիղասընտէն թասհիճ օլունմատընը մաթլուպ իթտիյինի Սեպուհ ֆէհմ իյէիպ , վէ անըն

միւրատընէ մուղայըր հալտէ պուլունմամագ իչուն , սալա քիւլի հալ կէօզտէն կէչրիպ , վէ գայմէսի մուճիպինճէ հէր պիր չէյ թէքմիլ օլարըն թէպէյիւն իյէտիքտէ , Սուհիպ պէյ տէտի :

— Շիմտի սիղտէ եիրմի պէշ պին զուրուշ արթայօր :

— Իվլէթ էֆէնտիմ :

— Պիլերիմ պու կիւն չօգ եօրուլտունուղ , բէճա իտէրիմ պու պագի գալան ագճէյի զահմէթինիղէ պէտէլ գասուլ իյէին :

Հօճա Մըթին , նատըլ քի իֆատէ իթտիք , գանասթ էհիլ պիր ատէմ օլարագ , իշպու իքրամտէն տէրէճէյի քէմալտէ շատան օլուպ , վէ զլատէսի իլէ թէշէքքիւր իյէտիքտէն սօնըրա . պունտան պէօլէ Սուհիպ պէյին հէր նէ իրդլէթի զուհուր իտէր իտէ , էղ ճանուտիլ իճրատընտէ օլաճաղընը պիյան իտէրէք իսանէսինէ տէճաիւ :

Սեպուհ եալընը գալտըգտէ բէշթաիւ թայը աղոպ , տէրունինտէ օլան միւճէվհէրաթը եէկէան եէկէան էլինէ ալոպ , ինճուլէր՝ մահպուպէսինին կէրտունինտէ տիղիմիշ օլարընը , էլմասը թարաք՝ կէսուլէրինի զապթ իյէտիկինի , քիւ բէլէր՝ քէտքիւլէրինին արաւընտէ կիղէնտիյինի , էլմասը պրօլէր ագ սի նէսինին իւղէրինտէ եալարը միտալի բարաւարընը ֆիքր իտէրէք , անլէրին հէր պիլինի

այրը այրը բուս խոէր խոխ :

Օլ կիճէ Կուհիս պէյ ախէր հիչ պիր շէյ
իլէ մէշըուլ օլմայըպ , իլլա անլէր իլէ վագթի
կիւզար իլլէտի :

Ֆերտասի սապալայըն հօճա Արթինին
եինէ կէլտիսինի խապէր վիրտիլէր :

Արտուսըն հիչ պիր շէյտէն խապէրի եօգ ,
զանն խոէր քի թիճարէթ մէմուլի իլէ Աե-
պուհ անլէրի իլթիրա իլլէտի , վէ կէնտիսինի
զլյատէսի իլէ խօշնուտ իթմէսի սէպէպի իլլէ ,
իշպու միւրիւվլէթի ֆիրտմուշ իլլէմէտիքտէն
մտտա՝ Կուհիս պէյին մէնֆատթընէ չաղըշըպ
չապարամագ վէ պէօյլէճէ պիր իրըմէթ իթմէք
ճէհտինտէ օլտրդընտէն , քիւբէլէբէ տէր ա-
գապ պիր միւշթէրի պուլմուշ օլարագ իլլէրի
կիրտիքտէ տէտի :

— Պու սապահ պէյիսի բարտտան չըգարմագ
նիլէթի իլլէ կէլմէտիմ , հաթթա քիւբէլէրբէ
պիր միւշթէրի վար բուխտաթընըղ օլուր խոէ
էյի թիճարէթ իլլէ էլտէն չըգարըրըղ :

Կուհիս պէյ խոէ պիր ուֆագ թօբլույու
էլտէն չըգարմագ օլարագ ճէվապ վէրտի :

— Պիլրիմ հօճա Արթին սիլ պիր էհլի զիմ
մէթ քիմմէսիսիլ , սիլլին իլլէ օլան իշտէն քիմ
սէնին մութաղարար օլմասընը խոթէմէսիսիլ ,
վէ պուհնուլն իշուլն զայրէթ խոէյօրսընըղ էլ-
տէն չըգմասը իշուլն :

— Իլլէթ էֆէնտիմ , կէրշի տլըղըմըղ ֆի-

յաթէ հիչ պիր վագթ զարար մէմուլ տէյիլ
խոէտէ , միւշթէրիսինի պուլմուշ իլլէն սա-
թըլմասը ֆէնա օլմագ զանն խոէրիմ :

— Օարարը եօգ , բէք աճէլէ իթմէք իգթիւ
զա տէյիլ , զիրա նէ վագթ խոթէնտէ սաթըրըր :

— Իօյլէ տիր էֆէնտիմ . ֆագաթ շու քիւբէ-
լէր եիրմի պէշ պին զուրուշ թիճարէթի իլլէ
պու կիւն ֆիրուլթ օլմասը միւմէին տիր ,
պէլքի տահա զլյատէ :

— Հօճա Արթին սիլ Ի ծնորա ախղ ու ի-
թասընը պիլմէ զսինիլ , Ինկիլիլըլէր էյի մայ օ-
լուր խոէ պահատընէ պոգմագլէր , պիլլիմ ալ-
տըղըմըլ թաշլէրինտէ սուլէրի բէք ալա՝ տրը :

— Աէ տիմէք էֆէնտիմ , ճէ միսի նատիտէ շէյ-
լէր :

— Պուհնուլն իշուլն պուրտտա սաթմագլէ նի-
լէթիմ եօգ Ի ծնորայա կէօնտէրմէք իսթէրիմ :

— Աիլ պիլլիրտիսինիլ պէյիմ :

Ապուհ՝ պէօյլէճէ պիր ուֆագ խիլաֆ իլլէ
հէմ հօճա Արթինին գապիսինի բահաթ իլլէտի
հէմ տախի անըն իպրամ իթմէսիսինի մէն իթ-
մէ կէ պիր եօլ պուլտու :

Պատէհու հօճա Արթին մէշըուլիլէթինէ
կիթտի :

Պիրազ վագթ Մուհիպ պէյի պրոպագանդա կէնտի մարիք օլտուզի խաղնեհի իլէ, քէզայիք հօճա Մ. րթմնի տախի, վէ կէլէիմ Վրանի Մարտիրոս աղայէ, զերա իշպուհ հիքեայէթին պաշլըճա քիմնէլէրինին պիլիտի օլմասրչորա, անը պիր էյիճէ թանրթմամըղ իզթիզա խէր, ֆագաթ պուհուհն իչուհն խոյըճա կէրի աէօն մէլիզ :

Իսէվի թարիխինին 1810 սէնէ սինտէ, Մարտիրոս աղանըն քէտէրի Մեղքոն վէլէտի Մարտիրոս Վճէմ թարաֆրնտէն (Օսմանյու թօքրաղնէ կէչիպ Տէրի Մ. լիէյէ կէլմիշ խտի :

(Ս) անվրտէ բօրա գաղանեաք շիմօիքի միտիլու միւշքիլ օլմոյրպ, պիր գալ զուրուշ բէյտա իթաիքտէն սօնդրա սարրաֆըղա պաշլատը, զերա սարրաֆըգ Գօլայ պիր սէնտաթ նասըլ քի Վիլնիլի սարրաֆըղը աիլէր իմիշ, « զահմէթի եիւղ զուրուշ օլանա գատար », աիմէք քի պու մէ պլաղըն սահիպի օլտուգտէն սօնդրա էօթէտի Գօլայ : Պիր իքի էյի միւ շիթէրի բէյտա իթմէլի, քիմնէ նիյապէթ վիրիլիլի, քիմի տախի միւթէ սէլլիմ օլուր իսէ, պատէհուհ բաշլարա խըղմէթ իթմէք հալի իլէ օլլուր :

Վքսէրի Տէրի Մ. լիէյէ հէնուղ կէլէնէր, խանըն պիրնտէ խքեան խալլէր : Մեղքոն աղա տախի Մարտէ խանընտէ քիրա իյէ պիր օտա թուլուպ իքի իւչ սէնէ օլ մահալտէ աքրին օլտու խէտէ, սանարգտէ ալթուհէր արթաղընը կէօրէրէք, պիրաղ բահաթընէ պագմագ նիլէթի իլէ, Վրաթմտէ պիր էվ իճար իլէտի :

Ճիհանտէ հէր շէյ պիթ թէտրիճ իլէրի կիտէր օլտուզի մալիուհ, էօյլէտէ Մարտիրոս աղանըն քէտէրի պիրաղ բահաթըլպէ աիւշ աիւքտէ թէլլիճ (էվէնմէք) արղուսինէ աիւշուպ, տօսթլարընտէն պիր իքիսինէ ֆիքրինի աչտրգտէ, պէօյլէ խըղմէթէրտէ պուլանմալը շօք քիմնէլը կէնալիլէրինէ սէվապ ստա խտէր օլտուգլէրինտէն : իւչ պէշ կիւն մապէնինտէ օն պէշ եիկիրմի գըղ պուլտուլէր, շէօյլէ քի ճէմիտտէ մինասիպ : Վիմի հիւսնի իլէ, քիմի տալը զտանլիլինտէն, քիմի էվլիւ մէնլիլի սէպէ պի իլէ, քիմի գէնկին, քիմի մարիֆէթլու, քիմի զայէթ թէրալիլիլի, քիմի տախի թապիաթընըն էլիլիլինտէն, զերա հէր պիր գէննէ պիր հալի իչուհն սէվիլիլ օլտուզու աշքեար :

Մեղքոն աղա պիրաղ թամարեար օլտուզընտէն, էվլիմէն պիր զէվճէտի օլտուհն տէյու մի բտա խտէր խտի, չուհ գէնկին պիր գըղ ալ սա գարուշու օնա կէօրէ աչմալը, նէ լաղըմ

պիր Թագրոմ պիհնուտե մէսարիֆ ալթընէ կիր.
մէք : Եւջլէտէ Սեւքոն աղա էսնաֆ գըղէ-
րինատէն պիրիսի իլէ նշանյանըղ նիքեաճ օլտու
1817 սէնէսինին խիթամընէ տօղրու :

Եւլէնէն տաէմլէրին գըսմէթի աջըրը տէր-
լէր . պիլմէյօրուղ պու իուսուս սահիճ մի
տիր , լաքին շունու իֆատէ իաէրիղ քի . Սեւ-
քոն աղա իչին բէք սահիճ իտի , շուն հէր նէ
գատար նիքեաճ ալթընէ կիրմէլաէն Էվլէր-
թիճարէթի Թարաֆրնտէն շէքեպլէթէ պախ
պիր շէյ եօգ իտի իսէտէ , Էվլէնափրաէն սօնը
րա բէք աղ վագթոտէ բարլագ պիր սարքաֆ
մէրթէպէսինէ իրիշաի :

Օլթի Լճէմտէն կէլմիշ օլմասի իլէ Իրա.
նի Սեւքոն աղա մախլասը վէ իամի իլէ Թա-
նըլմիշ բօր :

Իքի սէնէ միւրուր իթալքոտէն սօնըրա
Նագգ Թուսըլա պիր էրքէք էվսա իհսան իւ-
լէյիպ , բէտէրինին իամի Մարաիրոս օլմասըլա
մահատու մինէ տախի , գայտէ իւզրէ օլ իամի
գօտու :

Մարաիրոս պէշ ալթըր Եաշնէ վարարդտէ
Սեւքոն աղա էվէ պիր հօճու ալըպ , օլ վագ-
թին ուսուլի իւզրէ շօճուղըն թէրպիեէսինէ
տէվամ իլէտի :

Օլ տախիտէ Եւլթօբա լիսանլէրինի էջրէնէն
բէք աղ , Եւլթէնիճէ Եաղմադ օլու մադ լիսա-
նը թէրպիլ Թահսիլ իթմէյէրէք , վէ պիրաղտա

րագգամ պիլալիկի հալաէ քեաֆի . Էկէր աղ պիր
շէյ Օսմանըճա Եաղար օգուր իսէ , թէքմիլէն
թէրպիէ օլմուշ տատ օլունուր իտի :

Եւքին պիր Թալէպէ պու աղ պիր շէյի
Թահսիլ իթմէք իչուն նէ՞ գատար շօգ վագթ
ղայպ իտէր :

Եւլլէլա Քերական , սանիէն հէնքերէն ,
սալիսէն Սաղմոս վէ պատէհու Լէտարան
պունըրըն ճէմիսի Եալընըղ Եւլթէնիճէ օլու-
մայր էջրէնմէք իչուն , վէ տէօրթ պէշ պա-
ղտա ալթըր սէնէ սիւրեր :

Բագգամ իլմինտէն Թալէպէլէրին պիլալիյի
գարա ճիւմլէ , թէնըլիլ վէ զարպ : Պունըրըն
հէր պիրինէ իւշ տէօրթ այ լաղըմ . նէ՞ եօլ
գուլսնարագ պու գատար ուղուն վագթ սիւ-
րէր հօճալըրն պիր էսրարը :

Թագսիմ վէ Թագսիմի գուրամա տէտիք-
լէրինի հօճալար տախի պիլմէլլէր , հայի իլէ
Թալէպէլէրէ էջրէթաիթմէլլէր , պունըրըն
Էկրինէ բարայր զուրուշ , վէ զուրուշու բա-
րա իթմէք մէյոտանէ չքարմըշէր , շէյլէքի
օլ տէրէճէլէրէ Էկրիշէն քէմալթէ իրմիշ օ-
լուր իտի :

Օլ տէվրտէ իլմ ու ֆունուսն Թահսիլի
նէ տէրէճէտէ օլտուղի պալատէ օլան իշարլէ-
րիմիղտէն պահս օլունապիլի :

Լիլըպ թէրպիէսի հագգընտէ հօճալէր
Թալէպէլէրէ , քէլալք բէտէրի Եախուս վախ

տէսի է վատրնէ հիչ պիր զէման տիգգամ
 ի թախիբէրի եօզ, եախօտ ի թմէք ի թմէսէլէր
 տախի գուտուրէ թլէրի եօզ, էկէր պիր չօ
 ճուղըն զաթընտէ հիւսնի ախլազ վար իսէ, նէ
 ախ' օլմատորը հարտէ ինտանիէ թ նէ օլուղըն
 պիլմէյիպ, պէտ խույլէր իլէ գալըր :

Մարտիրոս ծնայիր եաշընէ տօգրու վարմը,
 բէտէրինին պիր տանէսի օլմատը իլէ, հէր պիր
 միւրատը ագապինտէ ի ճրա օլուր, ճէմիսի
 գօրգար վէ խաթըրընէ տօգուենմագանն իհ
 թիրազ խտէր :

Պիր ուֆագ ֆըգրա իլէ տահա էյի անյաթ
 տրրապիլիբիզ, Մարտիրոս աղա չօճու գ չաղըն
 տէ լեքան նէ թապիաթտէ օլուղընի :

Ի վատ պիր էմէքտար խըղմէ թճի ավրէ թ
 վար, Մարտիրոսը էլինտէ պէօյիւ թմիււ, վէ
 հէր սապան գահվէ ալթը կէօթիւրիւր չօ
 ճուղէ կէնտի էլի իլէ :

Պիր կիւն պիրազ կէճճէ գալմը, գալաւ
 լը խըղմէ թքեար օտատէն իլէրի կիրտիքտէ
 Մարտիրոս պաշտար թա' աղիր ի թմէկէ, վէ
 սէօզ իլէ էօլքէսինի թէպին ի թմէյիպ, է
 լինտէ թու թաուղը գալէմ թըրաշը ֆըրաթ
 մատէ, խըղմէ թճինին այաղընր եարալատը :

Իէտէրի էվտէ օլմայըպ, բէյֆիէ թի վալտէ
 սինէ իֆատէ ի թախիբէրինտէն Մարտիրոսը չու
 զըրթարըպ, ի թապ ի թմէտէ պիր չօճու գ ա
 թասընէ վաճիպ օլան ի զղէ թ րաղալէ թ վէ րայէ :

Թին պիւսպիւ թիւն մուղայըրը հարտէ պու
 լունարապ, ի թախիլի իլէ նատիմ օլմատը գտէն
 մատա', վալտէսինն պին տիւ րլիւ լայրգսը
 սէօզըն սէօյէյէրէք խաթըրընէ տօգուենտու,
 վէ ախշամա բէտէրի կէլալքտէ շէքէայէ թ իյ
 լէյիպ, օլ տախի մահատմինի հագգը պու
 լարագ խըղմէ թճի ավրէ թ է իլն վիրտի : Պուն
 տան անլաշըլապիլի Մեյքոն աղա օլուղնէ նէ
 թարզ թէրպիէ վիրմիշ օլուղի :

() Լ տէվրտէ բէք կէնճ տէլիգալըլէր չար
 շույա կի թմէղէր, Մարտիրոս աղա տախի ծն
 տօրուղ եաշընէ տէկին էվտէ գալմը, վէ
 կիւճ պէլա Լըմէնիճէ եաղըպ օգույապիլլիշ :

Երկիրմի եաշընէ վարարգտէ Մեյքոն աղա
 մահատմինին ու մուրը մէսալիճէ աշինա օլմու
 սընըն վագ թի կէլմիշ օլուղընէ գարար վի
 րէրէք, կէնտիսի իլէ պիրլէքտէ Պէօյիւք Եննի
 խանտէ օտայէ կէօթիւրմէ կէ պաշտար :

Իքի իւչ սէնէ կիւղար ի թախիտէն սօնդա
 Մատիրոս աղա տախի բէտէրի միսիլու ճիմրի
 օլմատը իլէ, Մեյքոն աղանըն նաղարընէ կիւ
 րիպ, վէ կէնտիսինի իլիկիւ գար պէլէ թախի
 ֆագամ գալախտի թի թարէ թմէն պի խապէր
 վէ հիւսնի իտարէի մէսալիհին ֆէհմինէ աղա
 գուտրէ թի եօզ :

Իէք չօգ քիմնէլէր էվտաղընըն նօգսանիէ
 թինի ֆարգ խտէմէղ, Էօյէտէ Մեյքոն աղա
 մահատմինի միւր թէտիր պիր տէլիգանը պէլ

էյերէք եաւաշ եաւաշ հէր պիր իշի անըն
Թահթը իտարէսինէ պրրագտը :

Պաւ էսնատէ Սեւքոն աղանըն զէվճէսի վե-
Ֆաթ իթմիշ, վէ Մարտիրոս աղանըն տախի
տիւնեայէ կիրէճէք վագթի կէլմիշ օլուպ, բե-
տէրի օլլունու էվէնտիրմէք միւրատընսէ օլ-
սու :

Պօճա գարը լագրտորէրի Թապիր օլունան
պաղը սէօղէր բէք Թէհի տէյիլ տիր : Էվէն-
մէք հագգրնտէ “ գըսմէթ քիմին իսէ օ օլուր ”
տիրէր . վագատա պաղէն մէմուլին պիւսպիւ-
թիւն մուղայրըր էվէնիշէր վուգու պուլուր ,
վէ պու նագլիէթին զէմանիէրինտէ չօլու
պէօլէ իսի :

Լքսէրի , նէվրէսթէ պիր տուխթէր օն եե-
տի եախօտ օն սէքիզ եաշընէ պալիզ օլտուգ-
տէ խեյալինտէ կէնտինէ մինասիպ պիր եար
բէյտա իտէր : Մէսէլա ուզունճա պօյլու ,
սաչէրի գումրայ, կէօղէրի ալա՝ նագիք պիր
տէլիգանըր ինթիխտայ իթմիշ իսէ , անըն պիւս-
պիւթիւն մուղայրըր պիր ատէմ կէնտիտինի
խթէտիքտէ , բէտէրի վէ վալիտէսի էվիլիս
վարիէթինի սիւալ էտիպ , և կէր օլ պաստէ
միւրատղէրինէ մուվաֆըք իսէ , ախէր հիչ պիր
շէյ մսթլուպ իթմէյերէք , “ գըսմէթի չըգաը ”
տէյերէք , գըզ իսթէմէսէ տախի , իրչատ իյէ-
յիպ վէրիլէր իսի Վէ պու գըսմէթին չըգմու-
սը ինսանըն Թագտիրինի Թէպտիլ իտէն սիսէր

նէսնէլէր միսիլու Թէհի էսպայտէ մէրպութ
օլտուղի շիմտի նագլիմիզտէն աշիքեար օլուր :

Մարտիրոս աղանըն բէտէրի պիրապ Թա-
մաքեար օլտըղընի իֆատէ իյէտիք : Վէֆաթ
խտէն էհիլին ագրատասը չօգ օլուպ , էվէն-
տիքտէն սօնըրա էքսէրի կէօրիւշմէ սէպէպի
իյէ , մէտարիֆի զիյատէլէշմիշ օլտուղընտէն ,
մահտումինի էվէնտիրմէկէ նիյէթ իթտի իսէ
ագրատասը ալ օլան պիր գըզ պուլմագ զայ-
րէթինտէ իսի :

Պաւ խուսուսէ զիյատէսի իլէ տիգգաթ ի-
տէրէք . Սեւքոն աղա սիւալ իտիւպ արաշ-
արըմատէ , տօսթլարընտէն պիրիսի խապէր
վէրտի քի , Մուսիէտէն պիր տիլպէր գըզ կէլմիշ
զայէթ զէնկին վէ ագրատա նամինտէ քիմնէսի
եօգ տէյու :

Մարտիրոս աղանըն բէտէրինին արայըպ
պուլամատըղը պիր շէյ , իապէր վիրէն աօս-
թունա բէճա իթտի զայրէթ իտիւպ պու մատ-
տէյի պիթիրմէսինէ :

Ֆիլ հագըգէթ Մուսիէտէն կէլէն տուխ-
թէր իսմի Վարգուկ , սալի Տէրի Վլէտէն տիւ-
պէր , զէնկին վէ քէմալի իլէ Թէրպիէ օլմուշ
պիր զաթ իսի :

() Լ տէվրտէ կէօրիւշմէք եօգ , եալընըզ
պիրի օլ պիրինի իսմի իլէ պիլիր :

Նաս՝ Սեւքոն աղայը միւթէպէր քիմնէ Թա-
նըր , վէ մահտումին աղիք վէ զայէթլէ միւգթէ-

տիր պիր տէրիգանը թանրմը, վէ վասըթա օ՛
րան քիմսէ պէլաղէթ սահիպի օլարագ, վէ
պէլքիտէ գըսմէթ տէնիլէն հէր նէ իտէ հիւք-
մինի իճրա իտէրէք, Վարդուկ տուտու Վար-
տիրոս աղայէ մինասիպ կէօրիւլիւպ, պիր կքի
այ զարֆընտէ ճիհէզի թէասրիք օլուպ նի-
քեան օլուլէր :

Վասիլ տիր պու նագլիթի օգույան քիմ
սէլէր թէաճճիւպ իտէրլէր քի, Վարդուկ
տուտու զէնկին, տիպէր վէ քեմալի իլէ թէր-
պիէ օլմուշ պիր զաթ օլուպտա թանրըպ պիւ-
մէտիքի քիմսէ իլէ նիքեան օլմաղէ նասըլ չու-
քըճագ զայլ օլմուշ տէյու :

Վիվէլա Վարդուկ տուտու Տէրի Մլիէյէ
եէնի կէլմիշ, հէրնէ գատար կէնտիօնին մէս-
գաթը բէս մահալի իտէտէ, ահվալնտէն քիւլ-
լիէն պի իսպէր օլարագ մէմուլ իտէրտի քի,
պէօյէ պիր միւթէպէր քիմսէնին մահտումի
տէրէճէօննէ լաղըմ օլան թէրպիէյի հէր հալ-
տէ թահսիլ իյլէմիշ տիր տէյու :

Սանիէն, Վարդուկ տուտունըն էճնէպի-
լիկի կէրչի պիր պէօյիւք վէսիլէ օլտու իտէտէ,
թանրարղը քիմսէլէրին տախի թէնսիպ կէօր-
մէսի մէրսումէնին զայլ օլմասընէ պիր պէօյիւք
սէպէպ օլտու :

Վարդուկ տուտու Վարտիրոս աղայը թա-
նրա պիլմի կէ գատար օլտուղի անտէ կէնտի
մէմուլնին պիւսպիւ թիւն մուղայըրը օլմասը-

նէ իրչատ օլուպ, վէ թէճէսսիւստէ դուսուր
իթտիլինէ բէլման օլու իտէտէ չիֆայտէ . . .
.

Վիվիլէք հալի բէք աճայիպ տիր : Աէնճ պիր
տուլթիթեր իլք տէֆա զէվճի իլէ ետընրոգ պալ-
տըղը զէման բէք միւշքիլ պիր քէրթէ տիր,
չէօյլէ քի կէչիրէճէրլէրի էօմիւն էյլիլի վէ
ֆէնաղըղ պէշ օն տագըգէնին զարֆընտէ հէ-
ման գարարաշըր :

Վիվիլէնտէն պիրիպիլրլէրի իլէ բէք չօք կէօ-
րիւ շմիւշ օլուպ, պիրի օլ պիրինին թապիա-
թընըն հէր պիր հալինէ ալեան օլա իտէվֆ օ-
լունաճագ քէրթէ տէլիլ, լաքին բէք աղ կէօ-
րիւշմիւշ ետիօտ հիշ թանրմամըշ օլտուղի
հալտէ՝ բէք զկտտէ թէքէլիւֆտէ իքան պիր-
տէն պիրէ պիլա թէքիֆ հալնէ իրիշմէք ի-
չուն նէ տէրէճէ զէրաֆէթ, նէղաքէթ վէ
քեմալէթ իգթիզա իտէր օլտուղի աշիքեար
տրր, վէ էկէր պիրի թէրպիէյի օլուպ, վէ տի-
կէրի անըն մուղայըրը օլուր իտէ, մուհապէթ
ագապինտէ գանատլըրինի վուրա վուրա բէր-
վագ վէ ֆիրար իլէ կէնտիօննէ տիկէր պիր
մահալը արար :

Իէք չօք քիմսէլէր զէվճ ու զէվճէ պէյիլն-
տէ մուվաֆըրըք օլմասըղը հալտէ տախիա
թագսիրաթը տիշ էհլէթիլնէ վէրիլէր, ֆա-
գաթ պիթարաֆ նաղար իլէ պիր էիճէ տիգ-
գաթ օլունաս ֆէհմ օլունասպիլիւր քի, էքուէ-

բի նօգասանիւթ գօծալէրին թարափընտէն զուհուր խաէր տէյու :

Կէնճ չաղընտէ պիր տուխթէր էվէնիւպ , գալպի աշգ վէ իւմիտ իլէ մէմլու , խէյալինտէ շունճա զէման տօլաշան մուհապպէթի գօծասընտէ մէվճուտ մէմուլ իտէրքան անրն ֆէհմինէ տախի գուարէթի օլմայան պիր քիմ սէ իլէ պիւթիւն էօմրիւնի կէշիրէճէկինի անլատրղը զէման՝ կիւնէշին շաֆգընտէն մահըրում գալմէշ պիր շիէք միսիլու պօյնուհը էյիպ գալըր :

Մարտիրոս ազա էվէնտիքտէն սօնդրա իբի սէնէ գատար բէտերինին հայաթընտէ կէշիրտախի էօմիւր շէօյէքի , կիւնտիւղ հէր հալտէ ախղ ու իդասը իլէ մէշղուլ , ախշամ օլուպ խանէսինէ ավտէթ իթտիքտէ թաամտէն սօնդրա պաղը տէֆա բէտերի իլէ պիրլէքտէ ալըշ վէրիշ հագգընտա իգթիղալը եախսօտ իգթիղասըղ հայըճա շէօյէշեր էհլի իլէ իքի շիֆթ սէօհպէթ տախի իթմէյէրէք վէ չօգքէրէ ահպապի իլէ կէօրիւշմէկէ կիթտիքտէ Սարգուկ տուտու գայըն բէտերի իլէ գալըպ վէ օլ տախի իխթիեար օլմասը իլէ օտասընէ շէքիլտիքտէ պիչարէ կէնճ եաբա եալընըղ դալըր եա էլ էմէկի իլէ եախսօտ պիր քիթապ օգույարագ վագթինի կէշիրի : Կէճէնին նըսֆընա տէկին պէքէր , պաղէն պիր իքի սաաթ տահա կէշէր , նիհայէթ իւմիտի գաթ իլէյիպ

զամմընը ույդու իլէ ֆէրամուշ խտեր :

Մէլքոն աղանըն հայաթընտէ պու սիպագտէ պիր էօմիւր իտի , լաքին անըն վէֆաթընտէն սօնդրա Մարտիրոս աղանըն իհթիրաղ իտէճէք քիմսէսի գալմասրղը հալտէ հէր ախշամ գումար իլէ վագթինի կէշիրմէկէ պաշլատը , եա կէնտիսի կիտէր եախսօտ ահպապ կէլըր , սապահա տէկին օյուն իշ ու իշքէթ , վարա վարա շուքէրթէլէրէ կէլտի քի , Նրանի՝ էհլինին էիւղիւնիւ ախշամլարը թաամ վագթի պիր եարըմ սաաթ գատար կէօրիւր , վէ պաղէն իքի իւշ կիւն կիւղաթ իտէր պիլիպիլըլէրինի կէօրմէղէր :

Պունտան էվէլ իֆատէ իլէտիք Մարտիրոս աղանըն ումուրը մէտալիհէ բէք աղ աշիւնա օլմասընը , վէ կէնտի կէշիրտախի էօմրիւն թարղը տախի մէշղուլիէթիտէ իգթիղա օլան տիգգաթտէ հալի իլէ սէքթէ վիրմէկէ վէսիլէ օլարագ կիւն պէ կիւն ախղ ու իթասը ինգըրաղ պուլմագտէ , վէ տիկէր թարաֆտէն օյունտէ զայպ օլան ադճէլէր քիւլլիէթուլ օլմասը իլէ բէտերինին շունճա զահմէթի իլէ թէրաքիւմ իթտի վարիէթ թէլէֆ օլմագտէ իտի :

Հայու միւտտէթտէն սօնդրա կէնտի պուլունտուղու հալին ֆէհմինտէ օլուպ , վէ տահա իթիպարընէ չօղլուգ խէլէլ կէլմէմիշ օլարագ զայ իթտիլի վարիէթի թէքրարէն իախն

մէք ճէհտի իլէ պիր ճէսամէթլու իլէ կիրիշ-
տի, շէյլէքի բասթ կրտէր իսէ կերչի Եվիլէքի
մերթէպէսինէ իրիշէճէք, լաքին վէֆագէ իթ-
մէտիկի հալտէ ֆիլուս ու մանղըրէ միւհթաճ
օլմագ քերթէլէրինէ կէլէճէք իտի :

Մարրաֆան թայֆէսինին քիւլիէթլու իւ-
թիղամէ կիրիշտիկի մալուամ, պաղէն սէպէպի
ինհալէրի օլուր իսէտէ, էքսէրի խարապ օւ-
մալէրինէ պախա օլուր, զիրա պաղը քերէ մէ-
մուլէրինին մուղալըրը էսպապ զուհուր իտէր
իսէտէ, չօք տէֆա իտարէի մասլահաթ իչուն
ինթիաճլէրի օլտուղի զայրէթքէշ, միւգթէ-
տիր վէ սատագաթլու քիմնէլէրի պուլամագլէր :

Մարտիրոս աղա տախի զայէթի իլէ ճիմրի
պիր քիմնէ օլարագ, իշթիրա իլէտիկի ճէսա-
մէթլու իլթիղամըն իտարէսինի էմնիլէթէ շա-
յան վէ էրպապ օլմայան քիմնէլէրէ թէսլիմ
իլէտիկինտէն, միւտտէթի իլթիղամ, սէնէ-
թէյն զարֆընտէ զլյատէսի իլէ մութաղարար
օլուպ, խաղնէի ամիրէյէ բէք չօք մէտեուն
գալար :

Ղիպիլէթի ալագ քիմնէլէրին սէրինէ պիր
գաղա կէլէճէք օլուր իսէ, Եվիլէքի քիպիրիէ-
թի պիւսպիւթիւն պէր թարաֆ իտէրէք, բէս
բատտատէ թէպէշպիւշ իլէ խաթըրընէ տօ-
գունտուգլէրի եախստ լայրգօլը հալէր իլէ
խըրքալաւրգլէրի առէմլէրի ճէլպ իթմէկէ զայ-
րէթ իտէրլէր, զիրա ագճէլէրինէ մողըուրէն
կէնտի ֆէնա թապլյաթլէրինին հիւքմինի իճ-
րա իթմէքլէ հիչ պիր տօսթ իտիննմէզ օլ-
տուգլէրինտէն՝ ալթուն զըրհ իւղէրինտէն
չըգտըղը անտէ չար էթրաֆ տիւշմէն իլէ տօ-
լու օլտուղընըն բէք էյի ֆէհմինէ վարարագ,
քիմնէտէն տօսթլուգ պէքլէմէյիպ, կէրէք
խէվֆ իթտիքլէրինտէն վէ կերէք միւրապլէ-
րինին իճրասընէ իրիշմէք իչուն պուլտան մա-
տա՝ պիր եօլ պուլամագլէր :

Մարտիրոս աղա վարիլէթինի թէքմիլէն
զայպ իտիւպ, վէ պօրճլու գալարգտէ իքի ա-
տէմին մուավէնէթի իլէ պուլուստուղու հա-
լին հիւսնի թէսլիէսինէ միւգթէտիր օլաճա-
ղընըն ֆարգընտէ օլտու :

Պիրիսի՝ կէնտինին պիր տօսթու Սէքայէլ
աղա Վրիգորեան զայէթ զէնիկին պիր քիմնէ,

օլ անէ կէլենէ տէկին պաղը պաղը թէնք վա-
 դըթիցրինտէ եարարմտէ պուլունմուշ, լաքին
 սահիհ սուսթլուգ բէք նասիր եախօտ հիշ եօգ
 կիպի օլարզընտէն, մէրսուժ Սիքայէլ աղա
 տախի պաղատէ մուհարբէր մուավէնէթին իճ-
 րասընտէ պուլունմուշ իտէ, Սարտիրոս ա-
 զանըն զսթի իչուն օլմայրպ, իլա անը կէն-
 տիսինն ճէլլ իթմէք իչուն, զերա Վարդուկ
 տուտունըն հագգընտէ գալլինտէ պիր եա-
 պանի աշք տույար իտի :

Սուգատատէժ Սիքայէլ աղա Ղրիգորեան՝
 Վարդուկ տուտու Սթանպօլէ հէնուզ կէլտի-
 յի զէման պիր տէֆա անը կէօրմուշ բէք մէճ-
 պուրի օլմուշ, վէ անըն իլէ նիքեահ՝ օլմաք
 իսթէմիշ, ֆագաթ իտինմիշ օլտուզու վարի-
 յէթին իւղէրինէ նաս պէյնինտէ բէք չօգ
 շիւպհէր արզ օլուպ, թէգքիտի պօզուգ
 պիր քիման օլտուզընտէն միւրատընէ իրէմէ-
 միշ, վէ օլ վաղթատէն պէրու Ղրիգորեանըն
 գալլինտէ Վարդուկ տուտու իչուն պիր եա-
 պանի մուհագպէթ բէյտա օլմուշ իտի, նա-
 սըլքի պալատէ իֆատէ իլէտիք :

Պու բէյֆիլէթ, եանի Սիքայէլ աղանըն
 Վարդուկ տուտույու իսթէյիպ ալամամար,
 Սարտիրոս աղանըն մալիումու, լաքին գըւ-
 զանճըլլէ վէսիլէ օլմատրգտէն մատա՝ հաթ-
 թա իրանի կէնտի մէնֆաաթընէ պու խու-
 սուսը պիր ալաթ իթմիշ իտի :

Տիկեր եարարմ իտէպիլէճէք քիման կէնտի
 զէվճէսի Վարդուկ տուտու իտի, զերա բէք
 չօգ միւճէվճէրաթա մալիք օլտուգտէն մատա՝
 իրատ իչուն իշթիրա իլէմիշ օլտուզի պիր
 գալ թանէ քեարկիր միւլք վար, անլէր իս-
 թիլալ օլունարագ տախի աքճէ պուլունապի-
 լէր :

Սարտիրոս աղա վէրտիլի գարար իւզրէ
 Սիքայէլ աղայէ կիտիպ հալինի իֆատէ իլէ-
 տի, վէ խայլըճա ագճէ իսթիգրագընէ իհ-
 թիաճը օլտուզընը պիլտիրբէք, էկէքքի պիր
 տուսթլուգ իտիւպ անը պու հալինտէն իտլա
 իթմէկէ միւրատ իտեր իտէ, կէնտիսինի թէ-
 մին իթմէք իչուն էհիլինի էմլաքինի գաթի
 ֆերաղ իտէճէկինէ սեօզ վէրաի :

Իրանինին պու հալինէ Ղրիգորեան գալ-
 պինտէ շաղ օլտու իտէտէ, գահիրտէ թէէս-
 սի ֆ թէպէյէիւն իլէտի : Սերտումուն շաղ
 օլմասը շունուն իչուն քի, Սարտիրոս աղանըն
 պու նիլաղընը իճրա իթմէքլէ, անը վէ էհիլինի
 կէնտի բէնչէպինէ կէչիլէճէյինէ շիւպհէ իթ-
 մէղ իտի, ֆագաթ նասըլ քի տէտիք մէսրու-
 բիէթինի աոյա աշլքեար իթմէյիպ, հաթթա
 էվիլէլա պիրաղ միւ շքիլիլէթ կէօսթէրտի վէ
 սօնգրա, կէօյա գատիմ՝ աուսթլուգլէրիլէ իտ-
 լէ կէթիլմէք իչուն, վէ անէ պիր գաթ
 տախի թագ վիլէթ վիլմէք միւրատընտէ օլտու-
 զընի ըղհար իլէ նիհայէթ բաղի օլտու, լաքին

լազըմ օլան ադճէ քիւլիէթլի օլմասը իլէ միւլքլէրին տիյէթինի թէճափուղ իթափկին տէն , եալընըղ իրանի Մարտիրոս աղանըն իմ զասը իլէ պու մէպլաղըն իթասընէ պիր տիււր լիւ զայլ օլմայըպ , էհլինին իմզասընը տափի մաթլուպ իյլէտի :

Մարտիրոս աղա պուլունատուղի հալտէն պիր ան էվիլէ գուրթուլմագ իչուեն հէր նէ մու գափլէլէ մաթլուպ օլունտա զայլ օլաճագ , նա սըլ քի օլ քէրթէլէրտէ պուլունանիչերին էք սէրիսինէ վագը օլուր , էոյլտէ Միքայէլ աղանըն թալէպ իյլէտիկի գափլին իճրասընէ իրանի զայլ օլտու , վէ օլ կիւնիւն ախաճը թաամտէն սօնղրա առէթի գատիմէսի իւզրէ ահպապի իլէ պուլուլմայըպ , խանէսինտէ գալսը զայլէթ աիւշիւնճէլի պիր հալտէ :

Վարդուկ տուտու անըն պու հալլինի կէօրիւպ սէպէպինի սիւալ իթափքտէ Մարտիրոս աղա խտէ պու սիւալի պէքէլիպ տուրուր , պիւսպիւթիւն ըլյաքէտըլըղ էլէ ալարագ ճէվապ իթափ :

— Վարդուկ տուտու , պէն սիզին եանընըլ տէ բէք թագսիրաթլը օլտուղում իչուեն հիչ ճէսարէթիմ եօգ պուլունտուղում հաի սիլէ անլաթաըրըպ պիր եարտըմ աիլէմէկէ :

Վէ պու սէօլլէրի իրանի կէօլլէրինտէն եաշ աւօքէրէք սէօլլէտի :

Օսլալը Վարդուկ տուտունուն օլ կիւնէ

կէլէնէ տէկին հիչ պիր շէլսասպէր իտէն եօգ , Մարտիրոս աղանըն զար իտէրէք , պու թարղ քէլամէ պաշամատընտէ գալպինին գըրըլմասը նէ հէր նէքի վէսիլէ օլմուշ իտի խտէ ճէմլաի նի հէման ունուտուպ տէտի :

— Վիէր պէնիմ եարտըմմա իհթիեաճը նըղ վար խտէ , շիմոփէ գատար նիշին էսրար իյլէտինիղ , եապանճը պիր քիմսէ մագամընտէ նազար իթմէնիղ իչուեն գապիլ տիր թագսիրաթլուընը :

— Պիր գաչ տէֆա տիւշիւնտիւմ հալլմի արղ իթմէկէ , լաքին սիզին գալպինիղն գըրըպըղընը կէօրտիւլիւմտէ պիր գաթ տահա տէրափինիզն արթըրմաղա վէսիլէ վիւրմէք իսթէմէտիմ :

— Շիմալիէ գատար պիրլէք վէ մուհապպէթ տէն հասըլ օլան պուենճա էյլքլէրի թանըմըլ օլտայրաըպ , աալա պէնի քէտէրլի կէօրմէղ իւտինիղ :

— Պիլըրիմ , Վարդուկ տուտու , հէր նէ գատար սիթէմ իթսէնիղ հագգընըղ վար , զիւրա ճիւնհամ բէք չօգ տուր :

— Շիքեայէթ իթմէք Ֆիքրի իլէ տէլիլ , հաթ թա գապիլ տիր պէն տափի նօգսանիլէթտէ պուլունտում , զիւրա պիր գաչ տէֆա մապէշ նիմիլտէ օլան պիւրուտէթին էսպապընը սիլէ սիւալ իթմէք միւրատ իթափմ խտէտէ , պիլմէմ նէ տիւշիւնճէլէ մէսին իճրասընտէ

օրմատում, չուն գաղաղէրիմիղ անլաշըրպ, պի-
րիպիրիմիղանէն պիր ինճինմէք օլմուշ խտ ա-
նըն աֆլընը, եախօտ վէսիլէ օլան հէր նէ ի-
սէ անըն տէֆ'ինէ զայրէթ իթմէք թարաֆէյն
ֆարզ րօր :

Մարտիրոս ազա՝ զէվճէսինին կէնտինէ օ-
լան մուհապպէթինի կէօրէրէք, միւրատընէ
իրէճէյնի անլայըպ, վէ շէք ու շիւպհէտէն
թէքմիլէն տուր իթմէք իչուն, պիր թաղըմ
խիլաֆէր իլէ պիր էյիճէ կէնտինին ճիւնհա-
սըղ օլտուղնէ, անը իրչտտ իթմէք իչուն
տէտի :

- Կաղպիմի վէ պուլունտուղում հալի թէք
միլէն սիղէ իֆաատ իթմէ կէ իգնինիղ օլտուղնը
կէօրիւյօրում, պունուն իչուն սիղէ թէշէք-
քիւր իթափքտէն սօնղրա, բէճա իտէրիմ շիմ-
տի տիգգաթ էտին սէօլէյէճէյիմ սէօլէրէ :

- Տինլէյօրում :

- Սիղին իլէ էվէնմէղանէն էվիլէլ, ճէ հալէթ
իլէ զէվէ ու սէֆայէ տայըպ, բէտէրիմին ախղ
ու իթատը նէ հալտէ, վէ վարիէթի նէ մըգ-
տար օլտուղնէ աշնտ օլմայըպ, ախէրէրի
միսիլու զէնկին պիր քիմնէ պէլէմիշ իտիմ,
մէկէր պիլաիկիմին մուզայքքը իմիլ, Բէտէ-
րիմ կէնտի տէրէճէսինին կիւն պէ կիւն ին-
գըրաղ պուլուղնի կէօրէրէք, կէտտի վէֆա-
թընտէն սօնղրա, պէնիմ մաղտուր հայէ տիւ-
չար օլաճաղըմը ֆէհմ իտէրէք, վէ պունա պիր

չարէ իթմէք իչուն պէնի պիր զէնկին զաթ ի-
լէ էվէնտիրմէք միւրատ իլէյիպ, սիղ Սթան-
պօլա կէլուիյնիղտէ պունճա մալին սահիպի
օլտուղնըղը իշտիպ, պիղիմ նիքեան օլմա-
մըղը մինասիպ կէօրմիւշ :

Մէրհաւս բէտէրիմ պէնի պու էսրարէ
աիւտան իլէտի, սիղին իլէ էվէնտիքտէն պիր
հաֆթա սօնղրա : Սէ չարէ պիր շէյ տիր օլ-
մուշ, հէր նէ գատար պու քէյֆիլէթէ բէ-
տէր իթտիմ իտէտէ, աիկէր թարաֆտէն սի-
ղին կիպի պիր զաթէ մալըք օլտուղմա մէմ-
նուն իքէն, սիղին թարաֆընըտէն սէօլէն
միշ պիր իքի սէօղ մէամուլիմ օլուպ, պէնի
զայէթ մէյ'ուս վէ մաղմում իլէտի :

- Մէմուլ իտէրիմ քի էսրար իթմէյիպ սէօ-
լէյէճէքսինիղ :

- Վիվէթ, վէ հաթթա սահիհ օլմատըղնը
անըյարապ իֆթիխարէն աշիքտար իտէճէյիմ,
չուն շիմտիլէ գատար խալիսանէ տալրանմա-
արղում բէք մահճուպ, վէ բէշիման օլույօ-
րում :

Միւնտֆըր առէմէր ճիհանտէ էքսիք տէ-
յիլ, սատըգ տօսթ տէյու պէլէտիլիմ քիմնէ-
լէրին պիրի իլէ կէօրիւշիւր իքան սիղին մէտ-
հինիղի իթտիլիմտէ, իամիտի վիրմէք լաղմ
տէյիլ, օլ առէմ տէօնիւպ պանա տէտի քի,
« սիլ հէր նէ գատար էհլինիղին հաղգընտէ
« սէնա իտէյօր իտէնիղտէ, անըն սիղէ զէրբէ

“ մըգտարը մուհապպէթի օլմատըղընտէն մա-
 “ տա , ետընը ագճէսի իչուն կէնտիսի իլէ
 “ էվլէնմիշ օլտուղընը տույմուշ օլարագ , բա-
 “ յէթ ու բաղպէթէ շայէսթէ օլմայան քիմ-
 “ սէլէրտէն պիրիսի սինիղ տէյու գարար վիր-
 “ միշ ” :

Պու սէօղէրի իշիթտիկիմտէ , հէր նէ գա-
 տար պէնիմ ճիւնհամ եօգ խտի իսէտէ . մէր-
 հուամ բէտէրիմին միւրատը սահիհ օլ տու-
 թուամուն բիւայէթի միսիլու օլուպ , վէ բէ-
 զայիք պուլունտուղում հալ սիղի պու շիւպ-
 հէնիղտէ սապիթ իթմէկէ վէսիլէ օլաճաղը ի-
 չուն տէրէճէսիղ միւքէտտէր օլարագ , օլ
 կիւնտէն պէրու էլիմտէն կէլէն ղայրէթի ի-
 լէտիմ . մէրհում բէտէրիմին ղայպ իթտիկի
 վարիլէթի թէքրարէն էսինիպ , սիղին մէմու-
 լինիղին մուղայրը իսպաթ իթմէք իչուն , զի-
 րա սիղի տախմա օլ շիւպհէտէսինիղ տէյու
 պէլէմիշ իտիմ , վէ պու սէպէպ իլէ կէրչի
 մապէյնիմիղտէ պիրաղ սուգլուգ բէյտա օլ-
 տու : Պագաթ ֆէլէք էար օլմայըպ , պուլուն-
 տուղըմ միւշքիլ հալէ տիւչար օլտում :

Վարգուկ տուտու կէնտի ղէվճինտէն
 պու նագլի տինլէտիքտէ , սահիհ օլտուղընէ
 շիւպհէ իթմէյէրէք , սաֆի ղամիր իլէ ճէվապ
 իթմիշ իտի :

— Կէրչի պէօյէ պիր նաղիք մատտէտէ թէ-
 ճէսիւստէ գուսուր իտիւպ չարըճագ ինան

մանըղ լաղըմ կէլմէղ իտի իսէտէ , պաղէն
 պօշ պուլունմագ իլէ արտանըլապիլըր , հէր
 նէ հայ իսէ , սահիհ պիլին քի , հիչ պիր վա-
 գըթ պէօյէ պիր ֆիքրտէ պուլունմամըղըմ ,
 վէ սալա պու միսիլու սէօղէր թարաֆրմտան
 քիմէսնէ իշիթմէմիշ տիր , վէ օլ տութուունու-
 զուն նագլի թէքմիլէն խիլաֆ տըր , զիրա
 շունտան ֆէհմ իտէսիլիրսինիղ քի , բէտէրի-
 նիղին նէ միւլհաղա իլէ պէնի սիղին իլէ էվ-
 լէնտիրմէք իսթէտիլինի , վէ սիղին պուլուն-
 տուղընըղ հալի պու կիւնէ տէկին պիլմէղ
 իտիմ . վէ հալա թէքմիլէն անլամամըլ օլտու-
 ղըմ իչուն պէքլէյօրում աշիքեար իթմէնիղի :

Վարտիրոս աղա պիրաղ տիւշիւնիւպ ,
 կէօյա հալինին իֆատէսինէ միւթէճասիր օլ-
 մայօր կիպի , վէ թէքրարէն միւրայի եաշէրի-
 նի կէօղէրինտէն տէօքէրէք տէտի :

— Սիղէ պար օլմամագ իչուն պունճա միւտ-
 տէթտէն պէրու ճէհա սւ ղայրէթիմ թէհի
 օլտու , վէ էնճամը եինէ պիչարէ հալտէ գալ-
 տըմ :

- Հէր պիր տէրտէ պիր չարէ պուլունտուր :
- Պիլիթիմ պուլունտուր , լաքին . . . :
- Նէ տիր միւշքիլինիղ , սէօյլէյին պիր սա-
 աթ Էվլէլ :

— Էվլէթ , պիր սաաթ էվլէլ տիմէնիղտէ
 հագգընըղ վար , զիրա պիր տագիգէտէն օլ
 պիրինէ նէ օլաճաղըմը պիլմէմ , էկէր սիղին

մէրհամէթինիզ իրիշմէզ իսէ մահպէս պէնիմ
իչին հաղըր :

- Նէ՞ տէյօրսուենուզ , մահպուս օլաճագսը
նըզ , նի՞չին , սէ՞պէպի :

- Պօրճըլ տիւշտիւմ :

Պու սէօղէրի իշիթտիքտէ Վարտիրոս ա-
ղանըն զէվճեսի , պիրազ կէնտիսէ կէլտի իտի ,
զիրա մահպուս օլմագ սէօղիւնիւ իշիթտիկի
զէման սէպէպիսի պիլմէտիկինսէն մէմուլ ի-
տէր իտի քի , կէնտի զէվճի պիր ախէր ճիւնհա
իլէ մահպէսէ կիրէճէք տէյու , վէ իսմ քեր-
լէնմէսինտէն զկատէ խէվֆ իթտիյի իչուն ,
ղայէթ այթ իւսթ օլմուշ իտի , ֆագաթ տէյն
քէյֆիյէթի օլտուղընը անլատրգտէ վիրտիյի
սէօղտէ սապիթ գալարագ աիմիշ իտի ,

- Ալլահ քէրիմ , գօրգմայըն պիր եօլուենու
պուլուրուզ :

- Հագգ թաալայէ պին տէֆա շիւքր իթ-
մէլիյիմ սիղին կիպի պիր զաթը պանա իհասն
կիլէտիկինէ , շիմտի կէօրիւյօրում պու կիւնէ
տէկին պէնիմ թութուղում թալրտէն նէ
տէրէճէ ինճինմիշ օլտուղընը :

- Օարարը եօգ , հէր շէյ ունուսուլուր վէ
Նիշալահ պուենտան պէօյլէ մապէյիմիղտէ
մուհապպէթ քէյտա օլուր իսէ , Հագգ թաա-
լա տախի նազարընը իւզէրիմիղտէն էքիք
իթմէզ : Հիմտի րէճա իտէրիմ սէօյլէյին , նէ՞
մըգտար ագճէյէ իգթիղանըզ վար , միւլքէ-
րիմի սաթմամըզ քիֆայէթ իտէ՞ր մի :

- Ա՛հ , Վարդուկ տուտու , սիղէ նէ տէրէ-
ճէ շիւքր իտէյիմ :

- Թէ՛շէք քիւրէ հաճէթ եօգ , պիղիմ միւ-
րատըմըզ պու հալին պիր ան էվլէլ չարէսինի
տիւշիւնիւպ իճրատընը իթմէք տիր , Վէօյլէյին
միւլքէրիմին սաթըմասը իտարէ իտէ՞ր մի :

- Հանրմիմ , պու կիւն միւլքէրիսիղի ա-
ճէլէթէն ֆիրուխթ էտիպ ագճէ իտէլիմ տիր-
սէք , քէք տուն պահա իլէ վիրմէկէ մէճպուր
օլուրուզ :

- Նա՞սըլ իտէլիմ :

- Պիր տութ պուլուպ միւլքէրիսիղի իսթի-
լալ եախտա գաթիֆէրազ իտէրէք , էօտիւնճ
ագճէ պուլունապիլըր զանն իտէրիմ :

- Իկէր էօյլէ պիր տութունուղ վար իսէ ,
տահա էյի օլաճաղընը ագլըմ իրէր , պու տար
վագթի կէշիրտիքտէն սօնղրա , միւշթէրիսինի
պուլուպ ազար աղար սաթմագտէ տահա մէն-
ֆաաթլու չրգըլաճաղը աշիքէտար :

- Վէմուլ իտէրիմ Վրիգորեան Վիքայէլ ա-
ղա պու տութլուղու պիզէ իտէր :

Վարդուկ տուտու պու ատէմին իսմինի
իշիթտիքտէ , պէնղինին րէնկի պիւսպիւթիւն
թէպաիլ օլտու իտի , զիրա օլ կիւնէ տէկին
մէրսում Վրիգորեան կէօյա էվլին տութու
միսիլու , պազէն կիտէր կէլըր իտի իսէտէ ,
էթվարընտէն , քէլամլէրինտէն վէ նազարըն-
տէն աղա հազլ իթմէզ իտի , վէ մուգատու

տէմա կէնտիսինի խթէմիշ, ֆագաթ ալամա մըշ օլմասը իլէ, պու տախի պուբուտէթէ վէսիլէ օլարագ, պէօլէ պիր քիմսէնին մուա վէնէթինէ վէ սահինինէ պագըլըր իսէ, հիւ մայէթինէ միւհթաճ օլմասընը գապուլ իթմէք իսթէմէյէրէք ճէվապ իթտի իտի:

— Ախէր պիր քիմսէնին վասըթասը իլէ պու իշին պիթմէսի միւմքին տէյիլ մի:

— Շիմտիքի զէմանտէ տօսթլուգ իտէն գօլայ պուլունս՛ւրմու, ճիհանը բէք էյի անլա տըմ, պու գաղա պաշումա կէլէլիտէն պերու, հէր քէս էյի կիւնտէ եագընիյէթ կէօսթէրիպ ֆէնա կիւն կէլիը իսէ, միւմքին օլտուղի մէրթէպէ ուզագ գաջմողէ զայրէթ իտէյօր, վէ պունտան մատա՛ հէր տօսթուն էլի իլէ պիթէր պիր մատտէ տէյիլ, զերա հէմ գալլի մէրհամէթլու, վէ հէմ տախի զէնկին պիր ա տէմ օլմալը քի, տէրտիմիղէ չարէ իտէպիլսին:

Մարտիրոս աղանըն էհլի պու սէօղէրին սահին օլտուղընը անլայըպ, վէ պիրաղ տիւշիւնճէյէ վարտըգտէն սօնղրա տէտի:

— Միղէ նէ՞ մըգտար ագճէ իպթիղա վէ նէ՞ գատար վագթատէ թէտարիք իթմէք լաղըմ կէլիը:

— Պէշ ալթը կիւն զարֆընտէ հիշ տէյիլ իսէ պէշ պին քիսէ ագճէ լաղըմ:

— Իէք չաբըգ միւմքին տէյիլ — տէյէրէք Վարդուկ տուտու կէնտի ֆիքրինտէ կէզէն հէր նէ իսէ անէ ճէվապ իտէր իտի:

Մարտիրոս աղա պու ճէվապըն ֆէհմինէ վարամայըպ սիւալ իթտի իտի:

— Միւմքին աէյիլ բէք չաբըգ, տիմէնիզ նէ սէպէպէ օլմալը:

— Պիր ախէր եօլ իլէ պու ագճէնին թէտա րիքինի տիւշիւնտիւմ իսէտէ, աղըմ իրտի քի պէօլէ աղ վագթատէ իճրատը միւմքին տէյիլ:

Իրանի հէր նէ գատար Վարդուկ տուտու զէնկին պէլլէմիշ իտի իսէտէ, իսթէտիկի անտէ տէօրթ պէշ պին քէսէ ագճէ մէվճուտ իտէպիլմէկէ գուտուրէթի օլտուղինի պիլմէղ իտի, վէ պու քէյֆիյէթի անլատըղը անտէ, անտէն մէնֆասթ չրգարապիլէճէյինէ աղլը իրէրէք, քէրթէսի կէլտիյի զէման իգթիղատը վէչհ իւղտէ հարաքէթ իթմէլի օլտուղընի ֆիքրինտէ զապթ իլէյիպ, վէ էհլի նէ շիւպհէ վիրմէմէք իշուն թէքրար սիւալ տէն իհթիրաղ վէ սիւքիւթ իլլէտի իտի:

Վարդուկ տուտու Մարտիրոս աղանըն սիւքիւթ իթմէսինի կէօրիւպ, վէ անէ ճէսարէթ վիրմէք միւրատը իլէ թէքրարէն քէլամէ իգտամ իթտի իտի:

— Պու սուրէթատէ սիղին մինասիպ կէօրտիւշիւնիւղ, վէ գուտուրէթի օլան սատմ՝ Վըրիգսրեան օլույօր:

— Վիլէթ, կէնտիսինէ հալիմի անլաթարըրը իսէմ, էլպէթտէ պիր եարտըմ իտէր տէյու մէմուլ իտէրիմ:

- Գարար վերմիշմասինիդ, կիտիպ կէնտիսի ելէ կէօրիւ շմէ կէ :

- Կէրքի մագպուլնիդ օլուր իսէ :

- Սահիհինի իսթէրսէնիդ Սիքայէլ աղանըն եարարժընէ միւհթաճ օլունմասընը իսթէմէզ իտիմ. լաքին, չունքի պիր ախէրի պուլուն մայաճաղընը պիլաիրիօրսընըդ, բէք տար վա գըթտէ օլուղու մուղտան նէչարէ . . . :

- Իսթէրսէնիդ հիչ պիր շէյ սէօյլէմէմ, գա տէրիմ նէ իսէ օլաճագ, պարէ սիղին միւբա տընըզէ մուխալիֆ հալտէ պուլունմայըմ :

Իրանինին պու սէօլէրի սէօյլէմէսի զէվէ ճէսինէ կէնտիսինի տահա զիյատէ սատրգ կէօսթէրմէք նիյէթի իլէ օլուղի աշիքէար :

Վարդուկ աուտու ճէվապ իթաի :

- Մէմուլ իտէրմիսինիդ քի պէն սիղին հա լինիզէ գալաիմտէ մէրհամէթ տուլմայըմ, պէ նիմ սէօյլէմէմ շու իտի քի, էկէր անըն եէրինէ պիր ախէրի պուլունսա տահա զիյատէ մէմնուն օլուրտուլմ, լաքին նէ չարէ իշին կէրի գալմար միւմքինսիդ, եարըն վագթ զայոյ իթմէյէրէք կիտիպ կէնտիսինէ սէօյլէրսինիդ, վէ թէսիլէսինի վիրիբսինիդ, Ինչալահ պունտան պէօյլէ հալիմիդ հէր ճիհէթլէ թէսալիլ օլուպ շէքիլէնի ունուտուրուզ :

Իրանինին էհլի պու սէօլէրի սէօյլէտիքտէ սահիհ էյի կիւնիլէր կէօրէճէք տէյու իւմիտ իթմիշ իտի :

Ֆէրտասի կիւնիլ սապահլայըն Իրանի Մարտիրոս աղա Գրիգորեանըն խանէսինէ աախիլ օլուպ, վագթ էքքէն օլմասը իլէ մէր սումը էվտէ պուլու :

Սիքայէլ աղա Իրանիյի պէքլէր իտի, զիւրա, հէր նէ գատար սէօյլէշմիշ տէյիլ իտիլէր իսէտէ, իւք կիւնիլ սուլթու հալինի իֆատէ իթաիկի ղէման, պու խուսուսլէրտէ արիֆ պիր քիմսէ օլմասը իլէ կէնտի վասրթասը իլէ պու մատահէին թէսիլէ պուլաճաղընէ ագլը իրէրէք, հէր հալտէ Մարտիրոս աղա կէլուպ մաթլուպ իթաիկի մուգավլէլէրէ բաղի օլուղընը պէյան իաէճէկինէ շիւպհէսի եօղուտու :

Մարտիրոս աղա օտտտէն իշէրի կիրալքտէ Գրիգորեան տէսի :

- Պու կիւն սիղի Ֆէրահ կէօրիւյօրում, տիւնքի կիպի տէյիլսինիդ, ումարըմ քի իշէրինիզէ պիր սուրէթ վիրահինիդ, վէ պէնիմ վէսաթէթիմէ իգթիղանըզ գալմար :

- Խոյր էֆէնտիմ պէլէալինիիդ կիպի աէյիլ, վէ հաթթա սիղին տուլթլուղընըզա բէք զիյատէ իհթիաճըմ օլաճագ, զիրա տիւն թէք :

միլէն իՖատէ խոհմէտիմ, էկէր պու կիւն պու իշնն թանդիմի իճրա օլմաղ իսէ, եարըն մահպուս օլաճաղըմա շիւպհէմ եօզ :

- ՏէՖ իտին պու տիւշիւնճէլէրի սիզին կիւ պի պիր առէմ մահպէսէ կիրէ՛ր մի :

- Պէւքի հիմմէթինիզ իրիշիւր իսէ, պէլաւ տէն խէլաս օլապիլիրիմ :

- Տիւշիւնմէլին էլպէթտէ պիր չարէսինի պուլուրուզ, եա ազճէյի վիրէրէք, եախօտ քէՖայէթէ բապթ իտէրիզ : Շիմոյէ գաւ տար անլատընըք քի, տախմա էլիմտէն կէլէն տօսթլուղու հիչ պիր զէման տիրիզ իթմէք իսթէմէմ :

- Պէնտէնիզ տախի էօյլէ պէլէմիշիմ, վէ թէշէքքիւր իտէրիմ :

- Տօսթլուղու պիր առէմին թէիք վաղթինու տէ իճրա իթմէլի, վէպուսուսն իշուսն թէշէքքիւր լաղըմ տէյիլ, Ֆագաթ պանա զատր օլմագ իսթէմէզ օլաուղընըք պիլէրէք, ետընըզ սիզէ շունու բէճա իտէրիմ քի, պու քէյֆիւ յէթին թէսպիէսինի վիրտիլիմիզտէ սիզ առիսի պէնտէնիզ թէ՛մին իթմէք իշուսն իգթիզա օլանը գորարլօշտըրալըմ :

- Հէր ճիհէթիլէ հագգընըզ վար :

- Միզէ զիյատէսի իլէ իթիպարըմ, վէ էմիլի յէթիմ օլաուղընը թաֆսիլ իթմէք հաճէթ տէյիլ, Ֆագաթ նասըլ քի տիւն բէճա իթտիմ, գէվճէնիզ Վարդուկ տուտուսըն տախի իմզատը օլմաղ :

- Հէր նասըլ միւրատ իտէրսէնիզ, օլ վէճն իլէ իճրա իլէրիզ :

- Կէրչի խաթուսկէրին պու թարզ իլլէրէ կիրմէսի իգթիզա իթմէզ իտէտէ . . . :

- Հիչ զարարը եօզ էՖէնտիմ, պէնտէնիզն միւրատը սիզի թէ՛մին իթմէք :

- Թէշէքքիւր իտէրիմ, էօյլէ իտէ սէօլէյին պագալըմ, խաղնէի ճէլլէյէ տէյնիլիզ նէ միւրատրա պալիզ օլալօր :

- Վէրիզ պին քէսէ ազճէտէն թէճալուզ :

Մարտիրոս աղանըն Վարդուկ տուտույս պէշ պին քէսէ ազճէ տիմէսի խիլաֆ իտի, զերա էհիլիի պիրտէն պիրէ գօրգութմագ իսթէմէմիշ իտի :

- Հայը բարա - տէյերէք Միքայէլ աղա տիւշիւնճէյէ վարար, կէօյա հիչ պիր շէյտէն խապէրի եօզ, վէ օլ տագըգէ իլիթմիշ կիպի, Գրիզ օրէան իսէ Կրանի իլէ կէօրիւշտիւքտէն սոնդա, հէր նէ գատար պու մատտէ կէնտի սինին էվլէլինտէն պիրազ մալիուսն իտի իտէտէ, մահալլինտէն պիր էյիճէ թասսիհ իտէրէք, մէրսուսըն տէյնի նէ գատար օլաուղընի անլամըշ, վէ պատէհու Վարդուկ տուտուսըն միւլքլէրինին նէ տիլէթի օլաուղընու տախի թասսիհ իթմիշ օլադագ, անա կէօրէ թէքլիֆլէրինի հաղըր իթմիշ իտի, նասըլ քի շիմաի կէօրէճէյիլ :

Միքայէլ աղա թէրրօրէն քիլամէ տէվլամ իտիւզ տէտի իտի :

— Ի հիւնիդին միւլբլէրի սաթլմադ լաղըմ հէլսէ նէ մըգտար հասըլ օլապիւր :

— Գաթիէն պիր շէյ ալէմէմ, ֆադաթ բէք ալա՝ միւլբլէր տիր :

— Ի յի եա՛, էլպէթատ սիղ ալէլ թահմին ալիէթինի պիլմէլիսինիլ :

— Օանն խտէրիմ պիր գաչ պին քէսէ թուլ թար :

— Իէք գարանլըգ պիր լաղըտը :

— Սէմուլիմ պիր . . . :

— Նէ՞ գտտար պիր իքի պին քէսէ ագճէ :

— Խոյըր եֆէնտիմ, օլ միւլբլէրին պու կիւն եաբըլմադ լաղըմ հէլսէ . . . :

— Եաբմադ իլէ սաթմագտէ բէք չօգ ֆարգ վար :

— Պիլերիմ էֆէնտիմ ֆադաթ . . . :

— Սէյլէյին, զարարը եօգ :

— Խոյըր, եանի եա, տէյնիմէ գարըբգ կէլ մէղ իսէտէ, բէք չօգ տա էքսիլմէղ տէյու մէմուլ իտէրիմ :

— Ի յի պիլիբըմիսինիլ :

— Ի ֆէնտիմ, հէր նէ գտտար պու թարղ իլէրտէ ֆիլաթ գաթ օլունմաղ իսէտէ, պու կիւն սաթլմադ իճապ իթսէ, պիր բարա կիւ պի պէշ ալթը պին քէսէ թուլ թար :

— Իէք կիւզէլ, սիղին մէմուլինիլ իւղրէ կիւ տէլիմ, վէ բէք տուն պահա գօմոյարապ, սա յալըմ պէշ պին քէսէ ագճէ, սէքիլ պինն

վարմայա իւչ պին տահա լաղըմ, պունա նէ՞ սուրէթատէ թէալիէ վիրմէլի, զիրա նասըլ քի էվիլէլնտէն տէտիմ, հէր նէ գտտար սիղէ տօսթլուգ իթմէք սրղուսինտէ իսէմտէ, միւլ թաղարար գալմալը սիղ տախի իսթէմէզաիւ նիղ տէյու մէմուլ իտէրիմ :

— Խոյըր, խոյըր, խոյըր, նէ տիմէք էլպէթատէ :

— Ի վիլէլա վիրէճէք ագճէ միւլբլէրին ալիէթինտէն իւչ պին քէտէտէն զիյատէ, սանիէն պու ագճէնին կիւզէլթէսինի տախի հիասպ իթմէլըմիսինիլ :

— Ի վիլէլ, նէ՞ տիմէք, էյլէ էֆէնտիմ :

— Նէ՞ սուրէթատէ էյլէ իսէ գարար վիրէլիմ :

— Սիղ պիլերսինիլ էֆէնտիմ :

— Եալընըղ պէնիմ պիլմէմ իլէ պիլթմէղ, սիլզինտէ զայըլըզնըղ լաղըմ :

— Նասըլ իսթէրսէնիլ էֆէնտիմ :

— Պագըն նէ տիւ շիւնիւյօրում :

— Պույուրուն էֆէնտիմ :

— Պէնիմ սիղէ իտէճէլիմ պիր տօսթլուգ սան իսպարէթ :

— Ի քիլք օլմոյըն էֆէնտիմ, եանիեա թանըմաղ տէլիլիմ :

— Չուշքի տօսթլուգ իլէ պաշտոյաճաղըղ, հէր պիր թարաֆընը պիր էյիճէ միւլէլալա իտէրէք պիր շէյ եաբմաղ :

— Իէք մինասիլ էֆէնտիմ :

- Ի վիճակ սիզին ի թիպարընդէ խելել կելմէ-
մէք ի չուն պու հալինիզն ամենին տույմասը
լաղըմ կելմէզ :

- Թե շէք բիւր խտերիմ է ֆէնտիմ :

- Սիւլքէրնիզն պէնիմ իւզերիմէ գաթի
ֆէրաղ օլմասը լաղըմ կելլտէ , հէր նէ գատար
կիզլի թութալըմ տիտէր հէր հարտէ իշ մլ-
տանն չըգաճաղը պի իշթիպահ :

- Իէք թամամ արը է ֆէնտիմ :

- Պու սէպէպտէն միւլքէր եինն նասըլ խտ
է օլէ գալարն , սիզին տէյնիհ ի չուն վէրիլէ-
ձէք ադձէլէ պիր քօնթրաթօ եսբըլըր ,
վէ օլ քօնթրաթօտէ մուգավէլէլէր պէյան օ-
լըւր , եանի էհլինիզ սիզին տէյնիհ պէտէլ
կէնտի միւլքէրնի բէհն իթմիշ օլտուղի , վէ
պիր վատէ պէյան խտերէք , օլ վատէնին խի-
թամընէ տէկին միւլքէր եավաշ եավաշ ֆի-
րուիթ օլուր , վէ տէյնիհ թէպիմ օլուր :
Սէզքիւր քօնթրաթօյու էհլինիզ իմգա խտէր :

- Իէք էյի տիւշիւնմիւլշիւնիւզ է ֆէնտիմ :

- Պագաթ սիզին տէյնիհ միւլքէրնի տի-
յէթիտէն գիրատէյէ պալիզ օլույր :

- Ի վիճակ է ֆէնտիմ , ծնա նասըլ թէտլիէ
վիրմէլի :

- Ի կէր խթէրսէնիզ ծնունտա չարէսի պու-
լունուր :

- Նէ արիմէք է ֆէնտիմ , ի թէմէղմիլիմ եան :

- Ի արդուէ տուտունուն միւլքէրնիտէն

մատա՛ բէք չօր միւճէ վհէրաթը վար զանն իւ-
տերիմ :

- Ի վիճակ է ֆէնտիմ , Ի վիճակ վար արը :

- Ի արին պիր խաթունէ ձէվահիրնին սա-
թըլմասը եախօտ բէհն գօմասը բէք պիր աղըր
թէքլիֆ տիր , շէյլէք սիզն հէր նէ գատար
պու հալինիզտէն խելաս իթմէք խաթէյօր խտ-
տէ , պիլմէմ քի պու խտէձէյիմ թէքլիֆ կէն-
տիտինն աղըր կելմէզ մի :

- Նէ արի է ֆէնտիմ թէքլիֆինիզ :

- Սալք օլտուղու ձէվահիր տախի բէհն
խիլմէք :

- Օանն խտերիմ գարը կելմէզ է ֆէնտիմ :

- Լալընըզ զանն իթմէք իլէ օլմազ :

- Հագգընըզ վար է ֆէնտիմ :

- Պագաթ ծնունտա գօլայը վար , է կէր պիր-
լիք օլուր խտէք :

- Նէ տիմէք է ֆէնտիմ :

- Սիզին էհլինիզ վէ պէնտէ կէնտիտինին
տօսթու օլտուղուման , հիջ պիր զէման ա-
նրն հագգընտէ ֆէնտալգ ֆիքըլմիլտէն կէշէ-
մէզ , լաքին նէ լաղըմ կէնտիտի տույտուն սիզ-
տէ էսրար գալմալը :

- Նէ տիմէք է ֆէնտիմ , պէնտէնիլտէն շիւպ-
հէնիզ վար մը :

- Խայըր , լաքին հէր պիր շէյէ գարարը է վ-
վէլնտէն վիրէլիմ էյի օլուր :

- Ի օլէ տիր է ֆէնտիմ :

— Տէօիք քի սիզին տէյնինիզին էտասը իչուն է հընինիզտէն պիր քօնթրաթօ սէնէտի աըբբը աէյու :

— Իվլէթ էֆէնտիմ :

— Օլ քօնթրաթօ շու վէչհ իլէ եաղըըր քի միււքլէրինին պէտէլի սիզին տէյնինիզ իչուն բէհն օլմուշ տուք տէյու , վէ սօնդրէ էմլաքի քիֆայէթ իթմէտիկի հարտէ միււճէվհէրաթը իլէ տախի քէֆայէթ իթալինի իլապէ իտէրիզ , պու մատտէ հէր նէ գատար կէնտիսի նին մալոււմը օլմայաճագ իսէտէ , նասըլ քի սէօյէտիմ , պիրգտէն իտէվֆ իտէճէք պիր շէյ եօգ , իլլա պոււնու պէօյլէճէ եաբմամըղտէն միււրատ շու քի , կէնտի գալպի գրբըլմասըն :

— Իօյլէ տիր էֆէնտիմ , բէք թամամ տիււ շիւնմիււշիւնիւզ , պէնտէնիզտէ էսրար գաբա ճաղընէ շիւպհէ իթմէյին , լաքին պու պէնտի սօնդրատան նասըլ իլապէ իթմէլի :

— Իօնթրաթօյու սիզ եաղարսընըզ , թաքի իսի պիր իքի միսրա աշաղը գօրսոււնուզ , թաւրիսին ալթթնէ իմլա իթտիրաթէրտէն սօնդրա , եինէ սիզին եաղընըզ իլէ պու մուգալէլէլի իլապէ իտէրսինիզ :

— Թամամ էֆէնտիմ , շիմտի անլատըմ :

Պու կէօքիււճմէքտէն իքի սաաթ սօնդրա քէֆայէթ քօնթրաթօսու եաղըլմը հաղըր րաւը , շէօյլէ քի Վարդուկ տուտոււնուն մալիք օլասըղաւ ճէմի էմլաք ու էմլալի կէնտի զէվ

ճինին տէյնինէ միււպատէլէ բէհն օլմուշ օլաւրագ , ֆիրուլիթի լաղըմ կէլտիլի անտէ պիրա թաալլիլ ագալինտէ իճրա օլաճաղը , վէ իշ պու քէֆայէթ սէնէտի Իթրիքթանէ մարիֆէթի իլէ տախի թաստըգ օլոււարագ , հինի հաճէթտէ մուճէպինճէ հարաքէթէ շէք ու շիւպհէ եախօտ էնկէլ գալմամըլ իտի :

Կէբէ գաթի ֆէրաղ օլմայարագ պիր միււքլիւ զապթ իթմէք ուսուլի շէրիտէն տէլիլ իտէտէ , էվլէլա տալա վէ մարաղա իթմէք Վարդուկ տուտոււնուն հագգթտէ տէլիլ , զիրա ինսանլիթ պօրճոււնու բէք էյի թանըթ օլարագ , պիր թագըմ միււղէվլիրանէ թաւրիլէր իլէ ախէրինին հագգըր իպթալ իթմէյէճէկինէ Վիքայէլ աղանըն ագլի բէք զիլտէ շահատէթ իտէք , շէօյլէ քի , վէրտիլի ագճէնին զայոլ օլմայաճաղը աշիքեար , վէ պէլքիտէ Վրիգորեանըն բէք հաղըր քէօշէսի օլաճաղըըր , էկէր մարաղայէ մուճիպ պիր վէսիլէ զուհուր իթստէ իտի , շուն մէրսոււմըն պին ախըլիւ գուրտուղա ֆիքիքլէր օլուպ , անէ կէօրէ հէր պիր իշի սրթասընէ գօմուշ իտի :

Միքայել աղանըն մաթըւսի վէ Վարաի-
բաս աղանըն միւրատը իւզըէ, հէր պիր խու-
տուսէ թէսվիէ վիրիէրէք: Իրանի պուլուն,
տուզու միւշքիլ հալտէն խէլաս օլտուգտէն
սօնըրա, մէրսուժ Միքայել աղա Վարաիբաս
աղանըն էն սատըք պիր տօսթու տաս օլու-
նարաք, հէր կիւն վէ իսթէտիկի անտէ Վար-
գուկ տուտունուն իսանէսինէ պիլա թէքլիֆ
կիտիպ կէլմէսի հալի իլէ մէ'զուն, վէ կերջի
Վարգուկ տուտու մէրսուժունէն հիջ պիր կէօ-
նա հազղ իթմէզ իսէտէ, ինսանիէթ իգթիւ
զասընտէն պիրազ թահամմիւլ իթմէկէ պաշ-
լամըշ բար:

Իքի իւչ սյ գատար զէվճ ու զէվճէ պէ-
նինտէ իմթիլգաժ վուգու պուլուպ, պէրու-
տէթէ վէսիլէ վիրիճի պիր մատտէ զուհուրա
կէլմէյէրէք կիւզար խլէտի իտի: Աերջի Իրանի
էհլինէ զէրէ մրգատարը մուհապպէթի եօղու-
տու իսէտէ, պիրտէն պիրէ գալլինին Ֆէնա-
լըղընը զահիրէ չըգարմոյարաք խոյըճա կէն-
տինի գուլանտը իտի, վէ Կրիգորեան Մի-
քայել աղա տախի գուրտուզու Ֆիրբի իճրա
իթմէզտէն մուգատտէմ կէնտիսինէ էմիլյէթ

քէսոյ իթտիրմէք միւրատը իլէ, հէր տախմ
տօսթըւգ կէտսթէրմէտէ իտի:

Վարգուկ տուտու էվլէլքի կէչիրտիլի էօմ
րիւ Ֆիրբ խլէլիսոյ, պուլունտուզու հալէ բու-
պար իլէ, հէր նէ գատար զէվճի էվլէլքի
մէրթէպէսինտէ աէլիլ իտի իսէտէ, անըն զայ-
պընը վէ կէնտի մալինին զայընը տախի աիւ-
շիւնմէյէրէք շիւքը իլէ վաքթինի կէչիրմէքտէ
իտի, Ֆադաթ պու հալ չօգ սիւրմէլիսոյ, Վար-
աիրտս աղա ետվաշ ետվաշ էհլինտէն կէօր-
տիւլիւ հալի Ֆէրամուշ իլէ միւթատը սա-
պրէտի մինվալ իւզըէ ախլաքը նամագպու-
լէսինին իճրասընէ իպթիտար գըլալ իտի,
շէօյէք բի Վարգուկ տուտու կիւն պէ կիւն
կէնտի հալինտէ վուգու պուլան թէպտիւ-
լաթըն Ֆէհմինտէ օլարաք, գալլինի միւնէվ-
վէր խլէլէն շէֆաքը իւմիտ բէյ տէր բէյ նա-
պէտիտ օլմագտէ իտի:

Պու նագլիէթին պտար էվլէլնտէ Վար-
գուկ տուտույու թէլաթրօտէ կէօրմէմիզ պու-
էսնտէ իտի, վէ նասըլ բի օլ զէման սէօյ-
լէտիք, նաղարընտէն վէ հալինտէն մէրսուժ-
նին հաղին էլ գալլոյ, վէ մաղմուժէ օլմասոյ
պէյան օլուր իտի:

Շիմոի նագլ իտէլմ նէ սէպէպէ մէպն
Իրանինին էհլինի զօգապտէ բասթ կէլտիք իտի
Պիր ախլամ թաամտէն սօնըրա, Վարաի-
բաս աղա Վարգուկ տուտույէ թէքլիֆ իթտի

խոր, պիր դաջ սասթ վապթ կէջիրմէք իչուն
 Վրիգորեան Միքայէլ աղանըն խանէսինէ կիթ
 մէլէրինի, Վարդուկ տուտու իսէ մէրսում
 Վրիգորեանտէն միւմքինի մէրթէպէ ուղադ
 տուրմագ իսթէտխինաէն, զէվճինին թէքիւ
 Ֆինի պիր վէսիլէ իլէ դապուլ իթմէմէք ճէհ
 տինտէ օլտու, Ֆադաթ Վրանի խայլըճա խպ
 րամ իթմէսի իլէ մէճպուրի րաղի օլտու խոր:

Միքայէլ աղանըն էվինտէ տիսէր քիմնէ
 եօգ, կէնտիսի, Վրանի վէ էհլի սէօհպէթ իթ
 մէքտէ իքէն, Վրիգորեանըն խրղմէթքեարլէ
 րինտէն պիրի իչէրի կիրիպ, Մարախրոս աղա
 յէ պիր թէզքիբէ վիրտի:

Մէրսում թէզքիբէնին մէֆումինէ ա
 կեա՛հ օլտուգտէն սօնղրա, զլոյէթ միւգթաղի
 պիր քէյֆիլէթ իչուն պիր եարլմ սասթ մլգ
 տարը պիր քիմնէ իլէ կէօրիւշմէսի, հէր հալ
 իգթիղա իթտիկինի պիլտէրմէտէ, Վարդուկ
 տուտու տախի պիրլիքտէ չըգըպ խանէսինէ
 ալտէթ իթմէքլիկէ միւրատ իթտի իսէտէ,
 բէք աղ վապթ միւրուրինտէ կէրի տէօնմէկէ
 սէօղ վէրիպ կիթտի:

Վրիգորեան Վարդուկ տուտու իլէ եա
 լընըղ գալըր իսէ, կէնտիսինի զլոյէթ սատրգ
 պիր տօսթ եէրինէ գօյարագ շէօլէճէ քէլամէ
 տէվամ իլէտի:

- Միւմքինի մէրթէպէ Մարտիրոս աղանըն
 իլէրինէ թէսպիէ վիւրմէկէ զայրէթ իլէնիպ,

վէ իճրասընտէ օլտուգ, Ֆադաթ պաղը պա
 ղը կէօրիւրիւմ, պիլմէմ սիղտէնտէ էսրար իւ
 տէր մի, պէնտէնիգտէն կիղլի քիմնէլէր իլէ
 կէօրիւշուր, վէ մէսմուլմէ կէօրէ պաղը իչ
 լէրտէ եարարըմըչ, սիւալ իթտիկիլմ զէման
 էսրար իտէր, պու հալլէրինի բէք աճայիպ
 պուլուրում: Պուկարը ճէսարէթ աղպ սէօյ
 լէմէմ շունուն իչուն տիր քի, էինէ պիր շիւ
 րիւք տալէ պասարագ զաթընըղէ պիր մաղար
 րաթըր տօգուլմասըն տէյու, չուն կէօրիւյօ
 րում սիղտէ բէք տիւշիւնճէլիսինիլ:

- Թէչէքքիւր իտէրիմ - տէյու Վրանինին
 էհլի ճէվապ իթտի, վէ պունտան զկատէ պիր
 քէլամ տիմէտի, զիրա, կէրչի Վարդուկ տու
 տու կէնտի զէվճինին ահվալինտէն խօշուա
 տէյիլ խոր իսէտէ, Վրիգորեանէ տախի զէր
 րէ մլգտարը էմնիլէթի օլմայըպ, մէրսումուն
 կէնտի գօճատը հագգընտէ զէմմ թարիգըն
 տէ սէօլլէրինի իլիթալիքտէ աահա զկատէ
 ճէսարէթէ վէսիլէ վիւրմէմէք իչուն ապա գալ
 պինի աչմատը: Վաքին Միքայէլ աղա թէքրա
 րէն տէտի:

- Թաաճճիւպ իտէրիմ զաթընըղ նասըլ
 թահամիւլ իտէյօրսունուղ, Մարտիրոս ա
 ղանըն պու հալլէրինէ, վէ պունտան մատա
 կէօրիւյօրում սիղլէ վաճիպ օլան րաղպէթտէ
 տախի գուսուր իտէյօր:

- Խայըր, շիքեայէթէ հիչ պիր վէսիլէմ եօգ

վէ օլսա տախի պէնիմ պօրճուամ մարաղայե սէպէպ վիրմէյերէք միւթի օլմադ տըր :

— Շունու ֆիքր էտին էֆէնտիմ.քի, սիզին պէցլէ կէնճ չաղընըտէ պու տէրէճէ հիւսնէ մալք օլարապ, վադթինիղի աճ ու վահ ինէ կէչիրմէք ագլի՞ մի տիր, կէնճըք կիտէր իսէ, պիր տախի էլէ կէլմէզ :

— Թէճէլլիմ պէցլէ իմիշ :

— Անրն թէպտիլն սիզին միւրաաղընըք պաղլը տըր :

— Ամուլիմ անրն մուղպըրը :

— Չունքի սիղէ մալուամ տէյիլ դուտուրիւ թինիղ նէ տէրէճէ օլտուղաւ, վէ եաղնըղ պիր էմրինիղ ինէ սիղէ բէք միւշքիլ վէ միւամ.քինսիղ կէօրիւնէն խուսուպէրին ճէմիսի տէֆ վէ նապէտիտ օլուր, սիզին կիպի պիր դաթ իչուն ագճէ վէ վիճուա թէլէֆի տախի կէօզիւմաէ օլմայըպ, պիւթիւն էօմրիւմ սիզին պիր սանիէ իգպալնիղի զնէտալէշտիրմէ կէ միւգթէտիր օլսա պունտան պէցլիւք պիր պահա պանա իհասն օլմաղըտը :

— Միզան պու թարղ մաթլուպըր իթմէ կէ հիշ պիր զէման հապգըմ օլմայարապ, սիզին թարաֆընըղտան տախի անլէրին իճրատը հադգընտա ճէհա ու զայրէթտէ օլմանըղ աշիւք տար իթմէնիղ, բէք պիհուտէ վէ իգթիլաւ սըղ կէօրիւրիւմ : Մարտիրոս աղպէ իթմալիւնիղ տօսթլուդ տայիմա խաթըրըմըգտէ օլուպ :

վէ օլ պուպտէ թէչէքքիւր իթմէք վաճիպէի զիմմէթինիղ օլտուղունու թանըրպ, վէ պիր ան էվլէլ տէյնիմիղին թէտիէսինի իճրա իտէրէք, սիղէ ուղուն միւտտէթ պար օլմաւմադ էն պաշըճէ տիւշիւնճէմիղէ վէսիլէ օլան պիր քէյֆիլէթ տիր :

— Հանըմըմ, պէլքի մէմուլ իտէյօրտունուք քի, Մարտիրոս աղանըն տար վազթինտէ պու խըղմէթի իթտիմ իսէ, կէնտի խաթըրը իչին տիր տէյու :

— Ախէր հիչ պիր շէյ ֆիքրիմտէն կէչէմէզ :

— Ահ հանըմըմ, բէք եանըղընըղ վար, սիզի սէվիպ վէ սիղէ օլան մուհապպէթիմին խաթըրը իչուն վէրտիլիմ ագճէլէրին զայպ օլաթըրը իչուն վէրտիլիմ ագճէլէրին զայպ օլաթըրը պիր տագըքէ տիւշիւնմէյիպ, հաթթա պիր գաշ գաթընը վիրմէք լաղըմ կէլսէ իտի, եիննէ կէօղիւմտէ օլմաղըտը :

— Միքայէլ աղա, զալիպա սէյլէտիյնիղ սէօղէրին պիր էյիճէ ֆարգընտա տէյիլնիղ :

— Իկէր անլատապիլտէմ սիզին իչուն գալպիմտէ տույտուղուամ աշգ պէնի նէ թարղ իարապ իտէյօր, մէմուլ իթմէմ քի էֆէնտիմ, պիւսպիւթիւն զալիմաէ տալթանարապ հալիմէ սայա մէրհամէթ իթմէյէսինիղ — տէյուպ Ղրիգորեան Վարդուկ տուտունուն պաղլէրիննէ գաբանմադ իթմէտիքտէ, Մարտիրոս աղանըն էհլի պաղա գալըպ, վէ պու պըգսըղ մուամէլէտէն կէնտիսիննէ զնպտէտի

ի լէ հիտտէթ կէլէրէք ճէվապ իթտի :

— Նէ հագգա մաղըուբէն պու կէօնա հարաւ
քէթլ վէ քէլամէ ճէսարէթ խտէյօրսուհուղ
պիլմէյօրում, շիմտիէ գատար թահամմիւլ իթ-
տիմ խէտէ, պուհտան սօնղըա սապր խտէ-
ճէկիմի մէմուլ իթմէյին, վէ շիմտի Մարտի-
րոս աղա կէլտիքտէ տօթլուղընուղ նէ սու-
րէթտէ օլտուղընու աշլքեար խտէճէյիմէ
շիւպհէ իթմէյին :

Վարդուկ տուտու պու քէլամէրի սէօլէ-
տիկի անտէ զայէթ աագէմ, վէ քիպար պիթ
էթվար քէսպ խլէմիշ իտի, վէ Վրիգորեան
ագճէսինէ կիւվէնէրէք իթտիյի ճէսարէթի
տէր ագապ զայպ իտիւպ, խէյալ խլէտիկի ա-
լա՝ տէրէճէտէն թէնէղգիւլ խլէյիպ, պատը-
ղը գէմինտէն բէք չօք աշաղը ինտի խտէտէ,
պու հայ բէք աղ միւտտէթ զարֆընտէ տէֆ
օլուպ, զարաղ իլէ մաիլուլթ զէվէ սկյապըն-
տէ ճէվապէ իպթիտար խլէտի :

— Բէք հիտտէթլէնմէյին էֆէնտիմ, էկէր սի-
զին սատագաթլը զէվճինիգ Մարտիրոս աղա-
յէ կիւվէնիյօր խտէնիգ բէք չաբուգ կէլմէյէ-
ճէյինի սիղէ աշլքեար խտէրիմ, վէ պէլքի ա-
խտէրինի էարտըմընղէ չաղըրըրընը տէյու-
ֆիքր խտէրտէնիգ, իզնինիղ իլէ պէնտէլէրի-
նիզին ճէմիտինի պիթեր մահալէ կէօնտէրմի-
շիմ տիր :

Վարդուկ տուտու պու սէօլէրի իշլթ-

տիքտէ նէ հալտէ պուլընտուղընու տէր ա-
գապ ֆէհմ էտիպ, վէ ֆիրարտէն մատա սէ-
լամէթ կէօրմէտիկինտէն Վրիգորեանըն մէն իթ-
մէսինէ վագթ պըրագմայարագ աշաղը գօշուպ
պահտընտան զօգագ գաբուսու քիլտիլնմէկէ
ուհուտուլմուշ օլտուղընտան հէման կէնտի-
նի զօգալէ աթտը :

Իշթէ օլ կիճէ իտի Վրանինին էհլինին Մու-
հիպ պէյի բասթ կէլմէսի վէ մէրուլմըն անը
Լէհ զօգաղընէ գատար բէֆագաթ խլէմէսի :

Իրթէսի կիւնիւ Վարդուկ տուտուտու
կէնտի ճէվահիթինի սաթմատը տաթի մալու-
մումուղ տըր :

Պէտէլիէի պիթ էմնիյէթլի ատէմ իլէ Վը-
րիգորեանէ կէօնտէրիպ, վէ պու ագճէ Վրա-
րանինին տէյնինէ մահսուպէն իթա օլուտու-
ղընա պիթ իլմ ու խապէր պընմըշ իտի :

()գույան տօթլուլմուլա պուհլարը պիթ
էլճէ անղաթտըրարգտէն սօնղըա նագլիմիղէ
էինէ տէվամ խտէրիզ :

Պու վագրաթան սօնդրա Վարդուկ տու-
տու նիյեթ իթմիշ իտի, չէքիք պիր էօմիւր
կէչիրմէյէ զիրա հէր նէ գատար կէնձ չաղըն-
տէ իտի իսէտէ սէրինաէն կիւղար իտէն շու-
ճա ֆէլաքէթ պիրտէն պիրէ տայինէ պինմիշ
օլմասը իլէ ճիհանտէն իքրահ իլէմէսինէ վէ-
սիլէ օլուպ, բուղիկեարտէն տէվրիլէն թաղէ
պիր ֆիտան միսիլու պօյնուներ էյմիշ իտի :

Ծագաթ էքսերի ճիհանտէ եաշայան քիմ
սէլերէ վէրաիքլէրի գարարը թէքմիլէն իճրա
իթտիրմէյէձէք չօք սէպէպլէր վուգու օլուր,
չէօյլէքի միւրատլէրինին էն մուղսըրը հալտէ
չօք տէֆա պուլունապիլիլէր :

Պէօյլէտէ Վարտիրոս աղանըն զէվձէսի հէր
նէ գատար չէքիք պիր էօմիւր գարար վիրմիշ
վէ գըշ էյյամընտէ Պէյօղու ահալիսի օլ սէնէ
պիրի օլպիրինէ նիսպէթէն բէք չօք պալօրար
վիրմէքտէ օլուպ, պիր գաչընէ տալէթ օլուն-
մուշ, լաքին կիթմէմիշ իտի իտէտէ, եինէ պիր
կիւն պիր պալթ թէրթիպ օլմուշ իտի, վէ անը
թէշքիլ իտէն զահիրտէ Իրանի Վարտիրոս ա-
ղանըն տօսթու Մեքրոպ աղա Մերհամեան,
ֆագաթ ասըլ Գրիգորեան Միքայէլ աղանըն
րէճասը իլէ վիճուտէ կէթիրիլմիշ, զիրա մէր-

տուժ Մեքրոպ աղա անըն տահա զիյատէ տօս-
թու իտի :

Իէք մէշուր պիր էյլէնձէ օլմասընէ գա-
րար վէրիլմիշ, տալէթ օլաճադ քիմնէլէրէ օն
կիւն մու գատտէմինտէն իսպէր կէօնտէրիլմիշ,
զիրա տալէթիլիլէրին քեաֆֆէտի թէվարիստէն
պիրէր գըյաֆէթէ կիրիպ կիտէձէք իտի :

Թէզգքերէլէր տաղըլուպ տալէթի գապու-
էտիպ էթմէյէնիլէր պէյան օլմագտէ, Վարդուկ
տուտունուէն կիթմէյէձէկի աշիքեար օլտու ի-
սէ, Գրիգորեան պալօյու վիրէն Մեքրոպ ա-
ղայէ չօք րէճա իթտի կէնտի էհլէնի կէօնտէր-
մէսինէ, վէ հէր հալտէ սէօլ պըլպ ձէլպ իթ-
մէսի իչուն : Պուսուն սէպէպլինի շիմտի իֆա-
տէ իտէձէյիլ :

Միքայէլ աղա՝ Վարդուկ տուտունուէն
հաղգընտէ պուլունտուղու լայրգսըղ հալին
իճրասընտէն սօնդրա, Վարտիրոս աղանըն է-
վինէ կիտէմէզ օլմուշ իտի, լաքին Իրանինին
էհլէնի կէօրմէյէ բէք զայրէթ իտէր, զիրա պիր
գաշ քէլամը վար օնա տէյէձէք պիր կիւն էվ-
վէլ սէօյլէմէք իսթէր, պու սէպէպտէն պու-
պալօյու մէյտանէ չըգարմըլ բար քի, օլ մա-
հալտէ բասթ կէթիրիպ սէօյլէսին տէյու :
Սէհայէթ պիրինէ րէճա տիկէրինէ իսթըրը
մէրի պիր քիմնէ օլմասը իլէ Վարդուկ տու-
տույու ձէլպ իտէպիլտի :

Պալօյա տալէթիլիլէրին բէք չօղու Գրան-

սըզ գըրայլը օն տէօրտիւնճիւ | ու իճիսին տէ վէ
րինն քըյաֆէթ լէրինի կիյինմիշէր իտի :

Իթթիֆագէն Սեպուհ Մուհիպ պէյ բօնթ
տը Վիղ գըյաֆէթինէ կիրմիշ, զիրա մէրսուժ
տախի տավէթ լիլէրտէն իտի, վէ Վարգուկ
տուտու մատամ (*) գըյաֆէթինի կիյինմիշ :

Ֆարաթ նասըլ քի տէտիք պու մուվաֆ-
ֆագաթ պիւսպիւթիւն իթթիֆագ իլէ վու-
գուա կէլմիշ իտի, զիրա պիրի օլպիրինին օլ
պալօտա պուլուհնաճաղընտէն հաթթա խա-
պէրլէրի եօգ :

Սեպուհ պալօտան իլէրի կիրտիքտէ կէն-
տիսինի թանըյան, վէ թանըմոյանըարընճիւմէ-
սի թաաճճիւպ իթտիլէր, զիրա Մուհիպ պէյ
ղայէթ իլէ նաղիք, ախլպէր վէ շիրին պիր տե-
լիգանլը օլմասը իլէ, կիյինտիլի էլպիտէ նէղա-
քէթինի վէ հիւսնիւնիւ պիր գաթ տահա զի-
յատէլէշտիրմիշ :

Պու մապէյնտէ Վարտիրոս աղանըն է հիլ
տախի իլէրի կիրմէտէ օրատէ պուլուհնան եաշ-
լը, կէնճ չիրքին վէ տիլպէր խաթուհլէրին
ճիւմէսի հէր նէ գատար զէննէ թապիաթը-
նըն միւգթէղասընճէ լիսանէն պիրէր պէ հանէ

(*) Ֆրանսըզ գըրայլըն պիրատէրինին զիվճէսի օլ տէվըր-
տէ Մատամ իւնվանը իլէ անըլըր իտի :

Օն տէօրտիւնճիւ Լուիճիսին թարիսինի օյուլանլարըն մա-
լիումը տըր, Գօնթ աը Վիղ իլէ Մատամըն պէյնիտէ օլան ա-
լագա :

պուլըր իտի խէտէ, դալպէն հիլ պիր գու-
տուր պուլամազ ըտը, շէօլէ քի էթվարընտէ
օլան քիպար հալէր, լիսանընտէն լէթաֆէթ
իլէ չըգան քէլամիլէր վէ նաղարընտէ պէյան օ-
լան մահճուպիլէթ վէլ հասըլ ճէմի մուհատէ-
նաթ թէրաքիւմ իթմիշ օլարագ, օլ մահալը
տէ ճէմ օլան խաթուհլէրին տուլթանը իլուն
հաղըրլանմըշ, մահալէ ամմէնին հիւսնի րի-
զասը իլէ Վարգուկ տուտուհըն ճուլիուս իթ-
մէսի թէնտիպ կէօրիւլիւպ, խաքիքայընտէ
հայրան օլմոյլէ գարար վիրտիլէր :

Կէրչի քի Վարգուկ տուտու Հագգ Թա-
լտանըն խաղք իթտիլի մէմուհ հաթթէրտէն
պիրիսի իտի :

Վիւլիւպ սէօհպէթ իթտիլի զէման պին
տիւրլիւ ահէնիլի սէտալէք ճիհանըն իւգէրինէ
նէշը օլուր կիպի տինլէյէն ատէմի ճէլպ վէ
մէճնուն իտէր :

Նաղարընըն շաֆգիլերինի էն զալիւմ վէ մէր-
համէթտիպ քիմնէլէրին իւգէրինէ տախի գորպ
կիլտէ, ագապիլտէ միւթի վէ չօճուգ միտիլ-
լու միւրատընէ թապի իթտիրիլ իտի խէտէ :
կէնտի հալինտէ օլ տէրէճէ մահճուպիլէթ
վար ըտը քի, անը կէօրէն հէր քիմ իսէ պիր
քէրրէ իլէ խօշնուա օլմոյրպ, թէքրարէն տէ օ-
նիւպ պագըպ վէ միւթահայիրտէ գալըր, վէ
հաթթա օլ ախլամ տախի տիլան խանէտէն
իլէրի կիրտիլի անտէ տօղըու խանէ սահլպի

խաթունուն եանընէ կիտէքքէն եօլունուն իւզէրինտէ հէր քիմ պուլունտու իսէ, պիր թարաֆա չէրիլէրէք անլէրին արասընտէն կիւզար իթալի դէման ձէմալինի նազար իթմէքտէն աօյամազ իախիլէր :

Կրիգորեան հոյլու վազթտէն պէրու քեազըտ օյնանան օտատէ օթուրմուչ հէր նէ գատար կէնախնի օյուն իլէ մէշղուլ կիպի կէ օսթէրիլ իտի իսէտէ, Կրանինին էհլինին կէլ ախինի կէօղլէր իտի, վէ անը կէօրիւր կէօրմէղ օյուն քեազըտարընը պիր վէսիլէ իլէ պրբազըպ տիվան խանէյէ չըգար, կէնախին օրատէ օլտուղունու պէյան իթմէք իչուն :

Վարդուկ տուտու մէքսու մու կէօրախիլէ անտէ, հէր նէ գատար զասիրտէ հիչ պիր շէյ պէյան իթմէտի իսէտէ, պին տէֆա բէշիման օլտու օլ մահալտէ պուլունտուղընէ, վէ պէլէքի եիննէ պիր նիլէթ իլէ կէլմիշ աիր տէյու, շիւպհէ իտէրէք պաշատը իսէվֆ իթմէկէ, զերա նտարլէքի ամմէյէ մալիում տուր, չօգ տէֆա պիր քիմսէնին սէրինտէ տօլաշան սէֆալէթ էլիլէինտէն կէնախնէ մալիում օլուր :

Վարաիրօս ազանըն էհլի կիթտէքձէ պուշիւպհէսինտէ սապիթ օլմադտէ իտի, զիրա հէր քէս պլէրի օլպիլի իլէ սէօյլէշիպ կիւլմէքտէ, եախօտ մուղիգա իլէ էյլէնմէքտէ իքէն, Միքայէլ ազանըն կէօղլէրի Վարդուկ տուտուտէն ապա պրլլմազ, տէօնէր տօլաշըր

Թէքրար կէլիլ, պիչարէյի եօգարտէն աշաղը սիւզէրէք տիվան խանէնին ալթ պաշնա կիտիպ, եիննէ ուֆազ կէօղլէրինի անըն իւզէրիննէ չէվիլիլէրէք սըգգաթ իլէ պագըպ ուֆազ ուֆազ կիւլիւլէր իտէր, ֆագաթ էօվքէ իլէ մախլուտ զարաղընտան օլտուղի աշիքտար :

Նիհայէթ շու տէրէձէյէ վարաըքի, Մարաիրօս ազանըն էհլի պաշնը չէվիլիլիպ հիչ պիր մահալէ պագամազ օլտու, Կրիգորեանըն նազարընը բասթ կէլմէսին տէյու, վէ աձէպ էիննէ նէ աիր պունուն միւրատը տէյու տիւշիւնիւր իքէն, Մուհիպ պէյ կէլիպ Վարդուկ տուտուլէ տէաի :

- Բուխասթընըղ իլէ ըէձա իտէրիմ, իլք Քատրիլ պէնտէնիզէ իհսան պուլունմանըղ :

Վարդուկ տուտու Մուհիպ պէյի կէօրախիլէ անտէ, կէօյա կէնախնէ հիմայէթ իտէնի պուլմուչ կիպի ձէսարէթ քէսպ իլէշիպ, տէր ագապ ձէվապ իթաի :

- Սէմունիլէթ իլէ :

Վէ պատէհու Սեպուհըն կիյախի գըտֆէթէ տիգգաթ իտէրէք, կէնտի էլպիսէսի իլէ իթթիֆագէն բէյտա օլան մուվաֆֆագաթը ֆիքը իլէտի իսէտէ, չաքքձադ օլ ֆիքրին անֆիննէ զարէթ իլէտի :

Սաղէնտէլէր Քատրիլ տավէթինի չալմաղէ պաշաարըլէրի անտէ բագգատէր չիֆթ չիֆթ մահալէրինի թախտիս իթաիլլէրի զէ

ման, Սաւհիպ պէյ իլէ Վարդուկ տուտուլու
նաղար իյլէյէն քիմսէլէր Վարատըճը Հագգ
թալաա Միմմիւլլան հաղթեթլէրինին միւ
քէմմէլ պիր զաթ օլտու զուճու աշխբար կէօ
րիւք իտի, չուն իքիսի տաթի պիրի օլպիրին
տէն ալա՝ վէ նօգասնիէթ նէ օլտու զընտէն
պի խապէր զաթլէր իտիլէր :

Իագս հէր նէ գատար զահիրտէ պիհուտէ
պիր շէյ կէօքիւնիւր իտէ տէ, պիք էյի թէ
ֆէքքիւր օլուճու գտէ, մուճիտի օլանլէրին
էֆքեարը թէհի օլմատրղը անլաշըրը : Օ իրա
կերէք էրքէյէ վէ կերէք գարրա կէնաթի հաւ
լէրինի նէդաքէթ թահթընէ գօմաղա պիր վէ
սիլէ օլտու զընտէն մատա, ինսան կիւրուհու
նու զամ մ ու զասատտէն հիչ տէյիլ իտէ պիր
աղ վաթ իտի իթմէ կէ սէպէպ օլուր :

Պէօյլէ տէ Վարդուկ տուտու Սեպուհ իլէ
րագսս պաշլատրղը զէման, հալի իլէ կէնաթի
տէրաթին մուագգաթէն ունաւտուպ, կէնաթի
կէնճ չաղընըն իգթիղատը իւղը, տիւնեա
անվալինէ պիրաղ հէվէս կէլտի : Լաքին Գրի
գորեան՝ պիշարէնին ֆերահիլէթինի չօգ վա
գըթ սիւրաթիւրմէյիպ, հէման թէքէ ուճուհա
պիթտի նասը քի շիմաթի իֆատէ խտէճէյիլ :

Օյուն թէքթիլ օլտու գտէն սօնղրա, Սաւ
հիպ պէյ, Սարաթրոս աղանըն էհի իլէ պիր
թէրաֆտէ օթուրմուչ սէօհպէթ իտէրքէն,
Սիքայէլ աղա՝ խանէ աահիպի Սեքոպ աղա

իլէ կէլիպ անլէրին թա էագընընտէ օթու
րուպ զիրտէ օլան միւքեպլէմէյէ պաշլատրար :

Գրիգորեան՝ Սեքոպ աղայէ սիւալ էթտի :

— Պիր գաչ կիւն մուգատտէմ գույումճու
չարըսընտէ օլան մէզատը տույտուճու :

— Խայրը պիր շէյ իլիթմէտիմ :

— Մայիպ պու կիպի պէօյիւք քէյֆիլէթէ ա
կեահ օլմայասընղ :

— Նէ կիպի :

— Սահիհ բէք թասաճիւպ օլուճաճագ շէյ
տիր սիղըն վուգուֆիլէթինիլ օլմամասը :

— Գույումճու չարըսընտէ օլան իլէք պէ
նիմ ախ ու իդամտէն իտրիճ օլարագ խապէ
րիմ օլմատրղը բէք շաշլաճագ պիր մատտէ
տէյիլ տիր զանն իտէրիմ :

— Լօյլէ ամմա պու ախէր իլէրէ գըյաս շէյ
տէյիլ տիք :

— Սէօյլէյին պագաթմ նէ իմիշ քէյֆիլէթ :

Պու սէօղէրի իլիթտիքտէ Վարդուկ տու
տու օլտու ճու մահալտէն գալգմագ իթթէտի
իտէտէ Սաւհիպ պէյէ շիւպհէ վիւմէսին տէ
յու ճէսաթէթ իթմէտի, վէ կէօյա անլէրին
սէօհպէթինէ տիգգաթ իթմէյօր կիպի ախէք
մահալէ տօղրու նաղար իթմէքտէ օլտու :

Սարաթրոս աղանըն էհիլինին պու հալի Սե
պուհէ բէք չարուգ մալիուլ օլտու իտէտէ,
Սիքայէլ աղանըն ֆիքրի նէրէլէրտէ կէ
ղէյօր օլտու զընտէ անլամագ իլուն, անլ

պաշտարանը միւրեւալէ մէյի սօնունա տէկին տիւնէ մէյի արդու էտիպ, օլ տախի մահալլին թէպտիլ օլմասընէ վէսիլէ վիրմէտի :

Վրիգորեան անլէրին տինլէտիկինէ մէմնուն օլարագ սէօհպէթինէ տէվամ էտիպ, տէտի :

— Աէօղ մապէյիմիլլոտէ, բէյֆիլլէթ պէօյլէք խրրսըղլէք կիպի պիր շէյ :

Պս սէօղլէր Վարդուկ տուտույա բէք ֆէնա թէէտիլ էտիպ, պէնղինտէ բէնք գալէ մատը, չուն կէնտի հագգընտէ պէօյլէ պիր իֆթիրա ղիյատէսի իլէ սօգուհաճաղը աշլէքտար :

— Մալլէր քիմին օլույօր տէյու ճէվապ իթտի Մէսրոպ աղա :

— Միլլէթիմիլլատէ միւթէպէր պէլլէնմիլ պիր գատընըն :

— Չօգ աճայիպ շէյ, խրրսըղլէք մալ նասըլ աշլէքտարէ սաթըլապիլլը :

— Սաթան տատմ խրրսըղ տէյիլ :

— Տիմէք քի մալն սաթան չարմամըլ խէտէ, էինէ պէօյլէ շիւպհէլն մալին ֆիրուխթի աճայիպ :

— Տահա սնոյամատընըլ :

— Խսպըր, բէճա խաէրիմ սէօյլէյին մէքոք օլտու :

— Սատտէ շու քի պիր գատըն կէնտի միւ, ճէվհէրաթընը պիր տէլսյէ վէրիպ, իքի իւչ

սաաթըն զարֆընտէ ֆիրուխթ իթտիրմիլ :
— Խրրսըղլէք տէպիլինիպ նէօ օլմալ էօյլէ խտ :

— Շունուն իչուն տէտիմ քի, պու էլմալէր հէր նէ գատար օլ գատընըն խտտէ, տէյիւնէ պէտէլ բէհն օլուպ, վէ կէնտի էանընտէ էմանէթ ուլահ պրրագըլմըլ մաթըլուպ սահիպինին բէյի վէ խապէրի օլմայարագ պէօյլէճէ մէղատէ վէրիպ սաթըլմասը խրրսըղլէքտան մատա նէօ տէնիլ : Պիր գաչ կիւնտէն իշլտիրսինիպ, պու մատտէ օլ գատար էհէմիլլէթ քէօպ խտճէք քի, սաթարրան գատընա պէօյլէք պիր բէղալէթ օլաճաղընա հիչ շիւպհէ էօր, ղիրա կէնտի իմղասը իլէ բէհն օլտուղու իսպաթ օլաճապ :

Պս սօն սէօղլէրի սէօյլէտիքտէն սօնղրա Վրիգորեան սպաղէ գալգալը, վէ Վարդուկ տուտույա տօղրու պաշընը չէվլիիպ պէքիլտիւյի թէէտիլին իճրասընը մէմունիլլէթ իլէ կէօրտիւքտէն սօնղրա քէաղըտ օտասընէ խօղըրու կիթտի :

Մարտիրոս աղանըն էհլինին հալինի թալրիֆ իթմէք բէք միււքիլ : Ալքայէլ աղանըն սէօղլէրինի իշլթտիքտէ, վէրալի քէֆալլէթ իմղասը խաթըրընէ կէլիպ, վէ պիր հիլլէ օլտուղընէ շիւպհէսի գալմայարագ կէնտի խաս մի հէր հալտէ ատալլէթինի իճրա խտճէկինէ ազլի շահատէթ էտիպ տիւչար օլտուղու տէքոս

ու պէլայէ նէ գատար քէտէր իթտիյինի տիւ
 մէք հաճէթ տէյիլ, վէ էկէր վար օլան գուլ-
 վէթինի ճէմ էտիպ, պուլունտուղու հալի
 զարէպէ իթմէկէ ճէհտ իթմէմիշ օլսայրար
 էյլէնճէ մահալինտէ պին տիւրլիւ մանալէրէ
 մուճիպ հալտէ պուլունաճաղը շիւպհէսիզ ի-
 տի, զերա տէրճանը պիւսպիւթիւն գաթ օ-
 լուպ, չէշմինին նուրի տախի սօլմուշ ըտը:

Ղէմիյէթ էյլէնճէյէ տալմըշ օլմասը իլէ,
 իշպու նագլ իթտիյիմիզ հալլէր ամմէնին մա-
 լիու մու օլմայըպ, պիր գաջ քէսան պէյնինտէ
 կիղլի գալտը, վէ Վարդուկ տուտու տախի
 պալօնուն նիհայէթինէ պէքլէմէյէրէք խանէ-
 սինէ ավտէթ իթմէսի իլէ, եալընը պիր գաջ
 տիգգաթ իտիճի քիմսէլէր պիրազ արաշարրուր-
 լէր խէտէ մէֆուլինէ իրմէք միւլքին օլմատը:

Վարտիրոս աղա քեաղըտ օյունու իլէ մէշ-
 ղուլ օլմասը իլէ զէվճէսի իլէ կիտէմէտիկին-
 տէն, նասըլ քի պու թարղ հաճաթսըղըզլէր
 տախմա վուգու պուլուր խտի, Վարդուկ տու-
 տու եալընըզճա պիր իքի սաաթտէն սօնղրա
 արապասընէ պինիպ խանէսինէ ավտէթ իթտի:

Լաթագ օտասընտէն իշէրի կիրաթքտէ գը-
 յաֆէթինի հէման աճէլէ իլէ չըգարըպ, քա-
 նաբէնին իւզէրինէ եասլանտը:

Վերինի աէսթինէ վէ տիրսէյինի եաստըղըն
 իւզէրինէ տայաթմըշ, կէօղլէր գաբալը կէն-
 տի հալլինին իւզէրինէ թէֆէքքիւրտէ իտի:

Կէրչի քի Վարդուկ տուտունուն հագգը
 վարըտը զկատէսիլլէ տիւշիւնմէյէ:

Լմիյէթ խտէճէք պիր տօսթու եօգ, պիր
 թէրաֆտէն տիւշմէն, վէ տիկէր թէրաֆտէն
 էն եագընը օլան զէվճի միւլթէքիպ, վէ նա-
 մուսընը թանըմայան պիր քիմսէ օլտուղընտէն
 մատա, տիւշմէն իլէ միւլհիգ վէ իքիտի եէք
 տիլ եէք ճիհէթ օլարագ նամուսընէ խէլէլ
 կէթիրէճէքլէրի բէք աշիքեար, կէրչի ֆի-
 բուլթ օլան ճէվահիրին պէտէլի Վիքայէլ ա-
 ղայէ թէքմիլէն վէրիլմիշ խէտէ, եէտիստէն

ալընան իլմ ու խապէր Մարտիրոս աղանըն
 տէյննէ մահաուպէն վերիմիշ պիր ազճէ օլ
 տուղընը պէյան խոէր օլտուղընտէն, Պրի
 գորեան թէզվիրաթ եօրուսու թութուուգտէ
 րէհն օլան էմանէթի մաթլուպ իթմէկէ) հադ
 գը օլաճադ, զերա վերտիխ իմզայէ պիր հիլյէ
 կիրմիշ օլտուղու պի իշթիպահ: Տալպայէ չը
 գըլտրդտէ Իրանինին էհի զայպ խոէր խէ,
 պիր իքի դաթընը վիրմէյէ գուտուրէթի վար,
 ֆագաթ նաս պէյնինտէ պիր չօգ մանարարա
 սէպէպ օլաճադ, մերսուճէնին աորլ խէվի
 իթտիկի պու խոի:

Վարդուկ տուտու պու հալտէ իքէն, իրզ
 մէթքեար գարը պիր իքի տէֆա կէլիպ սէպէ
 յիպ, վէ պիր սէօղ սէօյլէմէք իսթէտի խէ
 տէ, մերսուճէ օլ տէրէճէ կէնտի տիւշիւնճէ
 լէրինտէ զարգ օլմուշ խոի քի, եա իշիթմէտի
 եախօտ իշիթտի խէտէ ճէվապ վէրմէք իսթէ
 մէտի: Պիր իքի սաաթ մրդտարը պու հալտէ
 գալըպ, վէ սօնղրա պիր սու իսթէմէք իջուն
 կէօղլէրինի աչըպ իրզմէթճի գարըը չազըրըր
 իքէն, թօայթթա տօղապընըն իւզէրինտէ սաթ
 տրղը բէշթաթթա կէօղլէննէ իլիշտի խէ:

— Քիմ կէթիրտի պուսու — տէյու աճէլէ
 իլէ սիւալ էտիպ, իրզմէթճի գարը ճէվապ
 իթտի:

— Տէմինտէն պէրի սիղէ սօրաճաղղորմ անախ
 թարընը իսթէրմիսինիղ տէյի պէօյլէ տիւշիւն

ճէլի կէօրտիւմ իսէ ճէսարէթ էթմէտիմ:

— Պէնիմ սանա սօրտուղու մա ճէվապ վէր,
 պու սանտրդճայը քիմ կէթիրտի:

— Թանրմաուղըմ պիր իրզմէթքեար:

— Քիմին թէրաֆընտան:

— Սիղ կէօնտէրտինիղ տէտի:

— Պէն մի:

— Լիվէթ, սիղին խապէրինիղ եօգ մու:

— Եօգ:

— Օէրէ պէնտէ շաշորմ, տիւշիւնիւյօրու
 տուճ քի, անախթար նիչին սիղին եանընը
 տա տէյիլ տէյի:

— Նէրտէ տիր, պագայրմ,

— Պույուրուն — տէյէրէք իրզմէթքեար չը
 գարըպ անախթարը վիրտի պիր մէօհիւրլիւ
 քեաղըտ իչինտէ:

Մչմաղտան էվիլէ Մարտիրոս աղանըն էհ
 լի մէօհիւրէ տիգգաթ իթտի խէտէ, հիշ
 պիր շէյ անրայամաոր, զիրա անթիպա թաշ
 իլէ մէօհիւրլէնմիշ օլուպ, սատէ պիր մէշ
 հուր Տիան թաափրի կէօրիւնիւր խոի:

Իրզմէթճի գարըյէ Վարդուկ տուտու իղն
 վիրիպ, կէնտիտի եալընըղ գալըրդտէ բէշ
 թախթայը աչար, վէ հէր պիր շէյի թէքմիլ
 պուլտու խէ, Սիքայէլ աղանըն թէզվիրաթ
 իլէ դուրտուղու ֆիքիլէրին իճրատընը մն
 խտէճէկիննէ ազլի շահատէթ էտիպ գալպի րա
 հաթ օլտու, լարին հալի իլէ տիտը պիր տիւ

շիւնճէյէ զահիպ օլաճաղը աշիքեար, եանի պու սանարգճայը կէճնտերէն տօսթ քի՞մ խօի :

Պու սիւալն հայլլ խլէմէկէ պիր ու ֆագ իւմիս վար ըտը, եանի Կրիգորեանըն սէջլէ տիկի սէօղէրի իշիտէնլէրին պիրի էվին խանէ սահիպի Սերոպ աղա վէ տիկէրի Մուհիպ պէյ : Սանէ սահիպի կէճնտերմիշ օլամազ. զիրա տահա օլ ախշամ Սիրօյէլ աղատէն պու ֆասլը եէնի տինլէտի, էվիլէինտէն խապէրի օլմա տրգը աշիքեար :

Իջլէ խէ պու տօսթլուգ Մուհիպ պէյին թարաֆը՞նտան մը տրը . . . :

Վարդուկ տուտունուն գալպինտէ պու գարարա բէք զկատէ մէյլ վար ըտը :

Կէճնտերէն Մուհիպ պէյ խէ, նա՞սըլ պու բէշ թախթայը էտինէպիլմիշ :

Իվիլէլա պունու անլամագ էլլէմ. զիրա ֆիլիլ արարբէն ֆալիլ պուլաճաղընէ ագլի իրօի :

Պիր քիմնէ միւշքիլ պիր հալտէն գուր թուլմաղա իւմիտի եօղ իբէն, պիրտէն պիրէ անտէն խէրաս օլտուղու զէման, պու էյլլէ վէսիլէ օլանա միւթէշէքքիր օլաճաղը շիւպ հէսիզ սիր, էկէք քի պիւսպիւթիւն նանքէօր տէյիլ խէ, Վարդուկ տուտու խէ, թէքմիլ պիր զաթ օլարագ, միւմքի՞ն մի խօի նէզարէթ բէրտէսի իլէ սիբէր օլուպ, կէնտինէ հիմա յէթ խտէն ատէմի թանըմայէ զայրէթ իթմէ

սին, զիրա էվիլէլա թէշէքքիւրինի պէյան իթմէք, սանիէն պէտէլի օլան ագճէլի թէքմիլէն թէտլէ իլլէմէք կէնտիսինէ քէպիլը զիմնէթէք խօի :

Օլ ախշամ զիհնինի բէք չօք եօրտու, վէ Մուհիպ պէյ օլտուղընէ պիւսպիւթիւն գաւրար վէրմէյէ մէյլ խտեր կիպի օլուր խօի խէ տէ, հէք հալտէ օտուր աէյու պիր իսպաթ եօղուտու. ֆագաթ պաղը մատտէլէրին ագլէ մուվաֆֆագաթ իթմէսինտէն խէ, գալպին միւշահէտէ իլլէմէսի տահա էվիլէլ տիր, վէ կէօրիւնիւշտէ պու խուսուստէ Վարդուկ տուտու գալպինէ տահա զկատէ էմիլլէթի վար ըտը, զիրա եաթաղըն տէրուսինտէ թաթլը ույդույա տալտրըք բէրթէտէ կէօղէրինին էճնիւնտէ տուրան Մուհիպ պէյին քիպար սըֆաթը խօի . . . :

Իրանի՞ օլ ախշամ տախի, ախէր տէֆաւրը միսիլու, սօպահա տէկին վագթիլին գու մար իլէ կիւզար իլլէտի :

Վագթ կէլլայ հէք քէս տաղըլմատա Սիրայէլ աղա Վարտիրոս աղա իլէ պիրլէքաէ չըգտըլար :

Սանէլէրինէ ավանթ խտեր իբէն, Կրիգորեան Իրանիէ տէտի :

- Խապէրինիլ վար մը, էհլինիլ միւճէվէէրաթընը թէքմիլէն ֆիրուսթ իթմէսինտէն :

- Խայըր էֆէնաիմ պիր շէյ պիլմէյօրում :

— Ընայրս, նասը օլսպիլը քի սիզէ պիտիբ
մէյերէք պու թարզ պիբ շէյ եարմաղա ճէսա
րէթի օլսպիլսին :

— Ի վիլէթ էֆէնտիմ, պէնտէնիզատէ օնա թամաճ
ճիւպ իտէյօրում :

— Սիզին բէք էյի մալիոււմընըդ տըր քի, էլ
մասէր պանա տէյինիզէ պէտէլ րէհն օլմուշ
տուր, վէ պէնիմ րէյիմ իլէ էհլինիզին եա
նընտէ էմանէթէն պրագըրը տըր :

— Պիլըրիմ էֆէնտիմ, նէ տիմէք պիլմէզմի
յիմ եա :

— Ի օյլէ իսէ կէնտինէ խապէր վէրին հագ
քըլ իւզըն էմանէթիմի մաթլուպ իտէճէկիմ,
վէ էկէր եարըն երբէն եանի պու կիւն, զերա
սապէս օլմուշ տուր, թէքմիլէն էլմասէրի
կէօնտէ շմէզ իսէ, շէրան տափա իտէճէյիմ :

— Ի վիլէթ էֆէնտիմ հագըրընը վար, եա
նիեա . . . :

— Սէմուլ քիտըրիմ քի, սիզէ խապէր վէր
մէմ իլէ պէնտէն պօրճ չըքմըլ օլուր, սօնոււն
տա րէզպէթէ մըւճիպ պիբ քէյֆիլէթ օլուր
իսէ, թագսիրաթ պէնտէ տէյիլ :

— Նէ տիմէք էֆէնտիմ, սիզատէ թագսիրաթ
նիճին օլուն :

Փիլ հագըգաթ Վարտիրոս աղանըն խա
պէրի եօղուտու ճէվահիրին սաթըրմըլ օլմա
սընտէն, ֆագաթ Վարդուկ տուտունու
տախի խապէր վիլմէտիկինէ աղա թագսիրա

թը օլմատըղը աշբեար, զերա էվիլէա մալ
կէնտինին, վէ իմզա հագըրնտէ օլան հիլլէ
տէն պի խապէր, սանիէն էհլինէ զէրրէ մըք
տարը էմնիլէթի գալմամը :

Իրանի կէնտի կէնտինէ զայէթ հիտտէթ
լէնմիլ Վարդուկ տուտու հէման ույգուտան
գալգար գալգմաղ օտասընէ կիլիպ պաշատը
տիմէկէ :

— Ղախպա սիզ ագըրըզա կէլէնի եարմաղա
գարար վէրմիշինիզ, հիլ պանա սիւալ իթմէ
յէրէք :

Վարդուկ տուտու Վարտիրոս աղանըն պու
հալինի կէօրիւպ, բէք ճանը սրգըլար իսէտէ,
նէ մագուլէ առէմ օլտուղընը պիլէրէք, կէն
տի ինֆաալինի պէյան իթմէկէ տախի թէնէ
զիւլ իթմէյիպ տէտի :

— Նէ սէպէպէ պէօյլէ հիտտէթլէնմիշինիզ
անրոյամայօրում :

— Սէպէպի նէ օլտուղընու բէք էյի պիլը
սինիզ, պանա տտնըճմատան էլմասըրը սաթ
մանըղը բէք սրրատըղ պուլույօրում :

— Սիզէ սէօյլէմէյէ հիլ իքթիզա եօղուտու,
զերա պէնիմ մալմի տաթըղ պէտէլինի սիզին
տէյինիզէ մահուպէն վիլաթիմ :

— Սիզին պօրճունուղ տուր պանա հէք շէյի
տանըճագ :

— Ի վիլէթ, պունու սէօյլէմէյէ հագըրըղ օ
լուրուտու, էկէր քի սիզ կէնտի զիմէթինի

զի շիմտիյէ գատար Թանրմիշ օլսայըաընրդ :

— Ե՞տ Թիմէք իսթէրսինիդ :

— Հագգըմտա իձրա իթախինիդ լայըգսըզ մուամէլաթընրդտան կէօրիւնիւյօր քի , զէվճ ու զէվճէ պէնինտէ մուգէրրէր հուգուգու ասլա Թանրմայըզ , վէ հէր պիր շէյի իրթիւ քեապ իսէյօրսընրդ , պունուէն իչուէն կէնաի հագգըմը վէ նամուսու մու հաթըզէ իսէ պիրիկէ իգթիզա կէօրաիւյիւմ խուսուսէլըին իձրասընէ մէճպուր օլույօրում :

Պու սէօզէր Վարաիրոս լաղայէ բէք չօգ տօգուէտու , զիրա Թագսիրաթլը օլուուղու աշիքեար խտի , Փագաթ , նասըլ քի ճիպիլլէթի ալչագ օլանլէրին ճիւնհասը աշիքեար օլուուղու զէման տահա զիյատէ էօվքէլէնիր իսէ , էօյլէտէ Իրանինին հիտաթի զիյատէլէշիպ տէտի :

— Պէն սիղոէն տէրս ալմաղա մէճպուրիէթիմ եօգ , պունու պիլմէլիսինիդ քի , սիղ մէճ պուրսընրդ հէր պիր խուսուտուէ հագգ եա նահագգ պանա իթաաթ իթմէկէ :

— Ե՞ք չօգ եանլըլըղընրդ վար :

— Մէճպուր իտէյօրսուէտուղ պէնի սիղէ հագգըմը Թանրթարմայա :

— Ե՞յ սիղին աիր :

— Պէլքի սօնուէտա բէշիման օլուրսուէտուղ Փագաթ շիմտիտէն սիղէ պիլաիրիթիմ քի , Թաւաթըմտան հիչ պիր մուավէնէթ պոււնտա

սօնղրա պէքլէմէյին , վէ Սլէքայէլ աղանըն էլ մասլէրինի վերմէնին չարէսինէ ղայրէթ իլլէյին :

— Բէճա էտէրիմ պիլաիրին պանա Պրիգոր եանա պու էլմասլէր նասըլ բէհն օլմուշտուր :

— Սիղ բէք էյի պիլլըրսինիդ , պանա սօգմաղէ հիչ իգթիզանրդ եօգ , վէրտիլինիդ իմզա խաթըրընրդտէ աէյի՞ մի :

— Խայրը հիչ խապէրիմ եօգ , զիրա վէրաիլ յիմ բէֆայլէթ իմզասընտէ միւճէվէրաթըն հիչ զիրի օլմասըղը սիղին պէնտէն զիյատէ մալիու մընրդ օլմայը տըր :

— Պէնիմ տահա էյի պիլլմէմ իչուէն , պէն պիր սէպէպ կէօրմէյօրում :

— Մէպէպի շու քի , բէֆայլէթ սէնէտի սիղին եաղընը իլլէ եաղըմըլ օլմասըլա , սիղին տահա էյի ֆիքրինիղտէ գալաճաղը աշիքեար արր :

— Պէնիմ պիլալիլիմ , պու մուգալլէլէ սէնէտաւ տէրճ օլմուշտուր :

— Չօգ աճայիպ շէյ , զիրա իմզա իթաալիլիմ վաղթ պէօյլէ պիր գալլ օլմասըղընր բէք էյի պիլլըրիմ :

— Ե՞յլէ իսէ նասըլ օլապիլլըր քի շիմտի պուլոււյօր :

— Ե՞րթըգ սիղ սուա տիւշիւնիւր իսէնիդ բէք էյի ֆիքրինիղէ կէլըր , վէ կէնալինիղին նէ աաթէմ օլուուղուէտա աաթի աշիքեար կէօրիւր սիւնիւղ :

— Եւ տիմէք իսթէյօրսընըզ :

— Պիհուտէ եերէ միւղաքերէնին հիչ իգթիւ
ղասընը կէօրմէյօրում, գիրա հէր պիր սիւաւ
լինիգէ գալպինիղ ճէվապ վէրիր, եալընըզ
շունու սիգէ պիւտիրիրիմ քի, սիզին ազիզ
աօսթոււնուղ օլան Միքայէլ աղայէ իսպէր
վէրին, բահաթ օլուն, հէր նէ դէման էլ
մատլէրի իսթէր իսէ վերմէյէ հաղըրմ :

Իրանի պու ճէվապը պերլէմէղ օլարագ
ղայէթ իլէ թաաճճիւ պուէ գալտը, վէ գար
չսընտաքի մէմուլ իթտիյի կիպի օլմատրղընէ
իրշատ օլուպ օսատէն տըշարը չըգտը իսէտէ,
տօգոււնուճու սէօղլէրին հիչ պիրինի ունու թ
մատը :

Մարտիրոս աղա իլէ էհլինին մատլէնինտէ
օլան միւղաքերէտէն սօնորա, Վարգուկ աու
տու էլմատլէրի սաթան առէմի չաղըթմարըպ,
սիւալ իթտի գույուճու չարչարնտէ մէ
ղատ օլտուղու զէման իլթիրա խտէն առէմ
քիմ օլտուղոււնու, ֆագաթ միւրապը վէչհ
իւղընէ թէքմիլինի անլայամատը, գիրա, կերչի
հօճա Մըթին ճէմիսինի սաթըն ալմըլ օլտու
ղոււնու տույտու իսէտէ, մերսուճ վարլիյէթ
լի պիր առէմ օլմատրղընտէն, հէր հալտէ
պիր ախէրինին հիսապը իչուն ալմըլ օլտուղ
նը տախի կէնախիսինէ սէօլլէտիլէր :

Պիր էքի աէֆա հօճա Մըթինի չաղըթմար
ըպ, սիւալ իթմէյի նիյէթ իթտի իսէտէ,
թանրտըղը առէմ տէյիլ . . . վէ սէօլլէմէյէ
ճէկի տախի աշիքէտը, գիրա էվիլլա, մերսու
մէ մէղատ կիւնիւ սիւալ օլոււնտուգատ « աէ
ֆինէ պուլտում » տէյու ճէվապ իթմիչ, սա
նիէն, էլմատլէրի կէօնտէրէն առէմ կէնախի
նին քիմ օլտուղոււնու պէյան իթմէք իսթէ
մէտիյինտէն, էսրար գալմատընը հօճա Մըթի
նէ թէնպիհ իթմիչ օլտուղոււն բէք մէմուլ :
Վարգուկ աուտու օսատընէ շէքիլիլ :

կենտի միւրաւորնն նէ եօլ իլէ իճրասը միւմ
քին օլապիլիւր տէյու միւլհաղա իտէր իքէն ,
Լ՛րմաւենի ապլա օտառէն իչէրի կիրտի :

Լ՛րմաւենի ապլա տէտիլիմիղ , Վ՛արդուկ
տուտույա կիտիպ կէլէն պիւր տէլալ գարը ,
պաղը ու ֆադ տէֆէք շէյէր սաթար իտէտէ ,
թէայլուշինէ սրգընթը չէքոյինտէն , Իրա
նինին էհլի բէք չօք եարաթմ՝ իտէր օլմասլա
լա , Լ՛րմաւենի ապլաննն մէբոււմէյէ զայէթ
մուհապպէթի վար , վէ չօք սատաբաթ կէօւ
թէրիւր :

Վ՛արդուկ տուտու տէլալ գարըը կէօր
տիւբտէ անքն վասթթասը իլէ միւրաւորնէ իւ
րէպիլէճէյինէ իւմիտ էտիպ , զայէթ մէմնուն
օլտու , վէ պիւր եարթմ սաաթ գատար թալիւ
մաթընը վ՛րտիքաէն սօնղրա , տօղրու հօճա
Լ՛րթինին էվինէ կէօնտէրտի :

Իթթիֆադէն ճուճա կիւնիւ չարչու թա
թիլ , հօճա Լ՛րթին էվինտէ թաամը իթտիւր
տէն սօնղրա , սիխարասընը եադմըզ գահվէ
ֆինճանը էլինտէ , պիւր իքի եուտուճ ալմըշ ,
իրթէտի կիւնիւն իչլրինի թասաթիլըր իթտիւ
յի սնտէ , Լ՛րմաւենի ապլա գարալու աչըպ
իչէրի կիրտի :

Խօշ պէչտէն սօնղրա , տէլալ գարը իքի
թարաֆա պաղընըպ պիւր էարար սէօլիւ օլ
տուղընը աշէքեար իտէր կիպի օլտու իտէ , հօ
ճա Լ՛րթին մէճպաւը օլտու սիւալ իթմէ կէ :

- 'Նէ՞ տիր գատըն պիւր սէօլէյէճէյի՞նիղ մի
վար :

- Լ՛վվէթ , լաքին աճապա քիմսէ տո՞ւյմաղ
մը :

- Խայըր , քիմսէ եօգ , վալիտէմ օպիւր օտա
տա , սէօլէյին գօրգմայըն :

Օլ զէման Լ՛րմաւենի ապլա ճէպինտէն
Վ՛արդուկ տուտունուն վէրտիլի թէմիղ պիւր
ինճու կէրտանըգ չըգարըպ տէտի :

- Շու կէրտանըղը սաթմապ իսթէրիմ , սիղ
պէօլէ շէյէրի ալըպ սաթարընըղ սէօլէտիք
լէրինտէն սիղէ կէթիրտիմ :

Հօճա Լ՛րթին էլինէ ալըպ պագաղգտէ ,
Մուհիպ պէյէ սաթըն ալտըղը կէրտանըգ օլ
տուղունու թանըար իտէտէ , պիւսպիւթիւն
իլամ իտէմէտի , զիրա թըբգը պէնզէրի օլ
մագ միւմքինսիղ պիւր շէյ տէյիլ , ֆագաթ պու
գատարտա թըպըսը օլապիլիւր մի տէյու տիւ
շիւնիւր իքէն , տէլալ գարը պիւր ալթուն
գօրտօն տահա չըգարըպ կէօսթէրմէտէ , հօ
ճա Լ՛րթինին ապլա շիւպհէտի գալմասը , կէն
տինին մուգատտէմ մէղատէն իչթիրա իլէ
աիկինի միւճէ վ՛ճէրաթտէն օլտուղընա , զիրա
գօրտօնուն ուճունտա պիւր ուֆադ սանաղգ
ճա օլուպ , իւղէրինտէքի եաղըլէր շէք ու
շիւպհէյէ հաճէթ պրրագմաղըտը :

Օլ զէման հօճա Լ՛րթին ճէսարէթի էլէ
ալարապ սիւալ իթտի :

- Գատըն սէն պունըրը նէ՞րէտէն ալարն :
- Մամաւենի ապրա կէօյա կէնտինի շաշըրը կիպի կէօսթէրէրէք ճէվապ իթաի :
- Նիչին սօրոյօրսունուղ :
- Լչպէթտէ պիր սէպէպի վար , սէօյէսէնէ պագալըմ նէրէտէն ալարն :
- Գօձամ վէրմիշ խաի :
- Սէնին գօձան պու գատար ղէնկին մի խաի :
- Պիր վագթ հայի վագթը բէք էյի խաի :
- Պէնիմ պօշ լագըրտըրար տինէյէճէք վագթիմ եօգ գատըն , տօղուսունու սէօյէ , պունըր սէնին էլինէ նէրէտէն կէչաի , զերա պէն սահիպինի թանըրմ :

Տէլալ գարը պու սէօյէրի իշիթաիքտէ , կէօյա պիւսպիւթիւն բուսուլարընը շաշըրմըշ կիպի թիթիրէյէրէք կէրտանըղը կէրի ալմագ խթէտիքտէ , հօձա Մ.րթին հէմէն խըրսըթ թութմուշ , բըրանկոյա աթտըրաձագ կիպի կէնտիսինէ ղըրուրիէթ կէթիրէրէք տէտի :

- Պու կիւնէրտէ սիզին էսնաֆտան գարըլար օրթատա բէք չօգ կէղէյօր , տիւշ էօնիւմէ պագայըմ , սէնի սահապընա կէօթիւրէյիմ տէ , վար օնուէն իլէ արթըգ սէօյէշ :

Մամաւենի ապրանըն իսէ տարը միւրատը իշի պու քէրթէյէ կէթիրմէք , ֆագաթ աղա պէլի իթմէյէրէք հոյըձա գարը կէլտի , վէ նիհայէթ մարաղա էբէյիճէ պէօյիւլուպ , վէ

ախէր տիւրիւ հօձա Մ.րթինին էլինսէն գուրթուլամոյսաձաղընը կէօյա անլատը իսէ պիրլըքտէ գայգըպ կիթտիլէր :

Սէօյէմէք հաճէթ տէյիլ նէ մահալէ կիթտիլէրի , զիրա աշիքէար կէօրիւնիւյօր Մուհիպ պէյին խանէսինէ տախիլ օլտուգլէրի :

Մեպուհ քէյֆիէթէ վագըֆ օլտուգտէ , հօձա Մ.րթին միսիլու թէլաշ իթմէյիպ , հաթթա ֆէնտ օլտուղունու անըյարագ , մէրսումէ հոյըձա ձանըսըգըրտը , տէլալ գալըրար աղպ կէնտիսինէ կէթիրտիյինէ , լաքին քէյֆիէթի հօձա Մ.րթինէ պէյան իթմէյէրէք վէ պիր թաթըր եէրինէ պաղայարագ իքսիւնիտէ պաշընտան սալար :

Վարգուկ տուտու Մամաւենի ապրատէն հէր պիր խուսուսէ ախէահ օլուպ , կէնտիսիւնէ օլան տօսթլուգ Մուհիպ պէյին թարաֆընտէն օլտուղընէ ղայէթ . շաղ վէ մէպուր օլտու , զիրա կէրչի պիր քիմսէ հէր քիմսէն տօսթլուգ կէօրսէ , անըն գատըրինի թանըմագ ֆարզ իսէտէ , ինսանէ պագէն կիւճ կէլի , հաղղ իթմէտիկի պիր ատէմին միննէթի ալթընտէ գալմագ , անըն մուղայըրը պիր տօսթատէմտէն մուալէնէթ կէօրիւլտիւլու անտէ , տահա ղիյտտէ մագպուլ վէ թէշէքքիւրի տախի էղ ձան ու տիլ իճըս օլուր :

Կէլէլիմ թէրրարէն Գրիգորեան Միքալ յէլ աղայա : Իրանիտէն էլմատլըրին մէվձուտ

օլտուղներն խապերինն ալարգատէ, օլ թա-
րաֆտէն Վարդուկ տուտույա պիր ֆէնալդ-
իճրա իտէմէյէճէկինէ իրչատ օլտու իսէ, գա-
րար գըլար հիսապը եաբըպ ճէմի մաթլուպա-
թընը ագապինատէ, եանի մէօհլէթ վիրմէյէ-
րէք թալէպ իթմէկէ, դիրա վիրաիկի ագճէ-
լէր, ֆայիղ վէ սարրաֆիէ տախի զամմ օլա-
րագ, քիւլլէթլի մէպլաղէ պալիղ օլուրու-
տու, շէօլէ քի կէնտի հիսապը իւզրէ ալարղը
ալէլ հիսապ ագճէ թէնգիլ օլտուգտէն սօնղ-
րա միւլլըլըրին վէ էլմասլէրին պէտէլի տախի
քեաֆի օլմայըպ, պիրաղ տահա պագի մաթ-
լուպաթը գալաճագ, վէ օլ զէման ֆիլուսու
մանղըրա միւհթաճ իթաիքտէն սօնղրա պագի
գալանըն տախի թահսիլի հագգընատէ շէրան
իճապընա պագըլմասը լաղըմ կէլտիքտէ կէրէ-
յի կիպի ինթիգամընը ալմըշ օլաճագ :

Իշպու գարարը վէրտիքտէն սօնղրա Մար-
տիրոս աղայը չաղըրթարբոպ, քէյֆիէթի իֆա-
տէ խլէտի, շու վէչհ իլէ քի, օլ կիւնլէրտէ
բէք չօգ դարարա կէլմիշ օլարագ, կէնտիսինէ
ագճէ լաղըմ օլտուղընտան, իգթիղայը հալ
պաթթալ գալմիշ ագճէլէրինի թօբլայըպ, վէ
իլլէրինի մաղպութ թութմաղա մէճպուր օլ-
տուղընու անլաթարբոպ, էկէր քի պիր ան
էվլէլ ագճէյի թէտարիք իթմէղ խտէլէր շէ-
րան թահսիլինէ կէնտիսինի մէճպուր իտէ-
ճէբլէրինի աշիքեար խլէտի :

Նասըլ քի պիլիբրիղ Մարտիրոս աղա հէմ
գօրգագ, վէ հէմ ալչագ պիր ատէմ պու
սէօղլէրի տինլէտիքտէն սօնղրա պէնղի աթ-
մըշ նէ սէօլէյէճէյինի պլմէղ տիւշիւնիւր
իբէն, Գրիգորեան տէտի :

— Պիլիբրիմ պու տէյնի էտա էտէպիլմէք սի-
զին գուտուրէթինիղտէն տէյիլ վէ սիզի պի-
հուտէ եերտէ իըրբալամագ հիչ պիր շէյէ
եարամագ, ֆագաթ էհլինիղին հալի սիզին կի-
պի տէյիլ, սէօլէյին կէնտիսինէ պիր ան էվ-
վէլ ագճէմի էտա խլէսին, պու բարայը թահ-
սիլ իթաիքտէն սօնղրա, էինէ պէն սիզէ
տաթլուգ իտէրիմ :

Վէօլէճէ Միքայէլ աղա Իրանիյի էլէ ալա-
րագ զարաղը Եաղնիղ Վարդուկ տուտույա
օլտուղներ անլաթարբոպ :

Մարտիրոս աղանըն գալպի բահաթ օլ-
տուգտա, հէման գալբոպ էհլինին իւզէրինէ
կէլտի, վէ կէօյա պիր խայըրը խապէր վիբի-
յօր կիպի սերպէսթճէ պաշլատը տիմէկէ :

— Շու պիզիմ պօրճումուղ օլան ագճէյի պիր
ան էվլէլ թէտարիք իթմէյէ պագմալըսընը,
զիրա Միքայէլ աղայա բարա լաղըմ ըմըլ թէք-
միլէն իսթէյօր :

— Իշլէ իսէ միւլլըլրէ պիր միւշթէրի պու-
լուպ սաթմայը — տէյու Վարդուկ տուտու-
ճէվապ իթտի :

— շէր նէ քի եաբաճագսանըլ չաբուգ եաբ-
մայը :

— Արեւին պու գատար աճելէ՞ մի :

— Ահօրիւննիւշտե է օյլէ , զիրա պէքլէյէճէք վագթիմ եօգտուր տէտի :

Վարդուկ տուտու տերագապ ֆէհմ խլէտի երնէ պու տէֆա Վրիգորեանըն պու մաթւրւպու անգը ինթիգամ իշուն օլտուղընը , ֆագաթ գալպի րահաթ ըտը զիրա ագճէ խուսուսու օլտըղընտան թէտարիգի օլտուղու հալտե տիւշմէնինի զալէպէ խտէճէյի աշիքեար վէ շաարը քի էվլէլէրի սէօյլէտէք , կէնտի տէյնինին էտասընը պիր ան էվլէլ իճրա իթմէնին զայրէթինտե իտի տէյու անա կէօրէ իգթիլա օլան մահալէ պիտիրմիշ օլտուղընտան օլ կիւնէրտե մէքթուպինին ճէվապընը պէգլէմէքտե օլարագ ճէվապ իթտի :

— Ահմուլ իտերիմ քի պիր այ գատար մէյտան վէրիբ , զիրա էվլէլա պիր գօրգուսու եօգ , սանիէն պու գատար ագճէնին իւչ պէշ կիւնտե թէտարիգ օլամայաճաղընը բէք էյի պիլիբ :

— Պիմէմ ամմա բէք ագլամ քէսմէյօր — տէյէբէք Սարտիրոս աղա էհլինի պըրագընպ կիթտի :

Իւչ պէշ կիւն սօղրա Վրիգորեան հէման հաղըրլանմըշ պիր պէօյիւք տալա աշմագ միւրատընտա իբէն՝ Վարդուկ տուտուկուսն պէքլէտիի ճէվապ կէլմիշ իտի , վէ անըն տերունինտե՝ Իթէրսպուրիտե նամտար պանքեր Սթիէկիւտէն Օաք Ալլէօն իւղէրինէ քիւշիտե

օլունմուշ պիր գաչ գըթա բօլիչա էվրագը վարըտը , անլէրին պէտէլինի թահալլ էթտիրիպ , վէ ճէմի հիսապլէրինի բաքլէյիպ իմչասընը գուրթարտը :

Վրիգորեան իլէ իրանի նէ տերէճէ էինէ թահաճճիւպոտե գալտըգլէրինին իֆատէսի միւմքին տէյիլ :

Շունու տախի պիտիրիբիւքի Վարդուկ տուտու Սուհիպ պէյէ տէյնի օլան միւճէվլէրաթըն պէտէլինի տախի թէքմիլլէն կէօնտերտի :

Իշ պու նագլ իթտխիմիզ պելլյելէրտէն
Վարդուկ տուտու խելլաս օլտուգտէն սօնորա
խքի մէքթուպ եազըպ Բէթերսպուրկա կէօն
տէրտի :

Պրիտի ազճէյի ալտըզընըն խապէրինի վէր-
մէք վէ թէշէքքիւրիւնիւն պէյանի իչուն քի
անը հարֆ պէհարֆ եազմամըզ իգթիզա իթ-
մէզ : Տիկերի եինէ մահալը մէզքիուրտէ նիւ-
վան թայֆէսինտէն պիր տօսթոււնա իտիքի
անըն իլէ չօճուգլուգ չազընը պիրլիքտէ կէ-
չիրմիշ օլուպ Տէրի Ալիէյէ կէլէնէ տէկին հէր
կիւն պիրլիքտէ կիպի իտիլէր վէ այրըլալտան
պէրու թօբու պիր մէքթուպ եազապլլիլիշ,
զիրա սէրինտէն կիւզար իտէն պոււնճա ֆէլա-
քէթ միւքեթթէպէյէ վագթ պըրագմամըշէր
իտի :

Իշթէ Վարդուկ տուտոււնուն կէնտի տօս-
թու Օլկա Տուլթէրէ եազալըզ մէքթու-
պին թէրճիմէսի :

» Պէնիմ սէվլիւլու Օլկամ

» Սէնին տօսթուն Բօզ (*) իչուն սանա սի-

(*) Բօզ Ֆրանսըզ լիսանընտէն կիւլ տիմէք տիր քի պու-

ւալ իթսէլէր էլպէթտէ թէքմիլէն թէպտիլ
օլմուշ տէյու ճէվապ իտէճէկինէ շիւպհէմ
եօգ, զիրա չօճուգ չազըմըզտան պէրու պիր
եէրտէ պէյիւլիւպ, տիւշիւնճէլէրիմիզ վէ
ալտըզըմըզ թէրպիէ ուլղուն, սինեիմիզին
ֆարգը բէք ազ թապիաթլարըմըզ բէք մու-
վաֆըզ տէյիլ իտէտէ, պաշըճա մատտէլէրտէ
չօգ եազընիէթիմիզ օլարագ, պէյլէճէ պու-
թարաֆա կէլէլիտէն պէրու թօբու պիր մէք-
թիւպ եազտըզըմա նի գատար թաաճճիւպ
իթսէն հագգըն վար, ֆագաթ տալպը իքի
թարաֆտան տինլէմէլը տիրլէր. էկէր սէպէ-
պինի անլամոյարագ պիրտէն պիրէ թագսի-
լաթը օլտուզըմա իլամ իտէճէք օլուր իտէն,
ատալէթ իւզըէ շէրաաթ քէսմիշ օլմասըն,
չուն պիրագտա պէնիմ սէպէպէրիմի տինլէ-
մէլիսին :

« Իլք մէքթուպիմտէ պիւտիրմիշ իտիմ,
պու թարաֆա կէլտիքտէն պիրագ սօնորա հէր
քէսին զիւմիւնէ կէօրէ պիր էյի գըսմէթ չօգմըշ
օլարագ նշանըմ վէրլիմիշ օլտուզըւնու, վէ
լքի այ խիթամընտէ նիքեա՛հ ալթընա կիրէճէ-
յիմի քի օլ մէքթուպէ ճէվապըն իլէ թէպ-
րէք իլէմիշ իտին :

Խամ եքսէրի գուլանըրէր, վէ Վարդուկ խամ սահիհի Վար-
դինի օլարագ էրմէնի լիսանընտէ կիւլ մանսընա տըր : Տէրի
Ալիէյէ կէլմէզտէն էվլէլ Վարդուկ տուտայա մաթթօմազէլ
Բօզ տիրէրլիսի :

“Օլ կիւնտէն պու կիւնէ տէկին Թալէ-
հիմին իճրա իԹտիկի հագարաթը նագլ իԹ-
մէք միւմքին տէյիլ իտէտէ, մուխԹասարէն
պիլտիրմէմ իգԹիզա իտէր :

“Պիրլքտէ օլտուղումուզ զէման էլպէԹ-
տէ ֆիրրինէ կէլըր օլտուղում մահալէ տէօն-
մէյէ նէ գատար արղում վար ըտը, շէօյէքի
պու Թարաֆա կէլտիքտէ քեամիլէն իգպպէ
իրէճէյիմ տէյու մէմուլ իտուպ, եալընըզ
սէնտէն վէ Մէրկէյ ՚էԹրօլիչտէն ուզագ գա-
լաճաղըմա քետէր իտէր իտիմ. վէ շուտա խա-
Թըրընա կէլմէլն տիր, տօսԹարըմըղտան պի-
րինին էվէնտիկինի կէօրտիւլիւմիւղտէ, պու
իգպպէ արղու իտէրէք, կէնտի միլէԹիմտէն
պիր տէլիգանը իլէ ըահաԹ պիր էօմիւր կէ-
չերէճէյիմէ շիւպհէսիզ իտիմ :

“Նէ ճահիլաննէ իւլէալէր իմիշ շիմտի ան-
լայօրում :

“ՏիգգաԹ էյլէ սէնտէ պէնիմ սէվիլիւլիւ
Օլկամ, չէօղիւլմէզ պաղ իլէ պէնտ օլմոզ-
տտն էվիլէ ինԹիլիսապ իԹտիլին ատէմ սէնին
ճէլատըն օլուպ, պիւԹիւն էօմիւլիւնիւ ահ
ու վահ իլէ կէչըրԹմէյէ սէպէպ օլմասըն, զի-
րա մուհապպէԹ նէ գատար կիւղէլ իտէ,
պուլմասրտա օլ գատար միւշքիլ տիր : Օա-
վալու պիր կէնճ գըզ տիւնտայէ ագլը իրէր
իրմէզ, կէնտիննէ կիւլէն ատէմին գալըլինի կէն-
տի գալպի կիպի լէքէսիզ պէլլէյիպ Թէվէք-

քիւլէն Թէսիմ օլուր . . . ՖագաԹ ալտան-
տըղընը անլատըղը զէման եաս բէրտէլէրի
եաԹաղընըն իքի Թարաֆընտէն աշաղը էնիպ,
պիր տախի քիւշատը միւմքին օլմազ . . . :

“Նասըլ քի պիլտիրմիշ իտիմ իքի այտէն
սօնըրա նիքեահ ալԹընէ կիրտիմ :

“Օլ կիւնտէն պէրու պիր տախի կիւլմէ-
յիպ, կէօյա պաշըմա գօտուգլէրի կիրլանտա՝
տիքէնլի Թաճ միսիլու պէնի պիր ուգուպէԹ-
տէն օլ պիրիննէ տիւշար իտէրէք, տիւշմէն
մէմլէքէԹինտէ կէղէր կիպի, պիր ատըմ տա-
խի իլէրու կիԹմէյէ խէվֆ վէ իՆԹիրաղ ի-
տէրիմ :

“Պու սէօյէտիլիմ սէօղէրէ էլպէԹտէ
Թէաճճիւպ իտէճէքսին, վէ հագգընտա վար,
լաքին շիւպհէ իԹմէզ օլտուղումու պիլըր ի-
սէմտէ, պիր էյիճէ անլաԹմագ իչուն շու-
նու պիլտիրըրիմ քի, էն եագընըմ վէ էմ
նիէԹ իտէպիլէճէյիմ զէվճիմ օլաճագ ի-
քէն, ճէմիսինտէն զիցատէ խէվֆ իտիւպ, վէ
տաիմ իւլ էվգաԹ ուզագ տուրմաղա մէճ-
պուր օլտուղում ատէմ օ տուր, վէ պու հա-
լէ կիրմէյէ վէսիլէլէր չօգ իտէտէ, պաշըճասը
շու քի, պէնիմ էն քէպիր տիւշմէնիմ իլէ եէք
տիլ վէ եէք ճիհէԹ օլարագ, կէնտի մէնֆաա-
Թընըն խաԹըրը իչուն հէր պիր ֆիլի միւքէր-
քէհէնին իճրասըննէ միւԹէճասիր օլմուշ տուր :

“Կէչըրտիլիմ էօմրէ պիլմէմ Թահամիւլ

խոնարհութեամբ ձեռքով իմ :

« Երբ ձեռքեր ստապահ օլմադ , կիւնելը թիւ-
քենմէզ , պէքէտիւմ աճէպ նէ՞ տիր , է-
ճէլ . . . զիրա էճէլտէն մատա նէ օլապի-
լըր , էլպէթ պիր կիւն իրիշիպ պու սէ ֆայէթէ
խիթամ վիրէճէք :

« Երբ ձեռք , մէճիս , ճէմիսինտէն մահ-
րում գալմադէ մէճպուր օլմուշում տուր , զե-
րա հէր մահալուտ տիւշմէնիմ գարչըմա շը-
գըպ ինթիգամ ալաճագ պիր սէպէպ պուլու-
յօր :

« Երբ ձեռքերտէ , հիշ պիր շէյտէն խապէրիմ
էօգ , մէկէր պիր թուղաղըմըշ , պիր պալոյս
տալէթ օլուում : Խանէ թահիպինին էհլի սու-
թում օլմաղըլա խայըճա իպրամտէն սօնըրա
գարար վէրտիմ կիթմէշէ , ֆազաթ պիր սա-
հաթ մրգատարը տախի տէրտիմի ունու թմաղա
տիւշմէնիմ մէյտան վէրմէշիպ , պիր ան էվ-
վէլ օլ մահալը թէրք իթտիլտի , շէյլէ քի
կէլիպ էինէ էաղընըղճա տէրտիմի աղէտիմ ,
ֆազաթ , ան պէնիմ սէվկիւլը () լիամ , պու
տէֆա տէօթտիւշիւմ կէօղ էաղընընի սիլմէ-
կէ պիր տօլթ պուլունտու :

« Կուսուսն իլէ էքի տէֆա տըր օլ տօլթուն
հիմայէթի իրիշիպ , պէնի մուհաֆըղէ խոն-
յօր , զանն իտէրսին քի պիր մէլէք միսիլու-
պաշը սւճումտա տօլաշըպ տիւշմէնիլէրիմ ար-
գամտան սէյիրտիր իքէն էլիմտէն թութուպ

անլէրին զուլմէթինտէն պէնի խէլաս խոնր :

« Կու վասֆընը իթտիլիմ ալա զաթա նէ
տէրէճէ միւթէշէքքիր օլուղուլում թարիֆ
խոնմէմ , լարին իթտիլի տօլթուղու սէթը
կիւլէրէք թէշէքքիւրիմէ տախի ինթիաճը օլ-
մաղընըր թէպէյիւն կիւլմիշ տիր :

« Կէյլէ պիր քիմէնին գալլի նէ բատտէ-
տէ ալա՞ վէ մէմուսն օլմասընը սէն պէնտէն
զկատէ ֆէհմ խոնարհըսին , զիրա պիրլէքտէ
ջօգ տէֆա միւղաքէրէ իթտիլիմիզ վէման ին-
սանի թէքմիլիլէթ նէ խուսուպէրտէ աշիքտար
օլուղուլում սէն տահա կիւղէլ թաֆսիլ է-
տէր խոն :

« Կու զայլէր իլէ շիմտիկ տէկին սանա
մէքթուպ էաղմտաղըմը զանն խոնրիմ աֆլ
կիլէրսին ալա ճանըն սրգըմայարագ , կէօրիւ-
յօրըն քի էինէ սէնի ունու թմամըլմ :

« Երբ պուստան սօնըրա պաշմ պիրաղ
տինճ օլուր խոն , մէքթուպ իլէ սըգճա գօ-
նուշուրուղ , զիրա սէյլէմէք հաճէա տէլիլ ,
նէ տէրէճէ սանա մուհապպէթիմ օլուղու-
նու պիլիւրսին , պուսուսն իջուն հէր պիր հա-
լինէ ալէտա՞ օլմագ վէ սէնին իլէ պիրլէքտէ
տէրտինէ աղամագ , վէ իգպալինէ մէսըր
օլմագ պէնիմ իջուն պիր պէյիւք թէտէլլի
տիր :

« Ընճա խոնրիմ ունու թմայատըն մէքթու-
պինտէ պիլտիրմէկէ օ տէլիպանըլա հալա մէյ-

լին վար մը արր , վէ սէնին գալլինէ մալիք
օրմաղէ շայեւթէ պիր քիմսէ՞ մի տիր , պիլիբիմ
գօլայլբ Իլէ ալտանմաղ իսէնտէ , մաւհապ
պէթ պաղէն էն մուտագբբգ քիմսէլէրի պիլէ
թուգաղէ տիւշուրիւր :

“Տէրէր քի հէր պիր խուսուսուն էն
միւշքիլի պաշտանկրճը արր աւյու , ֆագաթ
մուհագպէթ հագգընտէ պաշտանկրճը էն միւշ
քիլի աէիլ , իլլա էն մուխաթարալար արր ,
զերա էկէբբի պիր չիւրիւք տալէ պասբպ տիւ
շէր իսէն պիր տախի գալլմասը միւմքինսիզ
տիր , իլլա ղէնան հագգընտէ :

“Օնն իսէրիմ քի պու աէֆա մէքթոււ
պիմ մուխթասար արր աէյու շիքեպէթէ վէ
սիլէ վիլմէաթիմ , վէ պիրագոտ սանա նասիւ
հաթլէր իթաթիմ , կէրչի սէնին իգթիլան եօղ
խէտէ , տախիմա ույանրբ սուրմանա պիր վէ
սիլէ օլուր :

“Երա էյյամրնը պօղաղ իչինտէ կէչիլմէ
յէ կիտէճէյիմ , կէրչի ճիհանտէ էն մէշհուր
մահալլէրին պիրիսի իսէտէ , կէօնիւլ ֆէրա
հիէթի օլմատրբճա պիր քիմսէ վազթինի հիչ
պիր մահալլաէ իօշ կէչիլմէղ օլտուղու ա
շէքէար արր , միւմքինի մէրթէպէ պիրաղ տէ
ֆի ղամմ օլմաղա ղայրէթ իսէճէք իսէմտէ ,
պիլմէմ քի չարէսինի պուլապիլէքմիճէյիմ , էկէր
պիրլէքաէ պուլուհմամրղ միւմքին օլայրա
աճասպ ճան սրղընթըր նէ օլտուղուսու պիւ

լէճէքմիլիտիր : Պէրապէր օլտուղուսուղ ղէ
ման նէ իգպալլը կիւնլէր իմիշ շիմտի անլայօ
րում :

“Մէքթուպիլի թէքմիլ իտէճէք իքէն ,
էինէ ուղաթարմ , պիր քիմսէ սէվալիլի իլէ
կէօրիւշմէկէ պաշտարղը ղէման վագթին միւ
րուրինի տույմաղ , վէ այրըլմայը իսթէմէղ ,
պէնտէ սահիֆէլէրին թէքմիլ օլտուղընէ տիւ
գաթ իթմէյիպ իլէրու կիտէյօրում , ղիրա գա
լէմի պրագաղղըմ ղէման , պիրաղ տէրաթմէնա
հալլիմ ֆիրբիմտէն չբբմրշ իքէն , էինէ եալը
նրղ գալլպ սէֆիլ հալլիմ կէօղիւմիւն էօնիւ
նէ կէլէրէք գաթի իւմիա հալէ ալաէթ իտէ
ճէկիմ :

“Երբին նէ չարէ վագթ կէլաի այրըլմա
լը : կէօղլէրինտէն էօբէրէք գալլըրմ սատրբ
տօսթուն :

Պօղազ իջնառէ Հիւնքեար Իսկէլէսի տէ-
նիլէն մօհալլ միւֆէրրին պիր մէսէրէկեա՜հ
օլտուղու ամմէնին մալիուամու տուր . իլլա էվ
վէլ պահար էյյամրնտէ . պողէն բուզլիկեար
տէն մէ'էլիճ օլան զիւմրիւթ բէնկիւնտէ չայրր
չիմէն . կէօյա շիքեայէթ միսիլու խօշ պիր
հէնկեամէ բէտա իթտիսի զէման պաքմադ վէ
տինյէմէք իլէ տօյուլմադ :

Վարդուկ տուտու կէնաի զէվճիւնտէն վէ
էթրաֆրնտէ պուլունան ստէմկէրտէն թէք-
միլէն տուր օլմաղա գարար վէրիպ , վէ միւ-
ճէտտէտէն կէնտինէ տօսթ վէ ահպապ արա-
մադտէն վաղ կէչէրէք , վէ արասա տախի
պուլմասը կէնտիտինէ միւմքիւնսիզ կիպի կէօ-
րիւնիւպ , կիւնյէրինի եալնըզճա կէչիլմէյի
իսթլար իլլէմիշ իսի :

Իվլէրտէն պէրու իլլա պուլունտուղու-
մաղ տէվտէ , պիր տօսթ իսինմէք քիմես-
ճըլէրին ալթուլն եաքմադ իլլուն պուլնճա վա-
գըթտէն պէրու արայըպ պուլմամարըը նէպա-
թէ մալիք օլմադ միսիլու , միւշքիլ պիր քէ-
ֆլիլէթ օլտուղու ճիւմիլէյէ մալիուամ տըր :

Իվաիլտէ Օրէսթ վէ Իլլատ վարըմը , վէ
թէքիլ տօսթ ըմըլար տէրէր իսէտէ , կէօ-
րիւնիւչտէ ախպըը նաս կիթտիքճէ զէվալ
պուլմադտէ . զիրա բէք չօգտան պէրու անլէ-
րին էմալի կէօրիւլմէմիշ , վէ կէօրիւլէճէյի-
նէ տախի կիւն պէ կիւն իւմիտ էքսիլմէտէ :

Սարաիրոս աղանըն է՛հլի քէօյէ չքարըը
զէման պիր գաչ մահալլ ինթիսապ իթմիշ օ-
լուպ , եալնըզճա կիսիպ վաքթիսի կէչիլիք
իսի :

Կէնաի սահլիւսանէսի եէնի քէօյտէ , էքսէ-
րի Քալէնտէրէ վէ պողէն տախի Հիւնքեար
Իսկէլէսինէ կիսիպ , հօյլան իլլէ պիր իքի սա-
հաթ տօյալըր :

Պիր կիւն եինէ Պէքօղ չայրընա կիթմիշ
կէնաիսի վէ պիրտէ սէյիս , Գարա գուլազ ճիւ-
վարընա տօղըս կիթմէք միւրաս իլլէտի , զի-
րա օլ թարաֆլէրի կէօրմէմիշ :

Թօգաթ թապիր օլունան մահալլի կէչիպ
վէ իսայըճա իլէրու կիթմիշ իքէն , արգալու-
րընտէն իքի աթլը պիր արապա , նասըլ քէ
պիր թապիր վար , թօղու աիւմանէ գաթա-
րազ կէլիք իսի :

Կէօրիւնիւչտէ հայլանլէր իւրքմիւշ , վէ
իսպիր անլէրի գապթ իտէմէտիկիւնտէն մատա
օթուրտուղու մահալլտէն տախի տիւշմիւշ օ-
լուպ , արթըպ սօնու նէրտէ գարար վիլրէճէմ
նամալիուամ հալտէ օլարապ , տէրունիւնտէ

պուլունան իբի խաթուն պիր ավազ իլէ «գուր-
թարըն պիզլ» տէյու չըղըրը խաիլէր :

Վարդուկ տուտու անլէրին պէօյէ քէպիր
մուխաթարատէ պուլունտու զունու կէօրիւպ,
վէ սէյիսինի եարտըմլէրինէ կէօնտէրիպ, կէն-
տիսի եալընըզ գալարագ արապանըն արգա-
սընտէն պիրագ կիթաի խսէտէ, եերիշմէսի
միւշքիլ օլտուղունու կէօրէրէք կէրիտէ գալ-
մապա մէճպուր օլտու : Պիրաղ վագթ պէօյէ
կիտէր իբէն, գարչըսնէ էշգըյա մագուլէսին-
տէն իբի տաէմ չըգար :

Իքսէրի ճիհանտէ վուգու պուլուր, պիր
տաէմ ախէրինին եարտըմընա եէրիշիպ, անը
մուխաթարատան գուրթարմագ ճէհաինտէ
օլուր իբէն, կէնտիսի գաղայա տիւշար օլուր :

Մարտիրոս աղանըն էհլի պու ատէմլէրի
կէօրաթէքտէ ֆէնա էֆրեարտէ օլտուգլարընը
թալը ու թարգ, վէ պագըչէրինտէն ֆէհմ
խլէյէրէք իլէրույէ կիթմէքտէն խսէ, կէրլէ
տէօնմէք տահա սէլամէթ կէօրիւնիւպ, հայ-
վանըն պաշընը չէվիրաի :

Օլ զէման պու իբի էշգըյա զէննէ թայ-
ֆէսինտէն տիր հայվանը սիւրէմէզ մէմուլի
իլէ, արգասընտէն գօվալամաղա պաշաարլէրսէ
Վարդուկ տուտու ճէսարէթիլ վէ սէլամէթի
ֆիրար իլէ պուլաճաղընը կէօրէրէք, հայվանը
տէօրթ նալէ գալարթար :

Ոննս հայվան զայէթ ֆերատէթիլ օլտու-

ղու աշիքեար, Մարտիրոս աղանըն էհլինին
սիւվար օլտուղու էսպ մէրտումէնին մուխա-
թարատա օլտուղունու ֆէհմ խտէրէք, ալտը-
ղը էմրէ քեամլլէն միւթի օլուպ, տիւշմէնին
էլինտէն սահիպլինի գուրթարմաղա զայրէթ
խտէր խաի :

Վարդուկ տուտու եարրմ ստաթ մըգտա-
րը հայվանը գօվալարթտէն սօնղրա, էօյէ
պիր մահալլէ իրիշաի բի, էօլ իբլէ թէվճիհ
օլմուշտու :

Օլ հէվալտէ մէրտումէնին ալա կէղտիլի
էօք, հալի իէ էճնէպիլիլի օլուպ, վէ էվլէլի
օլ մահալտէն կէչէր իբէն տիգգաթ իթմէմիշ
օլտուղունտան, վէ պուլարտէն մատաա պու-
լունտուղի հալին միւշքիլլէթինտէն պիրաղ
խէվֆ կէլմիշ օլարագ, նէ թարաֆա կիտէ-
ճէյի օլ քէրթէտէ կէնտիսինէ մէճհուլ խաի
խտէ, չօք տիւշիւնմէյէ ալա վագթին թա-
համիւլիւ օլմարղընտան, թէվէքբիւլ Ուլ-
լահ հայվանըն պաշընը սաղ թարաֆա չէվի-
րիպ, էինէ էվլէլի միւվալ իւզրէ կիթմէք-
տէ խաի :

Վաքին պիրաղ իլէրի վարաթտէ գարչը-
սընէ աղ պիր էօքուշ չըգար խտէ, օլ զէման
եանըշ էօլա սարաղընը անլատը, զիրա բէք
էյի տէր խաթրը իլէտի բի, կիտէր իբէն պէօ-
լէ պիր մահալտէն կիւղար իթմէմիշ խաի :

Պու տէֆա բէք զլյատէսի իլէ տիւշիւն-

ձեռն վարտը . կերի տեօնսէ հէր հայտէ կէն
 տիսինի գօվալայան քիմնէլէրէ րասթ կէլէձէք .
 վէ պու քէֆա ախէր եօլ եօգ , էլի իյէ կէն
 տիսինի անլէրէ թէսլիմ իթմէք կիպի իտի : Վ
 կէր իլէրի կիթսէ պիլմէտիկի պիր եօլ նէրէյէ
 գատար կիտէպիլեր , գարըսընէ քիմէր ջը
 գար , եախօտ տաղ պաշընտէ գալապիլեր ,
 պունլարըն ձէմիսի կէօղիւնիւն էօնիւնէ կէ
 լիպ , հայլնին միւշ քիլլէթի սանիէտէն սանի
 էյէ արթմագտա իտի : Վ քիլն հէր հայտէ կէ
 րիյէ ավտէթ իլլէմէք ալլի օլմատըղընէ գա
 րար վէրիպ , եինէ պահթընա թէսլիմ օլարագ
 իլէրի տօղըու րէվան օլտու :

Թարիֆ իթաիլիսիզ եօգուշ պիթիպ պի
 րաղ տահա իլէրիլէմէտէ հայվան կէրիլէտի :

Վարդուկ տուտու մէմուլ իտէր իտի քի ,
 պիր շէյտէն իւրքիւպ կէրիլէօր տէյու , վէ
 պիր իքի տէֆա իլէրի սիւրմէյէ զայրէթ իթաի
 իտէտէ , իթաաթ իթաիրէմէտի :

Սէպէպի շու իտի քի , մէրսումէյի գօղա
 լայան առէմէր օլ մահայլէրէ բէք էյի աշինտ
 օլտու գլէրինտէն , արգասընտէն իրիշէմէյէ
 ձէքլէրինի անլատըլէր իտէ , աղաձէլէրին արա
 սընտէն պիր ախէր եօլտան կէչիպ , եօլունու
 քէստիլէր , շէօլլէքի հէման օլ մահայլտէն կէ
 շէձէյի անտէ իքիսի պիրլըրտէ հուձուձ , վէ
 տէրտէսթ իտէձէքլէրի աշիքէար :

Վարտիրոս աղանըն էհլի հայվանըն հայլնէ

Թէաձձիւպ իլլէ էթրաֆէ կէօղ կէգտիրմէտէ
 էշգըյանըն պիրի էօնտէ վէ տիկէրի արգա թա
 րաֆտա սիբէր օլտուղընու կէօրիւր կէօր
 մէգ , գաթի իւմիտ հայլէ տիւշար օլտու , լա
 քին ինսան սօն տագըգայա գատար սէլամէթ
 քէօշէսինի արար օլտուղընտան՝ Վարդուկ
 տուտու տախի գալան գուվլէթինի վէ ձէսա
 րէթինի թէրաքիւձ իտէրէք , թէքրարէն հայ
 վանը իլէրույէ սիւրմէկէ ձէհա իթաի իտէտէ .
 էշգըյանըն պիրի աթըն պաշընը կէնտի գապ
 թընա կէչիրտի :

Սու մապէյնտէ Վարտիրոս աղանըն էհլի
 եօլըն իւղէրինտէ իքի ալ գաղարը կէլտիլնի
 կէօրէրէք , էլպէթտէ եագընտա պիր ալձը օլ
 մալը տէյու իւմիտ իլլէ «նէթիլլն եարտըմա »
 տէյու չըղըրալ իտէտէ քիմէսնէ մէյտանէ չըգ
 մոյըպ , տաղտէն եալընըղ պու իքի քէլամ
 աքս իլլէտի , վէ քէլըլէր կէչիպ կիթաիլէր ,
 էշգըյա տախի Վարդուկ տուտու միսիլու օլ
 հէվալիտէ պիր առէմ օլապիլեր տէյու շիւպ
 հէ իտէրէք , հէման պիր ան կվլէլ սաուշմագ
 միւրատը իլլէ , հայվանը թուլթան հայվանըն
 իւղէրինէ աթըլըպ , տիկէրինէ պուլուշաձագ
 մահայլի թարիֆ իթաիլքտէն սօնըղա , իրանինին
 էհլինի ալըպ գաշմագտէ իքէն , շիւպհէսի տա
 հիշլէնիպ գարըսընէ պիր ալձը չըգտը , ֆա
 գաթ շէգիի մէրգուձ ֆիրար իտէպիլեր մէ
 մուլի իլլէ հայվանը գամըլայըպ իլլէրի կիթմէք

խթետի խետե , մէղքիւր ավճը սէսի իշխթ-
միշ օլարագ , հայվանըն պաշընա նըշան ալըս
ագապինտե տէվիրտի :

Շիքեարկիրի մէրտում օլ թարաֆտա թա-
նըլըշ օլմասը իլէ , էշգըա հէման ֆիրարըն
էօլընա պագտը :

Վարդուկ տուտու Մուհիպ պէյին շիֆթ-
լիյնտե պիր օտատէ կէնտիսինէ կէլիպ տիտէ-
լէրինի աշտըղը զէման նէ տերէճէ թէշէքքիւր
վէ թաաճճիւպ իթտիկինին իֆատէսի միւմ
քին տէյիլ , զերա կէնտիսինի գուրթարան ալ-
ճը Մուհիպ պէյ իտի :

Պու իթթիֆագըն նասըլ զուհուր իթտի-
յինի շիմտի սէօլէրիլ :

Մեպուհ Մուհիպ պէյի պու նագլիէթին
իշինտե պիր դաշ տէֆա բասթ կէլտիք իտէտե
քիմ օլտուղունու պիր էյիճէ թաֆսիլ իտէմէ-
տիկիմիզտէն , շիմտի իգթիզասընտան օլտու-
ղունու կէօրէրէք , իշպու ֆարղ օլան քէյֆիէ-
թին իճրատընտե պուլընաճաղըղ , նասըլ քի
օգույան տօսթումուղա վատ իթմիշ իտիք :

Մուհիպ պէյին բէտերի Յակօր Մուհիպ ,
զաթը տերի Ալիէտէն օլըպ , կէնտինէ էլ վէ
րէճէք մըգտարը վարիէթի վարըտը իտէտե անը
արթըրմագ արղուսի իլէ , Իսավի թարիսի պին
Վէքիզ էիւզ էիրմիսինտե Սբանեա ճանիպինէ
վասըլ օլտու իտի , վէ օլ արալըգ Սբանիա
տէվիէթի Նմէրիգատա Իերու մէմուլքի իլէ
մուհարէպէտե օլարագ , Սբանեալըլար իլէ օլ
ճանիպէ ազիմէթ իյլէմիշ իտի :

Օլ թարաֆլարտա ախղ ու իթա շիմտի
տախի ճէսիմ իտէտե , օլ վագթ տահա զկու-
տե քիւլլիէթլի թիճարէթլէր օլարագ , պիր
քիմսէ հայվարնա վէ եաշամասընըն թարղընա
գաթլանաճագ օլըւր իտի իտէ , իշկիւզար տա-
խի օլարագ , բէք աղ միւտտեթ զարֆընտա
խայը ագճէ սահիպի օլմագ բէք սուհուլէթ-
լի իտի :

Յափոր Մուհիպ տախի իշ երպապը օրմա-
 սըլա տէօրթ պէշ սէնէ էյի իշէր կէօրիւպ ,
 վէ պիրազ տա պահթ եարարմը իյէ ՚էրու
 մէմայլըրինին միւթէպէր , թիւճ ճարլարընտան
 պիրի օլտու :

Ինտան թապիաթը բէք աճայըպ տըր , պիր
 մահալտէ չօք զէման պիր քիման իսքեան իտէր
 իսէ , կէնտի սօղտուղըւ շէհրի ազար ազար
 ունուտուր , վէ արղընա տախի ալըշարաք թէ-
 մէք.բիւն իթմէկէ գօլայըգ իլէ գարար վէրիր ,
 էօյլէտէ Մուհիպ պէյին բէտերի վաթանընա
 ալտէթ իթմէքտէն վազ կէլէրէք , թէքմիլէն
 եէրի օրմաղա գարար վիրտիքտէ , Սբանեօլ
 ճինսինաէն պիր գըզ իլէ նիքետոս օլտու :

Պիր գաչ սէնէ մապէյնինտէ Հազգ թաա-
 լա իքի էվատ իհասն իլէտի , իլքի էքքէք
 Սեպուհ վէ իքինճիսի գըզ իսմի թէրէգա :

Վըզ էվատընէ պուլունտուղըւ մահալ-
 տէ միւմքինի մէրթէպէ լաղըմ օլանը էօրէթ-
 տիրտի իսէտէ , Սեպուհըն թէրպիէսի հազ-
 գընտա զնյատէսի իլէ յտիգգաթ վէ զայրէթ
 էտիպ , Ինկիլթէրրա վէ Ֆրանսանըն մէշհուր
 մէտրէսէլէրինէ կէօնտերտի , շէօյլէ քի Սե-
 պուհ էիկիրմի իւչ եաշընա վարար իսէ էյի
 ՚ւրօքա թէրպիէսի թապիր իթտիքէրինի ի-
 տինմիշ իտի :

Իէտերինին վաթանընը կէօրմէք արգուսի
 իլէ , Սեպուհ Մուհիպ տէրի Ալէյէ կէլիպ

տէ վէթ խղըմէթինտէ պուլունմուշ օլարադ ,
 կէնտիսինէ պէյլէք ռութպէսի վէրիլմիշ իտի ,
 վէ տահա իլէրի կիտէճէք մէմուլինտէ իքէն
 վալտէսինին քէֆտիլլիսի զուհուր էտիպ , մէճ-
 պուր օրմուշուտու Ամէրիգայա ալտէթ իլէ-
 մէկէ :

Իէրույէ վասը օրմաղտան պիր կիւն էվիլէ
 վալտէսի վէֆաթ իթմիշ օլուպ կէօրմէյէ նա-
 իլ օլամամըշ ըտը :

Հէմէրիսի էվէնմիշ՝ բէտերի մուսինն օլ-
 մասըրա եալընըզ պըրադմամաք իլուն մէճ-
 պուր օլտու օրատա գալմադա , ֆագաթ չօք
 վսգըթ կէչմէյիպ բէտերինէ տախի էմրի Հազգ
 վազը օլտու իսէ , ագրապա օլարադ չօլուգ
 քիմանսի օրմատըղընտան , զերա հէմշիրէսի տա-
 խի զէվճի իլէ պիրտիքտէ Իիկիլթէրայա կիթ-
 միշ իտի , Մուհիպ պէյ բէտերինին վարիէթի-
 նին ճէմիսինի նապտ իլէյիպ , քի օն սէքիլ միւ-
 էօն ինկիլըզ լըրատընէ պալիլ օրմուշ ուտու ,
 Սօտրատա հէմշիրէսինի կէօրաիւքտէն սօնղրա ,
 Տէրի Ալէյէ թէքմիլէն իգամէթ իթմէք իւզ-
 րէ կէլմիշ իտի , վէ իլք տէֆա թէաթրօտա
 կէօրաիւյիւմիւզտէ կէլէլի պէշ ալթը սյ օլ-
 մուշ ուտու :

Մուհիպ պէյ Վարդուկ տուտույու պալ-
 տա կէօրաիւքտէն սօնղրա , աշգը պիր գաթ
 տահա զնյատէլէճմիշ իտի , վէ Միքայէլ աղա-
 նըն սէօղէրինի իլէթաիքտէ , կէնտի մաշուգէ

սինին պէջիւք տիւշմէնի օլտուղունու անղա-
յըպ, վէ անէ չօք իլթըրոպ չէքտիրէճէյինի
Ֆէհմ իլէտի իտէտէ, էլինտէն նէ կէլէպիլիբ
իտէ իճրա իլէտի իտի, եանի միւճէվճէրաթը-
նը թէքմիլէն կէօնտերտի պէտէլինի ապա տիւ-
շիւնմէյէրէք վէ հաթթա պու տօսթըլը-
եաբապիլիլինէ բէք ղկատէ իֆթիխար իթ-
միշ իբէն, պիբ դաշ կիւնտէն սօնղրա Սարտի-
րոս աղանըն էհլի ագճէսինի թէքմիլէն կէօն-
տերտի իտէ, կէնտի տօսթըլըլունա միւհթա-
ճիլէթ դաբմամը օլտուղունու կէօրէրէք բէք
չօք մահղուն դալար իտի :

Պիր արալըք պիր թարաֆա սալուշմաղա
մէյ իթտի իտի, կէնտիսինի իարապ իտէն աշը
Ֆէրամուշ իթսին տէյու, ղիրա թէֆէքքիւր
իտէր իտի քի հիչ պիր վագթ օլ ղաթա մալիք
օլաճաղընա իւմիտի օլմայաճագ, լըքին դալլի
ապա ղայրըք վէրմէղ իտի, կէօյա պիր կէօ-
րիւնմէղ պաղ իլէ անա պէնտ օլմուշ կիպի :
Սագաթ Սարգուկ տուտունըն օլտուղու մա-
հալէրտէ պուլունմայր իսթէյիպ իսթէմէտիկի
կէնտիսինէ տախի մալլւմ օլմայարագ, Պէյօ օլ-
տան իլէրի դարագուլագ տէնիլէն մահալին
ճիլարընտէ պիր շիֆթիլք իլթիւրա իլէյիպ,
եալընըճա պիր էօմիւր կէշիւրմէյէ աղ վագթ-
տան պէրու դարար վիւրմիշ իտի : Վէրլի կէն-
տիսի հէր նէ դատար կէնճ չաղընտէ իտի իտէ
տէ, մուհապպէթ տէտիլիլմիղ չօք տէֆա իիւ-

թիարը կէնճ, վէ կէնճի իիսթիար իտէր,
էօյէտէ Սէպուհ տէլըգանը վէ վարիլէթ ա-
հիպի իտի իտէ տէ, իիսթիար միսիլու աիւն-
եաաէն չէքիլտի, ղիրա հէր գանղը մահալէ-
կիթտէ, հէր քիմի իլէ կէօրիւշիւր իտէ վէ հէր
նէ էյլէնճէտէ պուլունսա տախմա ֆիքրի մա-
շուդէտի իլէ մէշղուլ, դալլի անէ պէնա,
հալի իլէ հիչ պիր ախէր շէյտէն թէլէղղիւ-
տույմաղ օլտուղընտան թէնհատէ օլտուղը-
լէման ապա եալընըլըք չէքմէղ իտի, ղիրա
սէվտիլինին սիմասը կէօղիւնիւն էօնիւնտէ օ-
րարագ, անը տիւշիւնմէքլէ մութըլ օլուր
իտի :

Սուհիպ պէյ ալըղը շիֆթիլի բէք աղ վա-
գըթ ղարֆընտէ ղայէթ ալա վէ մէշուր պիբ
միւլք իլէտի վէ էլի ալթմըշ գատար տախի
Ֆագըր ֆամիլէտըրտան ճէլը վէ անլէրէ պա-
տիհալա թօիրագլար վէրէրէք վէ իգթիլարը-
րը օլտուդաա բէք աղ կիւղէլթէ իլէ ագճէ
տախի տայանարագ, պատէհու օլան հարըսթ-
տան Ֆայիլի վէ անայը ալմաղա ֆուգարայա
սուհուլէթիլ մուգավէլէլէր իլէ բէնտի միւլ-
քինի կիւն պէ կիւն շէնլէթտիրմէք իւղթէ ի-
տի, շէօյլէրի ախշամ սագահ քէօյիլէրին է-
վինին եանընտան կէշտիլի ղէման, շագգ թա-
լայա, էօմիւրիւ ուղաթմասը իլուն ճէմիսի
տուա իտէր, եալընը ճանլէրի շունուն իլին
սրգըրը քի, կէնտիլէրինին պու տէրէճէ ասա-

յիշի հալինէ ճէհտ ու զայրէթ խտէն քիմնէ ,
տէրտըռ վէ մաղմուճ օլուպ , տաիմ իւլ է վէ
գաթ մահաղունիյէթտէն խալի տէյիլ , վէ անըն
սէպէպինի պիլմէտիքէրինտէն պին աիւրլիւ
մանա՝ վէրիւ խոյէր , վէ պուստան մատա՝
Սեպուհուն պիւր էորար իթտիյի մատտէ
տահա վար , անա հիչ վազբֆ օլամամըլէր :

Սուհիպ պէյ կէնտի իոքեան իթտիյի խա-
նէտէն պիւրաղ ուղապ պիւր քէօշք ինչա իթ-
տիւմիլ , բէք չօպ տէֆա օլ քէօշքէ եալընըզ
ճա կիտիպ վազթինի կէչիւրի : Վանաթլէր գա-
բալը , աէրուսինտէ նէ օլտուղունու կէօրէ
պիլմէք միւմքին տէյիլ , վէ կէնտինտէն մատա
ախէրինին կիրմէսի գաթիէն մէմնու , շէօլէ-
քի , անախտարը տաիմա եանընտա թաշըր ,
կէնտիտի աչար գաբար , էթպատ տաիսի հիչ պիւր
ղէման իչէրի կիրէմէղ , պուզէն կիճէ վազթի
տաիսի կիթտիյինի կէօրէնլէր օլմուշ , լաքին նէ
եաբար , նի՞չին էարար սագլար քիմնէ պիլմէղ :

Կիճէ վազթի կիթտիյինի կէօրէն քիմնէլէր
տապահա աէկին պէքլէմիլէր , վէ կէօյա չըգ-
տըղը զէման տիտէլէրինտէն աղլէմիլ օլտուղը-
նը անլամըլէր , վէ սայիւր տէֆալար ֆէրահի-
էթ իլէ խուրուճ իթտիյինի կէօյա կէօրէնլէր
տէ օլմուշ , շէօլէքի գաթիէն պիւր գարար վի-
րէմէմիլ խէլէրտէ , քէօլէնիւն մապէյնինտէ
ղիւիւմէր պիւր գաչա թէյլճիհ օլմուշ :

Պաղըսը տէր քի խաղինէ օտասը , զիւրա գա-

բու բէք միւհքէմ , վէ բէնճիրէլէր տէմիւրլ ,
խըրսըղ կիրմէսին տէյու խէվֆ իթտիկինտէն
օլմալը , էկէր ագճէ եօղ խտէ իրրսըղտան նի-
չին սագբնաճագ , վէ հէր կիւն կիթմէսի կէօ-
յա ագճէսինի սայմագ իչին իմիլ :

Վէօշք եաբըլտաղը զէման պաղըլէրի կէօ-
յա տիգգաթ իթմիլէր , վէ խաթըրէրինէ
կէլիօր քի պիւր գաչ տանէ եէրի սօպալէր
եաբըլմըլ , հէր հպաէ ֆապրիգայէ տաիւր պիւր
շէյ տիւր տէյու մէմուլ օլուր , վէլճասը պէօյ-
լէճէ հէր քէս պիւրէր մանա վէրիւր , քիմէմնէ
նէ օլտուղընը պիլմէղ , վէ սիւալէ տաիսի ճէ-
սարէթլէրի եօգ , նասըլ քի սէօյլէտիք եալը-
նըղ կէնտի վէլիւն նիմէթլէրինին քէտէրինէ
կէնտիլէր տաիսի միւթէլէրիք օլմատան մատա
պիւր շէյ էլէրինտէն կէլմէղ :

Սեպուհ պազէն տաիսի ալա կիտէր տիւ-
չամա տէկին կէլմէղ , վէ ալտէթինտէ չիֆթ-
լիին իչինտէ վուգու պուլտն մէսըրուրիէթին
թարիֆի միւմքին տէյիլ , կէնճ , իթթիյար գա-
րը , գըղ վէ չօճուգլարա վարանա տէկին ճէ-
միսի պիրազ ուզագտէն կէլտիյինի կէօրաիւք-
լէրի անտէ մէսըրուր օլարագ խսթիգպալ խտէր-
լէր , Վիմիսի կիւլ տէմէտի էլինտէ , տիկէրի
նատիտէ պիւր մէյվէ իլէ , պաղըլէրի չանթատը-
նը ալմաղա զայրէթ խտէր , վէ պիւր ախէրի
թիւֆէնկինի սըրթլար , վէլ հասըլ բէտէրլէ-
րինի չօլտան պէրու կէօրմէմիլ էվլատ միսիւ-

լու, նէ թարղ իբրամ, իզգէթ վէ իլթիֆատ
 իտէճէքլէրինի պիլմէզլէր, Մուհիպ պէյ տա-
 խի անլէրին սուրուրինի կէօրիւպ, պիրազ
 տէրաֆինի Ֆէրամուշ իլէ բույնտէ մէսրուրի-
 էթ ասարը կէօրիւնիւր կիպի օլուր իսէտէ,
 աքապինտէ զայպ օլուպ եինէ քէտէրի զալէ-
 պէ իտէր:

Վարդուկ տուտույու Մեպուհ բասթ կէ-
 լիպ գուրթարաքը կիւն եինէ պէօլէ ավտան
 կէրի տէօնտիւլիւ անտէ օլուպ, վէ կէնափ
 չիֆթլիյինին բէք եազընընտա օլարագ, մա-
 շուգէսինի ալըպ աօղու չիֆթլիյէ կէօթիւր-
 աիւ իտի:

Պու իքի ղէ վաթըն պէյննտէ եանի Մուհիպ
 պէյ իլէ Վարդուկ տուտունուն թագափրին
 տէ, պիրինին օլ պիրինէ եազընիէթինին իճ-
 բասը հէր հարտէ պիր էսրար գուվէլի ճաղիւ
 պէնին հիւքմիւնէ թապի օլմասը շիւպհէսիդ
 աիր, զիրա եվլէլա Մեպուհուն Վարդուկ տու-
 տույու կիճէ վազթի սափմէն խանէսինէ վա-
 սըլ իթաիրմէսի, վէ պու աէֆա տախի պէօլ-
 լէ պիր քէպիր թէհլէքէտէն իտլաս իթմէսի,
 սահին թասաճճիւպ օլուհաճագ պիր քէյֆիլէթ
 իտի, չունքի Մուհիպ պէյ կէնափ աշգընը զա-
 լէպէ իթմէ կէ տափմա ճէհա իտէրէք, անըն
 զիյատէլէ շմէսինէ վէսիլէ օլապիլէճէք քէաֆ-
 ֆէի էսպապտէն Ֆիրար իթմէք իչուն չիֆթ-
 լիյին տէրունինտէ տափմա իգամէթ վէ կէն-
 տիսինէ մէշղուլիէթ բէյաա իտէրէք, գալպի-
 նի խարապ իտէն աշղը վազթ իլէ Ֆէրամուշ
 իթմէք արգուսինտէ իքէն, օլ սէվալի զաթը
 պէօլէ պիր գաղատէն գուրթարմասը վէ կէն-
 աի խանէսինէ ալմասը, տահա դարանմաճըշ
 եարէնին թէքմիլէն աշըմասընա պիր քէպլը
 վէսիլէ օլուր:

Բէզալիք Վարդուկ տուտու տափի պու

տէլիզանլընըն հազգընտա տէրունինտէ տուք
 տուղու մուհապպէթտէն տախմա խէվֆէ
 տիսլ, անտէն ուզադլանմադ զայրէթինտէ օ-
 լուր իտի խտտէ, պու իթթիֆազըն զուհուր
 իթմէսի իլէ, միւտտէթի էօմրիւնտէ միւթէ-
 շէքքիւր գալմասընա վէ գէրապէթէ վէսիլէ
 օլտու :

Օլ կիւնիւ, չիֆթիքտէ հէր քիմ վար իւ-
 տէ քէպիր մէսրուրիէթէ իրմիշ, զիրա պուն-
 ճամիւտտէթտէն պէրու կէնտի վէլիւն նիմէթ-
 ըրինի տախմա միւքէտտէր կէօրիւր իքէն, Վար-
 տիրոս աղանըն էհլի պու պէլիէտէն գուրթու-
 լուպ, վէ թէքմիլէն կէնտիսինէ կէլէլիտէն պէրու
 Վեպուհ մէշագգաթընը ունուտուպ, սրֆա-
 թընտէ պիր թէպտիլաթ քէսպ իթմիշ օլմապ
 իլէ, չիֆթիլիկին անալիտի տախի հէր հալտէ
 օլ խաթթունուն կէլմէսինտէն իլէրի կէլտիսինէ
 գարար վիլէրէք, պէօլէ պիր սուրուրա ան-
 յէրի նաիլ իլէմէսի իլուն նէ տէրէճէ իլթի-
 ֆաթ իտէճէքլէրինի պիլմէղ իտիլէր, շէօլէքի
 Վարգուկ տուտու խանէսինէ ալտէթ իթմէք
 միւրատընը թէպէյլուն իլէտիքտէ, ճիւմէսի
 մահղուն գալըպ վէ քիւ չիւք չօճուրլարա վա-
 րանա գատար կէլիպ րէճա իթտիլէր, հիշ տէ-
 յիլ խտ պիր գաշ կիւն կէնտիլէրի իլէ պիր-
 լիքտէ գալմասընէ, լաքին միւմքինսիզ պիթ
 մատտէ :

Տիւնէանըն աֆլաթ րէք աճայըպ տըր, հէր

պիր ինտան պիր ճէպրէ թապի օլարադ, միւ-
 րատընըն տախմա մուղայըրը հալինի գուլան-
 մաղա մէճպուր տուր, վէ պէօլէճէ հէր քէս
 հէր պիր խուսուտէ թապիի հալտէն օլ տէրէճէ
 մուֆարըգաթ իլէմիշ տիր քի, թապիաթըն
 մուխալիֆի հալէր թապիի օլմուշ տուր, նա-
 նըլ քի Վարգուկ տուտունուն գալլինտէ
 տախի պիւթիւն էօմրիւնիւ օլ մահալտէ կէ-
 չիրմէյի արզու վար իտի խտտէ, պէշ տապը-
 գա տախի իգթիզատընտէն զիյատէ գալմաղա
 ճէսարէթի օլմայըպ, պիր ան էվիլէ կիթմէք
 միւրատընը պէյան իլէտիքտէ, Վեպուհ սէվ-
 տիցի զաթըն էմրինէ աղա մուխալիֆէթտէ
 պուլունմայը իսթէմէյէքէք, կէնտի շառմէ-
 րինէ էմր իլէտի ագապիտէ իքի հայվան հա-
 զըք օլմասընը, վէ եարըմ սաաթ սօնղրա Վու-
 հիպ պէյ իլէ Վարգուկ տուտու չիֆթիլիքտէն
 խուրուճ իթտիլէր, ֆագաթ Իրանինիք էհլի
 գայըղա պիլնէր իքէն վատ իլէտի պաղը պաղը
 չիֆթիլիէ կէլիպ, պէօլէ պիր կիւղէլ վէ խա-
 յըրը իշին իլէրի կիթմէտինէ, վէ միւմքին օլ-
 տուղու հալտէ ախէք օուրէթ իլէ տահա է-
 հէմիլէթ պուլմասը իլուն կէնտի տախի մուա-
 վէնէթ իլլէմէսինէ :

Օլ կիւնտէն սօնղրա Վարգուկ տուտու
 պիր գաշ տէֆա վտաի իւղըէ չիֆթիլիէ կիթ-
 տի, վէ չօգ խուսուպէրտէ տախի պալաի մէն-
 ֆաաթ եարուլմէր իլլէտի :

Պիտ կիւն եաղմուրը պիր հալա, Իրոն նինին եհլի Սեպուհ իլէ եինէ չիֆթիլքտէն տէօնմէտէ, հայըճա մէտաֆէ հայլան իլէ կէ լիպ, սօնդրա արապայա պինտիլէր խօկէլէյէ տէկին տահա բահաթճա կիթմէք իշուն:

Քուբէնին տէրունինտէ օթուրմուէ կիւ տէր իքէն, Վարդուկ տուտու Մուհրպ պէյէ տէտի:

— Պիլերսինիզ, Մուհրպ պէյ, սիզի իլք տէֆա բասթ կէլտիլմտէ եինէ պէջլէ պիր եաղմուրը կիւն իտի, վէ ֆայթօն իլէ կիթմէմիղ զի թէքիֆ իթտինիլ խտտէ, գապուլ իտէմէտիմ իտի:

— Վիլէթ, ճէմիտի խաթրըմա կէլիք, լաքին պիլմէմ քի օլ կիւն իգպալիմին եօգսա զամմ ու մէշագգաթըմըն թարիխի մի տիր:

— Իկէր եանըլըմ եօղ իտէ, օլ կիճէ պիրպիլըրիմիղտէն պիր էյի սօսթ կիպի պրըլըրէ տօսթ իտինմէք՝ հիշ պիր վագըթ պաիտի միհնէթ օլմաղ:

— Վիլէթ, Ֆադաթ պու տէտիկինիզ ումումի օլմայրպ, իլլա միւսթէսնա հարլէրտէ վուգուա կէլիք, վէ պու սէջլէտիկիմ օլ գատաք սահիհ տիրքի, պէն շիմտի օլ հալէ տիւշար օլ մուշում, զիրա ճիհանտէ զաթընըղն մուհասպէթինտէն մատա ախէր իգպալ թանըմամ, անէ մալիք օլմագ սէպէպի հայաթըմ վէ անտէն մահրում գալմագ վէսիլէի մէվիթիմ օլ յաճաղը շիւպհէսիղ տիր:

Վարդուկ տուտու սէօհպէթին պու թարզա թէպալիլ օլմասընտէն տաիմա խէվիթ խտէր իտի, չուն գալպինին հուճուճա տայանըպ տուրաճաղընէ կէօրիւնիւշտէ չօգլուգ էմիլ յէթի եօղ բօք, ֆադաթ եինէ զատֆընը աշիքէար իթմէյէրէք տէտի:

— Մուհրպ պէյ գուտուրէթիմտէ օլմայան պիր շէյի պէնտէն մաթլուպ իթմէյին:

— Միզ գալպինիզին սահիպի տէյիլմիսինիզ:

— Վարդուկ տուտու մահրունիլէթ իլէ կիւլէրէք ճէվապ իթտի:

— Կէնտինէ սահիպ օլմայան քիմտէ գալպինէ սահիպ օլպալիլիք մի, պէյնէն նաա մուգարրէր օլմուշ գանուէլէր նիսլան թայֆէսինի օլ տէրէճէյէ կէթիլըմիշ տիրքի, գէվճ տէնիլէն եանի սահիպ թանըլըշ տտէմի պի հատտ ու պընըր պիր հիւքմէ մալիք իթտիրէրէք, շագգ թալանըն արգասաշ մագամընտա խալլօ վէ թախախ իթտիլի զաթը էսիր (եէսիր) բայէսինէ ետտիրիպ, շունճա նահագգ էմը ու միւրաաընա թապի օլմասընը տախի մաթլուպ իթմէկէ հուգուգ քէսպ իթտիրմիշ տիր:

— Շանըմըմ, կէրչի գանուէն թէրթիպ իտէն քիմտէլէր, տիշ էհլէթինին զաաֆ թապիաթընա նաղարէն հիմայէթէ իհթիեաճը օլտուղւնու պիլէրէք, պաղը խուսուպէրտէ զէվ ճին հուգուգուշու զիյատէլէշտիրիպ, վէ ա նը սահիպ նամի իլէ թանըթմըշ խտէլէրտէ,

զէվճէսինի թէքմիլէն անըն հիւքիու մօթընէ
 թէպիմ իթմէմիշ տիրէր, շէօյլէ քի պիր ա-
 տէժ կէնտի զիմմէթինին մուխայլեֆինտէ պու-
 լունտուղու զէման էհինին հագգընտա օլան
 հուգուգունու պիւսպիւթիւն զայպ իտէր,
 աճէպ սիզտէ պիր էյիճէ թէֆէքքիւր իթսէ-
 նիզ, զէվճինիզն թէքմիլէն ճիւնհասըզ կէօ-
 րիւրմիւսիւնիւզ:

Մարտիրոս ազանըն շունճա թահամմիւլ
 օլունմազ հալէրի, վէ քեաֆֆէի էֆայը միւ-
 քերրէհէսի Մարդուկ տուտունուն իսթըրը-
 նա կէլիպ, Սեպուհուն սէօղէրինի թէքմիլէն
 հագգը պուլտու իսէտէ, նասը քի տէտիք,
 Սեպուհըն հագգընտա տույտուղու մուհապ-
 պէթտէն զկատէսի իլէ իսէվֆ իտէր օլտուղըն
 տան, անը սէթը իթմէկէ իթտիյի զայրէթի
 վէրտիյի ճէվապտէն անըյաճաք իսէքտէ, օ-
 գույան տօսթու մուղտան րուխօսթ իսթէրիզ
 էվիլըք էօմրիւ հագգընտա պաղը միւլհագու-
 լարըմըղը օլ ճէվապտէն էվիլէ պէյան իթմէ-
 կէ:

Շիմօիյէ գատար բէք չօգ քիմսէլէր զէննէ
 թապիաթընըն հագգընտա ետղմըշ տըրլար,
 քիմի մէտհ, քիմի թահգիր իթմիշ տիր, ֆա-
 գաթ թահգիր իտէնլէր չօգ օլմուշ տուր:

Պիր էյիճէ թէճէսիւս օլունուր իսէ պուն-
 ճա գարը գօճա պէյնինտէ ինթիֆաք, գըլ ու-
 գալը վէ այրըմագլէր պիւսպիւթիւն իսա-

թունլէրին թագսիրաթընտան հասըլա կէլիշ
 օլմաաղը թէպէյյուլն իտէր տէյու զանն իտէ-
 րիզ, վէ հաթթա անլէրին թահամմիւլ իթ-
 սիքլէրի հալէրի կէօրէրէք, գալպիմիղտէ մէր-
 համէթ տախի տույաճաղըմըզ շիւպհէսիզ
 տիր:

Վիլիլէլա շունու պիւմէլիյի քի, նիսլան
 թաիֆէսի զաաֆ թապիյաթընըն իգթիզասըն-
 տան մուհապպէթսիզ էօմիւր կէչիւրէմէզ,
 վէ պու մուհապպէթի հէր հալտէ զէվճին-
 տէն մաթլուպ իթմէկէ հագգը վարտըր, լա-
 քին էվիլ քիմսէլէր պու իտուտուլէրի իսթըր-
 տան իխրաճ իթմիշ օլարագ թէլէզըլուզ տույ-
 տուգլարը հէր նէ իսէ անըն արգասընտան օ-
 լուպ, էօմիւրլէրինին հէր պիր հալինէ շէրիք
 տէյու գապուլ իթտիքլէրի զաթը թէրք է-
 տէրլէր: Պունուն թահթընտան նէ զուհուր
 իտէր շիմօի իֆատէ իտէրիզ:

Տաիմա մէշագգաթ իլէ էօմիւր կէչիւրէք
 ինտանի թապիյաթըն մուղայըրը տըր, նէ տէ-
 րէճէ պէօյիւք պիր տէրտ օլսա անը ունութ-
 մագ թապիի տիր, վէ հաթթա տէֆի զամմա
 զայրէթ իթմէք իրըգաթըմըզն իգթիզասըն-
 տան տըր, պու սէպէպ իլէ պիր իսթուն տա-
 յիմա ահ ու վահ իլէ միւտտէթի էօմրիւնիւ
 կէչիւրէմէլիպ, Ֆերահիէթէ իհթիաճը օլուր,
 անը իտինմէք իչուն զէվճինտէն իւմիտի գալ-
 մատըղը հալտէ, ախէրինէ միւրաճաաթ վէ

խուսուտար իլէ մէյլ վէ եագընիէթ իտէճէյի աշիքեար տըր :

Ենիսէ պէօյլէ իքէն պիր խաթուն թագսի բաթահէն խէվիթ իտիւպ . կէնտի թապիւաթընը զպէպէ իթմէկէ իլէտիյի ճէհա ու զայրէթ սահիհ մէտհէ շայէսթէ տիր :

Շիմոի կէլէլիմ Վարդուկ տուտունուն վերալիյի ճէվապէ :

— Պէյիմ, նաս պէյնիտէ պիր տիշ էհլի նամուտունու հըֆղ իթմէք իչուն հէր պիր խուսուտատէ իհթիրաղ վէ քեաֆֆէի միհնէթէ թահամսիւլ իթմէլի տիր, չուն ճիհան զահիր բէրէսթ օլարագ, նագարը մուտագ քըգանէ իլէ հէր պիր շէյի թահգիլ իթմէյիպ վէ առալէթ միզանընը իսթիմալ իթմէյերէք, պի կիւնահ վէ պի նոգսան օլանլէրի տախի զէմմ իթմէկէ միւթէճատըր օլուր :

Սուհիպ պէյ կէրչի ճէվապ վիթմէտի իտէտէ . Վարդուկ տուտունուն սէօյլէաիքլէրինի հագըլը պուլտուղու նագարընտէն պէյան իւտի, վէ Սարտիրոս ազանըն էհլի կէնտի սէօլլէրինին Սեպուհուն իւղէրինէ իթտիլի թէէտիրի ագապիտտէ Ֆէհմ իլէյիպ, քեւամէ տէվամ իլէտի :

— Վէ պիր քէրէ ալէմին զէհիրլի լիսանը աօգունուպ, պիր խաթուն եարէլէնաիքտէ պիր տախի աւտէն իֆլահ օլմասը միւթքին տէյիլտիր, շէօյլէրի պիր տիշ էհլի պահաը սիեահընտան

զէվճիտէ խըլգաթը մէմաուհէնին էսէրինի պուլամօյրպ, իգպալտէն, աուր օլտուղունու կէօրտիշիւ անտէ, օլ հալի իխթիյար իթմէյերէք թէպտիլինէ ճէհա իթմէք ճէհալէթ տիր :

— Եյլէ իտէ իտէյալիմտէ բէրվէրիզ իթտիւկիմ շունճա կիւղէլ բույալէրի զայպ իտիւպ, վէ պիր տախի պուլմաղա իւմիտ իթմէմէլլիմ :

— Ե՞ք չարէ պէյիմ, պուլունտուղունուզ ահվալին թէպտիլի միւթքիւնաիղ օլտուղունու սիղտէ կէօրիւյօրտունուզ, բէճա իտէրիմ, պիղիմ մուհապպէթի պաքիրէմիղ խաթըրը իչուն, պուլ իւմիւտաիղ աշէր ֆերամուշ իթմէնիլէ, վէ վատ իլէյին պանա զայրէթտէ տիրիղ իթմէյէճէկիւնիլէ :

Պու սէօհպէթլէր իլէ իսկէլէյէ եէրիշմիշ օլարագ, Վարդուկ տուտու Սեպուհունէ ճէվապ ալամամիշ օլտուղունտան, թէքրար տէօնիւպ սիւալ իլէտի :

— Վատ իտէրմիսինիղ բէճամլն իճրատընէ զայրէթ իտէճէկիւնիլէ :

— Եվիլէթ — տէյու Սուհիպ պէյ ճէվապ վիշտի իտէտէ, էճէլինին իլամընը իմղա իտէր օլտուղնա շիւպհէսի եօղուտու, զիրա օլաշէտէն աուր օլմագ պատի հայտթտէն եատ օլմաղա էմալ իտի :

Րուսի էմվաճտե կենճ Թայ միսիլու կերտեն Ֆերաղ իլէ բկատե, Սուհիպ պէյին մահպու պէսինի ալըպ կիթախի զէման, տելի գանը պիրի տէ պիր աղաճա տայանմը Նաղար իտեր իտի . շէջլէ քի, գայրղըն տերունինտե բէնպէ շէմսիլէ ալթընտա սիրէր օլան զաթ կենախիսին տեն ուղագրանորգճա, կէջա բուհի անըն իլէ պիրլիքտե բէվան օլուբուտու :

Սեպուհ հայը զէման պու մաղմուճ հալտե գալըպ, վագթին ասչաճ օլտուղունա տիգ գաթ իթմէգ իտի . վէ շիֆթիլէ ավտեթ իտե ճէկի ֆիքրինէ տախի կէլմէյիպ, գարանըգ պասանա տեկին Թարիֆ իթախիմիլ հալտե գալը :

Իսպիր պիր իքի տեֆա վագթին կիւզար իթմիշ օլտուղունու խապէր վիրմէք միւրա տրնտե օլտու իտետե, տիւշիւնճէլի հալինի կէօրէրէք ճէսարէթ իթմէտի իտի . Ֆագաթ կիճէ պաստրգտա, Սուհիպ պէյե եագլաշըպ ավտեթ իթմէնին վագթի կէլմիշ օլտուղունու խապէր վիրտիքտե, տելիգանը կէջա բու յատեն ույանըր կիպի կէնտինէ կէլէրէք աբապայէ պինիպ շիֆթիլինէ տեօնախ :

Վարդուկ տուտու սահլիթանէսինէ վատըլ օլտու իտե, զէվճի պաղէտե օթուբուսը իտի :

Սարտիրոս ազանըն էլինտե պիր ալըգ մէքթուպ, էհլինի կէօրախիլու անտե այաղա գալ գըպ գայրղըն եանընա տողըու կիտէրէք, ա տեթի գաախմէսինէ մուղայրբէն հիւսնիւ մուամէլէ իլէ էհլինին տեսթինի Թութուպ իսկէլէյե չըգարարագ, մէքթուպի Թագտիմ իլէտի պու սեօղէք իլէ :

— Պիրազ վէսվէսէյե վարտըմ վագթըն կէջ տիլինի կէօրէրէք :

Վարդուկ տուտու պու Թէպախիթըն սէ պէպլինէ տահա ախեահ օլմատըղընտան Թաաճ ճիւպ իլէյիպ . վէ Թահթընտա էինէ պիր վէսիլէ օլտուղունա գարաք իլէ :

— Թէշէքքիւր իտերիմ — տէյիպ մէքթուպի ալըրգտա Իրանի Թէքրաք իթախի :

— Միլ իտին, տիգգաթաղըլըք իլէ մէօհիւ ըիւ գըրտըմ, Ֆագաթ միւսթէրին օլապլիլի սինիզ մէֆուճինէ ախեահ օլմատըղըմա, զիրա բէք էյի մալիւ մընըղ տըր քի, պէնտենիլ Սուս լիսանընա աշինա տէյիլիմ :

— Օլանըղ տախի զկյանը եօք :

Շէք նէ գատար Սարտիրոս ազա մէքթուպին մաալինէ աշինա օլմատըղընէ էհլինի իր շատ իթմէք ճէհալինտե օլտու իտետե, Վարդուկ տուտու տերագապ Ֆէհմ իլէտի Իրա նիլին Թէքմիլէն մալիու մաթը օլտուղունա,

զերա եվկէլա իթտիլի իլթիֆաթ, սանիէն բօս-
 թա մէօհրերիւնիւն թարիխինէ պագըպ պէշ
 կիւն ագանժ վաւսուլիւնի աշիքեար կէօրտիւ,
 ֆագաթ էհլինին խօշ մուամէլէսի, վէ աե-
 րէճէյի նիհայէթ իհթիրաղ իլէ տալրանմա-
 սընըն էսպապը տահա կէնտիսինէ նամալիուժ
 ըտը, լաքին զերտէ թէրճէմէսի օլան մէքթու-
 պի օգուժաղա պաշատը իսէ, հէր պիր շէյ
 զսհիրէ չըգտը, վէ իրանինին ախագը նէ աե-
 րէճէ ալչագ վէ միւրթէքիպ օլմասընը պիր
 գաթ տահա ախատը, զերա նամէի մէղքիուր
 Վարդուկ աուտուհուն մուգատտէմ Օլիա
 տօսթունա եաղտըղը մէքթուպէ ճէվապ օլա-
 րագ, իրանինին էհլի հալնտէն շիքեայէթ իւ-
 լէմիշ օլտուղու Օլիանըն վէրտիլի ճէվապտէ
 աշիքեար կէօրիւնիւր իտի, պու իուսուս հա-
 լի իլէ Վարաիրոն աղայա տօգուհուր իքէն
 զէվճէսինէ միւրաճաաթը օլաճաղընը կէօրէ-
 րէք, հէր պիր շէյի պէր թարաֆ իտիւպ, թէ-
 պէշպիւշէ պաշամիշ իտի :

Ղէնանըմ (*) Բօզ.

« Հէր կիւն, հէր տագըգա վէ հէր սանիէ
 թարաֆընտան խապէր պէքլէմէքտէ օլարագ ,

(*) Բուս վսանընտէ խաթունընը զիյատէսի իլէ թէքլիֆիլ
 ահպալ օլտուգլէրիտէ պիրի օլ պիրինէ եաղտըղը մէքթուլի
 սրաշնա « Տուժքա Մշյա ո էրգապընը դօրլար քի պէնիմ՝ ճանըմ
 տիմէք տիր, պիլ տախի թէրճէմէյի մութապըգ իթմէք իշուն
 ճէնանըմ լուղէթիլի իթիմալ իլէտիք :

վէ կէճիլգմէսի իլէ սապրէ թահամիւլիւմ թիւ-
 քէնտիլի քէրթէտէ մէքթուպիլի ախղ իլէ-
 աիկիմտէ նէ աեքէճէ մէմուլնիլէթէ իրտիկիւմ
 թարիֆի հալիմտէն պէյան օլուր, ֆագաթ
 պիրտէն պիրէ օլ մէսրուրիլէթ նէ գատար քէ-
 պիր օլտու իսէտէ, եաղտըղըն նամէյի ինչա ի-
 տէն հէր պիր լուղէթի օգուժատա աղար աղար
 զայպ օլարագ, ախըն եէրինէ գալլիմտէ եվկէլ-
 քինտէն զիյատէ մահղուլնիլէթ հապըլ օլտու,
 չուն սէնիլի կիպի պիր աղիլ տօսթունա իգ-
 պալտէ մէմուլ իտէր իքէն, զէվճիլնիլ եիւ-
 զիւնտէն պէօլլէճէ զամմ ու զասայէ զարի
 օլմուշ օլտուղուհու տույտուգտա, նէ աեքէ-
 ճէ քէտէրիմէ վէսիլէ օլաճաղընը սէնիլն գալ-
 պիլն միւշահատէ իտէր :

« Մէքթուպիլի օգուտուգտան սօնղրա Մէր-
 կէյ Բէթրօվիլէ կէօսթէրմէյէրէք քէտէրիմի
 պիր իքի կիւն էսրար իթտիմ, մուսինն հալն-
 տէ աճը վիրմէմէք իշուն, ֆագաթ կէօյա կէն-
 ախսինէ մալիուժ օլմուշ կիպի տաիմա սէնի
 ախշիւնիւպ, վէ թարաֆընտան խապէր ալ-
 մատըղընտան տահա զիյատէ քէտէրըն վէսիլէ-
 սէլէրէ զահիպ օլտուղուհու կէօրմէմ, իլէ
 եաղտըղըն նամէյի կէօսթէրմէյէ մէճպուր օլ-
 պուժ :

« Ղէնիմ իլէ պիրլիքտէ բէք չօք կէօլ եա-
 շը աեքըպիւքտէն սօնղրա գարար վէրմիշ իտի
 սէնի կիտիպ ալըպ վէ պիրլիքտէ պու թարա-

Ֆա կէթիրմէյէ , պարի պիրաղ վագըթ տէֆի ղամմ՝ օլտարն տէյու :

“ Գու գարարը վէրաիքտէն սօնդրա , պիր իբի կիւնտէն եօլա չըգաճագ իբէն հասպէլ մէմուրլիյէթ պիր այ գատար պիր ախէր մահայէ կիթմէսի իգթիղա իթտի իտէ , իտէճէյի եօլճուլուգ մէճպուրէն ալտէթիննէ գալար :

“ Իտէյալ իտէմէղաին պու պիր այ միւտտէթ կէնտիսիննէ նէ գատար ուղուէն կէօրիւնտիւ , զիրա իբի մէքթուպ եաղմըչ ըտը , իբիսինտտէ տանի կիւնիւր ախշամ վէ կիճէլէր սասպան օլմայօր տէր իտի :

“ Ախհայէթ միւտտէթի մէմուրլիյէթ թէքմիլ օլուպ , Բէթէրսպուրկա ալտէթ իտէճէկինտէն պիր կիւն էվիլէլ թէքրար պիր էմր կէլուպ , օն կիւն տահա էյլէնմէսի իճապ իթմիլ իտի :

“ Իլլա պու սօն էմրին իճրասը կէնտիսիննէ նէ տէրէճէ միւլքիւլ կէօրիւնտիւյիւնիւ թարիֆ իթմէք հաճէթ տէյիլ :

“ Բուրտուղու եօլճուլուղա մանի օլան պու վէսիլէլէր շագգ թաալանըն էմրի օլ տուղու աչիքեար , զիրա թագաիրինտէ եօղումուլ պու միւրատընը իճրա խլէմէք :

“ Ինճամը մէմուրլիյէթի խիթամ պուլուպ կէրի տէօնտիւքտէ , էսնայի բահտէ Աէվա չալընտան գըղագ իլէ կիւղար իտէր իբէն , պուգ գըրըլուպ հէման ղայու օլմա քէրթէլէրինտէ ,

պիլ հիքմէթ ուլլան գուրթուլմուլ իտէտէ , էվիլէլա շէքախիքէպիր գօրգու , սանիէն ըսլանմըչ էլպիտէ իլէ գօնագ մահայլիննէ վասըլ օլանա տէկին զիյատէսի իլէ կէնտիսի իւլլութմիւլ օլարագ , իտէնտիսիննէ եէրիչտիքտէ նամիլ ղաճ օլտուղունու իֆատէ իթմիլ :

“ Բէյֆսիղլիյի խաֆիֆճէ տիր տէյու պիր իբի կիւն մէմուլ օլունարագ զիյատէճէ տիգգաթ օլունմամըչ , ֆագաթ էյլիկի պէրէնիլ իբէն , բահաթսըղըղ զիյատէլէչտիքտէ հէքիւմէ իգթիղա կէօրիւլմիւլ :

Օլիանրն պու գատար թաֆսիլէն եաղմասր շու սէպէպէ մէպնի իտի քի , վիրէճէյի իտապէրէ Աարգուկ տուտույու պիթ թէտրիճ վասըլ իթտիրիպ , անտէն հասըլ օլաճագ քէտէրին իճրասընը միւմրինի մէրթէպէ խաֆիֆլէնտիրմէք :

“ (Ս)ն եէտի կիւն միւտտէթի քէֆսիղլիյին տէ շունճա տիգգաթ վէ հէքիմէրինն շունճա ղայրէթի էճէլին էլիտէն գուրթարմաղա չարէ իտէմէտի :

Աարգուկ տուտու պու մըսրայլէրի օգու մատա պաչտար աճը կէօղ եաչլէրի տէօրմէյէ :

(Գ)ույան տօթթու մուղ նասըլ քի իլէրիտէ վագըթ օլաճագ տրք , Աէրկէյ Բէթթօլլիլ Աարգուկ տուտայա իբիմճի բէտէր մագամլտա օլուպ , անրն սէպէպի իհնասը իտի , անտէն կէօրտիւյիլ մուհասպպէթ մէքսումէ

նին եկեա՞ն եկեա՞ն Ֆիբրինէ կելիւ զար իւ
տէր , վէ թէսէլլի գապոււլ իթմէզ խաի :

Հայը վազըթ Վարտիրոս աղանըն զէվճէ
սի պու քէտէրլն հարտէ գալորգտան սօնղրա
թէքրարէն նամէի մէզբիուրը օգու մոյա աե
վամ իթաի :

“ Պէնիմ սէվկիւլում Տօղ պիլըրիմ պու
վէրտիլիմ քէտէրլն խապէր սանա բէք չօդ
թէէսսիր խտէճէք տիր , լաբլն նէ չարէ Հադդ
թալանըն էմրի պէօյլէ իմիշ , ճիւմէմիղին ի
թաամ իթմէ սի վաճիպէի զիմէթի տիր :

“ Վէրհու մըն սանա օլան բէտէրանէ մու
հապպէթինի թաֆսիլ իթմէք հաճէթ աէյիլ ,
վէ սօն սաթթընա աէկին օլ մու հապպէթաէ
գատիմ գալորղընա տալա շիւպհէ իթմէ :

“ Վէֆաթընտէն իւչ կիւն մուգատտէմ ,
էճէլին էլինտէն գուրթուլամոյաճաղընը հէ
քիմինտէն անլատրգտա , Վօքաթընը չաղըթ
ալըրըպ , հէր պիր ճիհէթ իլէ շէրիէ թաթալք
վաթիլէթինի իլէտի :

“ Նասըլ քի սանա մալիւմ տըր , կէնաի
ադրապալարընըն ճէմիսի վէֆաթ իթմիշ օլա
րադ , մէրասիօրու ետընըզ սէն օլմանը միւ
րաա իլէյիպ վարիլէթինի թէքմիլէն սանա պը
րագալ :

“ Իչպու վարիլէթին եէքիւնիւ , միւլքէ
րին պէտէլի վէ պանքատա օլան պէշ միլիօն
նագա ագճէ իլէ պիրլըքաէ , օն պիր վիլիօն

գարաթօլանցա պալիզ օլույօր :

“ Պու վէրասէթէ սէնտէն մատա պիր ա
խէրինին հագգը օլմայըպ , Վաղալաճ ու թա
լա էվատըն օլմայտրադ , սանա էմրի Հադդ
վուգու պուլուր իտէ , ախէրի վարիս օլամա
յըպ , պու վարիլէթ թէքմիլէն կէրի տէօնիւպ
պիր ախէր խալըրը իշէ գուլանըլաճաղընըն
մուգավէլէսինի իլէմիշ տիր , վէ պու վաթիէ
թին կէնաի միւրատըր վէչճ իւղըէ իճրա օլմա
սը վէ քիմէսնէ թարաֆընտան միւմանաթ
օլու մամամար իչուէն , կէնաի տութու Վէքսան
տըր Վնորէիչ Սիմօնօֆ վէքիլ նասպ օլուէ
մուշ տուր :

“ Կէլէճէք բութա իլէ Սիմօնօֆ իգթիլա
օլան էվագգը թարաֆընա կէօնտէրէճէք տիր ,
պու մուգավէլէի սէն տաթի իմըա էտիպ կէ
րի կէօնտէրմէն իչուէն , վէ տահա ախէր իգ
թիլա օլան խուսուպէրի սանա պիրտիւրէճէք
տիր :

“ Սէվկիւլում Տօղ , պիլմէմ շիմտի նէ
հարտէ պուլոււյօրսուէն , էկէրքի աէֆի զամ
մա իգթիլան վար իտէ , վէ էհլին մանի օլմա
յաճաղընա ագըն բէտէր իտէ Վէքսանտըր Վնո
րէիլէ բէճա խաէիմ , կիտիպ սէնի ալմատընա ,
պիրլըքաէ Տարիսէ կէլմէնիլ իչուէն , զիրա վա
լիտէմ իլէ պէրապէր դըշ էյյամընը օրատա
կէչիւրմէյէ կիտէճէյիլ , նէ աէրէճէ մէմուէն
վէ մէսրուր օլուրուաում էկէրքի պիրլըքաէ

պուրանա պիլսէ իտիք : Կերչի թէքմիլէն տեր-
աինի ունուածագ միւմբին տէրիլ իսէտէ պի-
րաղ աէֆի զամմ իթմէյէ ճէհա իթմէք ֆար-
ղընտան աքր :

“ Պիր էյիճէ միւլհաղա իթաիքտէն սօնղրա
էկէքքի թէքլիֆիմի մինասիպ պուրուր իսէն
եագընտա պանա պիլտիր :

“ Իւմիտիմին սահիհէ թէպտիլ օլմասընը
պէքէյէրէք , պէնիմ ճէնանըմ թօղ , վէ կէօղ
լէրինաէն էօքէրէք գալըրըմ :

Անին գատիմ տօսթուէ :

ՕԼԿԱ

Աէքթուպ թէքմիլ օլտուգտան սօնղրա ,
Վարդուկ տուտունուն տօսթու շէօյէճէ պիր
տէր քէնար իթմիշ իտի :

“ Վպէթ իլէ թասաճ ճիւպ օլուհաճագ պիր
քէյֆիլէթ վուգու պուլմուշ տուր , եաթագ
օտամտա ասրլը օլան սէնին էնտամ թասվիրին
պունտան իքի սյ մուգատէմ պիր հաֆթա
գատար զայպ օլտու , վէ սօնղրա էինէ մահալ-
լինէ գօնուլմուշ կէօրտիւմ : Հիմտիէ գատար
պանա նամալիւմ տուր , նէ սէպէպ իլէ , նէ
եօլ իլէ վէ քիմ ալլպ թէքրար կէօնտերմիշ
օլտուղա ” :

Հիմտի օլույան տօսթումուղ պիր էյիճէ
անլատը Վարտիրոս աղանըն Վարդուկ տու-
տույա իթալի հիւսնիւ մուամէլէնին սէպէ-
պինի , կէնալի էհլի պէօյէ պիր միւպալաղա

վարիլէթէ սահիպ օլարագ անտէն ֆայրէմէնտ
օլմագ իւմիտի իլէ , իթալի ֆէնտղգլէրի ու-
նութտուրմագ զայրէթինտէ իտի :

Գրիգորեան Սիբայէլ աղա , հէր նէ գա-
տար էվէ կիտիպ կէլմէղ իտի իսէտէ , Իրանի-
նին տաիմա էյի տօսթու օլարագ , մէքթուպին
մէֆուլինէ մէրտումտէն ալեհաճ օլուպ , մու-
գատաէմ ագճէսինին գուվիլէթի իլէ կէնալի-
նէ պէնտ իտէր տէյու տաիմա մէմուլ իթալի
զաթ պէօյէ պիր վարիլէթ սահիպի օլտուղու-
նու տույտուգտա , իւմիտի թէքմիլէն գաթ
օլտու իսէտէ , խուսուլմէթի պին գաթ զիյա-
տէլէշտի :

Հօճա Արթինին ախղու ինծատը օլ սէնէ էջիճէ կիթմիչ, նասըլ քի պիրաղ մալիու մաթմըղ վար, վէ պոււնտան մատա վալիտէսին թէպտիլն հովայա ինծիաճը օլտուղուն տան, Պէոյիւք Ատասա պիր ուֆադ էվ իճար կիէմիչ խտի :

Վալիտէսի բէք մուսինն տէյիլ իսէտէ, տէրտի պիր խաթուն օլմատը իլէ կիճէլէրի խանէսինաէն չըգմաղ, Հօճա Արթին կէնտի ահպապը իլէ չօք ախչամ էյլէնիր, վէ էվէ ափտէթ ինծտիկինաէ վալիտէսի էքսէրի տաթմիչ օլարագ սէստիղճէ օտասընա չէքիլիր խտի :

Պիր ախչամ հօճա Արթին միւթատը գաւտիմէսինաէն ղեյատէ տաթլարը իլէ վագըթ կէչիրմիչ օլուպ, հայըլճա կէճճէ գալմըչ, էվէ տէօնաիւքտէ եինէ տալաճա օտասընա չէքիլէճէք կըքն, վալիտէսինն օտասընա ըչըգ կէօրիւպ, օլ վագթա տէկին ուլու մամըչ օլտուղունա թաաճճիւպ վէ պէլքիտէ բէյֆսիղ տիր տէյու վէսլէսէ խտէրէք, գաքուլու աչըպ սիւալ ինծտի :

— Վալիտէ, տահա ուլանըգ մըսըն :

— Պիլմէմ պու ախչամ ուլգու մ կէ օթիւր մէյօր :

— Լօգասա բէյֆսիղ միսին :

— Շիւքիւրլէր օլտուն պիր շէյիմ եօգ :

Հօճա Արթին վալիտէսինն եիւղիւնէ պիրաղ տիգգաթըճա պագաղգտա սէպէպինի անլատը վէ տէտի :

— Վալիտէ, եինէ պու ախչամ աղլամըչսըն :

— Նէ եաքայըմ օլտում, եինէ ֆիքրիմէ կէէտի, կէնտիմի պիր տիւրլիւ թութամատըմ :

— Ունութմալը նէ չարէ պէօյլէ ղամմ ուգատալէթ իլէ կէնտինի խարապ խտէյօրսուն :

— Մ՛հ օղլում, ունուտուլուր տէրօ մի տիր :

— Նէ չարէ էլիմիղտէն նէ կէլիր, նէքի եաքապիլիր իտի իսէք ճէմիսինի իճրա իլէտիք :

— Հալա պէնիմ տահա ումուտում վար :

— Վալիտէ, պօշ շէյլէր, Ալլահըն միւրատը պէօյլէ իմիչ տէյիպ, ղայրէթ ինծմէլի ֆիքրուտէն չըգարմաղա :

— Պու կիւն աօղտուղու կիւնտիւր, բիլիսէյէ կիտիպ պիր չօք տուա էթտիմ, վէ Ալլահ սէնին իլէրինէտէ ահասնըգ վէրսին տէյի բէճա ինծտիմ, պիրաղ բարա սըլթըրատըն, ղիւրա տահա ումուտումու բէտմէմիլիմ, էկէքքի էվիլէվքի վարլիլէթիմիղ օլտայըր ուղըունա խարճ իտէրիտիմ :

— Վալիտէ, պանա սօրաքան պօշ տուր, բահմէթլի բէտէրիմ պունճա բարալար սարֆ

էթմիշ պիր ֆայտասը օլմամը տէյի սէն սէյ-
լէրսին :

- Իջլէ տիր օղլում, ֆագաթ սէն վալիտէ
եիւրէյինի պիլմէզսին, պիր առամա ինանմագ
կէլմէդ :

- Պիւրիմ, լաքին նէ չարէ Լլասնն միւրա-
սը պէջլէ իմիշ, հայտէ վալիտէ եաթ, բա-
հաթլան, պէնտէ կիտիպ եաթայրմ, զիրա եա-
րըն սապան էրքէն գալգըպ իլք կիտէն վաբօր
լլէ հնէճէյիմ :

- Նիչին չօգ իշնն մի վար :

- Սուհիպ պէյ պէնի իթէտաթիրմիշ, վէ էր-
քէնճէ հնսին տէմիշ :

- Ղալիպա պիր իգթիզարը իշի օլմարը :

- Իջլէ մէմուլ իտէյօրում, Լլասն վերէ պիր
պէջիւք սըբարըջը օլսայրտը, զիրա պիլմէսին
նէ վարիէթին սահապը արը, հէմէն տէյէպի-
լիրիմ քի, Սթանպօլտա իքի իւչ զէնկին վար
իտէ պիրիտէ Սեպուհ տուր, Պիր գաչ կիւնէ
կէլնէ գատար պէջլէ զէնկին օլտուղունու-
պիլմէյօրում, Պէքօղտան իչէրի ալարղը
չիֆթիլքտէ նէ բաբալար իարճ իթմիշ պէն
թաաճճիւպ իտէյօրում, վէ իչինտէ պուլու-
նան քէյիւլէր իլէրի կիթսին տէյի նէ գօլայ-
լըգլար կէօսթէրլօր պիր առամ շաշար գա-
լըր :

- Նէ գատար էյի եիւրէյի վար :

- Իշիտիլմէմիշ շէյ, օ տէքէճէ վարիլթին

սահիպի օլարագ ալա զուրուրիէթի օլմատը
ղընտան մատա, եանընա եագլաշանըն էլլէթ-
տէ տէրտինէ պիր չարէ պուլուր, յաքին պու-
կիւնլէրտէ նէ գատար թէպտիլ օլմուշ կէօր
սէն, թապիաթընըն էյիլի ալա տէյիլմէմիշ
իտէտէ, վիճուտի իարապ վէ ագը բէրիշան
կիպի : Սէպէպի նէ օլտուղունու բէք մէրագ
էտիպ անլամագ իսթէտիմ իտէտէ, պիր տիւր-
լիւ միւմքին օլմատը :

- Օանն իտէրիմ պու կիւնլէրտէ չիֆթիլլէ
կիթտին :

- Իվլէթ, օրտա քեահէասընա սօրտում, վէ
պաշգա քէյիլէլէրինտէ աղզընը արատըմ քիմ-
սէնին պիր շէյ պիլտիլի եօգ վէ ագըլարը էր-
մէյօր :

- Չօգ աճայրպ շէյ :

- Եալընըլ շունու տէտիլէր քի՝ չիֆթիլլին
իչինտէ պիր քէօք վար ըմբը, կիւնտիւղէրի
պիր գաչ սաաթ կիտէր գաբանըր ըմբը, վէ
չգատըրը վագըթ բէրիշան կիպի կէղէր իմիշ :
Կիճէլէրիտէ սապահա գատար վագթինի օրա-
տա կէչիլիլ իմիշ :

- Սէն հիչ կիրմէմիշ սին օ քէօքէ :

- Խայրը, կէնտիսինտէն մատասը կիրէմէյօր :
Պէն պիր կիճէ գալտըմ, բէք եօրղուն օլտու-
ղումտան էրքէնճէ եաթըպ ֆարգընաս օլա-
մատըմ :

- Կէօրտիւլիւն թէպտիլլին սէպէպինի սօր-
մատըն մը :

- Ղէսարէթ իտեմէտիմ, հէր նէ իշ իչին կիթմիշ իտիմ իսէ օնուն իւզէրինէ պիրազ սէօյէշտիքուն սօնդրա, պանա իզն վէրտի կիտիպ բահաթլանայրմ տէյի, չսբըճագ անլատըմ քի, ալըշ վէրիշ իւզէրինէ չօք վագըթ սէօյէշմէտէն թաաճիզ օյըյօր, տիւշիւնճէսի նէ իսէ եալընըզ զիննի օնտա :

Հօճա Արթինին վալիտէսի, զէննէ թայֆէսինէ մախսուս օլան ֆէթանէթ իլէ, տէտի :

- Կէօրիւնիւշտէ պիրինէ մուհասպպէթ վէրմիշ օլմալը :

- Իէք էյի, մուհասպպէթի վար իսէ քէօշքիւն իչինէ կիրիպ սաաթլարճա օթուրմասը նէ՞ օլմալը :

- Քիմ պիւր ելպէթտէ պիր սէպէպի վար :

- Կէչէնլէրատ սօրտու քի Պրիգորեան Սիքայէլ աղայը թանըրմըրմ տէյի :

- Նի՛չին :

- Պիլմէյօրում, էվլէթ թանըրմ էյի պիր ատամա պէնզէր տէտիմ իսէ, եիւզիւմէ տիգգաթլըճա պագըպ պիր ճէվասլ վէրմէտի :

- Իրանի իլէ Սիքայէլ աղանըն արասը նա՞սըլ տըր :

- Իյի կէօրիւնիւր տախմա պիրլիքտէ կէօրիւրիւմ, ֆագաթ էվլէ կիթմէյօրումուշ տէյի իշիթտիմ :

- Վարդուկ աուտունուն էլմասլարը նէ՞ օլտու :

- Քիմ պիւր, Սուհիպ պէյ սէօյէյօրուտու քի Լճտրայա կէօնտէրիպ սաթարըճագ տէյու :

- Իշիթտիմ քի Սիքայէլ աղա Իրանիէ չօք բարա տայանմըշ տէյի, վէ ալսպիլէճէյիտէ շիւպհէլի իմիշ :

- Պէնտէ էօյէ տույտում :

Պու մասպէյնտէ հօճա Արթին սասթա պագըպ տէտի :

- Հայըճու վագըթ կէչմիշ, կիտիպ եաթմալը եարըն սասպա՛ վագթինտէ գալգմագ իչուն :

Վէ վալիտէսինին էլինի էօբտիւքտէն սօնըրա օտասընա չէքիլտի :

Պունտան ելվել նազլ իթտիսիմիզ վեչն
 իւզդէ, Վարդուկ տուտու Սէրկէյ Ռէթրովի-
 չին վեֆաթընը տույտուգտան սօնդրա, հիչ
 պիր կէօնա թէսիէթ գապուլ իթմէզ պիր
 հալէ կիրիֆթար օլմուշ խտի, լէյլ ու նէհար
 անըն թասվերի կէօզլենիւն էօնիւնտէն պիր
 սանիէ դայպ օլմայրպ, անտէն կէօրտիւյիւ
 շունճա բէտէրանէ մուհապպէթին վէ նիյմէ-
 թին բեաֆֆէսի Ֆիքրինէ կէլէրէք, վէ սօն
 նէֆէսինէ տէկին կէնտիսինի ունութմատըը-
 նը տախի տիւշիւնտիւքտէ, չէշմինտէն տիւ-
 շէն եաշէր բէնպէ եանադէրինին իւզէրին-
 տէն ճէրեան օլուր իտի:

Պունճա վարիէթէ մայլք օլմուշ իսէտէ,
 ապրա անը իգպալ ատտ իթմէզ, զիրա ճի-
 հանտէ եաբ եալընըզ գալմըշ, վէ վարիէթի-
 նին սէպէպի իլէ էթրաֆընտաքի տիւշմէնպէր
 տահա զկատէլէշէճէյինէ իրշատ օլմուշ:

Տօսթ օլարագ եալընըզ Օլիա Իվանօվա
 վար, օլ տախի Ռէթէրպուրկտա, վէ պոււն-
 տան մատա, պիր կիւն օլուպ տիւնեայա կիր-
 տիսի հալտէ հալի իլէ կէնտի զէվճինտէն ա-
 խէրինի չօգլուգ տիւշիւնմէ կէ վագթի գալմու-

յարագ կիտէ կիտէ օլ տօսթլուգ զէվալ տու-
 շաճաղընա շիւպէսի եօք:

Պազը պազը Մուհիպ պէյի տիւշիւնիւր,
 ֆագաթ տույտուղու աշգտան, նաօրլ քիտէ-
 տիք, օլ տէրէճէ խէվֆ խտէրքի, եալընըզ
 տօսթլուզըլա գալամայաճաղընը բէք աշիքեար
 կէօրիւր օլտուղընտան, էլինտէն կէլտիսի գա-
 տար եադընիյէթ վէսիլէլէրինի էքսիլթմէկէ
 շայրէթ իտէր օլուպ, սօն կէօրիւշտիւքլէրին-
 տէն պէրու պիր այ գատար օլմուշ տէլիգան-
 լուր կէօրմէյէ կիթմէմիշ խտի:

Իրանինին էհլի պիր կիւն էինէ պու միւլ-
 հազալարտա իքէն, պէնտէլէրինտէն պիրի ի-
 չէրի կիրիպ պիր թէղքիքէ թագալմ խլէտի:

Մէրսումէ հէման աճէլէ իլէ մէքթուպի
 աշըպ մէֆուսինէ սկեահ օլտուգտա, պիր
 գաշ տագըգա մուգատտէմ իթտիկի միւլճա-
 գալարըն ճէմիսի սահիճ օլտուղունա պիր գաթ
 տախի իրշատ օլտու:

Թէզքիթէնին մէֆուսի շու խտի:

“Պու կիճէ զէվճինիզ թէպալիլ գըլաֆէթ
 “ իլէ օտանըզա կիրիպ միւլճէվճէրաթընըը շա-
 շաճագ տըր ”:

Կէրչի Մարտիրոս աղանըն էհլի պու թէգ-
 քիթէյի օգուտուգտա կէնտիսինէ տէհչէթ
 կէլտի իսէտէ, թէքմիլէն ինանմագ կէլմէտի,
 զիգա խուլուս սահիպի օլան քիմնէլէր կէօրիւ-
 իլէ կէօրիւպ իրշատ օլանա տէկին կէնտի էմ-

սալնին պէջիւք ֆէնալըզէր իճրասընէ միւ-
 թէճասիր օլաճաղնստ չաբըճագ ինանամազ,
 վէ քիմ պիլըր պէլքի պիր տիւշմէն պու թէզ-
 քիրէյի կէօնտերմիշ, զիրա պու միսիլու իմ-
 զասըզ եաղըչէր պագէն տօսթլուզա մէպնի
 օլուք իտէտէ, էքսէրիտէ անճանիպի տիւշմէն
 օլապիլըր :

Իչպու նամալըմ հալտէ հայը վագըթ գալըպ
 իտէճէկի հարաքէթէ պիր գարար վիրէմէտի :
 Սիւճէվճէրաթընը ալըպ խանէսինտէն չըգաս,
 զէվճի սահիհ պու ֆիքիրտէ իտէ իճրասընտէ
 օլամատըղը հալտէ, թէզքիրէնին խապէրի սա-
 հիհ եախօտ խիլաֆ օլտուզու մէյտանէ չըգմա-
 յաճագ, պուճու թասիհ իթմէք իչուճ խանէ-
 սինտէ գալսա հայըճա ճէսարէթ լաղըմ :

Պէջիճէ պի գարար հալտէ իքէն Վարտե-
 րոս աղա խանէսինէ տախիլ օլտու :

Օլ ախչամ Իրանի էհլինէ տէրէճէի քէ-
 մալ հիւսնի մուամէլէ վէ իլթիֆաթ իյէյիպ,
 թաամտան սօնըզա պիր վէսիլէ իլէ տըչարը
 չըգար :

Վարգուկ տուտու եալընըզճա օտատընա
 շէքիլիպ, թահամիւլ օլուճմազ հալնի ին-
 թիեար իլէ սօնուճու պէքլէմէքտէ իտի :

Օտատը տէնիզ իւղէրինտէ օլուպ վէ օլ
 ախչամ եաղ կիճէլէրինտէն քէք միւֆէրրիհի
 օլարագ բէնճէրէյի աչըպ եանընտա օթուր-
 տու :

Պաշընը տայաթմըռ տէնիղէ պագար իքէն,
 պիր իւչ շիֆթէ գայըք եալընըն բիշիկեահին-
 տէն կիւզար իտիւպ, եօգարը տօղրու կիթտի
 վէ եարըմ սասթտէն սօն լրա ալտէթ իյէտի :

Պիր իքի սասթ մըգտարը թարիֆ իթտի-
 յիմիզ մինվալ իւղրէ իւչ շիֆթէ պու հա-
 րաքէթէ տէվամ իյէտի : Վարգուկ տուտու
 կէնտի միւհաղալարը իլէ մէշըւլէ անըն աիգ-
 գաթընտէ օլամատը :

Կիճէնին տէվրի հայըճա իլէրլէմիշ, Իրա-
 նինին էհլի ույուճամաղա գարար վէրմիշ, հա-
 լա բէնճիրէնին էօնիւնտէ օլտու զուճտան վասֆ
 իթտիլիմիզ գայըք թէքրար եալընըն էօնիւն-
 տէն կէչէր իքէն, բէնճիրէտէն իչէրի պիր թէզ-
 քիրէ աթտըլար :

Իքինճի թէզքիրէ շու վէչհ իլէ եաղըմըշ
 րար :

“Սիղէ վէրիլէն խապէր սահիհ տիր, ֆա-
 “գաթ աիւնքի կիւն սիզ պաղչէտէ կէղէր է-
 “քէն, իճրասը օլմուշ տուր” :

Սեպուհ Սուհիպ

Վարգուկ տուտու սանտըղընա գօշուպ,
 աչըպ պագտը վէ սանտըլճատընը պուլմատը :

Պիչարէ զայէթ քէտէր իյէտի, լաքին պու
 քէտէրին սէպէպի միւճէվճէրաթըն ախէթի
 իչուճ տէլիլ, իլա նասըլ քի պու նագլիէթին
 իպթիտալարընտա իֆատէ իթտիք, անլէրին
 իւղէրինտէ օլան րէսմէր կէնտի չօճու գլուգ

չաղընըն հէր պիր կիւնիւնիւ խաթըրընա կէ-
թիրիր օլարապ անէրի ղայպ իթտիյինէ գալպի
մահլուն գալար :

Արքին Սուհիպ պէյին պու տէֆա եինէ
կէնտիսինի սնուլթմատըրընը Արդուկ տու-
տու անլատըգտէ գալպի եալընըլ թէ շէքքիւր
իլէ մի՞ տօլու խոի, պունու իսպաթ խոէմէյիզ :

Օլ կիճէտէն սօնըրա Արդուկ տուտու
Իրանի իլէ էօմրիւնիւ կէշիրէմէյէճէ կիլնէ դա-
րար վէրտի, վէ տօսթու Օլկանըն եազտըրը
մէքթուպտէ իթտիյի տալթի գապուլ խոէրէք
պիրաղ վագըթ Բարիսէ կիթմէյէ մէյլ խոէր
կիպի օլուր խոի իսէտէ, պագէն Սուհիպ պէյ
խաթըրընա կէլիպ, տօսթունա ետղաճապ ճէ-
վապըն պիր գաչ կիւն կէրի գալմասընա սէ-
պէպ օլուրուտու : Պու պիգարար հալտէ,
պիրաղ վագըթ գալըգ նիհայէթ վար օլան
գուվլէթինի ճէժ խոէրէք, դալպիինին արզու-
սինէ մուխալիֆ մէքթուպի եազմաղա գարար
վէրտի, նասըլ քի ղերտէ թէրճէմէսինի իթ-
միշնը տիր :

« Կէրչի պու ճիհանտէ, պէնիմ սէվլիւլիւ
Օլկամ, տէրտու մէշագգաթա հաղըր օլուպ
հէր տէմ պէքլէմէյի խոէքտէ, վազու պուլ-
տուղու անտէ թահամմիւլի բէք միււրքիլ օ-
լույօր :

« Բէտէրիմ մագամընտա օլան Սէրկէյ Բէթ-
րօվլչին վէֆաթընըն խաղէրի բէտէր ավէրի

Թարաֆըմա վասըլ օլուղու տագըգա ճի-
հան պանա պիր մահպուսանէ կէօրիւնտիւ,
չուն պիր կիւն օլուպ պուլունտուղում հալին
թէպտիլի լաղըմ կէլտիյի անտէ օլ մէմուուհ
քիմէնին նէգտի բէտէրանէսինտէ էօմրիւմիւ
կէշիրմէյէ իւմիւա խոէր իտիմ, Արքին շլմ խոէն
կէրու օլ իւմիտ տախի մահվ օլուպ սահիպիղ
գալըթժ, Պարի բէտէրիմի վէ վալտէմի թա-
նըմիշ օլսամ ըտը . . . պահտը սիւեահըմտան
չիմտիէ գատար անլէրի պուլմաղա իթտիյիմ
ճէհա ու ղայրէթին պիր սէմէրէսինի կէօրէ-
մէտիմ :

« Շիմտիքի պուլընտուղում հալ, պէնիմ
սէվլիւլիւ Օլկամ, օլ տէրէճէ միււրքիլ տիր
քի, հիչ տէյիլ իսէ մուապգաթան թէպտիլի
հէր հալտէ լաղըմտըր, պունուն իլէ-
տիյին տալթի էղ ճան ու տիլ գապուլ ի-
տէրիմ, ֆագաթ Վէքրանտըր Վարտէլիին կէլ-
մէսինէ ասլա իգթիղամ օլմայրպ, պու թա-
րաֆտան եօլա չըգաճաղըմ վագթի պէյան իթ-
տիլիմտէ սէն տախի օրատան վալտէն իլէ բէ-
վան օլուրուսն, վէ Բարիստէ պիր իքի կիւն
էվլէլ եա սօնըրա պուլըւշուրուղ, վէ Վնշալ-
լահ ետգըն վագըթտա :

« Վէքթուպիտէ օլան տէր քէնարը օլու-
տում, ֆագաթ պէն տախի պիր շէյ անլայա-
մայրպ ղայէթ իլէ թաաճ ճիւպ իթտիմ :

« Լագընտա կէօրիւլմէք իւմիւաի իլէ ան-

ընտան էօրէրէք , գալըրըմ սատըգ տօսթուէն :
ԲՕԶ

Իրանինին էհլի հէր նէ գատար պալատէ մուհարրէր մէքթուպի ետաղը , վէ կէօնտէր աի իսէտէ , սահիհինի արարսագ կիտէճէլինէ տահա պիր էրի գարար վէրմէմիշ իտի , վէ պու սէպէպէ մէպնի Ալէքսանտր Անտրէիլին կէլիպ կէնաիսինի ալմասընէ իգթիլասը եօգ տէյէրէք , հէր հալ մէճպուրիէթտէն իճթիւ նապ իթմիշ իտի :

Պէօյլէճէ պիչարէ Արգուկ տուտու եինէ նամալուճ հալտէն իսէլաս օլամամըշ իքէն եա նընտա պիր գաշ զագէթա էվրագը օգուր ի տի : Հիշ պիր զէման իլանլէրէ պագմաղ օլ կիւնիւ նասըլ օլուպ իլանաթ սահիֆէսինի շէ վիրաիքտէ շու վէհէ իլէ պիր իլան կէօղիւնէ իլիշտի :

« Պօղաղ իչինտէ Պէլքօլտա Գարագուլագ
« Թապիր օլունան մահալ ճիվարրնտա պիր քէ
« պիր շիֆթիլք սահիպի Մեպուհ Մուհիպ պէյ
« եէտինտէն ֆիրուխտ օլունուլթօր : Իշպու
« շիֆթիլքտէ պիր օրման . եէթմիշ սէքտէն
« գատար քէօյիւ էվի . պիր պէօյիւք քէտրիլիր
« պինա , պիր քէօշք օլուպ , վէ զայէթ իլէ
« մահսուլտար տըր :

« Մէղբիուր միւլքէ զայէթ ճէսիմ ագճէ
« սարֆ օլունմուշ իսէտէ , սահիպի եագընտա
« կիտէճէք օլմասը իլէ , բէք էհլէն սուրիթլէ

« ալընապիլը :

« Պու պապտէ Թաֆսիլի մալիու մաթ քէսպ
« իլլէմէք արղու իտէնլէր գուլուճ ճու չարըւ
« սընտա Տէլալ հօճա Արթինտէն սիւալ ի
« տէպիլըլէր » :

Շիմտիսէ գատար կէօրտիւք քի , Արգուկ տուտու Մուհիպ պէյ հագգընտէ գալլինտէ տուլտուղու խարայ իտիճի աշգըն ալէվնի տիտէլէրինտէն ճէրտան օլան իւմիտսիղ եաշ լէր իլէ տաիմա սէօնտիւրմէք զայրէթինտէ օլ մուշ իտի : Պու իլանը գրաէթ իթտիկի ան տէ , Սեպուհ գահրէն շիֆթիլի սաթըպ , վէ կիտէճէք օլտուղունու անպրպ , վէ պիր տա իտի պէլքի անը կէօրմէճէկկինի միւլհաղա ի տէրէք , տէրիգանլընըն հագգընտա իճրա իլէ տիկի զայիմանէ մուամէլէսինէ քէչիման օլուպ տէրէճէի քէմալ էսէֆ իլլէտի , վէ նասըլ քի ամմէյէ մալիուճ տուր , պիր նէսնէնին զայլը անըն գըլմէթինի զկատէլէշտիրիպ , վէ ուզագ լանտըգճա մուհասսէնաթը բէրթէվսիղ իլէ կէօրիւնիւր օլտուղու էօյլէտէ Մուհիպ պէյին զայլը սահիհլէնտիլի անտէ , Արգուկ տուտունուն տէլիգանլըտան կէօրտիլիւ շուն ճա էլլէքլէր եէկէան եէկէան խաթըրընա կէ լիպ , անլէրէ մուգապիլ կէնտինին նանքէօրա նէ տալրանմըշ օլտուղունու գալլի կէնտինէ սիթէմ իտէրէք , կէնտինի Թագսիրաթը պուլ տուգտա աֆիլընը իտիմէք տաիտի վաճիպէի

զիմմէթի օլտուղունա գարար վէրտի :

Պիք առէմ պըւ ճիհանտէ ,

Հէր պիք առլամ պտրգտէ ,

Կէնտինի զանն խլէյէ ,

Քէպիր տիւշմէն շէհրինտէ :

Փէհվաարձա , Վարդուկ տուտու սրու գարար
ըք վէրտիքտէ , նէ տերէճէ քէպիր մուխաթա
րա կիրատայրնրն քէնարրնտա աօլաշտըղընտան
պի խապէր խաի :

Հէր ինսանա վուգու պուլուք պիր քէյ
ֆիէթ տիր , պապէն պիր տագըգա , պիր սա
նիէ քիշինին միւտտէթի էօմրիւնիւն հալինի
թէպտիլ իթմէկէ վէսիլէ օլուր , վէ պու էօյէ
պիր ֆէնա սաաթ տրք քի , ինսան պաղը պի
լէրէք տաիսի կիօղիւնիւ գաքայըպ , պահթընա
թէվէքքիւլէն անվաը տիւէէվիէնին աղըն
թըսընտէ թէքէրլէնիպ կիտէր :

Լօյէտէ Վարդուկ տուտու օլ կիւնէ տէ
կին քէամիլանէ միւլհաղալէր իլէ գուլանտըղը
գալպինի թէքմիլէն աշգըն էլինէ թէպլմ է
տիպ , Սեպուհըն մուհապպէթի նէ տերէճէ
քէսկին խէ , անտէն զկատէ շէտիտ պիր ա
լագայա մաղուպէ օլտու , շէօյլէքի ճէտլէլին
տէն աղշտըր սղըամըշ աէհր էթրաֆընտա
պուլունան սահրալէրի պատրայ խարապ իթաի
յի միսիլու , շունձա զէման մէրուտէնին գալ
պինտէ հապս օլան աշգ ճօշուպ անը զսպթ վէ
մահաուա էլլէմէք միւլֆին աէյիլ խաի :

Իրանինին էհլի իրթէսի կիւնիւ Լէնիքէօ
տէն վաքօրա սիւվարէն Պէյօղունա ինտի , վէ
կէօրիւ շէճէք առէմի իլէ պուլուշուպ միւրա
տընը աշիքէար իլէտի :

Կէօրիւ շէճէք առէմի տէտիյիմիղ ուսթա
գալֆալէրտէն պիրիսի(*), էյի միւհէնտիս շէօյ
լէքի զայէթ միւշքիլ , վէ պապէն միւմքինսիղ
կէօրիւնէն իլլէրի իճրա էտիպ , վէ մէմուլ
իթտիյի վագթտէ թէքմիլ խաէր :

Պու առէմ Վարտիրոս աղանըն էհլինին է
յի տութու , Լէնիքէօտէքի սահիլսանէսինի
էաքմըշ , վէ պու վէսիլէ իլէ պիր էյի հու
գուգ քէյաա օլմուշ օլարագ , մէրուտէնին
խաթըրընա զկատէսի իլէ րայէթ վէ զաթընա
րաղպէթ խաէր խաի :

Վարդուկ տուտու միւրատընը պէյան իթ
տիքտէն սօնիլու , գալֆայա սիւալ իթտի :

— Նէ՞ մէմուլ խաէրսինիղ միւմքին պիր էշ
մի՞ տիր :

— Լօֆէնտիմ օլ մահալի կէօրմէլտէն էվլէլ
պիր շէյ աէյէմէմ , զիրա պու թարղ իլլէր ա
տէթա իլլէրէ գըյաս օլմայըպ , պաշամաղտան
էվլէլ տիգգաթլըձա հէր պիր էթրաֆը իլլէ
պագմագ լաղըմ կէլիլ :

(*) Հէր նէ գատար գալֆա լուղէթի զալաթ խաէտ , զա
լաթ մէշուրէտէն օլարագ պիլ տաիսի գուլանմայա մէճպուր
գատու :

- Սիզն կիպի պիր ատեմ հեր պիր միւշքիւ շաթը զպէպէ իտեր :

- Թէշէքքիւր իտերիմ հագգըմուա օլան էմ նիյեթինիզէ , ֆագաթ մահալի կեօրմեղտէն էվիլէ սեօղ վէրէմէմ , օլուպ օլմայաճաղընա :

- Եճա իտերիմ վագթ կէշիբմէյերէք կիտիպ կեօրմէնիզի վէ մեմուլ իտերիմ քի , իւմիտ սիզ պիր ձէվապ վէրմէղտինիզ :

- Բույուլմ ճու չարըսընուա տէլլալ հօճա Մթթինի կեօրմէլի տէտինիզ , էօլէ տէլլ մի էֆէնտիմ :

- Իվիլէթ հօճա Մթթինտէն էթրաֆը իլէ անըլայապիլըրսինիզ , ֆագաթ նասըլ քի բէճա իթտիմ , միւշթէրի մագամընտա զիյարէթ իտէ ձէյինիզ իտթըրընըղտան չըգմասըն :

- Իսայբը :

- Վէ պատէհու շիֆթլիյի պիր էյիճէ կեօրմէյէ վէսիլէ իտերէք , պիր էքի կիճէ գալմալը օլուուղուհուղու պիլաիլըրսինիզ :

- Իլպէթտէ :

- Վէ բէճամ իւղքէ զպէթլէ էսրարէն պու իշին իճրասընա հիմմէթ իտերսինիզ :

- Շիչ վէսվէսէ իթմէլին էֆէնտիմ :

- Եարըն կիտէպիլըրմիսինիզ :

- Իվիլէթ , էկէրքի հօճա Մթթինին թարա ֆընտան պիր վէսիլէ զուհուր իթմէղ իտէ :

- Սէմուլ իթմէմ , զերա սահիպի Սուհիպ պէյ եագընտա կիտէճէք տէյու իլան օլմուշ

պիր ան էվիլէ Ֆիրուլթինին իճրա օլմասը իւ չուհն հեր հալտէ զայրէթ իտէճէքլէրի աշու քեար :

Վարդուկ տուտու Սուհիպ պէյին իտինի վէրտիքտէ եանագլէրի լալ բէնկիտէ օլուու իւ սէտէ գալֆա տիգգաթընտա տէյիլ իտի , զերա սէնաաթ սահիպլէրինէ պիր միւշքիլ իշ թէքլիֆ օլընտուգտա , անըն իճրասընըն թա սալիլուրի իլէ մէշղուլ օլաբագ , իտարընտա օլան քէյֆիլէթլէրէ բէք զիյատէ տիգգաթ իւ տէմէղէր , վէ տերագապ Իրանինին էհլի հալլէթի ապիլէսինի քէսպ իլէյիպ թէքրարէն տէտի :

- Վէ էկէր կէնտինիզի իշթահար միւշթէրի կեօթթէրի իտէնիզ , ախէր մէշղուլիլէթի տալսի օլա պէրթարաֆ իտեր :

- Իֆէնտիմ հեր ձիհէթ իլէ զայրէթ իտէրիմ միւրատընըղըն իճրա օլմասընա , վէ միւմ քին օլուուղու հալտէ պիր ան էվիլէ պիթմէսինէ չարըաճաղըմա շէք ու շիւպհէ իթմէյին :

Վարդուկ տուտու թէշէքքիւր իթտիքտէն սօնըղա տէտի :

- Սէ՞ վագրթ պիր իտպէր ալապիլըրիմ :

- Օանն իտերիմ իւչ կիւնտէն սօնըղա :

- Իօլէ իտէ բէնչէնպիհ կիւնիւ :

- Իվիլէթ , պէնտէնիզ տէվէթ իտանէնիզէ կէլիպ զաթընըղ իլէ կեօրիւշիւրիւմ :

- Եճա իտերիմ սիզ թաճիզ օլմայըն , պէն

Երևէ Պէտղոսնա ինէրիմ:

— Նասըլ քի էմբինիզ օլուր իսէ, Եալընըզ շունտան խէվֆ իտէրիմ քի, զաթընըզդ պէք լէթտիրմէյիմ, զիրա օլ կիւնիւ նէ վսգըթ կէ լէպիլէճէյիմ մալիոււմ տէյիլ:

— Օարարը Էօգ, վաբօր վագթիւնէ գատար Թահամմիւլիւմ օլպպիլըր:

Պու գարարտան սօնղրա, Վարդուկ տուտու խէնի քէօյէ ալտէթ իյլտի, վէ զէվճինի Եալըտա պուլտու իսէտէ, Եանընտա իլլըմէյիպ օտասընա չէքիլտի:

Իվվէլա շունու իֆատէ իթմէլլիզ քի, Ղրիգօրեան Միքայէլ աղանըն վարիյէթի չէնտ մահ զարֆընտա Թէքմիլէն չիւրիւմիւշ իտի, շէօլէքի տէֆթերլէրինէ տիգգաթըճա պագարգտա կէնտիսինի հայըճա մէտեիւն կէօրտիւ իսէ, Սարտիրոս աղատէ օլան ալաճաղընը մաթըուպ էտիպ, վէ հայըճա սըգըշարըմը օլարագ Իրանի էհլինին էլմասլէրինի չալըպ, նասըլ քի պունտան էվվէլ նագլ իթտիք, վէ բէք ազ պիր շէյ կէնտիսինէ ալը գօյուպ (չուն ախէր տիւրլիւ Եաբամազըտը) պագը գալանը Թէքմիլէն Միքայէլ աղայէ Թէսլիմ իթմիշ իտի, վէ Ղրիգօրեան տախի կիղլիճէ վէ աճէլէթէն էհվէն ֆիլաթ իլէ Ետէն չըգարըպ իգթիղասընա սարֆ իթմիշ օլարագ, պիր գաչ կիւնտէն սօնղրա Երևէ պիր ագճէյէ մալըք տէյիլ իտի:

Կէլէլիմ Իրանիյէ, օլ տախի կէնտիսինէ ալը գօտուղը մըգտարը նագտ իյլէյերէք, գոււմարա միւպթէլա օլտուղունտան, նասըլ քի օգուլյան տօսթոււմուզ բէք էյի պիլըր, Երևէ օյնամայա պաշալըպ, պիր գաչ կիճէտէ Ելլնտէ օլան ագճէյի զայպ իյլէյերէք, Եվվէլէքի

տերէճէսինի պուլտուղունտան մատա իւջ տեօրթ քիշլյէ եէնիտէն հայլըճա մէտեուն գալար , շէօյէ քի Վարդուկ Թուտունուն միւճէվճերաթը իւջ պէշ կիւն զարֆընտա նա պէտիտ օլտու :

Իրանինին էհլի Պէյ օղունա էնտիյի կիւն , Սարտիրոս աղա իլէ Իրիգորեան եալըյը խաւ լի պուլուպ պիրլէշիշէր : Պու իքի րէֆիգին քիմնէնին նէգտինտէ իթիպարլէրի գալմամըջ օլարագ , վէ սայիր պիր իւմիտլէրի տախի օլմայըպ եինէ կէօղլէրինի Վարդուկ տուտունուն վարիլէթինին իւզէրինէ չէվիրմիշ խալլէր , վէ պունլար , նասըլ քի մալիւմ ըմըշ տըր , էօյլէ պիր աաէմլէր իտի քի կէնտի միւրատլէրինէ երմէք իչուն հէր պիր էֆալը շէնիէյի միւրթէքիպ իտիլէր :

Իրանի եալընը ճիպիլլէթի ալչագ պիր քիմնէ վէ պու ճիհէթլէ զկատտի իլէ գօրգուլաճագ պիր աաէմ տէյիլ , Ֆազաթ Միքա յէլ աղա պիրա զիմնէթ վէ պիրա նամուս օլտուղնտան մատա էքէյի ֆիթնէ վէ զէքի օլլարագ , Սարտիրոս աղայը ալաթ միսիլուս գուլսանրը վէ տահա զկատտէ խէվֆ իթմէկէ շայէսթէ պիր աաէմ :

Պալատէ իֆատէ իթտիյիմիղ միսիլուս օլ կիւնիւ սէօհպէթլէրի եինէ Վարդուկ տուտունուն վարիլէթի հագգընտա , շէօյլէ քի պիր թարիլի ճէտիտէ իլէ մերսումէյի պիր

գաթ տախի սէֆալէթէ տիւչար իթմէյի թէֆէք քիւր իթմէք իւզլէ իտիլէր :

Հայլըճա միւշալէրէտէն սօնըրա Իրիգորեան Իրանիյէ սիւալ իթտի :

— Իհլինիղէ կէլէն մէքթուպին մէֆու մի ֆիքրինիլգտէ մի տիր :

— Նէ տիմէք հէր պիր հարֆը խաթըրըմտա տըր , վէ հաթթա եանըմտա թէրճիւմէ օլուն մուշ պիր նուսիսէսի վար . — տէյու Սարտիրոս աղա ճէվապ իթտի վէ կէօյա հէր պիր խուսուսու տիւշիւնէն թէտպիրլի պիր քիմնէ օլտուղունու թալըրնտան պէյան խտերէք զուրուրիլէթ քէսպ իլլէտի :

Ֆազաթ Միքայէլ աղա ,

— Արքի պէն սիղէ օլ զէման թէնպին իթտիմ իտի — տէտիք տէ Սարտիրոս աղանըն քիպիրիլէթի հայլըճա թէնղիլ օլտու :

— Վիլլէթ սիղտէ սէօյլէմիշ իտինիղ , Ֆազաթ պէնտէ եանի եա . . . քիպիրլէք իչուն տէյիլ , ֆիքրիմտէն կէչէյօր ուտու պիր եօլ պուլուպ , տախիմ իսթէտիյիմիղ վագթ սուհուլլէթ իլէ պիր պագմանըն չարէսի օլսա տէյու :

— Իլթէ անըն իչուն քօրիասընը ալույ թէր ճէմէսինի իթտիրտիք , զիրա պունտան մատա սուհուլլէթի եօղուտու :

— Իօյլէ եա , էֆէնտիմ , Ֆազաթ . . . եանիւ պէնտէնիղին տէ գուլլէի հաֆըլէսիտէ ֆէնա տէյիլ տիր , հէր պիր շէլ խաթըրըմտա

բէք էյի գալըր, եանիեա մէքթուսլին գօրեա-
սը օլմայարագտա հէր պիր շէյին ճէվապընր
վէրէպիլըրիմ:

— Վարդուկ տուտու սիզտէն էվլէլ վէֆաթ
իթսէ սիզ միրասխօր օլապիլէճէք մի սինիզ:

— Պու խուսուս պիր էյիճէ ֆիքրիմտէ գաւ
մամըլ իսէտէ զանն իտէրիմ:

— Ին էրգէմ մուգավէլէյի ֆիքրինիզտէ հըֆը
իտէմէմիշսինիզ:

— Սահիհ էֆէնտիմ, ֆագաթ եանիեա, շէյ-
լէ պիր էյիճէ թէֆէքքիւր օլուհտուղու հաւ
տէ տէր իտթըր օլաճաղը շիւպհէսիզ տիր:

— Խաթըրմա շու վէչհ իլէ կէլսօր քի, կէրլի
պիր տէֆա օգուհտու իսէ տէ, էհլինիզ էվ-
լաո սահիպի օլմայարագ վէֆաթ իթտիքտէ,
սիզէ եալընը գարէլէր կիյմէք տիւշէճէք:

— Եկ միւժքին էֆէնտիմ, պէնտէնիզէն նի-
քեահը գարըսը տէյիլ մի, հէր հալտէ պէն-
տէնիզ հիչ տէյիլ իսէ պիրազ միրասա կիրի-
շէճէյիմ, զիրա նէ գատար օլա պէնտէն եա-
գընը վար մը, եանիեա շէյլէ քի:

— Օնլար սիզին պօշ իւլէալէրինիզ, վէ ճա-
հիլանէ միւլհաղալարընը, մէքթուսլուն եա-
ղըլը բէք աշիքեար տըր, վէ պիրտէ վէքիլ
նասպ օլմուշ տուր քի հարֆ պէ հարֆ իճ-
րասը օլաճաղընա ասլա շիւպհէ իթմէյին:

— Իշլէ իսէ:

— Պիր չարէսինէ պագմալըր:

— Եկ կիպի չարէսինէ պագըլապիլըր, պիր էմ
քի շագգ վուգու պուլուղու անտէ, սիզին
զաննընըզա կէօրէ, օլ ճէսիմ վարլյէթ քիմ
պիլըր քիմէ թէրճի օլաճագ:

— Պէնիմ եալընը զանն իտիշիմ տէյիլ, սա-
հիհի պու տուր, վասիէթին գուվլէթինէ սիչ-
տէ պիր էյիճէ շիմտիէ տէկին աշինա օլմալը-
յրտընը, վէ պիր չարէսինէ պագմագ լաղըմ
ըտը:

— Եանիեա պէնտէնիզ շէյլէ մէմուլ իտէյօ-
րուտում քի, պէնտէնիզտէն մատա միրասխօր
օլաճագ պէլքի տէյու:

— Տէֆա թէքրարլամանը պիհուտէ, օնուս
իչին հիչ իւմիտ իթմէյին: Շիմտի սիզ պանա
շուհու պիլտիրին քի էլմասլարը սիզ չարլըշ
օլուղուհուղու էհլինիզ շիւպհէ իթմիշ մի
տիր:

Իրանի հէր նէ գատար ալչագ պիր ատէմ
իտի իսէտէ, Սիքայէլ աղա չարմագ լուղէթի-
նի թէլաֆֆիլու իթտիքտէ, քիպիլլյէթինէ
հայըճա սօգուհուպ, ֆագաթ ալչագըզը իլէ
գօրգագ տաիի օլսրագ Սրիգորեանա բուպէ-
րու կէնտիթի թահրիք իթտիլինի տիմէկէ ճէ-
սարէթ իտէմէյիպ շու գատար տէյէպիլտի քի:

— Իֆէնտիմ պու մատտէնին իճրասը եալը-
նը պէնիմ բատէթիմ իլէ օլմայըպ, չօգճատը
ախէրինին նասիհաթը իլէ օլտու:

Ի պրին Սիքայէլ աղա միւլհիդ օլա զուհու

Թեքմիլէնն րետտ խտերէք ճէվապ իթտի :

— Սէօյլէտիկինիդ սասհիհ տախի օլտա նասիհ հիչ պիր վադըթ ճիւնհալը ատտ օլունմալ, հէր պիր խուսուտա ֆախլ քիմ իսէ մէսուլի յէթ օնտա տրր, պունտան մատա պէնի պու իչէ միւլհիւ իթմէք իսթէտիլինիդն բէք ա ճալիպ կէօրիւրիւմ, չուն պէն սիլտէն տէյնի նիդն մաթլուպ իթտիմ, սիլտէ ախէր պիր չարէ պուլամայրպ, պու թարիգ իլէ պօրճու նուզտան գուրթուլմաղէ գարար վիրտիլինիդ հալտէ, սիլինն րէյինիդէ գարջը կէլմէտիմ, հաթթա տէյնիինիդն աախի թէքմիլէն էտա իթ մէյիպ, պիր մրգտարընը Եանընըզտա ալըգօ յարապ, պու սըրգաթտէն գաթ գաթ իսթի ֆատէ իթտինիդ :

Մարտիրոս աղա Վրիգորեանա սասհիհէն հալա մէտեուն օլմատը իլէ սուքիուլ իլէտի, վէ Վրիգորեան իսէ էֆքեարընըն իճրատը ի չուն իրանիլէ իհթիաճը օլտուզունտան, վէ անըն իլէ պօղուլմագ հիչ պիր ճիհէթ իլէ իշի նէ կէլմէտիլինտէն տէտի :

— Շիմտի պու միւզաքէրէլէր վէ գիմմէթճէ միւպահասէլէր պանա պիհուտէ կէօրիւնիւր : Սիլինն իհթիաճընըզ օլմատը իլէ էհլինիդաէն կէօյա պիր իսթիգրազ իթմիշ օլտունուզ : Մէլ լահ սիլէ վիրտիլտէ Եինէ Եէրինի տօլտուրուրընըզ, պա խուսուս էհլինիդ շունճա վա րիլէթէ մալըք օլարապ, սիլ պու տերէճէ դա :

բուրիլէթ չէքմէնիզ հիչ րէվա տէյիլ տիր, պու մէսէլէյի պեր թարաֆ իտերէք Եինէ սէօհպէ թիմիլդէ տէվամ իտէլիմ :

— Վիլլէթ էֆէնտիմ, պէնտէնիլտէ ԵանիԵա շէօյլէ միւլհաղա իտէյօրուլմ քի, ԵանիԵա էհլ լիմ Եապանճը օլմայրպ, Եա պէնտէ օլմուշ Եա օնտա օլմուշ իքիմիլտէ պիր վուճուտ սա յըլարապ, պիր ճիւնհա սասհիպի տէյիլիմ զանն իտէրիմ :

— Վէ էօյլէ օլտուզունա շիւպհէ իթմէյին : Շիմտի սիլ պանա շունու սէօյլէյին քի, էհլի նիլ իլէ հիչ սէօհպէթ օլտունու սանաղգճա նըն դայպ օլմատը հագգընտա :

— Խայրը էֆէնտիմ :
— Սիլ հալի իլէ պիր շէյ սիւալ իթմէմիշ օլ մալսարնըր տրր :

— Վիլլէթ էֆէնտիմ. ճէսարէթ իտէմէտիմ :
— Կէնախիտէ պիր շէյ ալմատը էօյլէ մի :
— Հիչ պիր շէյ :
— Իէք էի նըշանէ տէյիլ :
— Սիլին էֆէնտիմ :

— Շունուն իչին քի, պու թարզ պիր շէյ իսաննիդին տերունինտէ վուգու պուլտուգտա, սիլինն ալտըղընըզ սասհիհ պիլմէմիշ օլտա յըար, ախէրինտէն շիւպհէ իտիւպ, վէ պուլունմանըն չարէսինէ պագըլմատը իչուն հալի իլէ սիլէ սէօյլէյէճէք իտի, լքիին պէօյլէ սուքիուլ իթմէտի սիլինն ալտըղընըզա մալիու մաթը :

օլմասընա պիր պէօյիւք իսպաթ տըր, լաքին քիմ խապեր վերմիշ օլապիլեր — տէյուպ Միւ քայէլ աղա բէք տերին միւհաղայա վարաք, վէ պատէհու տէօնիւպ եինէ սիւալ իթտի :

— Ըճապ հիշ խապերի եօֆ մու տուր աեր սինիզ :

— Պիլմէյօրում էֆէնտիմ :

— Նէրէտէ սագլար բար :

— Օտասընտա սանտըզըն իշինտէ :

— Օլ կիւնտէն պերու սանտըզը աչմատըզընր մէմուլ իտէրմիսինիզ :

— Գապիլ տիր էֆէնտիմ :

— Միզին իւէ մուամէլէսի նաօքլ տըր :

— Իէք ֆէնա տէյիլ էֆէնտիմ, ֆադաթ բէք. տէ գարը գօծա պէյնինտէ լազըմ օլան հալէրին իճրասընտա գուսուրուզ տէյիլ, շէօյէքի պէնտէնիզ կէնտի զէվճի օլուպ օլմատըզըմա պայաղըճա շիւպհէմ վար — տէյէրէք Իրանի տէնիզէ տօղրու նազար իթմէկէ մէճպուր օլ տու :

Գրիգորեան կիւլէրէք ճէփսպ իթտի :

— Նիշին ճէհա իթմէյօրսուհուզ պէյնինիզտէ օլան պիւրուտէթին տէֆ օլմասընա :

— Իֆէնտիմ պու հայը զէմանտան պերու տուր, խաթըրընըղա կէլի մի, պիր ախաւմ եաղմուր եաղաշ իւէ էվէ ափտէթ իթմիշ իտի եա, օլ կիւնտէն պերու պու հալ վուգու պուլմուշ տուր :

Իրանի պու ճէփսպը վերտի իտէ օլ զէման Միքայէլ աղա կէնտի բայընա մէճպուր օլտու տէնիզէ տօղրու պագմայա վէ պիր գաչ տա գըգա միւքեալէմէյէրի գաթ օլուպ պատէհու Գրիգորեան տէտի :

— Օարուրէթտէ գալմամանըգիշուն շիմտի սիզէ իքի եօլ վար, Լփվէյա պիր մըգտար շէյ էհինիզտէն իսթէյիպ օլմադ, ֆադաթ քիւլէ լիէթլի պիր բարա ալմայաճաղընըղ աշիքեար օլտուղունտան, պու եօլա զայրէթ իթմէք մէն ֆաաթըլ տէյիլ, Իքինճիտի շա տուր քի, վէ օլ պիրինտէն բէք չօք էյի տիր, պիր միրաս խօր բէյտա իտէպիլմէք, զարարը եօք հէր նէ սուրէթտէ օլուր իտէ օլտուն, պատէհու օլ ճէսիմ վարիլէթին թէքմիլէն իւհաէմիզէ կէչ մէսի իշուն գօլայընը պուլուրուզ . . . :

Իրանինին ֆիքրի պուրալարա գատար վար մամիշ օլարադ, պու տէհէթ կէթիրիճի սէօլ շէրի Գրիգորեանտան իշիթմէտէ գալպինտէ Վարգուկ տուտուհուն հագգընա պիրաղ մեր համէթ տույուս իտէտէ, օլ ճէսամէթլու վա քիլէթին սահիպի օլաճաղընը խէյալ իլէտիքտէ, շարուճադ օլ մերհամէթին էսէրի տա խի գալմաար :

Պու մապէյնտէ վարօրուն կէլտիլինի կէօ բիւպ, պիրիպիլըլէրինտէն պըրլարար :

Իւջ կիւն խիթամ պուլանա տէ կին, եանի բէնչէմայի՛ն սապահընա գատար Վարդուկ տուտունուն նէ տէրէճէ սապրէ իգթիզասը օլտուղունու գալէմէ ալմագ միւմբին տէյիլ, վէ պու պիչարէյի խարապ խտէն եալընըզ սապըն ալտալը օլմոյըպ, իլլա միւրատընըն իճրա սբ մէշքիւք պիր քէյֆիլթ օլտուղունտան, հէր սապըգա պիմլէրճէ տէֆա իւմիա գալ պիմնէ կէլիպ պատէհու ֆիրար խտէրէք, մէր համէթէ շայան պիր հալ քէսպ իթաիրմիշ խտի:

Նիհայէթ բէնչէնպի՛ն սապահը Վարտիրոս տղանըն էհլէ ֆայթօնա պիմիպ շէհիրէ էնտի պէքլէտիյի տտէմ, եանի փասֆը կիւզար խտէն գալֆա տահա կէլմէմիշ օլտրագ, իքի ստաթ գատար տահա երեէ նամալիւմ հալտէ վագթիմի կէչիւմէյէ մէճպուր օլտու, վէ պու իքի ստաթ միւտաէթ պիչարէյէ նիհայէթսիլ կէօրիւնաիւ:

Օտանըն իչնտաէ կէղիպ տուրուր, պաղէն բէնճիրէտէն եօլուն կէօղէր, իքի իւջ սագըգատա պիր ստաթա պագար, էլինէ պիր քիթապ ալըպ պիր մլորա օգույուպ պըրաղըր, արատա պիր քանաբէնին իւղլրինէ եան կէլըր

խտէտէ, օթուրամայըպ թէքրար գալգար:

Ինճամ պու խիթամ պուլմազ եիւզ եիւ կիրմի տագըգա թէքմիլ օլուպ: մէգքիուր գալֆա կէլըր կէլմէլ Վարդուկ տուտու գալըշըլըպ սիւալ իթաի:

— Նա՛սըք, նէ՞ եօբարնըզ կիտէպիտինիլ մի:

— Իվլէթ էֆէնտիմ կիտիպ կէօրտիւմ, վէ պիր էյիճէ կէօղտէն կէչիւրտիմ, ֆագաթ պիր շէյին տիգգաթընտա օլտում, Մուհիպ պէյ հէր կիճէ օքէօշքէ կիտիպ սապահըլայօր:

Պու սէօղլէրէ Վարդուկ տուտունուն կէօղլէրի եաշ իլէ տօլուպ աեաի:

— Սապահա տէկին վագթիմի օրտամը կէչիւրիօր:

— Իվլէթ հէնուզ շէֆագ աթանա գատար օլ մահարտէ գալըպ քէօլլէլէրին ույանմասընա եարըմ սաաթ գալարագ չըգըպ օտատընա կիտէյօր, պէնտէնիլ իքի կիճէ գալըմ իլք կիճէսի տըշարը չըգար իքէն, Մուհիպ պէյին կէլտիլնի կէօրտիւմ իսէ կիլլէնաիմ, Չիէնտիսի կէլիպ կէչաի, վէ օլ քէօշքէ կիթտիլնի կէօրտիւքտէն սօնղրա իշիմէ տէվամ իթաիմ, սապահըլայըն օլտուղում օտայա կիրաիքտէն սօնղրա կէօրտիւմ չըգըպ կիթաիլնի: Վըլնճի կիճէ երեէ պու նագլմիլն թըքիլըր:

Վարդուկ տուտու ֆիքրիտէն — զավալը Սեպուհ պէն սէնի պու հալէ կիրիֆթար իթաիմ, վէ տօյտուղում օահի՛ն իմիշ — տէյէ-

բէք հէման աճը եաչէր տէօքմէ քէրթէսինտէ կէնտինի թօբլայըս թէքրարէն գալֆայա սիւլալ իթտի :

— Նասըլ պուլտունուղ մահայլի , սիղէ բէճա իթտիլիմ քէյֆլէթին իճրասը միւմքին միտիր :

— Բէք միւմքինտիղ տէնմէղ , ֆագաթ . . . :

Վարգուկ տուտու պուլ էլք էւչ լուղէթի իշիթմէտէ տէօրտիւնճիւսիւ ասլա գուլաղընա կիրմէյէբէք , վէ քէլամընը թէքմիլ իթմէյէ գալֆայա մէյտան վիրմէյէբէք ճէվապ իթտի :

— Պանա պու գատար էլ վէրիթ , իճրասընը սիղտէն հէր հալտէ իսթէրիմ , պէւքի միււքիւլնէթ կէօրիւյօրսանըղ օլ կիւճիւքէրին ճէմիսինի զալէպէ իթմէք միւմքին տիր :

— Ելլէ իսէտէ պազը բէք զօր քէօչէլէր կէօրիւյօրում :

— Նէ° կիպի :

— Ելլէլա կիգիճէ եաքըլաճագ օլտուղունտան կիճէլէրի իշլէմէք լաղըմ կէլիր :

— Հէր հալտէ , պու պաշըճա պիր մուգալլէլէ տիր :

— Սանիէն թէքմիլ իշուն նէ° գատար վաղթ վերէճէքսինիղ :

Պու սիւալէ Իբանինին էհլինին ճէվապը բէք հաղըր բաը եանի , "նէ գատար չաբուգ միւմքին իսէ" , զերա պիչարէ էկէր գապիլ օլտա , իրթէսի կիւնիւ եախօտ օլ կիճէ , եալխօտ լքի պալթաան տիմէկէ սրզու իսէր իտի :

— Պէնիմ թախմինիմէ կէօրէ , էն ազալի եկիւրմի կիւնէ միւհթաճ տըր :

— Թահահամիւլ օրունմաղ միւտտէթ — տէյիպ Վարգուկ տուտունուն պէնղինտէ բէնք գալմատը :

— Եֆէնտիմ էկէր կիւնտիւղէրի իշլէմէյէ իղն օլայըար քէբիղ օն կիւն զարֆընտա պիթիւրիլէպիլիր իտի , վէ էսրար գալմասք իշուն բէք էմիլէթի ատէմէր այըպ , վէ ազճէ թաւրաֆընտան իօշնուտ իտէպիլմէլիլիմ :

— Եգճէ իշուն ասլա տիւշիւնմէյին , եալընըզ սիղ իճրասընա զայրէթ իլէյին :

— Պիլթրմիսինիղ էֆէնտիմ , լքի պին քէսէ ազճէ մրգատարը բարա լաղըմ օլտուղունու :

Վալֆա մէսուլիէթ թահթընտա գալմասըն տէյու էվլէլիտտէն Վարգուկ տուտույա սարֆ օլտապ ազճէնին մրգատարընը պիլտիրտի , վէ մէմուլ իտէր իտի քի , ճէսիմ պիր ազճէ օլտուղունտան ֆիքրինի թէպտիլ իտէր տէյու , զերա նասըլ քի սէօլլէտիք , մէրումէնին տօսթու պիր ատէմ իտի :

Կէրչի աղըգ օլմայան քիմսէյէ պիր Իրֆէր իշուն պիր միլիօն զուրուչ հարճ իթմէք քիւլլիէթի կէօրիւնիւր իսէտէ , Իբանինին էհլինին կէօրիւնտէ պիլէ աեյիլ իտի , վէ պու մրգատարտան տահա զիյատէ մէմուլ իթմիլ օլլարագ , էհլէնիէթինէ հայըճա թէէսսիւֆ իտէրէք տէտի :

- Թօբու իբի պին քեսէ ագճէլը մատտէ՞
ժի սիր , էօյլէ իսէ պիր մըգտար շէյ տահա
զամմ էտիպ , իբի հաֆթատա պու իշին թէք .
միլինի սիզտէն նիյող իտերիմ :

Գալֆա պու ճէվապէ զիյատէսի իլէ Թա
ած ճիւպտէ գալըր իտէտէ , պէյան իթմէյէ
րէք տէտի :

- Լֆէնտիմ շիմտի գաթիէն պիր ճէվապ վի
րէմէմ , իլլաիշի պաշայըպ իւչ պէշ կիւն սօնղրա
քէշֆի միւլֆին օլտպիլիր , օլ վազթ իսթէ
տիլինիզ վազթտէ թէքմիլ օլուպ օլմայաճաղը
նը սիղէ պիլտիրերիմ :

- Լօյլէ իսէ պիհուտէ եերէ վազթ զայպ
իթմէյէլմ , մուգավէլէլէրիմիզ աշիքէար : Լվ
վէլա էտրար գալմալը :

- Լվլէթ էֆէնտիմ :

- Սանիէն ագճէյի էսիրկէմէյիպ պիր ան էվ
վէլ պիթմէսինէ զայրէթ իթմէլիսինիզ :

- Ղայրէթտէ գուսուր իթմէմ էֆէնտիմ :

- Սիզին համիլէթ վէ սատագաթընղտան
հիչ պիր զէման շիւպհէ իթմէմիշիմ , վէ պու
տէֆա ատիսի սիղէ օլան էմիլէթիմ պիր գաթ
տահա զիյատէլէշէճէկի աշիքէսպ արը :

- Թէշէքքիւր իտերիմ - աէյիպ , գալֆա
Վարգուկ տուտուտան իզն ալըրագ կիտէր ի
քէն , մէրսումէ սիւալ իթտի :

- Սիղի պիր տահա նէ զաման վէ ներէտէ
կէօրէպիլիրիմ , նէթիճէլի պիր իսպպէր ալմուգ
իչաւն :

- Լֆէնտիմ պէշ կիւնէ գատար պիր թէզ
քիրէ իլէ սիղէ պիր գաթի ճէվապ վէրերիմ :

- Թէշէքքիւր իտերիմ - աէյիպ Իրանինին
էհլէ գալֆայէ իզն վերտի :

Օլ կիւնիւ սուլըր գարարըր իքէն մէզ
քիուր գալֆա կէնտի աոտէմէրի իլէ Պէքօզա
ազիմէթ իլլէմէսինի կէօրէնլէր օլտուղւնու
պուստան սօնղրա պիլտիրէճէյիզ :

Իրանի օ ախշամ էալըյա էքքէնճէ կէլտի .
զիրա Սիքայէլ ազանըն նատիհաթը իւզըն զէվ
ճէսի իլէ կէնտիսինին պէյնիտէ օլան պիրու
տէթի աէֆ իթմէք վէ էրմալէրին չալընմար
հադգընտա էհի նէ զիւիւմտէ իսիլինի ան
լամուգ նիլէթիտէ օլտուղւնտան , Վարգուկ
տուտույա պիր չօք իլթիֆաթ վէ գլամտէն
սօնղրա տէտի :

- Հայը զէմանտան պէրու սիզտէ պիր մահ
ղունիլէթ կէօրիւյօրում , ֆագաթ պանա սէ
պէպինի պիլտիրմէյօրսունուզ : Վիր տերտինիզ
վար իսէ պէնտէն մատա քիմէ սէյլէյէճէքսի
նիզ :

Վարգուկ տուտու իսէ նատըլ օլուր զէվճի
իլէ իբի շիֆթ սէօհպէթ էքսիք իտեր տէյու
միւրատ իտեր օլարագ քէսիք ճէվապլէր իլէ
պիր ան էվլէլ Վարտիրոս ազայը պաշընտան
սավմայա ճէհա իտիւպ ճէվապ իթտի :

- Հիչ պիր տէրտ վէ քէտերիմ էօգ , սիղէ
զալպա էօյլէ կէօրիւնմիւլ :

— Տօղրու սէօյէյին պիր Թէէսսիւֆինիզ օլ մաը, աճապ Իէթէրսպուրհտան ալտըղընըզ մէքթուպտէօն մի տիր :

— Խայր :

— Արղէմէյին Վարդուկ տուտու, էլպէթտէ պիր սէպէպ վար : Պազէն տիւշիւնիւրիւմ աւ ճապ Թագսիրաթ պէնտէ մի տիր տէյու : Կէն տինիզի պիւսպիւթիւն պըրագմըշնըրը, Թօալէթանըղա հիջ պագաըղընըզ եօգ, վէ էլմասլարընըզը հիջ գուլանմայօրսոււնուզ, պաղը պաղը օլ մէշուր կէնտանըղընըզը Թագընըր ըտընըզ, վէ նէ կիւղէլ էարաշըր ըտը :

Վարդուկ տուտու զէվճինին պուրալարա գատար ճէսարէթ իտէճէկի այնընտան կէչմէզ օլուպ, պէօյէ պիր ութանմազ ասէմին էհի պուլոււնմուշ օլտուղունա էսէֆ իտէրէք ճէ վապ վէրտի :

— Վարտիրոս աղա կերչի նամուս տէնիլէն հէր նէ իսէ սիզին ինտինիզտէ հիջ պիր գըմէթի օլմատըղընը անլամըշ ըտըմ, լաքին պուտէրէճէ հիճապ նէ օլտուղունու պիւմէտիւնի ձիզի հալը ֆէհմ իտէմէմիշ օլտուղումա Թէէսսիֆ իտէրէք, ըէճա իտէրիմ պոււնտան պէօյլէ ախէր տահա պանա նամալիւմ պէտ ախլաքընըզ վար իսէ սէթրինէ հիմմէթ իլլէյին :

Իրանի էօլքէսինտէն օթուրտուղու մաս հալտան պիրազ հարաքէթ իտէրէք տէտի :

— Պիր էյիճէ անլայամատըմ նէ տիմէք իսթէտիլինիլ :

— Աֆիլ իտին բէք կիւղէլ ֆարգընտա օլտոււնուզ, չուն մալիոււմունուզ օլան խուսուպէրի պանա Թէքրար սիւալ իթմէնիզ նէ նիյէթէ օլտուղունու պիւմէյօր իսէմտէ, Թէտպիր նօգսանիյէթինի վագաա իսպաթ իտէր, ֆագաթ ֆէհմինիլին գըսա օլմասընա տէլայլէթ տէյիլ տիր :

Պու սէօզլէրի սէօյէյիպ Վարդուկ տուտու օտատան չըգմատա Վարտիրոս աղա էալընըզ գալըպ էհլինին հէր պիր խուսուստա մալիոււմաթը օլտուղունու, էանի էլմասլէրին սրըգաթը կէնտի ֆիլիլ օլմասը մալիոււմա իտիկինի պիր էյիճէ ֆէհմ իտէրէք, պոււնտան պէօյլէ զէվճէսինին հիւսնիւ ըրղասը իլէ էլէ պիր շէյ կէչմէյէճէկինէ գարար վիրիպ, էինէ Վրիգ սրեանըն վիրտիյի նասիհաթ իւղըէ տիկէր պիր Թարիգ իլէ իճըասընը տիւշիւնմէկէ պաշլատը :

Կէլէլմ Վարդուկ տուտույա :

Պէշ կիւն աշըգ օլանա ուղուն պիր միւտա տէթ իսէտէ, նիհայէթ վագթ տըր կէչէր վէ Հագդ թալա Ալիմմիւլլան մահպուպ վէ մահպուպէյի խալգ իտէլիտէն պէրու նիչէ նիչէ միւտտէթլէր կէչտիլի միսիլու, Իրանինին էհլինին պիւլա սապր պէքլէտիլ պէշ կիւն տախի միւրուր իտուպ, գալֆատան կէլէճէք Թէգքիրէ էէտինէ վասըլ օլտու, վէ աշար աշմուզ պուլուղէթլէրի օգուտու :

“ Մէմուլ իթտիկիմ կիւճլիւքլէրին հիւ
“ պիրի վուգու պուլմաարղընտան , պաշլասը-
ղըմ իշի պիր խաֆթայա գատար քեամիլէն
թէքմիլ խտերիմ ” :

Վարդուկ տուտու նէ մէմուլնիէթ իլէ
պու մըսրայլէրի օգուտուղունուն թարիֆի
հաճէթ տէյիլ , վէ վագթ դայպ իթմէյերէք
եաղըխաննեփինէ ետգլաշըպ զկրտէ օլան իքի
սըրա թէգքիրէյի եաղըպ աճէլէթէն Մուհիպ
պէյէ թէյսիբ իլէտի :

“ Սիդի խաթըրտան իխրաճ իթմէմիշ տիր-
“ լէր , թէպաիլ եալին ֆիքրինիդ ” :

Վարդուկ

Օլ հաֆթա պիր գաշ դազէթա էվըագըն-
տա շու վէչհիլէ իլանէր թապ օլունմուշ իտի :

“ Պունտան էվիլէ Պէյքօղ ճիվարընտա
“ Մուհիպ պէյին չիֆլիսի սաթըլըգ օլտուղու
“ իլան օլունմուշ իտէտէ , մէրսուճ սահիպի
“ թարաֆընտան արորգըմըլ խապէր մուճիւ
“ պինճէ միւլքիւ մէգքիուրըն ֆիրուխթի շիմ
“ տիքի հալտէ թէխիր օլունմուշ տուր ” :

Նէ աճայիպ հիքմէթ վէ նէ ագլ իրմէզ
պիր էսրար տըր շու մուհապպէթքի , հէք
պիր մախլուգաթըն սէպէպի հայաթը օլտու-
ղունտան մատա զկատէլէշտիքճէ անլէրին
հիւսնիւնի պիր գաթ տախի արթըրըր :

Վարդուկ տուտու տախի աշգըն տէրեա-
սընա տիւշէլիտէն պերու , տալըալարըն իշին-
տէն թուլու իտէն շէմ միսիլու ճէսարէթ ի-
տիւպ , անէ նաղար իտէնլէրին տիտէլէրինի
գամաշտըրըր իտի :

Կէնճլիք , կիւգէլլիք վէ մուհապպէթ րէ-
ֆագաթ իլէյիպ , պիր զաթտա մէվճուտ օլ-
տուգլարը հալտէ , օլ զաթըն նէ տէրէճէ
թամաշայա շայան օլտուղու ճիւմէնին մախլու-
մու իտէտէ , նաղլիմիլտէ գուտուր իթմէմէք
ճահարնտա օլտուղունմուղտան պաղը թաֆսիլ
օլաճագ խուտուսլէրտէ իհմալ իթմէյիլ :

Պիր սապոհ Վարդուկ տուտու եաթա-
ղընտա եաթմըլ պիւթիւն կիճէ մաշուգընը
խէյալինտէն իխրաճ իթմէմիշ օլարագ , սահար
վագթը հէնուղ սլգուլյա վարմըլըր :

Կէօրէնլէր նա՞սըլ հայրան գալմասըն :

Ինչի սրբաձայնս պոյանսիչ գաթ գաթ օ-
 լան կէյսուէր ,
 Պագմադ ին տոյամայրս ֆերեատ խոէր
 տխուէր :
 Շէքի հիւս կայրուէրի հէմ պի մենէնա
 քիրքիքիք :
 Աեթր խլէմիչ օլ կէօղէրի միսի երլորդ
 միւնէվիէր :
 Իննպէ եանադ էլմաս սուրաթ ահ նէ
 մէշուր սէֆէլէր :
 Իուս իթմէկէ խէվֆ իտերաի անէ նազար
 խոնէլէր :
 Պըուր կիսի կերաէնինստէն տօլաշարմիչ
 պիլէկին :
 Տիւյմէլէրի իհմալ ին գօնուլմամիչ կէօմ
 լէկին :
 Սինէսինստէ զօնչէ կիւլէր սէպիլն աշգ տի-
 տէլէր ,
 Հէմ սաղընտա հէմ սօրունտա պիրէրքիւ-
 րէ միւտէվիէր :
 Սըզլէթինտէն եօրղան գայմիչ կէօմէք ին
 կիճէլէր ,
 Ինճէ պէլտէն թօբուղունա զիհին վարմադ
 սէրսէլէր :
 Իրանինին էհլն հէնուզ եաթագտէն գայգ-
 միչ , գալֆա վատի իւղրէ օլ կիւնիւ կէլիս
 մէրսումէյէ խապէր վերտի կէնափնէ իհալէ օ-
 լան իշին իիթամ պուլտուղունու :

Վարդուկ տուտույու կէնտի մէսրուրիւ-
 թինտէ պրրաղըս Աեպուհուն հալինի իֆատէ
 իթմէմիզ լաղմ կէլէր :
 Մուհիպ պէյին չիֆթլիյինտէ օլան ախէր
 էպնիէտէն մատա պիւ քէօք օլտուղունու
 վէ պու քէօքէ Աեպուհ հէր կիճէ կիտէր
 տէյու նագլիւթիթիլղտէ չէնտ տէֆա սէօյլէ-
 ալք իտտէ , պու զիարէթին սէպէպի նէ օլ-
 տուղունու պէյան իթմէտիք , եպլնիզ քէօ-
 լիւլէր պին տիւրլիւ մանա վէրիւ իտիլէր տէ-
 տիք : Շիմտի նագլիթիլղն ֆէհմինէ սուհուլէթ
 վէրմէք իչուն , մէղքիւր քէօքիւ Մուհիպ պէյ
 նէ սէպէպէ ինչա իթտիրմիչ օլտուղունու ,
 վէ հէր կիճէ զիարէթինին վէշինի պիւտիւ-
 մէկէ մէճպուր օլուրուզ :
 Պիլմէյիզ օգույան տօթուճուղուն խտթը-
 րընա կէլիւ մի , պունտան հայլմա էվիլէ
 տէմիչ իտիքքի , Աեպուհ Մուհիպ պէյ օլ
 չիֆթլիկի իշթիրա խլէմէսինտէ ապըլ միւրա-
 տը շէհիրտէն ուղադ պիւ մահալէ շէքիլմէք ի-
 տի տէյու վէ սահիհիտէ պու խտի խոտէ ,
 միւլքէ մաթասարրքֆ օլտուղու զէման պիւ
 հուտէ եէրէ վագթիինի կէչիւմէմէք իչուն ,
 նապըլ քի ամմէյէ մալիւմ տըր մէշուլիլիթ
 օլմաղ իտէ , պու էօմիւ կէչիւմէք ինսանէ քէք
 աղըր կէլիւ , քէղալք աշգ օլանա , Աեպուհ
 հայլքէօլիւլէր թօբլայրս , քէք աղ կիւղէշ
 թէ խլէ ագճէ վերէրէք հէմ կէնտի միւլքի

չէրէ՞ք պուլուեր իտի հէմ տախի կէնտինէ պիր
խօշ էյլէնձէ օլմուշ ուտու :

Պու չիֆթլիյին իչինտէ պիր քէօշք ինչա
իթտիրիպ մուհապպէթի պաքիրէսինէ թախսիս
խյէմիշ իտի, վէ Բէթերսպուրկտա օլան տութ-
լարրնն վասըթասը իլէ Օլիա տուիթերին է-
վինտէ Վարդուկ տուտունուն թասվիրի օլ-
տուղունու պիլէրէք խասսէթէն պիր ատէմ
կէօնտէրիպ, անը տէրոէսթ իլէ պիր գաչ
կիւն զարֆընտա պիր մահիր միւսէվլիրէ թըպ-
կըսընը չըգարթարըրպ կէթիրթաիրտի իտի,
նասըլքի Օլիա պու քէյֆիլէթի Նրանինին էհ-
լինէ մէքթուպինտէ պիրտիրմիշ իտի, սէպէպի
կէնտիսինէ նամալիուժ օլարագ :

Պուհիպ պէյ մաշուգէսինին թասվիրինի
էտինտիքտէ քէօշքիւն տէրունինտէ շունձա
տիգգաթլէր իլէ պիր մահալէ վաղ իթտիրիպ,
հէր կիձէ սասպահա տէկին օլ թասվիր իլէ
վագթինի կիւզար իտէր իտի :

Սէպուհ պու աշգը նէ մէրթէպէ տիգգաթ
վէ իհթիրամ իլէ բէրվէրիշ իտէր իտի, սա-
հիհ կէօրիւպ վէ անլամայա սէղա պիր քէյֆի-
լէթ :

Եաղ վէ գըշ էյամընտա տախի սօպալար
իլէ գըզարըրըրը, պաղչէսինտէն հէր կիձէ
կէնտի էլի իլէ թօրլանմըշ վէ եաբըմըշ էնվախ
նատիտէ չիչէք տէմէտլէրի կէօթիւրիւպ մա-
շուգէսինէ թագտիմ իտէր, վէ կէօյա մահ-

պուպէսինին կէօյնիւնի էյլէմէք իչուն թասվի-
րին եանլէրինտէ պուլունան ըհամլէրի ձա պէ-
ձա թէպտիլ իթտիկինտէն, պաղէն մաշուգէ-
սի պուլուտար արասընտան կէօրիւնիւր, պա-
ղէն աղաչլէր ալթընտա, վէ քիմի քէրէ մէհ-
թապ պիր կիձէտէ տէնիլին քէնարընտէ տուր-
մուշ կիպի հիլէթլէր քէյտա իթտիրի իտի :
Պէօլլէձէ կիձէլէրի վագթինի կէչերիպ, սա-
պահ օլտուգտա թասվիրին իւղէրինէ պիր բէր-
տէ չէքիպ կիտէր :

Պուհիպ պէյ պու մինվալ իւղրէ հայը
վագըթ կէչերտի իտէտէ, աշգ գալպինի կիւն
պէ կիւն տահա զլյատէ խարապ իտէր օլտու-
ղունտան, վէ Վարդուկ տուտույա իթտիյի
վատի թութմագ իչուն հալինին թէպտիլինէ
գարար վէրիպ, ուզուն վէ մուխաթարալը
եօլձուլուգլէր իլէ պէլքի օլ մուհապպէթի
ֆիքրինտէն չըգարապիլըր տէյու մէմուլ իտէ-
րէք, չիֆթլիյի սաթըպ կիթմէք թէտարիքինէ
պրաչամիշ ըտը, պու սէպէպաէն, նասըլքի
մալիուժմուժուղ տըր, զաղէթատա իլան իթ-
տիրմիշ իտի :

Պու գարարըրքէօլիւլէրէ պիրտիրտիքտէ,
սօն տէրէձէ միւքէտտէր օլտուլար, կէօյա
բէտէրլէրինտէն սյըրլաձագ կիպի ձէմիսի մէ-
յուս օլուպ զար իտէր, վէ ձիւմլէսի շագգ
թալայա տուա իտէր պէլին ֆիքրինի թէպ-
տիլ իթմէսի իչուն :

Պուքերթեատէ Վարդուկ տուտունուն
Թեղքերեսի եերիշմեսի քեօյլուէրին հագգըն
տա սահիհէն միւճիգէ նէվնտէն պիր քեյֆի
յէթ օլտու իտի :

Սեպուհ միւլքինի ֆիրուէթ իթմէտէն
վաղ կէրտի գէման չիֆթիլին իչինտէ Թարիֆ
օրունմաղ պիր սէվնէճ քեյտա օլուպ , վէ պու
խապէր պիր դաչ աագգգա դարֆըտա ճէմի
սինէ նէչը օլունտու , շէօյէքի միւլք սահիլի
տտիտի անլէրին մէսրուրիէ Թինէ միւշարըգաթ
իտէրէք , իքի սաաթ էվիլէ գարէ ետա իչին
տէ օլան չիֆթիլին ահալիտի Թէքիլլէն շէնլլէ
լիպտընը կէննմիշ իտի :

Վաքին Մուհիպ պէլին գալպինտէ պու սու
րուր պիր դաչ կիւն գալը իտէտէ , մաշուգէ
սինտէն ալտըղը Թեղքերէնին հիչ պիր իճրա
սընը տահա կէօրէմէտիկինտէն աղար աղար
Թէնդիլ օլմայա պաշտընը ըտը , վէ շիւպհէ
իտէր իտի քի , աճապ պիր տիւշմէն իշի մի տիր
տէյու :

Մեղքիուր Թեղքերէյի հեղար քերրէ չը
գարըպ օգույուպ վէ ղէննէ եաղըսը օլտուղը
նա գարար վէրիր իտի իտէտէ , տիւշման իշի
օլմաորղընա պու պիր իսպաթ տէյիլ , վէ պէօյ
լէճէ եինէ էվիլէքի իւմրասիլ հալննէ եագ
լաըր ըտը :

Պաղքերրէ Թամմ միւլհաղա իլլէտիքտէ
նիչին տիւշման իշի օլմաղ տէյու պունա տա

պիր սէպէպ պուլամաղ : Վաքին կիւնլէր կէլիպ
կէչէյօր , կիւնլէր տէտիլմիլը Թօբու պէչ կիւն
օլմուչ Սեպուհուն Թահամիլլէ Թագաթը
գալմամրչ , վէ օլ սուրուր խապէրինի կէթի
րէն Թեղքերէ պտտիլ իղթըրապ օլմուչ :

Կէնտի կէնտինէ վէրտիլի գալարլէր , կիւն
տէ պիր գաչ տէֆա պօզուլուպ պատէհու
եինէ մէյտանէ չըգար :

Վարդուկ տուտունուն եաղըսընա պիզըաթ
կէնտիտի կիտիպ պու կիճիքմէնին սէպէպինի
անլամագ իսթէր , սօնգրա ճէսարէթ իտէմէղ ,
պիր աիտէրինի կէճուտէրմէք իսթէր իտէտէ ,
քիմսէյէ էմնիյէթի օլմաղ , պագէն պիր Թեղ
քիրէ եաղմագ արգու իտէր , էլէ տիւշէր տէ
յու ճէսարէթ կէլմէղ , վէլհասըլ գալպինի
րահաթ իթաիրիճի պիր չարէ պուլամաղ :

Վլիմին պիրիտի մուհաթ Թէպի Թարիֆ իթ
տիկինտէ չօճուգլուգ հալննէ Թէչպիհ իլլէմիշ
տիր , Փագաթ ալա մէրթէպէտէ պիր չօճուգ
լուգ տէմիշ տիր : Պու Թէչպիչ պաղը տէֆա
բէք Թըպքը տըր , նասըլ քի կէօրիւյօրուղ
Մուհիպ պէլ միտիլու պիր աոէմ սապր իթ
մէք նէ օլտուղըն ֆիլքըլնտէն կէչմէղ , վէ
աաիմա կէնտիտինէ աղապ վէրիր :

Չիֆթիլին ահալիտի կէնտի վէլիւննիմէթ
լէրինն էվիլէքի մէսրուրիէթինի աղար աղար
ղայպ իթտիլինի կէօրտիւքլէրնտէ լմէէսսիւֆ
իտէրլէր , Փագաթ սէպէպինի պիլմէղլէր քի

չարեօինն զայրեթ իթօինդեր, վէ սիւալէ տա-
խի ճեսարեթլէրի եօդ:

Մեպուհ հէր նէ գատար պէօլէճէ նամա-
լում վէ պի գարար հայտե իսէտէ, միւթա-
ալ գատիմէսի իւղըէ կիճէլէրի զկարեթինտէն
հիչ պիր տէֆա կէրի գայմատըղընտան մատա,
հաթթա պիր գաչ կիւնտէն պէրու տահա
երքէնճէ քէօշքէ կիտիպ վէ մաշուգէսինին
թասվիրինի հէր տէֆա կէօրտիւքտէ սերիօշ
վէ մէճնուէն հալէրինէ աիւչար օլուր խի:

Մէրի հուպպի նուշ իտէնլէր:

Միտի սերիօշ կէլէրէր:

Երբմար Փարզ իսէտէ,

Եմմա սէրրի տահա կիւզէլ:

Պիր կիճէ սատթ պէճէ վարմըշ, Մուհիպ
պէյ եինէ ախէր տէֆալար միսիլու կիտիպ
քէօշքիւն գարուսուէու աջու իչէրի կիրտի,
վէ իչէրտէն աիգգաթ իլէ սիւրկիւլիւ գօ-
տուգտան սօնղրա իլէրի կիտիպ էլինտէքի շէմի-
տանը պիր սէֆադ սօֆրա իւզէրինն վազ իւ-
լէյէրէք եանընտաքի սանտալիտէ օթուրտու:

Պաշընը արգայէ տայաթմըշ, գօլար կէօք-
սիւնտէ պիրի օլպիրինին իւզէրինն գօնուլ-
մուշ, շէմին ըշպընա տօղու մահզուէ մահ-
զուէն նազար իտէրէք պու սէօղէրի տէր խի:

“Նէ իգպալըզ էրլարզ ալթընաա տօղմու-
շում, վալիտէմ վէ բէտէրիմ իքիսիտէ վէ-
ֆաթ իթտիլէր, հէմշիբէմ ախէր տիպարտէ,
պէն՝ ըուլի զէմինտէ եարա եալընըզ գալը-
շըմ . . . :

“Իքինճի տէֆա պու թարաֆա կէլտիլիմ-
տէ մէմուլ իտէր իտիմ քի, պէն տախի ա-
խէրլէրի միսիլու կէնտիմէ պիր եար պուլուպ
միւտատէթի էօմրիւմիւ անըն իլէ պիրլէքտէ
կիւզար իտէրիմ տէյու, կէրչի օլ արայըպ խէ-
յալ իթտիլիմ զաթը պուլտու մ իսէտէ, պահ-
ալ սիւտահըմտան օլ պէնի սէվէյէճէյիմիլ:

... պէն իսէ, ոչ զաթ սէպէտի իգ-
պալիմ, էսասը մէսըուրիյէթիմ վէ սօն նէֆէ-
սիմէ տէկին աէլիլի ասայիշի հալիմ օլաճաղը
նա իւմիտ իտէրէք, քեաֆֆէի նիմէթին իհ-
սանընը եաղընըղ անաէն պէքէր իտիմ . . . :

“Թէգքիւրէյի ալորըմտա եինէ իւմիտ
գալպիմի միւնէվլէր իլէտի իտի, լաքին նէ
ճահրանէ միւհաղատա պուլունմուշ օլտու-
զումու շիմտի բէք էյի անլայօրում: Հէր տէ-
ֆա կէօրիւշտիւշիւմիւղաէ պանա նասիհաթ
իթմէմիշ մի տիբ, պու աշգը զալէպէ էտիպ
ունուլթմամը: սօնըրատան պու թէգքիւրէյի
կէնտիսի եաղմըղ օլտուզումնա նասըլ գարսը
վէրէպիլըրիմ, վէ էկէր կէնտիսի եաղմըղ օլ-
սայբար, նիշին պու անէ աէկին պէնի մէճ-
հուլ վէ միւքէտտէր հալտէ պըրագաճաղը ը-
տը, շիւպհէսիղ կէնտիսի տէյիլ իլլա աիւշման
իշի տիբ:

“Վէրալիմ գարսըր թէպտիլ իթմէք ճէ-
հալէթ աէյիլ մի իտի: Հէր շէյի թէրք է-
տիպ, ինասնէլտէն ուզագ պիր մահալտէ իւ-
քեան իթմէք իշթէ պունտան սօնըրա պէնիմ
կէշիւրէճէք էօմիւլմ, լաքին օլ սահիպի բու-
հիմ վէ վէլիւննիմէթիմի ունուլթմագ միւմ-
քին տէյիլ . . . :

“Վհ գալիմ թէճէլլի, ինտան կիւբուհունու
քէֆինէ կէօրէ գուլանըպ, վէ պիր շէտիտ
բուղիեար միսիլու իսթէտիլին մահալլէ սիւ-

րիւքլէյէրէք պու հէնկեամէ կեահտէ տիւշիւպ
էզիլէնին ֆէրեատընա աիգգաթ պիլէ իթմէզին:
Նէ՞ տիր միւրատըն, նիշին տիր ինսանա՝ օլան
խուսումէթին քիմնէ ալկեահ օլամաղ . . . :

Պու սէօղէրաէն սօնըրա Սեպուկ այտղա
գալգըպ տէտի:

“Վհ նէ՞ օլուրտու օլ բուհիմին բուհի
պուրատա օլմուշ օլսայըտը” վէ թասվիրէ
եագլաշըպ բէրտէյի աչար աչմուղ Վարդուկ
տուտույու պիղղաթ կէօրմէսինտէ:

— Սիւմքին տէյիլ, սահիհ օլամաղ — տէյե-
րէք նէ իլէրի վէ նէտէ կէրի կիտէպիլտի:

(Օ) Ը գէման Վարդուկ տուտու Սեպուկ հէ
եագլաշըպ:

— Սահիհ տիր պէյիմ, սահիհ տիր — տէյու
ճէվապ վէբմտէ:

— Վֆիլ իսին էօյլէ իսէ էֆէնտիմ սիզին մու-
հապպէթիսիղաէն շիւպհէ իթտիկիմէ — տէ-
յէրէք մաշուգէսինին աչագլէրինէ գաբանար:
Վարդուկ տուտու Սեպուկ հուն գօլուն-
տան թուլթուպ գալորըրպ:

— Պէյիմ բէճա իտէրիմ, կէլին քանաբէնին
իւղէրինէ միւտահապէթ իտէլիմ տէտի:

Հէր նէ գատար Սուհիպ պէյ մահպուպէ.
սինին միւրատընա իթտաթ իթտի իտէտէ հալա
կէնտիսինի բույատա զանն իտէրաի, չուն պէօյ-
լէճէ մէմուլ իթմէտիկիլգէմանտէ վէ մահալտէ
սէվտիլի իլէ պուլուշմար կէնտիսինէ մու-

հայ գապիլինտէն կէօրիւնիւոյ ինանըպ վէ սէ-
վինմէկէ ճէսարէթ իթմէղ խոի, զաֆիլ օլ
սէվինճի ույանարգտա քէաէրէ թէպաիլ օլ
մասըն տէյու :

Արքին մաշուգէսի իլէ կէլիպ քանաբէնին
իւղէրինէ եան պէ եան օթուրուգլարընտա :
- Հայր շիւպհէտէ՞ մի սինիղ պէյիմ - տէ-
յու Արգուկ տուտու սիւալ իթտի իսէ,
Սեպուհ թէքմիլէն շիւպհէտէն խալի օլարադ
- Մհ սիղէ նասըլ թէչէքքիւր իսէյիմ -
տէյիպ, մահպուպէսինէ սարըլը :

Ինտան ախլադընը գալէմէ ալանըար տէրլէր
քի, մահպուպ վէ մահպուպէ իլք տէֆա պի-
րիպիլըրի իլէ կէօրիւշտիւքլէրի զէման տույ-
տուգլէրի թէլէղղիւզի ախէր տէֆալէր պու-
լամաղըար տէյու : Կէր պու սահիհ իսէ, կէօ-
րիւշէնէ տէկին ճէքաիքլէրի ճէֆանըն, միւ-
քեաֆաթը օլմալըար, վէ կէօրիւնիւշտէ պու-
ղիւիւմ թէհի տէյիլ, նասըլ քի շիմտի Ար-
գուկ տուտու իլէ Սուհիպ պէյին ահվալին-
տէն անյայապիլըրի :

Կանաքլէրտէն ջըգան ալէվ թութուշ
աուրմուշ տիլէրի,
Պիչարէլէր շաշըրմըշէր թիթիլըյօր էլլէրի :
Կպը շէվէտէն պուլութլանմըշ օլ նատիտէ
կէօղլէրի,
Մաշուգընա թէսլիմ իթմիշ հէմ ճիլվէ
նաղ բէրվէրի :

Եքէրլէպլէր պիւր պիլըրինէ նէ աճայիպ
գալուշուր :
Ընճագ նէֆէս մէյտան պուլուպ արասըն-
տան սալուշուր :
Իքի բէրչէմ հասէտինտէն թուղեան ի-
տիւպ տաղըլմըշ :
Ֆապաթ սօնըրա նէտամէթլէ իքիսիտէ
գարըլմըշ :
Թօթ օլմուշար ասուամանտէ սէյր իտէրլէր
մէլէքլէր :
Լճէպ պիղտէն մի տիլ տէյու շէք ու-
շիւպհէ իտէրլէր :

Պու իքի զէվաթը մէմուուհէնին պիլի օլ
պիլըրինէ նէ գասար տէյէճէք շէյլըրի վար Ը-
աղ

Սեպուհ իլք կիւնտէն եանի թէաթրօտա
կէօրտիւլիւ ախշամտան օլ կիճէյէ կէլէնէ տէ-
կին, հէր տագրգա հէր սանիէ շէքալի աղապ
ու իղթըրաղըն նագլինի իտէ իտէ թիւքէն-
մէղ, վէ քէզալիք Արգուկ տուտու Մարտի-
րոս աղանըն եիւղիւնտէն շէքալի տէրտ ու
մէշագգաթըն թիվայէթինտէ գուտուր իթմէղ
խոի, վէ պունտան սօնըրա թա էճէլէ թէս-
լիմ օլանատէկին ախէր քիմնէյէ թէպիմ օլ
մայաճագլարընը պիլպիլըրլէրինէ սահիհ վէ սա-
տագաթլը վատլէր էտիպ, վէ վատլէրինին իճ-
րասընտա օլաճագլարընա ասլա շիւպհէլէրի
եօղըտու :

Սուհապպեթի իբր զաթ պէյնինտէ տէ վամ իթտիրիպ, վէ տախմա հրֆղ իթմէկէ վէսիլէ օլան էն պէօյլէբ գուվիլէթ պիրիպիր-լէրինէ օլան բաղպէթ տիթ, էկէրքի օլ բաղ պէթ նօգասն իսէ, եանի սէվէն վէ սէվիլէն պիրպիրինին շախարնա իթիպարը եօղ իսէ մու-հապպեթ տախմա գալամաղ, վէ հաթթա մա-շուգ վէ մաշուգէ շէտիտ աշգտա իքէն, պի-րիպիրինտէն այրըլմաը տախի լաղըմ կէլսէ, եափաշ եափաշ ունուտուպ, վէ պիր ախէրի-նի սէվիլէբ միւմքին տիր :

Պուրոյա գատար նագլիլէթիմիղտէ կէօր-տիւյիւմիւղ վէչն իւղըէ բէբ էյի մալիւմմու-մուղ տուր, Վարդուկ տուտուունն Սուհիպ պէյնէ օլան բաղպէթի վէ բէղալէբ Սեպու-հուն կէնաի սէվաիկինէ օլան իթիպարը վէ իղլէթի :

Վէօյլէ օլարագ շիւպհէմիղ գալըր մը բի, պոււնտան սօնղըա պիրպիրլէրինի ունուտապիւ-սինլէր, վէ իթտիրլէրի վատլէրին իճրատընաա օլաճագլարընա միւսթէրիհ իտիլէր տիմէմիղ իլէ միւպալաղա պիր բէլամէ ճէսարէթ իթմիշ օլմըմույուղ :

Նիհայէթ սապահ օլուպ մահպուպէ մահ-պուպտան այրըլմաղա մէճպուր օլտու, վէ կէօ-յա պիրիպիրլէրինի պիր տախի կէօրմէյէճէբ-լէր կիպի բէտէր իթտիրլէր :

Հէման Վարդուկ տուտու կիթմէբ իւղըէ

իքէն, Սեպուհ բէճա իտէր պիրաղ տահա էյ-լէնմէսինի, մաշուգէսի խաթրըրնտան չըգա-մօյըպ, բէճասընը գապուլ իտէր, գաթ օլու-նան վագթ կէչէր, եարըմ սաաթ իւչ շէրեթ կիւղար իտէր հալա ախգաթընտա օլմաղլէր, էնճամը Վարդուկ տուտու եինէ այաղա գալ-գար, Ֆագաթ մահպուպուունն մահղունի-յէթինի կէօրաիւբաէ եինէ քանաբէյէ եագ-լալըր :

Պուհալէր պիր գաչ տէֆա թէքէրրի օլ-տու իսէտէ, միւֆարրգաթ իգթիղասընտան օլարագ, մաշուգ վէ մաշուգէ պուլունտուգ-լէրի մահալիթէրբ վէ հայլանա սիւլաբէն, Սուհիպ պէյ Վարդուկ տուտույու հայը մէ-սաֆէ բէֆագաթ իլէ թօգաթ թապիր օլու-նան մէսէրրէկէահէ եագլաշորգլարընտա վէր-տիրլէրի գարարը թէքրարէն գափիլէշտիրեթբ պիրպիրլէրինտէն այրըլտըրըր :

Սիահ ամպոն իլէ Վարդուկ տուտույու հայլանըն իւղէրինտէ նաղար իտէն, միւթէ-հայլիտէ գալմատան տուր օլամաղ :

Միտիլտէ Ռում վէ Ռոմալը շուճա նամտար բէսամ պէօյլէ պիր հիւսն թամմ իտյալ ի-

լէիպ, ճիսմինի չըգապիլմիլէր միտիր աճապ-իւճէ պէլի, հիւսիւնլիւ վիճուտի, սէմիղ-ճէ գօլէրի ուֆաճըգ այագլէրի հիչ պիրի կէնաի մրգտարընը թէճափուղ իթմէյէրէբ թէքմիլիլէթ հուտուտինէ գատէմ պասմըլի-տիրլէր :

Մէրսուսէյի Պէյքօղ չալըը ճիւղարընտէ պուլունան էվէրին պիրինտէ պէքլէյէն պիր տիշ էհլի օլմասըլա, օլ էվէ կիտիպ էլպիտէսի- նի թէպտիլ պատէհու եալըսընա տախիլ օլ տու :

Շիմտի օգույան տութուսուզա պիրտիրմէ- յի ֆարզընտան կէօրիւրիւզ, նասըլ օլուսլ Վարգուկ տուտու Սուհիպ պէյին քէօզքիւ- նէ կիտէպիլմիշ իտի :

Իրանինին էհլի պիր գաչ տէֆա շիֆթլյէ կիթմէսինտէ, Սեպուհուն կիճէլէրի քէօզքէ զիյարէթինի տույմուշ օլսրապ, վէ Օլիանըն մէքթուսլինտէն թասվիրին քէյֆլյէթինէ վա- գըֆ օլտուղունտան շիւպհէսի գալմամըլը ըար կէնտի թասվիրի օլ մահալտէ օլտուղունա, պունուն իչուն մահպուպի իլէ իւք տէֆա կէօրիւշէճէյի կիւն պիր պի-րքիւշ հաղըր իթ- մէք միւրատ իտէրէք, դալֆսըլ չաղըրթարըրպ կէնտի միւրատընը պէյան իթմիշ իտի, վէ օլ տախի, նասըլքի մալթուսուսուզ տուր, չիֆթ- լյէ կիտիպ պիր մինասիպէթլի մահալ պու- լարագ զէմինին ալթընտան օյուսլ, թա քէօշ- քէ գատար պիր կէնիշէ թարիգ աչտըրար, վէ էսրար դալմասը իչուն եալընըզ կիճէլէրի եշ- լէթտիրտի, կերչի հալըճա ճէսամէթլու պիր իշ իտէտէ, ագճէնին գուվլէթի իլէ օն եա օն էքի կիւն զարֆընտա թէքմիլ օլտու :

Կիճէ նրսֆը տէվը օլմուշ, Պօղաղ իչինտէ տէնիղին իւզէրինտէ կիւնտիւղ վագթի կէօ- րիւնէն օլ ճէսիմ հարաքէթ սուքիունէթէ թէպտիլ օլսրագ՝ թասլյաթ վէ մալիւքեաթ ճէմիսի րահաթտէ, սէֆինէսինի պէքլէյէն ը- իա տախի ըիւզկեարէ էմինէթին զաֆլէթի խապտէն ճէլպ օլմուշ, հիչ պիր սէտա ինսա- նըն գուլաղընա կէլմէզ, սաս էճէ Վընթը պուրնունտա ճարի օլան տէնիղին խօշ հէն- կեամէսինտէն մատա :

Խանէլէրին ճէմիսինտէ գէնատիլ վէ շէմ- ըլըզլէրի թէսրին օլմագտա : Վրնաուուտ քէօ- յիւնտէ եալընըզ պիր ուֆագ եալըտա բէն- ճիրէլէր վէ բերտէլէր գաբալը իտէտէ էքի մօմ ըլըզ կէօրիւնիւր :

Նալընըն եանընտա ուֆագ վէ տիլ կիպի հիւսիւնիլ պիր սանտալ պաղըր, ինթլյաթէն հաղըր օլունմուշ գըլաս օլունուր :

Սեզքիւր եալըտա մօմ եանան օտատա տահա քիմնէ եօղըքան տերունինտէ օլան էշ- եանըն պաղըլէրինի թարիֆ իտէլիմ :

Իէք ալա՝ տէօշէլ պիր օտա, սուլ թարաֆ- տա պիր ուֆագ բիանօ իւզէրինտէ Սթրանիէ-

բա օրէրաօրնն թէքմիլ մու զիքասը :

Ի հանձնուն եանրնատ մասն աղաճընտան
պիր Բարեօլա , քէթէն չարչէպլէրին պէյազ-
լըը թարիֆ գապուլ խտէմէզ :

Բարեօլայա չքմագ իջին սյագ պտասճագ
էէրէ նասիտէ պիր սամուր քիւրք սէրիւմիշ օլ
գատար ալն պիր սամուր քի իւղէրինէ գօնուր
մուշ իքի չիֆթ քանթուֆլէր թիւլէրին արա-
սընտան անճագ կէօրիւնիւր :

Տիվարտէ՝ Բըրըմ վէ բէրու մէմալքինտէ
մէսէրրէկեան ըէամլէրի ասըմբը :

Սաղ թարաֆտա մասանըն իւղէրինտէ պիր
ալթուն թապլա իջինտէ էօտ աղաճը եանար :

Պէշ օն տագըգատան սօնըրա Սուհիպ պէ-
յին մահպուպէսի օտատան իչէրի կիրտի էլին-
տէ պիր ուֆագ կիւմիւշ շէմիտան անը թօա-
լէթա ասըսալընըն իւղէրինէ վաղ իլէյիպ սաա-
թա պագարագ տէտի :

— Սէմուլ խտէրիմ՝ քի կիճիքմէյիպ կէլը :

Վէ սօնըրա ալթուն թապլայա պիր իքի
քարչա էօտ աղաճը տահա գօտուգտան սօնըրա
քանաքէնին իւղէրինէ օթուրաու :

Մթլաս գոււտուրալար իջինտէ մուհաֆըրա
օլան ուֆագ վէ շիրին սյագլարընը պիրի պիր
իւղէրինէ գօյուպ , վէ պաշընը քանաքէյէ տա-
յատըպ Վարտուկ տուտու մաշուգոււու պէք-
լէմէքտէ իքէն , օտա գաբուսու իքի տէֆէ
եալաշճաճըգ վուրուտու :

Գաթույու վուրան Սուհիպ պէյ օլմասը
իլէ իչէրի կիրիպ իճրայը մէրասիմի եարանէ-
տէն սօնըրա տէտի :

— Սէմուլ խտէրիմ՝ քի զաթը մէլէքսիմամը
քէք չօգ պէքլէթմէտիմ :

— Հաթթա պէշ տագըգա էվվէլճէ թէլքիֆ
իթտինիզ : Սէօզ վէրիպ վագթինտէ կէլմէք
պու տալտի մահսէնաթը նատիրաթտէն տիր :

— Վկէր արզուճուն շիտտէթի կիւնէշին տէվ-
րինի թէպտիլ իտէպիլմիշ օլայրտը , տահա
չօգ էվվէլ կէլմիշ օլուրուտում : Վլ վէրմէզ
մի շունճա զէման սապը խոււպ պէքէտիլիմ :

— Օանն իտէրիմ , սապը էտիպ պէքլէտիլիմիզ
տէսէնիզ իտի տահա թամամ սէյլէմիշ օլու-
րուտունուզ :

— Պիլմէմ՝ քի պիր քիմսէ կէնտի միւրատընըն
իճրասընտէ օլուրու հալտէ պոււնա սապը
իթմէք տէնէպիլիւրմի , շուն շիմտիլէ գատար
իգպալին պիլտէն տուր օլմասը խասսէթէն
զաթընըրըն միւրատը իլէ իտի :

— Օահիրտէ էյլէ տիր , ֆագաթ պիր էյի-
ճէ թէֆէքքիւր իտէր իտէնիզ , անըն մուղա-
յըրընա գալպինիզ շահատէթ իտէր :

Պու սէօլէրի տէյէրէք Վարգուկ տուտու
սանտալիէնին պիրինի ալըպ , վէ տիկէրինի եա-
նընա ճէքէրէք մաշուգոււնա ըէճա իթտի օ-
թուրմասը իչուն , վէ պատէհու Սուհիպ պէյին
էլինի կէօքսիւնէ վաղ իլէ տէֆա թէքէլլէմէ

տե՛վամ խլէտի :

— Սուհիպ պէյ նիչին պանա տահա սիթէմ՝
խտէրսինիզ, սիզէ օլան մուհասպպէթիմի քիւ
ֆայէթ մըգատարը խոպաթ իթմէտի՛մ մի, վէ
շիւպհէնիզ վար մը տըր, պուհտան պէօյլէ
հէր պիր խուսուսու այագ ալթընա աըպ եա
լընըզ օլ մուհասպպէթ իչին եաշայաճաղըմա :

— Խոյըր, զերա շիւպհէ մուհասպպէթի հէւք
խտէր, ֆագաթ պու իգպալէ իրէնէ տէկին
չէքտիյիմ մէշագգաթը պիրտէն պիրէ ունու
տապիլըմիյիմ :

— Ե՛յլէ իտէ սիզ տահա իրշատ օլմամըշընը
քի, պու մուհասպպէթ պէնի տախի սիզին կի
պի հէր կիւն հէր տագըգա խարապ խտէր ի
տի տէյու, վէ անըն ուղըսենա թէլէֆիմէ
գատար կէօղիւմէ ալմըշ օլտուղըմտան պի
խապէրսինիզ :

— Վարդուկ . . . :

— Պիր գաչ տէֆա կէլիպ այագլարընըզա գա
բանըպ « պիլմէզ միսինիզ սիզի սե՛վտիյիմի, նի
չին պէնի գուրթարմայօրսուհուզ » տէյէճէք
իքէն, գատէրիմ պէօյլէ իմիշ տէյիպ էճէլ
պէքլէրիտիմ :

— Ը՛հ էօմրիւմ, պու կէնճ չաղընըզտա սիզէ
եաղըգ տէյի՛լ մի իտի :

— Նիհայէթ գարար վիրտիմ տօսթում Օլկա
իլէ Բարիսէ կիթմէյէ, չուն տիւնէատա ան
տէն մատա քիմնէմ գալմամըշ ըտը, ֆագաթ

բէք էյի պիլըրիտիմ քի, սիզէ օլան մուհասպպէ
թիմի հէր նէրէյէ կիթսէմ պիրլըքտէ թաշը
յըպ, վէ հէր նէ գատար տէֆի զամմ աըա
սամ անը ֆիքիլտէն չըգարմագ միւմքին օլմա
յըպ, ճիկէրի զէտէլէնմիշ պիր խասթա միսիւ
լու, տիրհէմ տիրհէմ էրիյիպ էնճամը մէզա
րէ եօլճու օլաճաղըմ տէյու :

— Նուրի սյնըմ, նէ՞ շէյ իչին կէնտինիզի գուր
պան խտէճէք իտինիզ :

— Օ իմմէթիմ իչին . . . Սուհիպ պէյ, լա
քին սիզէ օլան մուհասպպէթիմ ճէմիսինի զա
լէպէ խլէտի :

Վարդուկ տուտու պու սէօղլէրի սէօյլէր
իքէն, կէօղլէրինտէն պէյոն օլուրուտու տա
հա թէպքին օլմամըշ աշգըն շիտտէթինի զապթ
իտէմէզ օլտուղու :

Կեահ եանագլէրինին բէնկի սօլար, կեահ
կիւլ կիպի գըզարըր, գալպի չարբար, լէպլէր
թութուշուր վէ ինճու կիպի տիշլէրինին ա
րատընտան չըգան նէֆէս մաշուգընը սէրլսօշ ի
տէր :

Սեպուհ՝ պաշընը եալաշճա մահպուպէսի
նին օմուղընա տայաթմըշ, սե՛վտիյինին սի
նէսինի կիզլէմէքտէ գուսուր իտէն կէօմիչին
տանթէլալարը եիւզիւնիւ եօգշար ըտը :

Վարդուկ տուտու թէքրարէն տէտի :

— Պէյիմ շիմտի կէօրիւյօրում քի, սիզտէն
այըր եաշամագ պանա միւմքին տէյիլ իմիշ,

պու իգպալէ իրմէք իչուն չէքտխիմ ազապ զէր-
րէ մագուլէսինտէն իմիշ, չուն սիղին մուհապ-
պէթինիղին գըմէթինի էօտէյէն պիր շէյ տա-
հա կէօրէմէյօրում պու ճիհանտէ :

— Մուհապպէթինիղին իգտամը :

— Ինք սահիհ տիր, զիրա պու իգպալէ իր-
տիրտէն սօնդրա, էկէր քի պիր կիւն անտէն
տուր օյմագ լաղըմ կէլեր իսէ, նէ տերէճէ
սէֆալէթէ տիւչոր օլաճաղըմը միւհաղա իթ-
մէկէ գուտրէթիմ տախի իրիճէգ :

Վարդուկ տուտու պու սէօղէրի սէօյի-
տիկի անտէ, չէճմնտէն պիր եաշ էնիպ Սե-
պուհուն տուտապլէրինէ աօգունաուգտա,
քէտէր իլէ մախլութ պու մուհապպէթ շու-
րուպու տէրիգանլըյը պիւսպիւթիւն մէսթ
իթմէկէ վէսիլէ օլտու :

Մահդուպ վէ մահպուպէ օլ սանիէտէն
սօնդրա վաթթլէրինի նասըլ կէչիրմիշ օլտուգ-
լէրի պիղէ նամալիւում իսէտէ եալընըղ շու-
գատարընը պիլիւրիղ քի, զամմ ու քէտէր պիւ-
թիւն կիճէ ուզապտէն տօլաճմըշ օլուպ, իգ-
պալէ իօշունտու տէմիշ իալիւր :

Սապահչայըն օտատէ քիմսէ գալմամըշ ըտը :

Մուհիպ պէյ իլէ Վարդուկ տուտույու
պիրաղ վաթթ կէնտի մուհապպէթլէրինէ պը-
րաղըպ կէլէլիմ Գրիգօրեան Միքայէլ աղայէ :

Մէրսում Գրիգօրեան Իրանի իլէ էճլինին
պէյնինտէ օլան միւքեպլէմէյի Մարտիրոս ա-
ղատան թաֆսիլէն անրայըպ, վէ իճրա օլան
կըրարըղք Իրանինին իշի օլմասընը Վարդուկ
տուտու պիլեր օլտուղունա ալէտահ օլարապ,
պիր տախի անլէրին մապէյնինտէ մուհապպէթ
վէ տօսթլուգ տախի հասըլ օլմայաճաղընա
պիր էյիճէ իրչատ օլտուղունտան, օլ քիւլլի-
յէթլի վարիլէթի իտինմէք իչուն, պունտան
ագտէմ Մարտիրոս աղայէ նասիհաթ իթտիլի
թէրթիպէ կէնտիսինին թէշէպպիւս իթմէսի-
նի իգթիգա կէօրէրէք, կիճէ կիւնտիւպ միւլ-
հաղա իթմէքտէ, վէ պունուն իչուն Վար-
դուկ տուտունուն հէր պիր հալինէ վէ Ֆիլի-
լինէ վազուֆիլէթ քէսպ կըլէմէք հէր հալուն
միւգթապի օլտուղունտան, Իրանինին էճլի
նէրէլէ կիթմսէ, վէ հէր գանղը աաէմ իլէ
կէօրիւշտէ Միքայէլ աղա տախիմ կըլինի գօլա-
լամապտա, վէ պու միւրտալընըն տահա էյի
իլէրի կիթմէսի իչուն, Մարտիրոս աղանըն է :

վնասէ խղզմէթճի գարըւրտէն պիրինի կենտիւնէ ճէլպ խտէրէք, կենտիսի թասիհ խտէմէտիւկի խուսուսլէրէ օլ խղզմէթճիտէն ակեահ օլուրուտու :

Պիւմէյիզ քի Վրիգորեան կենտի միւրատընը պիւսպիւթիւն ագլը իլէ իլէրու կէթիւրէպիլէճէք մի խտի պահթը տասի պիրազ եալէր օլմամըլ օլպըտը :

Վարդուկ տուտու իքինճի տէֆա գարատան Պէյօղուհա ինէճէյինի Սիքայել աղա խղզմէթճիտէն խապէր ալտըգտան սօնղրա, պիր արապա թութուպ Սաւաղըն եանլարընտա իրանինին էհինին եօլուտու կէօղլէտի, վէ մէրսու մէ կէլիպ կէչաիքտէն սօնղրա արգասընտան թա մահայլինէ տէկին կիտիպ խանէսինին գարչըսընտա պիր տիւքքեանա կիրէրէք տիգգամ իւղըէ օլմուշուտու :

Պիր ստաթ գատար պէքլէյիպ գալքանըն կէլտիլինի կէօրիւպ, վէ մէրսու մ գալքա Վարդուկ տուտու իլէ կէօրիւշիւպ չըգտըրտա, նասըլ քի պիր թապիր վար, շէրիտ բայը պըրլմայարադ, վէ գալքա կէնտիսինի թանըմազ օլմասը իլէ շիւպհէյէ տաիսի վէսիլէ վէրմէյէրէք անըն իլէ պիրլիքտէ կէզմիշ օլուպ, իլք պուլտուղըլ ամէլէյէ գալքանըն վէրալիէ էմր մուճիպինճէ թօրխանէ իսկէլէսինտէ ճէմ օլուհաճաղընը իշիթաիքտէ, Վրիգորեան օլմահայլտէ գահվէնին պիրինտէ պէքլէմիշ խտի :

Վէլ հասըլ պու ճէմ օլան ամէլէնին Պէյքօղա կիթմէլէրինի, նէ իշէ թային օլտուգլարընը, վէ չիֆթիլք քիմին մայլ օլտուղընու, իգթիզասընա կէօրէ պիրազտա ագճէ վիրէրէք Վրիգորեան պիր էլիճէ անլամըլ ըտը :

Պու խուսուսլարա աշինա օլտուգտան սօնղրա, հէր նէ գատար Վարդուկ տուտուհու Սեպուհ իլէ կէօրիւշէճէյինի Սիքայել աղա ֆէհմ իլլէմիշ խտի իստէ, պիր էլիճէ իւքեաթ օլմագ վէ շէք ու շիւպհէսի գալմամաը իշուհ, էվտէքի խղզմէթճի գարըյա թէնպիհ իթմիշ խտի, տիգգամը զիյառէլէշտիւրիպ իրանինին էհի հէր գանղը կիւն եախօա հէր գանղը կիճէ չըգար իսէ, կէնտիսինէ հէր հալտէ խապէր եէքիշտիրմէսինի :

Պու թէրթիպլէր մուսագգըրանէ իճրա օլընարադ Վարդուկ տուտու Սահիպ պէյ իլէ չիֆթիլքտէն տէօնաիւյիւ սապահ Վրիգորեան չիֆթիլիին եանլէրինտէ պիր սաքա մահայլտէ սիքէր օլմուշի անլէրին կէչալինին վէ իգպալինի կէնտի կէօղլէրի իլէ կէօրէրէք, շէք ու շիւպհէսի գալմամըլ օլտուղընու սէօլլէմէք հաճէթ տէյիլ, վէ պու իքի զէվաթըն իւղէրինէ իթտիլի նագարըն զէհիրի էն կէրէք եըլանընըն զէհիրինտէն տահա քէսքին օլուպ, կէչիպ կիթտիքտէն սօնղրա տաիսի հայլը զէման պագըպ, մուգատտէմ Վարդուկ աուտուհու կէնտիսինէ իլլէտիլի մուամէլէ իւ

լէ Աեպուհուն հալինի բուսար խոհրէք, ախ
զը ինծիգամը նէ մէրթեպէ զնյատէլէշտի թա
րիֆ խոհմէյիզ :

Արայէլ ազա օլ կիւնիւ ախշամա էվինէ
ավտեթ իլէտի Վարտիրոս ազայը կէօրմէյե
րէք :

Իսմէն սօֆրոյա ինտի խոհտէ, թաամա
ասլա իշթահը օլնայըպ, վէ թաամտան սօնդրա
էրքէնձէ օտասընա չէքիլտի : Այալնըլձա օ
թուրմու շ զիրտէ պէյան իտէձէ կիմիզ միււ
հաղալարտա խտի :

“Պու կիւն էլիմտէ պիր ագձէ գալմատը
ղնտան մատա, հաթթա մէտեուն տախի
գալթըլձմ տըր, վէ տօսթլարըմըն եանընտա
տախի եալաշ-եալաշ իծիպարըմ էքսիլէրէք
վարարագ ֆիլուս ու մանղրա միւհթամձ օլա
ձաղըմ շիւպհէտիզ աիր, պէն խոհ ագձէտիզ
օլամամ, վէ նէ եօլ իլէ օլուր խոհ օլտուն,
զիմմէթի ախշիւնէձէք վաղթ տէյիլ, իլս
ագձէ բէյտա իծմէլի . . . :

“Պիզիմ ազիզ վէ սատրդ տօսթաւմուզ
Իրանինին էհինտէ ագձէ չօգ, օն պիր միլի
օն քարպօվանց . . . պու բարպար էլպէթտէ
եհտիմէ կէշմէլի :

Ին միււշբիւլ քէյֆիլթ թեքէթթիւպ իլ
լէտի, Վարդուհ իլէ Աեպուհ պիրպիրէրնի
սէվէյօրլար . . . զանն խոհյօրլար քի իգպալէ
եհրիշալիք . . . հէլէ շու միրասիօրու բէյ

տա խոհլիմ օնտան սօնդրա կէօրիւրիւզ . . . :

“Վարտիրոս ազա էբէյի ահմագ վէ զնյա
տէտի իլէ ալչօգ պիր ատէմ տիր, պու իքի
թապիյաթ պէնիմ իշիմէ բէք էլի եարար,
նասըլ քի շիմալէ գատար կէնտիսինի ալաթ
միսիլու գուլանտըմ խոհ, պիրազ վագըթ
տահա էօյլէ կիտերիզ, զիրա շիմտիքի հալտէ
կէնտիսինէ իգթիզամ վար սօնդրա օնուտա
տէֆ իծմէնին գօլայընը պուլուբուզ . . . ” :

Իշպու շէյթանի միւհթաղալէր իլէ Արա
յէլ ազա եաթաղա տախի կիրմէյերէք կիձէ
յի կէչիրտիքտէն սօնդրա, իրթէտի սապահ Ի
րանինին սահապը մաթլուպլէրինտէն պիրտի
լիլէ կէօրիւշմէյէ կիթտի :

Պու ատէմ, եանի Վարտիրոս ազատա
մաթլուպու օլան քիմսէ, հէր նէ գատար ֆէ
նա պիր ատէմ տէյիլ խոհտէ, հայքձա թա
մաքեար վէ հէր նէ գատար Իրանինին տօս
թու խոհտէ, ագձէ խուսուսընտա տօսթլուգ
չօգ քէրէ պերթարաֆ օլտուղու ամմէնին մա
լիւմը օլմար իւղրէ, մաթլուպուհուն թահ
սիլինէ չօգ տէֆա զայրէթ իծմիշ խտի, վէ
պէլքիտէ մահպուս իթտիրմիլի ֆիքք իլէմիշ,
լաքին Վարտիրոս ազատէ գուտուրէթ օլմա
արղընը պիրէրէք, պիհուտէ եէրէ մէսարիֆ
իծմէտին տէյու, վէ պէլքիտէ նաֆիլէ վտա
նէ կէլմէմէք իջուն, իծրայէ գալզըլմամըլ
սը :

Գրիգորեան պելագեթի իլէ սէօճպէթէ
 զաշայրպ կենտիսինէ հէր նէ գատար ֆարզ
 օլաճաֆ պիր խուսուս տէյիլ խտ տէ տօսթ-
 լուգ սուրէթինատ իխթար իտէր օլուուղու-
 նու ալաճաֆըյա գանտրմաղա ճէհտ իտիւպ
 վէ սահիպի մաթլուպ սիւալ իթաթտէ կէնտի
 ալաճաղընը թահսիլ իթմիշ միտիր տէյու-
 « պիր թամամ ագճէմի ալտըմ վէ պիր բարա
 ալաճաղըմ գալմատը » տէյերէք Միքայէլ աղա
 հէր վէչճ իլէ իրշատ իթմէկէ զայրէթ իլէտի :

Գրիգորեանըն պու սէօզլերի թէքմիլէն
 խիւաֆ իտի, չուն Մարտիրոս աղատա պագի
 գալան հայրճա մաթլուպաթրնտան պիր ագ-
 ճէ թահսիլ խտէմէմիշ իտի, վէ պուսուսն սէ-
 պէպի Իրանի իլէ տօսթլուղու գըրմամագ ի-
 չուն :

Միքայէլ աղատէն պու ճէվապը ալարգտա
 սահիպի մաթլուպ թէքրար սիւալ իթտի :

— Նա՞րը թահսիլ իթաթինիզ, զիրա պէնիմ
 պիլտիկիմտէ Մարտիրոս աղատա պիր բարա
 գալմամը տըր :

— Կէնտիսինտէ եօզուսա ախէրինտէ եօ՞գ-
 մու :

— Քի՞մտէ :

— Ի՞չի զայէթ զէնկին տիր :

— Ի՞նէ տէյօրսուուղ :

— Ի՞վիլէթ, Իրանինին էհլինտէ օլան ագճէնին
 նըսֆը սիզտէ օլաս միւթէպլըր զէնկինղէրտէն

պիրի օլուրուտուուղ :

— Սահի՞ճ մի տէրսինիզ :

— Պիլմէտիլիմ շէյի սէօյլէ՞ր միլիմ :
 — Կէրչի սիզ անլէրին հէր պիր հալինէ աշինա-
 սընըզ — տէյերէք սահիպի մաթլուպ պիրազ
 կիւլիւմիւլէմէքտէ օլուու :

— Ինքեար իթմէմ, կէրչի Մարտիրոս աղա
 տօսթուլ խտ տէ սիզին իլէ տաթի շուսճա
 վագթտան պէրու օլան հուգուգուսուղ գա-
 տիմ տիր վէ մէմուլ իտէրիմքի պու կիւնէ
 գատար պիրի պիրիմիզտէն ինճինմէկէ պիր վէ-
 սիլէ օլմամը տըր, տօսթ տէնիլէն պէօյլէ քէր-
 թէլէրտէ աշիքեար օլուր, նի՞չին սիզին շու-
 գատար մաթլուպուուղ եիւզ իւղէրինէ գալ-
 սըն էտասընէ միւգթէտիր պիր քիմտէ օլուու-
 ղու հալտէ :

— Սէմուլ իտէ՞ր միսինիզքի Վարդուկ տու-
 տու ագճէյի էօտէր :

— Շէր հալտէ :

— Ի՞օյլէ իսէ պիր թէզքիլէ եաղըպ իսթէմէ-
 վիլիմ :

— Պիհուտէ եէրէ եաղմըշ օլուրսուուղ :

— Նի՞չին :

— Շու սէպէպ իլէ քի Վարդուկ տուտու
 եալընը պիր թէզքիլէ իլէ տէնիլին էօտէյէ-
 ճէք քէրթէլէրտէ զէվճինի սէվմէզ, ախէր պիր
 թէտպիր գուլանմաղսընը :

— Ի՞նչա իտէրիմ էօյլէ իսէ սէօյլէյին նէ եօ :

իլէ պու ազճէյի Թահսիլ իտէ պիլիրիմ :

— Սիզին մաթլուպոււնուզ պա տէֆթէր տէ՞
յիւ մի տիր :

— Ի վիճիթ :

— Ի վիճիթ մուհաբէմէ օլմալըսընըզ, սանիէն
իլամ էտիպ Իրանիյի մահպուս իթմէլիսինիզ :

— Օլ զէ ման :

— Օլ զէ ման Վարդուկ տուտու զէվճինի հէր
նէ գատար սէվմէզ իսէ տէ շանընա տա եէ-
տիրմէզ մահպէստէ պըրազ մայը տէյնիւնի էօ,
տէյիպ չըգարըր :

— Աէ մուլ իտէ՞ր միսինիզ պու Թարիգ իլէ
ազճէյի ալաճաղըմը :

— Աէ մուլ իթմէք տէյիլ, իլլա աուլա շիւպճէմ
էօք տուր, զըրա պէն աախի պոււնա եազըն
պիր եօլ իլէ բարամը ալտըմ :

— Ի կէր քի պէնտէ ալաճաք օլուր իսէմ իթ-
տիսինիզ տօսթլուզու սահիճ օլարագ բւնութ-
մամ, զըրա զանն իտէրիմ իւչ եիւզ պինտէն
թէճալուզ մաթլուպոււմ օլմալը սըր վէ պու
մաթլուպու շիւրիւք զիմէմ էսամէսինն կէչիւր-
միշ իտիմ էկէր քի ալընաճագ օլուր իսէ հայ-
լըճա պիր բարա տըր :

Սիքայէլ աղա մաթլուպոււն պու մըգտու
բէ պալիզ օլուր զոււնտան պի խապէր օլուպ
իւչ եիւզ պին զուրուշու իշիթալքատէ հայլը-
ճա թէէսիւֆ իյէտի, չուսն օն պիր միլէօն
քարպօլանիցը կէնտի ազճէսի կիպի սատ իտէ-

բէք օլ մէպլաղտան հէր նէ քի թէնդիլ օլուր
իսէ կէնտի վարիյէթինտէն էքսիլմիշ կիպի սա-
յարըտըր, ֆազաթ տօգուզու վերմէյինճէ օն
ալընմազ մէսէլինի ֆէքը իյէտիքտէ պիրազ
թէսէլի պուլտու :

Աէրոււմ սահիպի մաթլուպ Վրիգորեան-
տան Թահսիլ իյէտիկի թէտպիր իւզըէ պիր
արզուհալ Թահրիր վէ Թագաիմ իլէ հուզուրը
չէրիյէ մէտեոււնու ճէլպ վէ թէպէյիւնի հու-
գուզ իյէյիպ պատէհու ազ կիւնտէ իլամ իւհ-
տէսիննէ կէչէր կէչմէզ Իրանիյի մահպէսէ
աթարքար :

Պու քէյֆիյէթլէրին հիչ պիրինն Վարդուկ
տուտոււնուն վուգուֆիյէթի եօլուտու վէ
հաթթա Իրանիյին մահպուս օլուր զու-
կիւնիւն ախշամը եինն Սիքայէլ աղանըն թէր-
թիպի իւզըէ, պիր ստէմ կիտիպ էվէ խապէր
պըրագտըր իգթիլայը մէսալիհ Սարտիրոս ա-
ղանըն պիր գաչ կիւն գատար պիր ուֆագ
եօլմուլուզա կիթտիյինի, վէ տէրագապ եօլա
չըգ մասըր լաղըմ կէլմիշ օլմասըլա կէնտիսինին
պիզլաթ կէլէ մէտիյինի :

Պու պապատէ ըիվայէթ իթտիյիմիզ խու-
սուօլէրին ճէմիտի տահա Վարդուկ տուտու
Սուհիպ պէյ իլէ Ըրնալուտ քէօյիւնտէ կէօ-
րիւլմէղտէն էվիլէ վուգու պուլմուշ իտի :

Շիմտի օգույան տօսթու մուզա պիլտիլի-
րիզ քի Վրիգորեանըն՝ Իրանիյի մահպուս իթ-

տիրմէսինին սէպէպի շու խտի քի , Վարդուկ տուտու մաշուգու իլէ կէօրիւշմէսինէ պիրաղ վագթ հիչ պիր էնկէլ պուլունմասըն տէյու , զերա զէվճինտէն հալի իլէ իհթիրաղ իտէճէկի աշքեար օլարագ , անը մուագգաթէն մէյտանտան գալորըմասը իգթիզա խտի , վէ ֆիլ հագըգաթ Վարդուկ տուտու՝ զէվճինին եօլ ճուլուգտա օլմասընտան միւսթէրիհ օլտուգտա մահպուպի իլէ բէք չօգ տէֆա կէօրիւշէպիլիշ խտի :

Վիքայէլ աղանըն պու սուհուլէթլէրի թէրէթթիւպ իլէմէսի , կէնտի միւրատընըն իլէրի կիթմէսի իլին խտի տէյու սէօլէմէք հաճէթ տէյիլ :

Վարդուկ տուտու իւք տէֆա Մընաուուս քէօիւնտէ մահպուպի իլէ կէօրիւշտիւկիւ կիճէտէն պերու իքի այ գատար կիւղար իթմիշ , մերսուման կէնտի աշգլէրինէ տալմըչար խաֆթատա իւչ տէօրթ կիճէ պուլուշուրլար լաքին պիչարէլէր պիլմէղէր քի տիւշմէն կէնտիլէրինի պիր տագըգա ունութմամըշ :

Պիր կիճէ պու իքի էճնէպի զէրաֆի եինէ օլ մահպլէ ճէմ օլաճագլար ըտը : Օլ կիւկիւ Վարդուկ տուտու կէնտի տուսթու Օլիա տուխթերտէն սօն տէֆա եաղարղը մէքթուպին ճէվսպընը ալմըշ : Մէրսումէ՝ օլ մէքթուպտէ Մարիսէ կիթմէլէրինին վագթինի պէյան իլէմիշ , պու նամէյի Վարդուկ տուտու մաշուգընա օգույուպ եօլճուլուգլարընըն վագթինն գարար վիրմէք իսթէր , զերա պիր ախէր սէպէպէ մէպնի հալլէրինտէ թէպտիլաթըն իգթիզասը էլլէմ օլմուշ , պունուեն իլին իբանինին էհլի Մուհիպ պէյի աճէլէ իլէ պէքլէր խտի :

Պէյան օլան վագթին տագըգասընը կէչերմէյէրէք Մեպուհ վասըլ օլտուգտա , իբանինին էհլի զսթընա մախտուս օլան էթվարը նա

զեր. սնէ իլէ իսթիգպալտէն սօնորա տէտի :

- Պէշիմ, սիզի պու ախշամ'նէ տէրէճէ ա-
ճէլէ իլէ պէքլէյօր ուտում տիյէ մէմ :

- Լիտեր տէֆալէրտէն զլյատէ՞ մի :

- Լիվլէթ :

- Նիչին :

- Պախի մէսրուրիյէթինիզ օլաճադ պիր խա-
պէր վերմէք իչուն :

- Լանի, պունտան պէօյլէ պիր տախի միւ-
ֆարքգաթ իթմէյէճէկիմիզին գաթիէն գա-
րարը :

- Վէ սէպէպի, զիրա շխտիյէ տէկին եալը-
նրզ մուհապպէթիմիզին պէնտի իլէ պազլըյօր-
տրգ, պունտան սօնորա զիմմէթիմիզ տախի
պիզի մէճպուր իտեր պիրի պիրիմիզաէն այրը-
մամաղէ չուն պիզտէն մատա պիր ախէր զաթ
տախի իքիմիզին հիմայէթինէ միւհթաճ օլա-
ճադ վէ պիրիմ'անը հէր վէչն իլէ մուհաֆը-
զէ իթմէմիզ էն աազիմ տէյիմիզ օլտուզընտան
հէր ան պիրլէքաէ օլմամրզ ֆարզընտան տրը :

Մեպունս պու սէօզլէրի իշլէթալքտէ Վար-
դուկ տուտունուն վիրէճէկի խապէրի ֆէհմ
իտերէք մէսրուրիյէթինի միւշահատէ իլէ ճէ-
վապ իթտի :

- Սէօյլէին ա'հ սուրուր պախշըմ, սահին օլ
իզպալէ իրտիք մի :

- Լիվլէթ, վալտէլէք իւնվանընա նախ օլ-
տում . . . :

Սուհիպ պէյ թէքրարէն մահպուպէսինի
բուս իտերէք տէտի :

- Վարդուկ, էօյլէ իսէ պունտան սօնորա
պուրատա էօմիւր կէչիմմէմիզ միւմքինսիզ
տիր, զիրա սիզի էէտի ախէրէ թէօլիմ իթմէ-
կէ հիչ պիր ճիհէթ իլէ էմնիյէթիմ' օլմատը-
ղընտան պուրատա օլտուգճա տախիմա պիրլէք-
տէ գալմամրզ մուհալ գապիլինտէն օլտուղու
իչուն, պիր ան էվլէլ տիյարը ախէրէ կիթ-
մէմիզ հէր հալտէ իգթիզասընտան տրը :

- Պէն տախի թըպզը սիզին միւհազանրզ
մինվալ իւզրէ գարար վէրմիշիմ տիր, վէ պու
կիւն տութում () լկա Իվանօվնատան մէքթու-
պիմէ ճէվապ ալտըմ, պիրտիրբի քի կէլէճէք
այըն իսթամընա տօղբու վալտէսի իլէ պիր-
լէքաէ Իարիտաէ պուլունաճագլէր, վէ գարա-
տըմրզ իւզրէ պէնի տախի պէքլէրլէր տէյու :

- Նասըլ նիյէթ իտէյօրսունուզ, տութու-
նուզուն կիտէճէք վագթինէ պէքլէ՞մէք մի :

- Լիվլէթ :

- Իսթերսէնիզ օլ գատար կէճ գալմայարմ :

- Նիչին, խէվֆ իտէճէք պիր խուսուս վար
մը տրը :

- Կէրչի, պիր շէյ կէօրմէյօրում, ֆագաթ
պիր սատթ էվլէլ կիթմէմիզի գալլիմ'արզու ի-
տէյօր :

- Պէշիմ պիր այ գատար տահա թէխիթ իթ-
մէմիզ զանն իտերիմ' իգթիզասընտան տրը :

— Նի՞չին :

— Պիղրսինիզ Սարտիրոս ազա պուրատա տէյիւ :

— Ի՛վէթ , ֆազաթ տահա սուհուլէթ իլէ կիտէպիմէմիզէ պիր վէսիլէ տէյիլ մի տիր :

— Սահի՛հ էջլէ իսէտէ կէնտի խանէսինի կճ նէպի քիմսէլէրէ պըրաղըպ կիթտիլիմ իչուն ավտէթինտէ սիթէմ իթմէկէ հազգը օլապիւ լիր . պէն իսէ սիթէմէ վէսիլէ վիլմէմէք իչուն պու անէ տէկին էլիմտէն կէլէն զայրէթի իթտիմ , շիմտի թէհի պիր սէպէպ իլէ անըն վէ խուսուսի իլէ ալէմին ինտինտէ ճիւնհալը կէօրիւնմէքտէն ինթիրազ իտէրիմ :

— Սիւրատընըզա գարջը կէլմէմ , ֆազաթ պիր ան էվիլէ կիթմէմիղէ հէր հալտէ խայըը կէօրիւրիւմ :

— Պէնիմ տտիսի սիղէ իթաաթ իլլէմէմ վաճիպ օլան զիմմէթիմ տիր , էկէր իսթէրսէնիզ պիր իքի կիւնտէն էօլա չըգապիլիլիլ :

— Սարտիրոս աղանըն ավտէթի էա՞գըն մը տըր :

— Մէմուլ իտէրիմ քի իքի իւչ խաֆթատէն զիյատէ սիւրմէզ , վէ պէլքի տահա էվիլլէճէ կէլիր , զիրա էօլա չըգաղը կիւն իթտիլի խապէրէ նազարէն պու գատար էյլէնմէսի մէմուլ տէյիլ իտի :

— Տօթու Սիքայէլ աղայը կէօրիւրմիւսիւնիլ :

— Խայըր :

— Հանըմըմ , զէվճինիզտէն զիյատէ Պրիդոր էանտան շիւպհէ վէ խէվֆ իտէր օլտուղումու սիզտէն սէթր իլլէմէմ , վէ սիզտէ պիլիւրսինիզ անըն էիւղիւնտէն նէ մէչազգաթ չէքսինիզ :

— Վէ հաթթա հիչ պիրինի ֆիքրիմտէն իւրաճ իթմէմիլիմ տիր :

— Պէջլէ պիր քիմսէտէն խէվֆ իտէճէք օլուր իսէմ հազգըմ էօ՞գմու տուր վէ աճէպ էհիւնիղին էօլճուլուղու սահի՛հ մի տիր :

— Շիւպհէ իտէճէք պիր շէյ պիլիւրմիսինիզ :

— Խայըր , ֆազաթ սիղէ պիր իքի կիւն էվէվէլ պիր շէյ տիմէյերէք էօլճուլուղու զուհուր իթմէսի սուլի զաննէ վէսիլէ վէրիր :

— Պունուն իչին հիչ թաճճիւպ իթմէմ , զիրա մապէյնիմիզտէ օլան պիւրուտէթ իգթիլ զասընճա մուամէլէսի ախէր տիւրլիւ օլամազ :

Սեպուհ՝ մաչուգէսինին մէյլի տահա զիյատէ գալմաղըզա օլտուղունու կէօրէրէք , էանի իտէճէքլէրի էօլճուլուգ Իրանինին ավտէթինտէն սօնըրայա գալմասընը Վարդուկ տուտու արղու իտէր օլտուղունու ֆէհմ իտէրէք ճէվապ իթտի :

— Իկէրքի հէր հալտէ թէկիլիր իթմէմիղէ մէյիլի իտէնիզ , գարարընըզէ մուխտիֆ օլմամ :

— Սիքր իտին Սուհիպ պէլ ինտէլ նաս ճիւնհալը գալմաղմըմ :

— Վապիլ տիր պազը տիւշիւնճէտէ գուսուր

խոհն քիմսէլէր պուլուհնապիլըր :

— Կերչի նաս՝ չօգ տէֆա թէճէսսիւստտէ նօգ- սանկէթ խոհր խոհտէ հէր նասըլ խոհ հիւքմի միւթէպեր օլարագ իհթիրաղ իյլէմէսի ֆար- զընտան տըր :

Սուհապպէթ հէր պիր ֆազըլէթինտէն մատա քիչկի պէլաղէթ սահիպի տախի խոհր : Բէք միւշքիլ պիր մէսէլէ աշք վէ մաշուգէ պէյնինտէ վիւգու պուլսա չաքըճագ հալլ օ- լուր , չուն գապին լիսանը զայէթ իլէ իրշատ խոիճի օլուպ , մահպուպ վէ մահպուպէ պէյ- նինտէ տախի պու լաթիֆ լիսանտէն մատասը խոթիմալ օլմատըղընտան պիրիպիլլէրինի խ- քեաթ իթմէկէ միւշքիլլէթ չէքմէղէր :

Լօյլէտէ Սեպուհ իլէ Իրանինին էհլինին էֆքեսարընտա չաքուճագ մուվաֆիագաթ բէյ- տա օլուպ օնտան սօնղրա կէչիրէճէքլէրի էօմ- րիւն իւղէրինէ սէօյլէշմէքտէ օլուլար :

Լվվէլա էօմրիւն կիւղէլլլի մուհապպէթ իլէ հուսուլէ կէլիր , անլէր օլ խաղինէյէ մա- լըր : Պատէհու իմրարը վագթ վէ թէպտիլա- թը հալ իչուն խոհճէքլէրի էօլճուլուգլէրին գարարընը վերվէքտէ խոիլէր : Կեահ Իթալեա- տա Կօնտօլա իչինտէ (*) սաղէնտէլէրին միւ- թէէսսիր ահէնքլէրինի տինլէյէրէք , կեահ

(*) Վհնէտիտէ ահալինին տէնիղ իւղէրինտէ կէզտիի գա- յըլարա Կօնտօլա թապիր խոհրլէր :

պուղ տէրեասը միսիլու Սուսիա օլալարընտա բարլագ մէհթապ իլէ գըղագլէր տէրուհինտէ խարաս պիտիճի սօլուղուն հիքմէթինէ թաաճ- ճիւպ խոհրէք , կեահ Նիլ Սիւպարէք իւղէ- րինտէ Տէհէպիլէրտէ սաքին օլուպ թիմսահ պալքէլէրինին էարըշա չըգմալէրինի սէյր խոհ- րէք , վէ կեահ ճէնէվրատա աղալէր իլէ սէթը օլմուշ պիր մաղպութ խանէյէ չէքիլէրէք իչթէ անլէրին խէյալ իլէտիկի պու էօմիւր խոի

Նասրը քի մալիում մուսուլմանը՝ տուր Ղրիգորեան՝ Իրանինն է հլիննն տաիմա է սրարըն բէ շինտէ աօլաշմագտա , վէ խանէսինտէ եէնի պիր շէյ գուհուր խտեր իսէ , կէնտիսինէ ճէլպ օլմուշ խրզվէ թքեար գարրտան անլամագտէ :

Պիր կիւն Վարդուկ տուտու է վին հէքի մինէ խապէր խաիւպ կէ թիրթմիշ խաի :

Խրզվէ թճի գարը կէնտի մէմուրիէ թինինն հախօտ չաշարըղընն մուտագրգանէ իճրասըն տա օլտուղուհտան , տէր ագապ Սիբայէլ աղայա հէքիմին կէլմէսինի խապէր վէրաի :

Օհանիրտէ տէրքեար պիր շէյ , ինսան հալի Վարդուկ տուտու պիրապ քէ ֆսիղ օլտալիլը , վէ հէքիմի իսթէյէպիլը , ֆագաթ Ղրիգորեան իշին էն մուհիմ պիր քէյֆիէթ , հէքիմին նիշին կէլտիսինէ հէր հալտէ ալեհան օլմալը : Վաքին նէ թարղ իլէ անլամալը , զիրա կէնտիսի թապիպի թանրմաղ օլտուղուհտան սիւալ իթմէ կէ սէլահիէթի եօգ , եախօտ ճէ սարէթ իթսէ պիլէ գապիլ տիր սահիհինի տույամաղ , պու պապտէ տաիի Իրանինն վէսաթէ թինէ իհթիաճը օլտուղուհտու կէօրէրէք , աօղբու զարպխանէի ամիրէ մահպէսինէ րէ :

վան օլտու , չուն Իրանի Սարրաֆան Թայֆէ սինտէն օլարագ օլ մահալտէ մահպուս խաի :

Վարտիրոս աղայա պրըճա պիր օտա վէր միշէր , շէյլէքի եալընըճա կէնտիսի իլէ կէօրիւ շիւլէպիլը :

Իրանի իմրարը վագթ իշուն ույգուտա իւտի , Ղրիգորեան իշէրի կիրաիքաէ մէրսուճ ույանըպ մէմուրիէ թինի պէյան խաիէրէ տէտի :

— Սիղտէ կէլմէղ իսէնիղ ախէր կէլէն եօգ , բէք եալընըղ գալըյօրուճ , նէ միւշքիլ հալ իմիշ :

— Ինչ Ալահ պիր գօլայը պուլուհուր վէ սիղտէ պուրատէ չօգ վագթ գալմագրընը :

— Հէման Հագգ թաալա սէյլէախինիղ իւշիթսին : Նասրը սահիպի մաթլուպտան պիր իւմիտ վալը մը :

— Խայրը օլ թարաֆտան տէյիլ պիր ախէր սուրէթ իլէ չարէսինի պուլուրուղ , էկէր մէմուլիմ սահիհ իսէ :

— Նէ կիպի :

— Շ իմտիլէք պու պէնտէ էսրար գալըն , եալընըղ սիղ թէտալիլիմ եղլէ կիթմէլիսինիղ :

— Իէք մինտաիպ :

— Սիղին շիմաի պիրաղ քէ ֆսիղ օլմանըղ լաղըմ կէլիւ :

— Հիչ պիր բահաթսըղըլըլըմ եօգ ամմա . . .

— Օարարը եօգ ,

— Բէք էյի ծնտան սօնդրա :

— Սիդին հէքիմինիդի պուրայա ճէլպ իտէրիզ, կէօյա պիրազ քէֆսիդ իյնինիդի իֆատէ իթտիք, տէն սօնդրա սիւալ իտէրսինիզ էհլինիդին նաւ միզաճըզը նէ օլտուղունու :

— Իհլիմ քէֆսի՞զ մի :

— Տիւն հէքիմի չաղըրթտըմըշ, պոււնուն սէպէպինի անլամալըյրզ : Շ իմտի պիրազ ֆէհմ իթմէյէ պաշատընը՞զ մի :

— Բէք ազ պիր շէյ, լաքին պանա աարը իգթիզա օլան շէյ պուրտտան գուրթուլմամ նաւ սրլ օլաճագ ծնու պիլմէք տիր :

— Սիզէ սէօյէտիմ, էկէրքի մէմուլիմ սահինէ լէնիթ իտէ բէք քօլայլըք իլէ սիզի գուրթարըւրմ :

— Հայտէ պագալըմ Ինչալահ մէմուլինիզ սահին օլուր : Պու սուրէթտէ հէքիմի պիր ան էվիլէլ պուրոյա ճէլպ իթմէկէ պագմալըյրզ :

— Պու կիւն արթըք պէնիմ պուրատա էյլէն մէմ իգթիզա իթմէզ եարըն սապահ դապիպ իլէ պիրլքտէ կէլքրիզ — տիյերէք Գրիգորեան Իրանինին օտասընտան տըշարը չըգտը :

Իրթէսի կիւնիւ սապահլայըն Սիքայէլ տղա հէքիմ իլէ պիրլքտէ Իրանինին օտասընա վասըլ օլտու :

Նասըլ քի ամմէնին մալիու մու տուր դաւ պիպ չօք տէֆա խատթէնին թագրիրլնտէն վէ հալինտէն պահս իտէրէք քէֆսիդ լյին նէ օլ

տուղունա գարար վէրիր, էօյլէտէ դապիպի մէրսում Սատրիրոս աղանըն մահպուս օլտուղունու պիլմէյերէք կէլիպ օլ հալտէ կէօրտիւք տէ անըն նամիզաճըզը թէհասիւֆ վէ տիւշիւնճէտէն իլէրի կէլմիշ օլտուղընա գարար վիրէրէք իգթիզասընա կէօրէ պիր թէրթիպ եաղըպ վէ պիրազ տախի լիսանէն մուալիճէ, եանի թէսէլլի իլէտիքտէն սօնդրա գալքմըշ կիտէրիբէն Իրանի սիւալ իթտի :

— Պու կիւնէրտէ պէնտէ խանէյէ կիթտիւնի՞զ մի :

— Իվիլէթ իւչ կիւն մուգատտէմ, ֆագաթ չօք թաաճիւպ իտէյօրում էհլինիզ սիզին հագգընըգտա պիր շէյ սէօյէմէտիկինէ :

— Օւվալը պի խապէր տիր պէնիմ պու հալիմտէն :

— Բէք ագըլանէ տավրանմըշարըզ, զիրա կէն տի հալինին իգթիզասընճա միւմքինի մէրթէպէ թէհասիւֆէ վէսիլէ վիրմէքտէն իճթինապ էյլէմէլի սինիլ :

Իրանի սուրէթա թէլաշ իլէ սիւալ իթտի :

— Նէ տէյօրսունուղ քէֆսիդ իյի ղլյատէճէմի տիր :

— Խայըր էֆէնտիմ, հաթթա քէֆսիզ տախի տինմէզ : Կէօրիւյօրում քի սիզին տախի անըն հալինտէն մալու մաթընըլ եօք :

— Նասըլ օլտուն էֆէնտիմ քի հայը վագըթտէն պէրու պէնտէնիզ պու հալէ տիւչար օլ

մուշում տուր :

— Ի՞նչ է իսէ սիղէ վերէճէյիմ խապէրէ չօք մէմնուն օլտադսընըդ :

— Նէ կիպի էֆէնտիմ :

— Ի՞հընիդ քէֆտիդ տէյիլ , համիլէ տիր : Պու խապէր մէսրուրիյէթինիլէ պախ օլմադ մը :

— Նէ տիմէք էֆէնտիմ — տէյու Մարտիրոս աղա ճէվադ վէրտի իսէ տէ գըրմըղըդ գուլազլէրինէ տէկին չգտը :

Գապիպ Ֆարգընտա օլմայարագ թէքրարէն իթտի :

— Ի՞էք մէմնուն օլտուժ սիղէ պէօլէ պիր իգպալ խապէրի վիրտիյիմէ , Ինչ Մլահ աղ կիւնտէն պիր թէսվիէսի վէրիլիպ պուրատան չգտարընըրդտա թէքմիլէն մէսրուրիյէթէ իրէրսինիլ :

Պու մապէյնտէ Գրիգորեան սէօհպէթէ կիրիչիպ հէքիմէ սիւալ իթտի :

— Պիր էյիճէ Ֆարգընտա օլտունուղ մու տութուժուժուէն էհլի կէնտի զէվճինին մահպէտտէ օլտուղընտան մալիուժուժը օլմատըղընըն :

— Հիչ խապէրի եօգ , զիրա կէնտիսինի բէք սէվինճի կէօրտիւմ :

Հէքիմ պու սէօղէրի տիմէտէ Իրանի իլէ Գրիգորեան պիրի պիրէրինէ պագարագ պիչարէ Վարդուկ տուտունուն հագգընտա օլան նիյէթլէրի հիչ էմիյէթէ շայան օլմատը

ղընը միւշահատէ իյլէտիլէր :

Պու վասֆ իթտիյիմիղ պէյանը էֆքեար պիր լահղէտէ իճրա օլուպ Սիքայէլ աղա թէքրարէն սիւալ իթտի :

— Վարդուկ տուտունուն պու հալի նէ գատար վագթտան պէրու տըր :

— Օանն իտէրիմ իքի այ գատար :

— Թամամ տութուժուժ Մարտիրոս աղայա պու սէֆայէթ կէլէլիտէն պէրու , էհլինին խապէր վիրմէյէ վագթի օլմատըղը ալէքեար : Ինչ Մլահ մահպէտտէն գուրթուլտուգտա , վէ մէմուլ իտէրիմքի չօք սիւրմէղ , պու էյի խապէրի էհլինտէն տախի ալըր :

Պու սէօղէրտէն սօնըրա հէքիմ մէշղուլլիթ սէպէպի իլէ չօք էյէնէմէտիկինէ աֆվլաք տիլէյէրէք օտատէն չգտըրտէ Գրիգորեան տախի պէրապէր չգըրպ եօլու կէօսթէրտիքտէն սօնըրա թէքրարէն Մարտիրոս աղանըն եանընա կէլաի :

Աւաճըն տէրկեահընտան գովոււմուշ վէ շէյթանա թէսլիմ օլմուշ պու իքի ատէմ եանի իրանի իլէ Գրիգորեան պիր չարեէք միւտտէթի գատար պիրիպիրէրինէ պիր լուղէթ տաւսի տիմէտիլէր :

Պրի եանի Գրիգորեան գուրտուղու թէր թիպլէրի ֆիքրինտէ թանգիմ իտէրտի վէ տիկէրի եանի իրանի՝ Աարգուկ տուտոււնուս սէվ տիլի ատէմ քիմ օլապիլիր տէյու միւլհազա իտէրէք օլ կիւնէ տէկին Ֆարգընտա օլմամըշ օլտուղունա ղայէթ թաաճճիւպ իտէրիտի :

Նիհայէթ Գրիգորեան քէլամէ պաշլայաւրաք տիտի :

— Սարտիրոս աղա պիլմէմ պոււնտան սօնղրա էհլինիլէ տահա մուհապէթինիլ գալապիլիրմի :

— Լիվլէլնտան պէրու նէ՞ վագթ կէնտիտինէ մուհապպէթիմ օլտուղունու կէօրտիւնիլ զ : Իէտէրիմին միւրատընա գարըր կէլէմէղ օլտուղունմտան « պէօյէ մինասիպ կէօրտիւմ » տէտի յինտէ գապուլ իթմէյէ մէճպուր օլտում իտի :

— Պիլիքմիսինիլ քի սիզին պու վագթինիլտէ էհլինիլին պու հալէրի նամուսոււնուղա բէք չօգ սօգոււնուր :

— Նէ տէմէք, պիլմէղ միլիմ :

— Չուն էլալէմ տույտրգտա, զիրա տույուլմագ շէյ օլմագ, քիմ պիլիր նէ մանա վէրիլէր . . . :

— Լիպէթտէ էֆէնտիմ, էլպէթտէ, լաքին նէ գատար աճալիպ քի պէն շիմտիյէ գատար տույմամըշ օլայրմ :

— Պիլմէղմիսինիլ քի պու կիպի մատտէլէրտէ էն կէճ վագթ օլան էն եագընը տըր :

— Հագգընըղ վար, շիմտի կէօրիւյօրումէօյէ օլտուղունու լաքին սիզ պիլիքմիսինիլ էհլիմին ալագասը օլտուղունու վէ քիմ տիր պէնիմ նիքեահընտան կէօղ գալորըմայա ճէսարէթ իտէն :

— Պիրագ շիւպհէմ վարտըր տօղրուսու Սարտիրոս աղա, աղ վագթտան պէրու, լաքին պու կիւն շիւպհէմ սահիհէ թէպտիլ օլտու :

— Լիլլէ իսէ քիմ օլտուղունու տա պիլմէլիսինիլ :

— Խաթըրընըգա կէլիք մի, պու կէչէն գըշ պիր ախշամ թէաթրօտա լօճանըն պիրինտէ պիր տէլիգանլը կէօրմէմիլ օլտու :

— Լիվլէթ, լաքին քիմ օլտուղունու թանըմայօրուտում :

— Իլթէ օլ տէլիգանլը տըր քիմ իսմի Սէպուհ վէ մախլասը Սուհիպ :

— Թանըտըղմ քիմսէ տէյիլ :

— Լիվլէթ մէմուլ իթմէմ քի պիլէսինիլ, զիրա Լօնտրատան եախօտ Ամէրիգատան կէլէլի չօք

օլմամը զ վէ մէ սմուռիմէ կէ օրէ զայեթ իլէ զէնկին
խմիշ: Շ իմտի պուռուռն իւղէրինէ ուղուռն
ուզատրյա սէօլէշմէք պիհուտէ կէլըր պա-
նա, ախէր սէօհպէթէ պագալըմ: Արզու-
խտէ՞րմի սինիզ պու հալինիդտէն խէլաս օլուպ
զէնկին օլմայա:

— Քի՞մ իսթէմէզ էֆէնտիմ, քի՞մ իսթէմէզ,
հէմ մահպէստէն գուրթուլուպ հէմ տէ բա-
րա սահպպի օլմայընը:

— Պուռուռն իքիսիտէ միւմքին տիր:
Իրանի՛ պու իգպալէ նէ թարզ իրէպիլէ-
ճէկինի սիւալ իթմէյէրէք հէման Վրիգորն ա-
նըն խաքի բայընը բուս իթմէ տէրէճէլէրինէ
կէլուպ ճէվապ իթտի:

— Լփէնտիմ գուլ սիզին, քէօլէ սիզին:
— Թէէսսիւֆ իթմէյին Սարտիրոս աղա հէր
շէյին չարէսի պուլունուր էկէր իքիմիզ տէ
եէքտիլ վէ էէքճիհէթ օլուր իսէք:

— Պիր ստէմ կէնտի տօսթու վէ պա խուսուս
վէլիւն նիմէթի իլէ ախէր տիւրլիւ օլա պի-
լի՞ր մի:

— Լվվէլա, սիզին պուրատան չըգմանըղ լա-
զըմ կէլըր:

— Իէք կիւզէլ, ֆագաթ տէյնիմին թէալիւ-
սի:

— Լհլինիզ իպթիտա օլ բարայը վէրիւր:
— Սէմուլ իտէ՞րմի սինիզ:
— Պէն թասահիւտ իտէրիմ:

— Սահի՞հ մի տէրսինիզ:

— Սարտիրոս աղա լաթիֆէ սըրասը տէյիլ,
հէր նէ քի սէօլէյէճէք իսէմ տիգգաթը տին-
լէյին վէ իճրատընա զայրէթ էաին:

Իրանինն հալի մուխէվիլէֆ օլմասըրլա պի-
րազ տահա կէնտիսինի թօբլայարագ տէտի:

— Լփէնտիմ սէօլէյին, եանիյա պէնտէնիզ
սիզին իրատէթինիզէ հիչ պիր վագթ մուխա-
լիֆ հալտէ պուլունմատըմ զանն իտէրիմ:

Սիքայէլ աղա կէնտի սէօլէրինին իթտիյի
թէէ՛սիրէ, մէմուռն օլարագ իթտի:

— Խայրը, գարշը կէլիյօրսուռուզ տիմէք իս-
թէմէմ, իլլա սէօլիւմիւն իճրասընա միւգթէ-
տիր օլուռղուճու անլաթմագ իսթէրիմ:

— Լփէնտիմ օնա բէք էյի իրշատ օլմուշում,
էմի իտին շիմաի նէ թարզ տալրանաճազըմը:

— Շ իմտի սիզ արիզէ թարիգինտէ պիր մէք-
թուպ եազմալըսընըզ էյինիզէ մահպուս օլ-
աուղուռուղու պէյան իտէրէք վէ տէրսինիզ
քի շիմտիէ գատար կիղլէմիշ օլուռղուռուղուռն
սէպէպի կէնտիսինէ թասա՛ճ ճիղլըր վիրմէմէք
իչուն իտի իսէ տէ ախէր տիւրլիւ չարէօինի
պուլմաղա չօգ զայրէթ էտիպ ֆագաթ պու-
լամամըշ օլուռղուռուղու գտան եինէ կէնտիսինէ
միւրաճասաթ իթմէկէ մէճպուր օլուռուռուզ
տէյու. պու մէթուպու կէնտիմ կէօթիւրիւպ
թէպիմ իտէրիմ, հէր նէ գատար պէնի կէօր-
մէք իսթէմէյօր իսէ տէ զարարը եօգ, վէ է-

Վեր տէնինիզին էտասընա սուհուլէթ կէօս
թէրմէզ իտէ պիր գաչ սէօյլէյէճէ կիմ սէօզ
էր վար էլպէթատ մէճպուր օլուր վիրմէյէ :

- Իէք կիւզէլ շիմտի իսթէտիյինիզ մէքթու
պու եագայրմ :

- Իվլէթ զերա վազթ ղայոյ իթմէյէ կէլ
մէզ, հէր նէ գատար Վարդուկ սուտու շիմ
տիքի հալ էլիմիզտէ իտէ տէ ալունեանըն պին
տիւրլիւ հալի վար իճրա օլունաճագ շէյ պիր
ան էվլէլ օլմալը :

- Իէք սահին տիք :

- Պիլերմի սինիզ Վարտիրոս աղտ էն միւշ
քիլ շէյ բէք սուհուլէթ իլէ իճրա օլուր :

- Պիր էյիճէ ֆէհմ իտէմէտիմ էֆէնտիմ :

- Շունու տիմէք իսթէրիմ քի, նասըլքի
մուգատտէմ սիզին իլէ սէօհպէթինի իթտիք
վասիյէթ շուրութու մուճիպինճէ պիր մի
րասիօր հէր հալտէ լազըմ տըր տէյու, օլ մի
բասիօր վիճուտէ կէլմիշ կիպի տիր, պագըսը
բէք սուհուլէթ իլէ իճրա օլուր :

- Իվլէթ . . . ֆագաթ . . . եանիյա :

- Նէօրիւյօրում Վարտիրոս աղաքի տահա
պիր էյիճէ ֆէհմիտէ օլմամարըրզ :

- Տօրուսունու իսթէրսէնիզ եանիյա . . .

- Իֆէնտիմ, տօղմագ վէ վէֆաթ իթմէք
թապիի տէյիլ մի տիր :

- Նէ տէմէք էֆէնտիմ, հէբսիմիզ տօղմու
շուզ էօյէճէյիզ :

- Սիրասիօր տիւնեայա կէլեր :

- Իվլէթ էֆէնտիմ :

- Վալիտէսի խասթա օլապիլեր, վէ տիւշար
օլտուղու իլէթտէն իֆլահ օլմայրպ վէֆաթ
իտէպիլեր :

- Իվլէթ էֆէնտիմ :

- Օլ զէման վասիյէթին մուգավէլէսի մուճի
պինճէ վարիյէթին ճէմիսի չօճուղա ինթիգալ
օլուր :

- Իվլէթ էֆէնտիմ :

- Չօճուղա էմրի շագգ զուգու պուլտու
ղու հալտէ շէրան սիզտէն մատա միրասիօր
գալմազ

Պու նագլիլէթէ աշինա օլանլարըն պագը
լարը ըիվայէթ իտէրէրքի, Վրիգորեան մէշ
հուր օրհիրպաղ օլմատըրլա Վրանիլի պիւյիւ
իլէ կէնտիսինէ ճէլպ իթմիշ իտի տէյու, վէ
պագըլէրի տախի տէրէրքի, պիր նէվէ մուա
լիճէ իլէ զիհնիսի բէրիշան իթմիշ իտի, պուն
լարըն հիշ պիրի ագլէ մուվաֆըգ օլմայրպ սա
հիհի շու իտի, եանի գապահաթբեար քիմսէ
լէր ճիւնհալէրինին վէ մէնֆաաթլէրինին սե
պէպի իլէ պիրպիրլէրինէ պէնտ օլտուգլէրի
վէչհ իւգթէ պունլար տախի գուրտուգլէրի
շէլթանի ֆիքրին իճրատը իգթիզաբնաան պի
րի օլպիրինէ պաղանձըլ իտի, վէ Վրանի ալ
չագըղընտան մատա ղայէթ իլէ գօրգագ պիր

ատէմ՝ օլարագ Վրիգորեանտան խէվֆ խտէր
խտի :

Իրթէսի կիւնիւ Իրանի Մարտիրոս աղա
մահայեստէն չըգտը , զիրա Վարդուկ տուտու
մէրուումուն տէնինի պիթթամամ թէտիէ
խլէմիչ խտի :

Ելլիկէ քէմլէք տէտիքլէրի մէսէլին էսհահ
օլտուղունու շիմտիտէն սօնղրա կէօրէճէյիլ :

Իրանի մահայեստէն չըգտըը կիւն Վար
դուկ տուտունուն հագգընտա օլան տիգգամթ
տէրէճէի նիհայէթ իհթիմամ քէսպ խլէտի :

Շաշտ իքի իքէն իւչ օլուպ , վէ Մարտի
րոս աղա խանէ սահիպի օլարագ սէրպէսթիչէ
թի վէ հուգուգու տիկերլէրինտէն վլյատէ
օլմօսը իլէ հէր պիր խուտուսէ վուգուֆիլէթ
խտինիր , վէ էվլէլքի պիգայտ վէ միւխէվլէֆ
թապիթընը թէպաիլ խտէրէք զապիթանէ
պիր հիւքիւմաթ սահիպի օլտու , շէյլէքի էհ
լինին հէր պիր միւրատընա գարչը , խանէսին
տէն չըգմայա իղն վիրմէղ , վէ չըգսա տախի
վաաֆը կիւզար խտէն խըզմէթքեար գարը տա
խմա կէնտիտի իլէ պիրլէքտէ վէ անըն բէյի օլ
մատըգճա , սէյիս , իսպիր վէ գայըգճը ճէմի
սի թէնպիհլի օլարագ , էվին խաթունու հիչ
պիր մահայլէ կէնտի միւրատը իլէ կիտէմէղ :

Նիհայէթիւլ քէլամ պիչարէ Վարդուկ
տուտու գէվճինի գուրթարըպ կէնտիտի մահ
պէսէ կիրտի :

Իւչ տէօրթ այ մուգատտէմ Վարդուկ
տուտու Սէրկէյ Ռէթրօվիչին վէֆաթ խապէ
րինի ալտըգտան սօնղրա , Օլիա Իվանօվնայա

եազորը մէքթուպտէ « ճիհան սանա պիր մահպուս խանէ կէօրիւնտիւ » տիմէսի սահիհ-լէնտի , վէ շու տերէճէլէրէ կէլտի բի , տէօրթ պէշ ատեմ կիճէլէրի եալընըն տէնիզ վէ գա-րա թարաֆընտա պէքլէր խտիլէր :

Մուհիպ պէյին տահա պիր շէյտէն խապէ-րի եօգ , իրանի մահպէստէ իքէն մահպուպէ սինին եազորը թէզբիրէ մուճիպինճէ Ար-նաուտ քէօյիւնտէքի եալըյա կիճէ վագթի կիտիպ մաշուգէսինի պուլաճագ եերէ էշգըն մագուլէսինտէն իքի ատեմ րասթ կէլտի :

Սեպուհ իջէրի կիրէր կիրմէզ մերսումլէր պուջագլէր իլէ իւզէրինէ վարաբլարընտա , Մուհիպ պէյ հայըճա ճէնքլէշտիքտէն սօնդրա գուրթուլմասը եալընըզ հիքմէթի Ղահիտէն օլարտգ , պու պապտէ Ղրիգորեանըն միւրա-ար իճրա օլմատրղընտան մատա , տիւշմէն զա-հիրէ չըգար : Փագաթ հաճէթ տէյիլ սէօյ-լէմէմիզ պու մուխաթարատէն խէլաս օլտու-ղու անտէ Մուհիպ պէյ կէնտի մաշուգէսի հագգընտա նէ տերէճէ էնտիշէնաք օլտու :

Կիճէ ույգու կէօղիւնէ կիրմէզ , օլ սէվտի յի զաթը տիւշմէնլէրին էլինտէն գուրթար մագտան մատա պիր շէյ տիւշիւնմէզ , աճէպ նէ հալտէ տիր , վէ նէ մշապգաթ իջինտէ տիր տէյու ֆիքը իթտիլի զէման զիհնինէ բէ-րիշանըզ կէլիր :

Նամաղիուս հալէ ապրա թահամիւլ օ

լուճմազ , պիր քէյֆիլէթ մէճհուլ օլտու իսէ , ինսանըն զիհնի տախիմա անըն տէրէճէսինի զի-յատէլէշտիրի , էօյլտէ Մուհիպ պէյ մահ-պուպէսինին նէ հալտէ օլտուղուճու պիլմէ-յերէք անը քէպիր թէհիքէտէ խէյալ խլէրտի :

Պունու տեմէմիզ իլէ Վարգուկ տուտու-նուն սերինտէ աօլաշան խաթար ճուղիլէթ մագուլէսինտէն խտի տիմէք իսթէմէյիզ , վէ տէլիգանընըն նէ տերէճէ թէհասիւֆ վէ թէ-լաշ իթսէ զիյատէսի իլէ հագգը օլտուղուճու պիլտիրիլի :

Պիր կիւն Վարգուկ տուտու զայէթ միւ-քէտտէր հալտէ եալըտա կէնտի օտասընտա եալընըզճա օթուրմուշ էօմրիւնիւն իւզէրինէ միւլհաղա իտէր իքէն , պաշընը պիր արալգ տէնիղէ տօղու չէվիւրմէտէ եալընըն բիշիկեա-հինտէ պիր բիյատէ կէօղիւնէ իլիշտի :

Ղայըղըն տէրունինտէ պիր ատեմ օլթա իլէ պոլըգ թուլթարագ պաղը պաղը եալըյա տօղու տիգգաթ իլէ նազար իտէր խտի :

Պու ատեմին չէհրէսի բէք Ֆարգ օլլուճմազ չուն պաշընա պիր քէֆիլյէ սարմըշ , վէ սու-րաթընը հայըճա գարամըշ , եա կիւնէշտէն կէնտինի սէթը խլէմէք իչուն եախօս թանըլ-մամասը իչուն :

Պու միսիլու քիմնլէր էքսէրի եալընըն եագընլարընտա տախիմա կէօրիւլտիւլիւնտէն , իրանինին էհիլինին զիյատէսի իլէ տիգգաթընա

չայան պիր քէյֆիյէթ օլմայրլա մէրսումէ եինէ պաշընը էյիպ կէնտի միւլճաղալարընա զարկ օլտու :

Պագաթ պիր չարեէք միւտտէթ տէն սօնդրա Վարդուկ տուտու եինէ սէրինի տէնիղէ սողըրու ճէվերիպ , պու սէֆա պիրաղ զիյատէճէ պագարգոտա գայըղըն տէրունինտէքի քիմսէ զարկպա իրանինին էհլինին կէնտիսինէ տիգագաթ իթախինէ շիւպհէսի գալմայարագ եա նընտան պիր ուֆագ պէյաղ սանձագ ալըպ գայըղըն ուճունա տիրաի : Սանձաղըն իւղէրինտէ սիեաճ իբէք իլէ վէ հայըճա իրիճէ նումէրօ 17 իչլէնմիչ իտի :

Իքի աագբբգա կէչէր կէչմէզ , պալըբ թու թան քիմսէ սանձաղը գալարըսոր :

Վարդուկ տուտունուն գուվլէի պասրրէ վէ հաֆրղէսի բէք քէսկին օլմասըլա սանձաղըն իւղէրինտէ օլան նումէրօյու բէք էյի կէօրտիւ , վէ պու բարգամ իլք տէֆա Սեպուհու թէաթրօտա կէօրաիւքտէ Վօճանըն նումէրօսու օլտուղունու տէր իաթըր իտէրէք , վէ պու իչարէթ կէնտի տութու թարաֆընտան օլտուղունա շիւպհէսի գալմայարագ հէման վագթ զայպ իթմէյիպ , պիր թէզքիրէ եաղըպ Վիթթա իչի ֆըջը շէքլիտտէ իմալ օլունմա շ պիր ուֆագ օտուն գութու տէրունինէ վաղ իլէ տէնիղէ աթար :

Իլյատէնին տէրունինտէքի ատէմ միւ թէ-

մատի տիգագաթ իտէր օլտուղունտան եալաշ եալաշ եանաշարագ աթըլան նէսնէյի ալըպ զայպ օլտու :

Վճէլէ իլէ օլտուղունտան Վարդուկ տուտու շու գատար եագապիլմիչ իտի :

« Կիճէ վէ կիւնտիւզ էթրաֆըմտա չաշըալէր վէ պէքճիլէր էքսիք տէյիլ , թահամիւլ օլունմաղ հալ , չաբուգ գուրթարըն պէնի » :

Վէ պու թէզքիրէ Ինկիլիզ լիսանընտան եաղըլմիչ ըտը , իհթիմալ էլէ կէչէր իտէ էթրաֆընտէքի քիմսէլէր պու լիսանէ աշինա օլմասըղընտան պէլքի տիգագաթ օլունմաղ տէյու :

Իրանինին էհլի աթտըրը քեաղըտըն էլէ կէչմէյիպ վէ մահալլինէ վասըլ օլտուղունու կէօրիւպ գալըի բահաթ օլարագ հալինտէ պիրաղ թէպտիլաթ տույտու , լաքին սէվտիյի կէնտիսի աճէպ խելաս իտէպիլէճէք մի , եաղընը պունու տիւշիւնիւր իտի :

Իւչ սաաթ սօնդրա վասֆը կիւղսը իտէն բիյատէ եինէ տէրունինտէ օլատէմ իլէ էթրաֆը կէօղտէն կէչիւրէրէք եաղընըն եանլարընա սողըրու կելաի , ֆագաթ Վրիգորեան օլմապէյնտէ պաղչէտէ կէղէր օլտուղունտան (չունքի մէրսում մահալէստէն իրանի չրգաթը կիւնտէն պէրու սէրպէսթիյէթ իլէ տու թունուն էվլինէ կիտիպ կելիւր օլմալ ուտու) եարըմ սաաթ վէ պէլքիտէ իւչ չարեէք բիյատէ էյլէնտի իտէտէ , շիւպհէյէ վէսիլէ վիւ-

մէմէք իչուն եավաշ եավաշ Թէքքարէն զայոյ
օլտու : Մասէյնի պիր սաաթ գատար կէչտիք
տէ տէֆա տէօնտիւ :

Իթթիֆագէն պու տէֆա սահիլխանէնին
էթրաֆրնտա քիմնէ գալմամըշ, եալնըղ Վար
գուկ տուտու օտասընտա էլնտէ տուքպին
պէքլէր իտի :

Օլ զէման Մուհիպ պէյ, չուն բիյատէնին
տէրունինտէքի կէնտիտի իտի, էինէ պիր պէ-
յաղ սանճագ իւղէրինտէ իշէնմիշ օլան պու
լուղէթլէրի պէյան իթտի :

“ Պու կիճէ սաաթ եէտիտէ, սանտալըն
իշարէթի նումէրօ 17 ” :

Վարգուկ տուտու պու քէլամք պիր ըհ-
ղէտէ տուքպին իլէ օգույուպ անլատրղընը ի-
շարէթ իտէրէք Մուհիպ պէյին զիյատէճէ օ-
բալարտա էյէնմէսինի մէն իթմէք իչուն իչէ-
րի կիրիպ բէնճէրէյի գաբատը :

Մեպուհ կէնտի միւրատընը պէյան իթտի-
կինէ միւսթէրի՛ն օլտուգտան սօնղըա, հէման
կիթմէք իւղըէ իքէն պիր չէքտիրմէ տօլու եէլ
քէն կէլիպ Մուհիպ պէյին գայըլընը պաստըրտը :

Վըրտան բէք ուղագ օլմատըղընտան, պու
գաղայը կէօրէնլէր վագթ գայպ իթմէյէրէք
եարտըմա եէրիշտիլէր, բէգալիք Վրանի Մար-
տիրոս աղանըն սահիլխանէսինտէ պուլունան
խըղմէթբեարլէր տաթի :

Չէքտիրմէնին տէրունինտէ օլան աալմէլ-

րին վէ սայըր եարտըմա կիտէն քիմնէլէրին
ճէհա ու զայրէթի իլէ Մուհիպ պէյի վէ գա-
լըգճըր գուրթարտըլար, ֆագաթ Մեպու-
հուն սէրի հայըճա եարալանմըշ, չուն տէնի-
ղէ տալըպ չըգմատա, չէքտիրմէնին ուճունտա
ասըլը օլան տէմիրէ պաշը բասթ կէլմիշ իտի :

Մուհիպ պէյի պու հալտէ Պէյքօզա կէշի-
րիպ չիֆթլիկէ վասըլ իթտիլէր :

Ֆերտասի կիւնիւ Վուհիպ պէյ շիֆթլըք տէ եւթաղըն իջինտէ վէ հէքիմ եանը պաւ շքնտա սէօհպէթ իտէր իտիէր :

Աքբին Մեպուհուն հալինտէն պէյան օլուր իտի քի զայէթ գալպի բահաթարզ, վէ վէսվէ սէ իջինտէ, վէ պու թէէսսիւֆ կէնտի քէֆ սիզլէի իչուն օլմայըպ, իլլա պիր ախէր սէպէպէ մէսլի պու հալէ տիւչար օլտուղու տախի աշլքետար :

Թապիպ պու վէսվէսէնին նէտէն նէշաթ իթախինի պիմէզ, վէ թէհլըքէ մէմուլի իլէ վէսվէսէյէ զահիպ օլմուշ տուր աէյու զանն ի տէրէք խասթէնին գալպինի բահաթ իթմէկէ ճէհտ իտէր, վէ ֆիլ հագըգաթ Վուհիպ պէյին եարասը թէհլըքէլի օլմայըպ էյիճէ աիգգաթլը պագըլտըգտա ծնպէշ էիկիրմի կիւն զարֆընտա թէքմիլէն էյիլէշմէսի մէմուլ :

Հէքիմ Մեպուհուն նապղընը ալըպ վէ պիր էյիճէ աիգգաթ իթաիքտէն սօնղրա տէտի :

— Վուհիպ պէյ պիր սաաթ զարֆընտա էքէյի ֆարգ պուլույօրում, կէրջի հայըճա զասֆընըզ վար իտէտէ գանըն ագմասը գաթ օլլասգա տէ օլ աախի կէչէր :

— Մէ մէմուլ իտէրսինիզ Տօգթէօր, գաջ կիւնտէն էյիլէշմէպիլըրիմ — տէյու Մեպուհ սիւլայ իթտի :

— Սիգտէ պիր տիւշիւնճէ կէօրիւյօրում էկէր անը թէրք իտէր իտէնիզ ծն կիւնտէ տէկին հիջ պիր շէյինիզ գալմազ :

Կէրջի թապիպ Վուհիպ պէյին ծն կիւնտէ գատար էյի օլաճաղընը մէմուլ իթմէզ իտի իտէտէ, պու կիպի ուֆագ իսիլաֆ սէօլէյիշլէր կէնտի սէնաաթլէրինին իգթիղասընճալա զըմ վէ պու սէպէպտէն մէզուն օլմասը իլէ գալպինն տօգուլմայարագ պու ճուղի քիզպէ միւթէճասիր օլլու :

— Հագգընըզ վար Տօգթէօր — տէյերէք վէ սօնղրա կէնտի կէնտինտէ “էկէր էլէ կէչտի իտէ” տէյուլ էինէ Մեպուհ քէտէրլի տիւշիւնճէլէրէ վարար :

Հէքիմ պիր սաաթ գատար տահա խասթէնին եանընտա էյլէնիպ վէ սօնղրա մէշղուլլէթինին իգթիղասընտան կիթմէյէ մէճպուր օլարագ, Վուհիպ պէյին գալպինի բահաթ իթաիրիճի էինէ պիրաղ սէօլէրտէն սօնղրա ախշամա կէլէճէլինի պէյան իտէրէք կիթտի :

Մեպուհ եարընըզ գալըպ սաաթա պագալագ պու սէօլէրի տէր իտի :

“ Հօճա Արթին տահա կէլմէտի, ա՛հ նէ պահատըղըզ պէն կէնտիմ պուլունամասըլըմ, կէրջի ճէտուր վէ միւտէպպիր քիմսէ ի-

սէտէ եկէր սանճագ ելէ կէչտի խտ նէ եա
բապիլեր, վէ քիմպիլեր նէ քէպիր սէֆալէթ
պուհունն թահթընտան զուհուր իտէպիլեր . .

• • • Ահ րուհիմ Վարդուկ եկէր Վրիգորեան
վէ Իրանի սէնի թու զագլարրնա տիւշիւրտիււ
լէր իսէ գանրմին սոն գաթրէսինէ գատար է
սիրկէմէյէճէյիմ Հագգա մալիուամուր . . . »

Սեպուպ պու միւլհաղայարտա իբէն Հօ
ճա Արթին սուրու տիղկին չիֆթլիյէ վասըլ օ
լուպ վէ սողրու խասթէնին եանրնա գօշուու :

Իչէրի կիրէր կիրմէզ Մուհիպ պէյ թարիֆ
գապուլ իթմէզ պիր թէլաշ իլէ :

— Սեջլէ հօճա Արթին սէջլէ վէ սողրու
սունու սէջլէ — տէյերէք եաթաղըն իչինտէ
գալգըպ օթուրմագ իսթէտի իսէտէ , գաս
ֆրնտան պաշընր թու թամայըպ թէքրար եաթ
մաղա մէճպուր օլուու , վէ Հօճա Արթինտէն
« Հէր շէյ միւրատընըզ վէչհ իւղտէ իճրա օլ
տու » ճէվապընր պլանա տէկին գապիտտէ
տույտու զու իղթրրասըլ օգույան տօսթու մու
ղա անլաթմագ միւմքին տէյիլ :

Պէշ տագըգա միւտտէթի Սեպուհ հէմ
զայըֆըղընտան վէ հէմ տախի մէմնունիյէ
թինտէն պիր ախէր սիւալէ միւգթէտիր օլա
մայըպ , պատէհու եալաշ եալաշ կէնտիննէ
կէլէրէք հօճա Արթիննին իճրա իթտիլի իըզ
մէթի թաֆսիլէն անլամագ իչուն տէտի :

— Հօճա Արթին , շիմտի կէնտիմի էյի տույա

յօրում զերա գալպիմ րահաթ օլուու , ըիճա
իտէրիմ նագլ իլէյին վէ նէ գատար միւմքին
իսէ թաֆսիլաթը էսիրկէմէյին :

— Իֆէնտիմ , մալիուամունուղ տուր տիւն
ախշամ պուրատան սաաթ իւչ պուչուգտա
չըգտըգ :

— Իվլէթ :
— Հէր նէ գատար աճէլէ իթտիք իսէ տէ
չայըրըն իսքէլէսիննէ եէրիչէննէ գատար սաաթ
ալթըլ պուլտու :

— Պիլերիմ իքի պուչուգ սաաթ րահաթ սիւ
րէր սըգը կիթմէ իլէ :

— Իսքէլէյէ եէրիչալիմիզտէ սանտալը հագըր
պուլտում , պապա իկիթլէր հէմէն էմրէյլէ
կիտէլիմ տէյօրլար ըտը :

— Պարի էյի խօշնուտ իլէտինի⁹ մի :
— Օլիյատէսի իլէ :

— Քիմնէյի րասթ կէլմէ⁹ տինիզ մի :
— Հիչքիմնէ , վէ կէօզ կէօղիւ կէօրմէզ գա

րանըգ պիր կիճէ իտի : Պիզ պէշ չիֆթէ թէր
թիպ իթմիշ իտիք , նասըլքի մալիուամունուղ
տուր , իքիչէրտէն օն ատէմ , անլէր տահա
ղիյատէ իշի իհթիմամլը թու թարագ իքի ա
տէմ տահա իլալէ իթմիշ իտիլէր , ալթըլ չիֆ
թէ օն իքի քիշի վէ պիրտէ տիւմէնճի օն իւչ
կէրչի օն իւչ սայը պագըլէրինին ինտինտէ
մագպուլ սայը տէյիլ իսէ տէ էքսէրի կէմիլէ
րին թայֆէլէրի օն իքի օլուր վէ պիրտէ րէ

իս օն իւչ :

- Աֆէրին հօճա Արթին պուսնարը տա պիւլ-
յօրսուսուղ :

- Թամամ սաաթ ալթըտա իսքէլէտէն այրը-
տըք , զայէթ եիւրիւք պիր սանտալ , էկէր
կէնաիէրինէ պրագմը զսամ ըտը ուչաճագ-
լար , ֆագաթ էվիլէլինտէն եօրմամագ իչուն
վէ վագթին տախի թահամիւլի զլուղուն
տան պիրաղ աղըրճա կէչտիք գարչլա : Աւ-
լընըն եանլարընա վարտըգ իսէ եէտիյէ օն վար
ըտը : Ավիլէլա պիր կէօզտէն կէչիրտիք էվտէ
հիչ պիր եերտէ ըչք եօղ ուտու եալընըղ
եօգարքի գաթտա բէնճիրէնին եանընտա պիր
մօմ եանայօր ուտու թարիֆինիղ իւղըէ Ար-
գուկ տուտունուն օտասը օլմալըտը :

- Ավիլէթ :

- Օլ զէման պիրաղ տահա եագլաչըպ ֆէնէ-
րի աստըգ նումէրօյու եալտան թարաֆա
չէվերէրէք : Պիր իքի տագըգա կէչմէտի մօմ
սէօնտիւ իսէ պիրաղ տահա եագլաչտըգ վէ
կէօրտիւք քի պէքճիլէրին իքիտի տէ ուչգույա
տալմըչ , պիրիտի պիղիմ առէմիմիղ զլուղու
մալիւմ , պիլմէմ նասըլ իթմիչ զ պիրինի տէ
ույու թմուչ իտի :

- Տիմէք քի զլ թարաֆտան տախի իսէվի իւ
տէճէք պիր շէյիիիղ եօղ ուտու :

- Խայրը , վէ պուստան ճէստրէթ ալարագ
թէքմիլէն իսքէլէյէ եանաչմատա եալընըն գաւ

բուսու աչըըպ պէքէտիյիմիղ զաթ պաչընտա
պիր շալ իլէ կէլիպ գուչ կիպի սանտալըն իչի-
նէ աթլատըգտա , տիւմէնճի « տայանըն պա-
լըքարեալար » տէյիպ հէմէն այրըլտըգ :

- Ահ պու կիճէ զլ վագթլարաա նէ տերէճէ
վէսվէսէ իչինտէ իտիմ :

- Աչլքեար պիր շէյ - տէյերէք հօճա Արթին
եհնէ նագլինէ տէվամ իլէտի :

- Եէնի՞ քէյտէն Պէչլքթաչա պիր սաաթ
պէչ տագըգատա ինտիք վէ տօղըու կէօթիւ-
րիւպ Արղուկ տուտույու վալիտէմէ թէս-
լիմ իթտիմ : Պու սապահ իքիտինի պիրլքտէ
թէրֆիգէն վաբօրա վասըլ իթտիրիպ վէ գաբ-
թանա մէքթուպինիղի վերէրէք կէնտիլէրինի
թագտիմ վէ պատէհու չօգ էյլէնտիրմէյիպ
վաբօրու եօլա չըգարտըգտան սօնըրա պէն տա-
խի պու թարաֆա կէլտիմ :

- Թէչէքքիւր իտէրիմ հօճա Արթին վէ
էօմրիւմիւն իտիթամընա տէկին պու իթտիյի-
նիղ իրղմէթի իաթըրըմտան իխրաճ իտէմէմ -
տէյերէք Սուհիպ պէյ մէմնուէիլէթինի իղհար
իլէտի :

- Աֆէնտիմ պօրճուսուն իճրասընտա պու-
լընտում :

- Ինչալլահ քէֆսիղլիլիմ չօգ սիւրմէղ վերա
պու նագլինիղտէն սօնըրա կէնտիլի չօգ էյի
տույսյօրում :

- Տիլէրիմ Թանղըրտան աղ կիւն զարֆըն

տա թէքսիլէն էյի օլուբուսուուզ :

- Հօճա Արթին , պուստան էվիլէ սիզ Վարդուկ տուտույու հիչ կեօրմէմի՞ շմի խտինիզ :

- Խայրը , նէ պէն վէ նէ վարխտեմ թանրըրտը :

- Շիմտի վալխտենիզ էյի թանըյաճադ :

- Իվիլէթ էֆէնտիմ :

- Սէմուլ խտերիմ քի խաթըրընըտան չըգմայրս սեօյէտինիզ Բարխտէ եէթիշտիքէրինուտէ գանդը Օթէլէ ինէճէքէրինի :

- Իվիլէթ , վէ էն ալա օտայը աչտըրմասը իչուն վալխտեմէ թէնպիս իթտիմ :

- Իէք կիւզէլ :

- Վէսվէսէ իթմէյին հէր պիր թէնպիսլէրինիզին իճբասընտէ օլտում :

- Վաբօրու եօլա չըգարտընըզ աէտինիզ էօյլէ աէյիլ մի :

- Իվիլէթ էֆէնտիմ :

= Պէնի սիւալ իթտի խտէ նէ՞ տէտինիզ :

- Թէզքիբէնիզի վէրիպ լիսանէն տախի հալինիզի իֆատէ իթտիմ :

- Բահաթ օլտո՞ւմու :

- Իվիլէթ , հէր նէ գատար սիզի կեօրմէյի արդու իթտի խտէտէ , պիր ան էվիլէ եօլա չըգմայր տահա զիյատէ ադլի վէ իգթիզա կեօրէրէք չօգ իւսթէ տիւշմէտի :

- Շիմտի միւսթէրին օլտում : Պիլիբմիսինիզ տիւնքի կիւն վուգու պուլան գաղա հիչ ագէտէն վէ ֆիքիբտէն կէշմէզ խտի , վէ սօնդրա

տանճազըն զայս օլմասընա նէ տէրէճէ վէսվէստէ իթտիմ թարիֆ խտէմէմ : Տէնիզտէն չըգարդտան սօնդրա գայրըն իչինտէ պիր չօգ աբաթթըմ պուլամամըլար :

- Իֆէնտիմ պաթմըլ օլտուզու աչիքէար , զիրա գայրէ թէրս չէվիլիլիշ , էլպէթտէ օտա սուչա կիտէճէք :

- Իչլէ խտտէ սիզ կէլիպ պու էյի խապէրւլէրի վէրէնէ տէկին վէսվէստէն խալի տէյիլ խտիմ :

- Պէնտէնիզ պիրազ տահա չաբըք կէլէպիլիթ խտիմ գալպինիզի պիր ան էվիլէ րահաթ իթմէք իչուն , ֆադաթ էմրինիզ իւզքէ վաբօրուն չըգմասընը պէքէտիլիմտէն պիրազ կէճ գալարմ :

- Իէք էյի իթտինիզ , զիրա տիւնեատէ ֆիքրատէն կէշմէզ շէյլէր օլապիլիթ :

- Պէնտէնիզատէ օլ միւլհազալարա մէպի էմնիլէթ խտէմէտիմ վաբօրու պրօպըպ չըգմայր :

Պու սէօհպէթլէր իլէ վաթթ ախշամ օլուպ սաաթ օն իքի սուլէրինտէ հէքիմ ալտէթ էյլէտիքտէ քէֆսիզիմի քէք չօգ էյի պուլտու , շէօյլէքիմ պիր գաչ սաաթլին զարֆընտա պու գատար թէպտիլաթ օլաճաղը հիչ ագընտան կէշմէզ իքէն կէլիպ պու տէրէճէ էյիլէշմէսինի կէօրտիլքտէ թաաճճիւպ խտէրէք տէտի :

- Սահիս պիլիլիշ օլուն քի էկէր իւչ պէշ կիւն պու մինվալ իւզքէ կիտէրսէնիզ թէքմիլ

էյի օլուրսունուզ, սապահլայըն օն կիւն տէ-
տիմ իսէ շիւպհէլի իտիմ, ֆագաթ շիմտի,
պիր խաֆթայա գատար պիր շէյ գալմայաճա-
ղընը պահս իտէրիմ:

Մուհիպ պէյ կիւլէրէք ճէվապ իթտի:

— Տօթթէօր, հէբսինտէն էյի մուալիճէ էյի
խապէրլէր տիր:

— Ղալիպա սիզտէ բէք էյի խապէրլէր ալմըշ-
սընըզ, վէ պու սապահ սիզտէ կէօրտիւլիւմ
տիւշիւնճէլէրին ճէմիսի տէֆ օլմուշ օլմալը:

— Իվվէթ:

— Վէ պու խապէրի կէօրիւնիւրտէ տօսթու-
մուզ կէթիրմիշ օլմալը — տէյերէք թապիս
հօճա Արթինէ տէօնիւպ մէմնունիյէթինի անէ
տախի պէյան իյլէտի:

Իքի հաֆթատան սօնղրա Մուհիպ պէյ
թէքմիլէն էյիլէշմիշ իտի:

Հէքիմինէ սիւալ իթտիքտէ տէմիշ իտի
քի, « շիմտի հիչ վէսվէսէ իթմէյերէք եօլճու-
լուղուհուղու իճրա իտէպիլիբսինիզ »:

Թապիպտէն Սեպուհ պու իղնի ալտրգտան
իքի կիւն սօնղրա հօճա Արթինի չաղըրթտը-
րըպ տէտի:

— Ալահ իսթէր իսէ պէն եարրն եօլճու օ-
լաճաղըմ, վէ պիր տախի պու թարաֆա ալ-
տէթ իտէճէկիմի մէմուլ իթմէմ: Պու չիֆթ-
լիլի էյտէն չըգարմագ ետղըգ տըր . քէօլիւլէր
պէնիմ կիթալիյիմէ քէտէր իտէյօրլար էկէրքի
միւլքիւտէ ֆիրուխթ իտէճէք օլուր իսէմ
տահա զիյատէ միւքէտտէր օլաճագլէրի աշի-
քեար տըր, էվվէլա անլէրին կէօնիւնիւ գըր-
մամագ իչուն, սանիէն պու սօն կիւնիլէրտէ
պանա իթտիլինիզ իրզմէթէ թէչէքքիւրիւ-
միւ պէյան իթմէք իչուն պու միւլքիւ սիղէ
հէտիէ իթմէկէ գարար վէրտիմ:

— Իֆէնտիմ պէօլէ պիր նիիմէթէ նայիլ օ-
լաճագ իրզմէթտէ պուլունմատըմ:

— Պանա բէք էյի մալիւմ տըր սիղին իթտի:

յիննիղ խորամեթին տխեթի : Սիզն կէ օրէյիմ է-
լիննիղտէն կէլէնի տիրիղ իթմէյիպ քէօյլուլէ-
րիմի խօշնուտ խտէսիննիղ, գիրա անլէր պէննիմ
էվաարմ սայլըր, հէմ անլէրին հագգընտա
էյի օլուր, վէ հէմ սիզտէ պուճնտան սօնղրա
րահատթընըլ իլէ եաշարսընըլ : Սէմուլ խտէ-
րիմ քի վալիտէնիղ պիղիմ իլէ գալմայըպ տէօն-
մէյի աբղու խտէճէք տիր, օլ տախի կէլաիք-
տէ լքիննիղ պէրապէր պիր րահատթ էօմիւր
կէշիրիպ, վէ պիղի տախի ճապէճա խաթըրա
կէթիրիրսիննիղ :

Հօճա Մ. րթին պու տէրէճէ տալիճնապ-
ըղա զայէթ իլէ միւթէշէք քիր օլտու խտէտէ
պէօյլէ պիր ատէմտէն այրըլմայաճաղընը քէտէր
խաիւսր աղլէր խաի :

Պատէհու Սուհիպ պէյ քէօյլուլէրի չաղը-
րըպ կէնտիին օլ կիւնիւ եօլա չրգաճաղընը
վէ պուճնտան սօնղրա միւլք սահիպի հօճա Մ. ր-
թին օլտուղուճու պէյան իլէ վէ շիմոխէ տէ-
կին կէնտիսինէ նէ նաղար իլէ պագայօրլար ի-
տի խտէ, մէրսուճ հօճա Մ. րթինէ օլ միսիլու-
րաղպէթ վէ իթաաթ իթմէլէրինի թէնպիհ
իթաիքտէն սօնղրա, թէքրար պիր սօն տէֆա
քէօշքէ կիտիպ վէ օլ մահալին հալն իլէ գալ-
մասընը հօճա Մ. րթինէ րէճա իթաիքտէն սօնլ-
րա, մէրսուճ իլէ պէրապէր Հիւնքէար իսքէ-
լէսինէ գատար կէլնպ վէտալէշտիքտէն սօնղրա
գալպի իւմիտ վէ մէսրուրիլէթ իլէ աօլու միւս-

թաքիլէն պէքլէյէն կէնտի վաքօրուճա սիւվա-
րէն Քարիտէ եօճու օլտու :

Սարսիլէօյա վասըլ օլտուգտա եիկիրմի
իւչ կիւն մուգատտէմ կէնտի մէքթուպի իլէ
լքի խաթուճն կէլնպ, պիր կիւն էյլէնիպ վէ
Քարիտէ կիթաիքլէրինի անլատրգտա, կէնտիսի
տախի շէհրի մէղքիուրէյէ րէվան օլտու :

Լսնայը րահատ իթաիլի պին պիր կիւղէլ
խէյալլէր գալէմէ ալընմապ, շուճա աղապ,
մէշագաթ վէ վէսվէսէտէն սօնղրա էնճաթը
կէնտի սէվտիլի զաթա սահիպ օլուպ, վէ պիր
տախի անտէն այրըլմայաճաղընը ֆիքր իլէտիք-
տէ տուլտուղու մէսրուրիլէթի գալպի զապթ
խտէմէղ :

Սեպուհ Քարիտէ վասըլ օլմասը իլէ մալի-
ուճ օլան Օթէլէ տախիլ օլմասը վէ նուճե-
րօյու անլարըպ մահպուպէսիննի օտաարնա չք-
մասը հէմէն ճէմիտի պիր լահղէտէ իճրա օլ-
մուշ կիպի խաի, լաքին օտատէն իչէրի կիրէր
կիրմէղ, հօճա Մ. րթինին վալիտէսինէ սէվտիլի
նէրէտէ օլտուղուճու սիւալ էտիպ, վէ օլ
տախի զայէթ թաաճճիւպ իլէ « Վարդուկ
տուտու պու տէյիլ մի » տէյու կէնտիսի իլէ
կէյէն պիր ախէր խաթուճն օլարագ անը թագ-
աիմ իլէմէսինտէ, պիչարէ Սուհիպ պէյէ հէր
պիր շէյ ագապիտէ մալիուճ օլուպ, գուպպի
ատուճանտէ պիր գաչ պին երլտըրըմ ճէմ օլ-
սա վէ պիր սանիէտէ պիր ատէմին սէրինէ

նուզուլ ինքն անձադ Աստուհուն տիւշար
օլտուղու հալէ կէթիւրէպիւր իտիւր

Իբի կիւն գատար Աստուհու պէյ պիւր լու
ղէթ տախի թէլաֆիլու իտէճէք հալտէ տէ
յիլ իտի : Հօճա Արթիւնին վալիտէսի եաթա
ղն պաշք ուճունտա թապիպին ալամիւրինի
տիգգաթ իլէ իճրա իթմէքտէ :

Իւչ տէօրթ կիւն կէչաի Աստուհու պիւր իբի
տէֆա թօքու տալղնիւղղնտան այլլա պիլտի :

Պէօյլէճէ մէրսում իւչ իտֆթէ իւմիտ
սիղ հալտէ եաթագտէ եաթար, վէ հէր կիւն
հէքիմ կէլիպ չքքպ կիտէր իբէն , հօճա Արթի
նին վալիտէսի սիւալ իթտիքտէ , «էկէր գուր
թուլուր իտէ միւճիւղէ նէվնտէն տիւր յտէր :

Արհայէթ իւլ քէլամ Աստուհու պէյ թէք
միլ սրհէթ իւղրէ օլանա տէկին իւչ այ միւտ
տէթ կիւզար իլլէտի :

Իւչ այ ուղուն միւտտէթ . Վրիգորեանն
միւրատը իլէրի վարմագտա

Վարգուկ տուտու նէ՞ հալտէ

Աստուհու պէյ պիւրնու տիւ շիւնտիւյիւ զէ
ման զիհնինէ բէրիչանլք կէլիւր իտի :

Շունու պիլտիքմէ կէ սէհվ իթտիքքի հօ
ճա Արթիւնին վալիտէսի իլէ կէլէն տիւր էհի
Աստուհու Իարիտէ եէրիչալքտէն պիւր իբի սա
աթ սօնղրա , Աստուհու պէյին իամնէ պիւր
մէթուպ պրտաղղպ գոյպ օլտու իտի , վէ օլ
քէրթտէ քիմէսնէ Ֆարգընտա օլմամըլ իտի :

Պու մէթուպին մէֆուճինէ իրմէղտէն էվ
վէլ թարիֆ իտէլիմ նասըլ օլուպ Վրիգոր
եան պու ֆէնտպաղղը իլլէմիւր իտի :

Պունտան էվլէլ նալ իթտիլմիւղ վէչ
իւղրէ Աստուհու պէյն եալընըն էօնիւնտէ զու
հուր իտէն գաղայը կէօրէնլէր եարտըմնա
եէրիչալլէր , վէ անլէր իլէ պիւրլքտէ Վրանի
նին խըղմէթքեարլարընտան տախի վալըտը
տէտիք : Անլէրին պիւրի , եանի Վարտիտա ա
ղանըն ատէմլէրինտէն պիւրիսի վասֆը կիւզար
իտէն պէյաղ սանձաղը պուլմուչ , կէրչի հէր
նէ գատար գայըղն սըրթը տէօնմիւլ իտի ի
աէտէ , պիւր թարաֆտէ իլլէմիւր գալմըլ . Աս
տուհու վէ գայըքճը գուրթուլտուգտան սօնղ
րա գայըղը չէվթիլքիւրնտէ մէգքիւր խըլ
մէթքեար պու սանձաղը կէօրիւպ , իբէքի
գումաչ օլմատըլա պէլքի պիւր շէյն եարար
տէյէրէք ալըպ սագլամըլ ըտը :

Արսում խըղմէթճի եալըյա տէօնտիւք
աէ իբանի վէ Վրիգորեան տուրմուչ սէյը ի
տէրլէր իտի , Ֆագաթ բլյատէնին տէրուհին
աէ Աստուհու պէյ օլտուղունու պիլմէղէր , պու
մապէյնաէ խըղմէթքեար սանձաղը մէյտանէ
չըգարմատէ , նասըլ քի սէօյլէմիւր իտիք , Ար
քայէլ աղա տախմա ույանրգ հալտէ պուլու
նուր օլտուղունտան , խըղմէթճիւրն եէտինտէ
պէօյլէ պիւր շէյ կէօրաիւ իտէ , իթթէյիպ ալըպ
պիւր գաչ զուրուչ պիլիչիւր վլքէքէք սիւալ

ի թախ ներհատէ պուլտուղունու , վէ գայըզըն տերուսինատ օլան առեմին էշքեալընը թարիֆ ի թարիտիքտէն սօնդրա , Սեպուհ օլմալը արք տէյու գարար վիրերէք , տերաբապ սանձաղըն Ինկիլըզէ լուղէթէրինի թէրձէմէ ի թարիտիք անլատըգտա , Սուհիպ պէյ օլտուղունա շիւպհէսի գալմամըշ ըտը :

Պու էարաբէ աշինս օլտրգտան սօնդրա , Վրի գորեանըն ի թախի միւլճաղալար պուսլար ըտը :

“ Վարդուկ տուտու ղէվճինի թէրք իլէ պու կիձէ Ֆիրար իտէձէկի աշիքեար , ֆագաթ Սեպուհ պու հալինտէ կէլէպիլըր մի . հիչ ինթիմալի եօգ , էօյլէ իտէ պիր էմնիլէթլի առ տէմինի կէօնտէրէձէյի բէք մէմուլ :

“ Իրանինին էհի Ֆիրարը կէօլլունէ ալ տրգտա հէք հալտէ թէրքի վսթան իտէձէկի տախի թապի տիր , չուն ախէր ախրլիւ առ սայիլի հալ բէսպ իտէմէլ :

“ Շիտի պիղիմ միւրատըմըզն իձրասը իչուն նէ լաղմ տըր : Էվլէլա Վարդուկ տուտունուն Ֆիրարընը մէն իտիւպ ղապթըմըղա կէշիքմէք . սանիէն պու խուսուսը նէ գատար միւմքին իտէ Սեպուհաան սէթը իլլէմէք թաքիմ Իրանինին էհլինի պիր էմին մահալլէ հապս իտէնէտէկին , զերա Սուհիպ պէյ մաշուգէսինի թէրք ի թմէյիպ պիղի թաձիղ իտէձէկինէ շիւպհէ եօգ :

“ Ահնախ գըլըձը իլէ կէնտի պօյնուսու

վուքմալը , եանի կէնտի պիղտէն նէ թէրթիպ իլէ Վարդուկ տուտույու ալմագ իսթէտի իստէ , պիղտէ թըբգը օլ թարիգ իլէ մահպուպէսինի էլինտէն ալալմ , վէ պու իշ պէօյլէձէ սուհուլէթ իլէ պիթէր , զերա Իրանինին էհլի Ֆիրարէ հաղըրլանմըշ կէնտիսինի ախէր եօլ իլէ էլտէ իտէմէյիգ , վէ շիմախիք վագթ գաղանմագ իչուն մաշուգէսինին եէքինէ պիր ախէրինի կէօնտէրէլիմ տույուլանա տէկին , Վարդուկ տուտու էյիտէն պիղիմ եէտիմիղէ կէչմիշ օլուր , վէ մէյտանէ չըգտըգտէն սօնդրա օնունտա պիր չարէսինէ պագարըղ , լաքին էկէրքի Սուհիպ պէյին թարաֆընտան կէլէձէք տտէմ Վարդուկ տուտույու թանըր իտէ եախօտ կէնտիսի կէլիր իտէ , իշ չարուգ մէյտանէ չըգաձագ , ֆագաթ ղարարը եօգ օնուտա օլ ղէման ախշիւնիլըրիլգ :

Վրիգորեան պու թէրթիպլէրի Ֆիքրինտէ իսիւլասա իլլէտիքաէն սօնդրա . իձրասընէ իպթիտար իլլէտի . Էանի կիձէնին սասթ ալթը պուչուգ սուլէրինտէ Սուհիպ պէյին խապէր վերտիլի իշարէթ իլլէ պիր սանտալ եալըյա եանաշար : Վարդուկ տուտու Սուհիպ պէյէ վուգու պուլան գաղալը հէր նէ գատար կէօքիւպ ղլլատէսի իլլէ միւքէտտէրէ օլմուշ իտի իտէտէ , մաշուգընըն կէլիպ կէլմէյէձէկի կէնախիսինէ մէձհուլ օլարագ պէքլէմէքտէ օլուպ . սանտալըն եանաշարըլընը կէօրտիւ իտէ , Ալ

Քայել աղանըն թուղաղը օլտուղընտան պիխա-
 պեր վէ հէր նէ գատար պէյան օլան վազթ-
 տէն եարրմ սաաթ իլէրի իտի իսէտէ , հէր
 հալտէ կէնտիսի իչուն կէլտիյինէ շիւպհէ իթ-
 ժէյերէք օտաարնտան չըգըպ աշաղը ինտի , վէ
 Վրիգորեանըն թէրթիպի իգթիլպարնձա էվին
 իչինտէ քիմնէյի րասթ կէլմէյիպ , վէ պէքճիւ
 նին թարաֆընտան տախի միւմանաաթ կէօր-
 մէտիկինտէն պիչարէ զաթ կէնտի էլի իլէ կէն-
 տիսինի ճէլատէրինին եէտինէ թէպիմ իլէտիւ

Իրանինին էհլի պէօլէճէ կիթտիքտէն սօնղ-
 րա Վրիգորեան կէնտի թանըտրգլարընտան
 հազըր իթտիպի պիք կէնճ ալլէթ կէթիրիպ
 Վարդուկ տուտուենուն օտաարնտա բէհճիրէ-
 նին եանընա մօմ իլէ օթուրթտուրտու :

Խաթուենը մէրտումէ կէնտիսինէ վէրիլէն
 թալիմաթ մուճիպինճէ Մուհիպ պէյին սան-
 տալը կէլտիքտէ էնիպ կիթտիլինի պիլրիլիզ , վէ
 Միքայել աղանըն մէմուլի թամամ չըգարապ
 Սեպուհ կէնտիսի կէլէմէտիկինտէն , վէ հօճա
 Մըթին բէզալիք վալիտէսի Իրանինին էհլինի
 թանըմատրգլարընտան Վրիգորեանըն պահալը
 պու պապտէ տախի եալէր օլարապ , պու ֆէնտ-
 պաղըգ իւչ պուչուգ այ գատար մէյտանէ չըգ-
 մատրգընը պիլլիլիզ :

Պունլարը անլաթտըգտան սօնղըա կէլէլիմ
 Վարդուկ տուտուենուն եէրինէ կէլէն ալ-
 քէթին Իարիտտէ Մուհիպ պէյէ պըքապըղը
 մէքթուպէ :

Իչպու նամէ շու մագսէտ իլէ եաղըմըչ
 ըտը քի , Մուհիպ պէյ կէրի աէօնտիւքտէ Վար-
 դուկ տուտույու արամագտա օլմաարն , վէ
 կէնտի միւրատլէրի իլէրի կիթտին տէյուռ նէ
 վէչհ իլէ Սեպուհու մահպուպէսինտէ տուր
 իթմէլի շիմտի մէքթուպին մէֆումինտէն ան-
 լարըլ :

Նամէի մէգքիուր Իրանինին թարաֆընտան
 եաղըմըչ ըտը , ֆագաթ Վրիգորեանըն էմրի
 վէ լաֆալէրի իլէ :

“ Մուհիպ պէյ .

“ Կանուենը մէճլիս խիլաֆընա պաղը էֆալը
 քէրիէյէ միւթէճատըր օլտուղուենուղ բէք էյի
 մալիւմումըղ օլուպ , պու միսիլու ահվալին
 մէնի պիլէ ֆարղ վէ պախուսուս հուգուգու-
 մըլա րաճի օլտուղուենտան , իճրասընա ղայրէթ
 իլէմէքտէ օլտուղումուղու իխպար իլէ , էկէր-
 քի պուենտան պէօլէ նլէթինիլի թէպտիլ իթ-
 մէյերէք , անըն իճրասընա տէվամ իթմէքտէ
 օլտուղուենուղ թէպէյիլէն իտէր իսէ , ախէր
 տիւրլիւ իճապընա պագաճաղըմըղըն պէյանի ,
 վէ պու ճիհէթ իլէ սիլէ մալիւմ օլան զաթը
 քէպիլը մուխաթարոյս տիւչար իտէճէկինիլին
 իֆատէսի իչուն , իչպու մէքթուպ խասսէթէն
 թարաֆընըլա թէպիլը գըլընմըչ տըր : ”

Մարտիրոս Իրանի ”

.....

Մուհիպ պէյ Ռարիստէն Տէրի Ալիէյէ ավտէթ իտէրի իքի այ գատար օլմուշ : Ահնախի, հօճա Արթին վէ անըն վայրտէսի Վարդուկ տուտունուն ներէտէ օլտուղունու անլամագ իչուն, շունճա ճէհտ ու ղայրէթ իյէմիշէր, հէր սընըֆտան, հէր միլէթտէն վէ հէր սինն տէն օլանլէր իլէ կէօրիւշմիւշէր, տիւրլիւ պէ տիւրլիւ թէպտիւ գըյաֆէթլէր իլէ հէր մահայլէ կիթմիշէր, վէ շունճա ագճէլէր սարֆ իթմիշէր իսէտէ հիչ պիր շէյ մէյտանա չըգմամը, վէհասըլ գաթի իւմիտ հայլէ կիրիֆթար օլմուշար ըտը :

Սէպուհ գահվէ, մէյխանէ վէ սայիր իշրէթ մահայլէրի վէ լօգանտալար, հէր պիրի նի կէղմիշ, զըրա պողը բէք մուհիմ էսրարլէր բէք էտնա քիմսէլէրատէն տույուլաղլիլը տէյու մէմուլ իտէր իտի, Սթանայօլ ճիվարընը թէքմիլ իթտիքտէն սօնդրա, Ղայլթա վէ Պէյօղլու թարաֆընա կէչմիշ, ֆագաթ հիչ պիր շէյ անլայամտըղընտան գարար վէրմիշ իտի էվ վէլա Պօղաղ իչինին Ռումէլի թարաֆընը թէ՛ ճէսսիւս իթմէկէ, պատէհու Անատօլու գըլըսընը :

Կերչի բէք չօգ ախէր էսրարլէրէ աչինա օլմուշ, վէ պիր գաչ ճիլտ թէէլիֆ իտէճէք մատտէլէր թահսիլ իթմիշ իսէտէ, մահպու պէսինէ կէօթիւրէճէք իղի պուլամամը :

Թօգխանէտէն պաշայըպ հէր պիր քէօլիւ պիրէր իքիշէր կիւն էլէմէքտէ օլուպ թա Պէպէյէ տէկին իրիշտի. վէ քէզայլէ օլ քէօլիւ տախի իքի կիւն արայըպ պիր շէյ պուլամատը իսէ, գարար վէրմիշ իտի տահա իլէրի կիթմէյէ :

Աիճէ սաաթ իքիլէ վարմըշ հայլա Պէպէքտէ, էաղմուրու պիր հավա, օլ կիւնիւ Մուհիպ պէյ բէք չօգ տօլաշարըղընտան ղէյատտէսի իլէ էօրուլմուշ, վէ պիր մահայլտէ պիրաղ էօրղունլուգ ալմագ արղուսի իլէ իքի իւչ գահվէյէ կիթտի իսէտէ, ճէմիսինի գաբալը պուլուլգտա, գօլթուգ թապիր օլունան ուֆտագ մէյխանէլէրին պիրի տահա աչըգ օլարագ հէմ էօրղունլուղունու կէչիմէք վէ հէմ տախի էաղմուրտան սիբէր օլմագ իչուն իչէրի կիրտի :

Ահնախի քէօլիւ գըյաֆէթինտէ ֆագաթ էլլէրինին վէ չամաշըրըն պէյաղըղընտան, օլ սընըֆ քիմսէլէրտէն օլմատըղընը տիգգաթը պիր ստէմ չաբըճագ ֆէհմ իտէպիլըր :

Սէպուհ իչէրի կիրտիքտէ մէյխանէնին տէլունինտէ պիր միւշթէրիտէն մատա քիմսէ էօրուտու :

Մէյխանէճի Թէզկեահըն պաշընտա ուս-
 յուգլար : Միւշթերինին էօնիւնտէ պիր աւ-
 չագ հասըր իսկէմէ , իւղէրինտէ պիր եուվար-
 լագ Թախթա սօֆրա բէք չօգտան պերու
 Թէմիղլէնմէմիշ : Սօֆրանըն իւղէրինտէ պիր
 իրիճէ գատէհ րագը տօլու , գատէհին եա-
 նընտա պիր պաշ սարմըսագ վէ եարըմ սիեահ
 իթմէք (էքմէք) :

Պու Թարիֆ իթտիկիմիզ միւշթերինին
 պէլնտէ իքի Թապանչա , Ֆագաթ կիզլիճէ
 սօգուլմուշ , էլնտէ պիր ուֆագ Թիւթիւն
 շուպուղու , իչտիյի Թիւթիւն զայէթլէ ֆե-
 նա , գօգուսուստան տուրուլմաղ :

Մուհիպ պէյ իչէրի կիրէր կիրմէզ միւշթե-
 րի պաշընը չէվերիպ պագտը , վէ պիր քէօյլու
 ատէմ օլտուղուսու կէօրտիւ իսէ , տիգգաթ
 իթմէյիպ պոչատը էքմէյի քէսիպ սարմուսաղը
 գաթըգ իտերէք եէմէկէ :

Մէյխանէճի Սեպուհըն եանընա կէլիպ նէ
 իչմէք իսթէր տէյու սիւալ իթմէկէ սէնատ-
 Թընըն իգթիզասընտան մէճպուր օլտու իսէ-
 տէ , միւշթերիլէրին կիթմէսինի տահա զիյա-
 տէ արղու իտէր օլտուղուսու Թալընտան
 պէյան իտէր իտի , չուն օլ Թագըմ մահալլէ-
 րին կիճէ վագթի չօգ աչըգ գալմասը մէմուս :

Մուհիպ պէյ մէճպուր օլտու պիր գատէհ
 շարապ իսթէմէկէ վէ պիր սիկարէթ եաբըպ
 իչէր իքէն , պիր ախէր ատէմ տահա կէլիպ

էվվէլքի միւշթերինին եանընա կիթտիքտէ
 մէյխանէճի կէօրիւնիւրտէ պիլէրէք բէք չա-
 բըգ կիթմէյէճէքլէրինի վէ ուսուլն մուխալի-
 Ֆի հալտէ պուլուսմամասը իչուն գաբուլարը
 չէվլըտի :

Պու մապէյնտէ Սեպուհ կէնտի մագսէտի-
 նէ իսէ անըն արգասընտան կիթմէկէ նիյէթ
 իթտի իսէտէ , մէրսում միւշթերիլէրին ա-
 ճէպ պիր սէպէպի վա՞ր մը օլ մահալլէ ճէմ
 օլմալէրինին տէյու անլամագ միւրատ իթտի-
 կինտէն պիրազ տահա էյլէնմէյէ գարար վէրտի :
 Եարըմ սաաթ զարֆընտա պու իքի ատէմ
 հայլըճա իչըթ իթտիլէր , լաքին տահա Սե-
 պուհ սէօնպէթլէրինտէն պիր շէյ ֆէհմ իտէ-
 մէմիշ իտի , վէ գալգըպ կիթմէք ֆիքրինտէ
 իքէն , սօն կէլէն պիր տահա գատէհլէրին Թա-
 զէլէնմէսինի էմր իթտի իսէ արգատաչը :

— Լչվլէրիւր արթըգ , վագթ տըր կիթմէլի —
 տէյու ճէվապ իթմէտէ , օլ պիրի իթտի :

— Պիրէր տահա իչէրիզ Սարգօ , պիրազ սօնը-
 րա կիթ , նէ՞ օլաճագ , պու գատար վագըթ
 տըր պէքլէյօրսուսուղ քիմսէ կէլտի մի :

— Եօգ , ալթը այը կէչտի , ին ճին կէօրմէ-
 տիք — տիմէտէ Մուհիպ պէյ պիրազ տահա
 տիգգաթըր արթըրտը , չուն կէնտի մահպու-
 պէսի տախի զայպ օլալը ալթը այը կէչմիշ ի-
 տի , պէօյլէճէ վագթլէրին ուղուս կէլմէսի
 շիւպհէյէ բէք չօգ վէսիլէ վէրտի :

Պու սէօղէրին արասընտա մէխանէճի
Թէքրար եբի բազը կէթիրտի իսէ , Սարգօ
պիրաղ իջմիշ օլմասըլա պու սօն գատէհի
տաթի իչմէյէ իսթէք կէլէրէք :

- Հայտէ պագալմ Ռէթրօ , ճանըն սըգըլ-
մասըն պուհուտա իչէլիմ - տէտի իսէ արգա-
տաշը :

- Իշինէ պագ ատամ - տէյուպ վէ պատէհու :

- Տահա չօք պէքլէյէճէքմիսինիզ - տէյու-
սիւալ իթտի :

- Լօգ , պիր ծնպէշ եիկիրմի կիւն գատար
տահա :

- Օնտան սօնդրա :

- Պէքլէմէյէճէյիզ արթըգ :

- Նի՞չին :

- Սահպուտ իթտիքլէրի գարը գուրթուլա-
ճաղմըշ տէյօրլար :

- Ի՞յլէ իսէ գապահաթը աֆ օլմուշ էօյլէմի :

- Լօգ ա՛ ճանըմ էվատը օլաճաղմըշ :

- Ի՞վատը օլտուգտան սօնդրա նի՞չին պըրա-
գըրօրլար :

- Ի՞յլէ զանն իտէյօրլար քի եաշամաղ էօլիւր
տէյի : Վ էլհասըլ պիլմէմ պիր էյի նէ եաբա-
ճագալընը պէնիմ իլիթտիլիմ տէլմէ չաթմա ,
սօղըուսուհու պանա սէօյլէ՞րլէր մի :

Սուհիպ պէյ՝ պու սէօղէրին կէնտի իւ-
գէրինէ իթտիլի թէէսսիրի սէթր իլէմէք ի-
չուն ճէմի գուվէթինի թէրաքիւմ իսէրէք

տիգգաթ իլէ գուլագ վէրիր իտի :

Իէթրօ սէօհպէթէ տէվամ իտիւպ տէտի :

- Գարը քէյֆսի՞զ մի տիր :

- Տօղըուսու եիւզիւնիւ կէօրտիւլիմ եօգ :

- Նէ՞րէտէ մահպուս տուր պու գարը :

- Լըթըգ չօք սօրայօրսուն , նէրէտէ օլտու-
ղուհու սէօյլէմէք օլմաղ :

- Պէն պիլիրիմ ա՛ , սէն սէօյլէմէզսէն :

- Բի՞մտէն տույտուն :

- Լըգատաշըն Բօջօ սէօյլէտի , գավալը գա-
ըըլը ալթը այ տըր եէրին ալթընա սօգմուշ-
սուհուզ , պարի էյի բարա ալըյօրմուսուհուզ :

- Լյտա պին պէշ եիւզ զուրուշ :

- Իէք չօք բարա : Շունտան պանա կէթիր
պէշ եիւզ զուրուշ էօտիւնճ վէր :

- Պիր բարամ եօգ , հէբսինի մէմլէքէթէ
կէօնտէրտիմ :

- Խալթ իթմէ , սէնին մէմլէքէթտէ պօրճուհ
եօգ , սէնտէ բարա պուլուհուր :

- Լօգտուր տէյօրում , կէչէնիլէրտէ իւչ եիւզ
զուրուշ ալտըն տահա կէթիրէճէքին :

- Նէ՞ օլուր , սէնտէ իամընա բարա սայմա-
տընա , թաշ աթըբտա գօլընմու եօրուլու-
յօր , այտա պին պէշ եիւզ զուրուշ ալըյօրսուն :

- Նէ՞ պիլտին էօյլէ օլտուղուհու , գարընըն
պիր սէվտիլի վար ըմըշ , լէվին լէվին արար ը-
մըշ , էկէր տույսա գարը նէրէտէ օլտուղու-
հու իքիմիղնտէ էօմրիւ թէհլիքէտէ , սէն օ-

նուն օրասընը պիլլցօ՞րմնստուն :

— Վազ կէչ, ատամ սէնտէ, պու ախշամ՝
շու պէշ եիւղիւ սէն էլպէթտէ պանա վէր-
մէլիսին, բէք լաղըմըմ վար :

— Պիր բարա վէրէմէմ Ռէթրօ :

Պու սէօզլէր իլէ պիրազ մարազա պէօյիւ-
մէքոտէ օլարագ, օլ մապէյնտէ մէյխանէնին
եանընտան գարաղօլ կէչէր օլմասը իլէ մարա-
զայը իշիթտիքտէ, վէ մէյխանէնին տերունին
տէ պիրազ ըջք կէօրիւնտիւյիւնտէն կէլիպ
գաբույու վուրտու, վէ մարազայը քէսիպ վէ
ըջըը սէօնտիւրմէյի էմը իլլէմէտէ, Սուհիպ
պէյ իչտիի շարապըն բարասընը վէրիպ տըշա-
րը չըգար :

Սապէյնի պիր չարեէք գատար կէչէր կէչ
մէզ վասֆը կիւղար իտէն գարաղօլ Սեպուհ
իլլէ մէյխանէյէ կէլիպ Սարգօյու թուլթուպ
գարաղօլխանէյէ կէօթիւրտիւ :

Պերիտէ Սուհիպ պէյ Ռէթրօ իլլէ եալընըզ
գալտըգտա տէտի :

— Օղլում սէն արգատաշընտան պէշ եիւղ
ղուրուշ թանղըը էօտիւնճիւ իսթէտին վէր-
մէտի :

— Լյիքի գուլաղընըլա իշիթտին պագ նէ ֆե-
նա ատամ :

— Պէն սանա պէշ եիւղ զուրուշ տէյիլ պէշ
պին զուրուշ վէրիթիմ, սահիհ պիլիթիթին մահ-
պուս օլան գատընըն նէրէտէ օլտուղունու :

Սուհիպ պէյ գօլայըղըլա Ռէթրօյա պու
ազճէյի վատ իլլէտի, զիրա հէման հիչ շիւպ-
հէսի գալմամըշ կիպի իտի, մահպուս օլան
կէնտի մահպուպէսի օլտուղունա :

Ֆագաթ Ռէթրօ պիր քէօյիւ բիմնէտէ պու
գատար ազճէ մէվճուտ օլաճաղընա շիւպհէ
խտէրէք, վէ էմիլիէթսիլիլիլին ըզհար իլլէ Սե-
պուհա տիգգաթըլճա նազար իտիւպ տէտի :

— Վալիպա սէն գարընըն սէվտիլիլին ատամը
օլմալընըն ամմա, եերինի կէօսթէրտիքտէն
սօնղրա պանա պիր բիւլահ կէչիթմէյէսին :

— Սէն պէնիմ գըլաֆէթիմէ պագմա օղլում,
պէն թէպտիլ գըլըզա կիրմիլիմ :

Պու տէֆա Ռէթրօ հալ ու քէյֆիլիթի
պիր էյիճէ ֆէհմ իլլէ ճէվապ իթտի :

— Ռէք էյի պիլիթիմ էֆէնտիմ, ճինիվիլ մա-
ղարալարընըն (*) պիրինտէ զավալըլը հապս
իթմիշ տիրէր :

— Լյէր շիմտի պէնիմ իլլէ պարապար կէլիպ
մահալիլի կէօսթէրիթ իտէն, վէ գուրթարմայա
եարարմ իտէր իտէն կիւնտէլիլի չըգարըրսըն,
զիրա վատ իթտիլիմ բարա եանըմտա հաղըր
տըր :

(*) Օգույան տօթլարըմըն պաղըլէրինին պէլրի մալու մու
տէյիլ տիր տէյու մէմուլ իտէրէք պիտիլիլիլի քի Պօյաղ իլլինտէ
Պէպէք քէօյիլիլին տաղարընտա զէմին ալթընտու պօշ մահալ-
իլի վար տըր վէ պուսըլը ճինիվիլ վալթընտան գալմա տըր
տիրէր կէօյա պիր գալալտան օլ պիր գալալտա կիտէճէք էօլ
ալլըմըլ վէ քիմի տէ սու էօլարըլըլը տէր :

— Կէլերիմ էֆէնտիմ ֆապաթ սիլահարզ օլ մազ, զիրա պէքլէյէնլէր իքի քիչի տիր, պիրի նի եէրինէ կէօնտերտին օնու բէք էյի աղնա տըմ, հէմ բէք էյի էթտին պէշ' եիւզ զու բուշու պէնտէն սագընտը. լաքին օ պիր պէքլէյէն օնտա աըր հէմ սիլահը աըր :

— Պէնտէ սիլահ վար — տէյերէք Մուհիպ պէյ ճէպլէրինտէն իքի բէվօլլէր թապանչասը չը գարտը :

— Իշլէ իսէ օպիր պէքլէյէն ստամըն էլլէրինի վէ այագլարընը պաղլամագ իչին սասան պիր իբէ միւհթամընը վար օնունտա, պիրտիք պագգալ վար, աչտըրըր ալըրըզ :

Մուհիպ պէյ կէնտի եարտըմճբար իրէ կիտիպ պիչարէ Վարդուկ տուտույու գուրթարըպ, իսկէլտէ պէքլէյէն գայըզա պիրիքտէ պինիպ, վէ թախսիս օլունմուշ մահալլէ վասըլ օլանա աէկին հէման շէֆապ աթմայա պաշլամըլ ըտը :

Վարդուկ տուտու տիւշմէնլէրինէն եէ տինտէն իսէլաս օլմուշ, Իւսկիւտար ճիվարըն տա թէնհա պիր մահալլէտէ էվին պիրինտէ սաքին օլմագտա :

Պու էսրարէ ետընըլ Մուհիպ պէյ, հօճա Արդին, վէ անըն վալիտէսի աչինա իտիլէր :

Լաքին թարիֆէ հաճէթ տէյիլ Սեպուհըն մահպու պէսինին սէրինտէն կէչէն շունճա ֆէլտքէթ, պիչարէյի նէ հալէ կիրիֆթար իլլէ միշ իտի :

Իվլէլլա Մուհիպ պէյէ ետընըն էօնիւնտէ վուգու պուլան գաղայը կէօրտիւքտէ գալ պինտէ տույտու զու քէտէր :

Սանիէն սանտալա կիրտիլի անտէ կէնտի էլի իլէ կէնտինի տիւշմէնլէրինէ թէպիմ իթ տինինի ֆէհմ իլլէտիկի տաքըգա պուլունտու զու հալին միւշքիլլէթի կէնտինէ իթտիլի թէէսսիր, վէ պուշլարտան մատա ալթը այ գտատար կիւնէչին ըջղընտան մահրում զէ մին ալթընտա բութուպէթտէն (նէմլէք) հասըլ օլան մագարրաթ պուշլարըն ճէ միտի օլ նաղիք վիճուտինի թէքմիլէն խարապ իլլէմիշ իտիլէր, վէ օլ կիւնէ աէկին վիճուտինին թահամիւլ

խլէմէսինն սէպէպի, Թապիրաթըն շունճա
 Թաածճիւպէ շայան Ետրարէրինաէն պիրիսի
 Խաի. Եանի պիր զէննէնին Էնայր համլինաէ-
 ճէմի Էմրազըն մուադգաթէն Թէրքի. Ֆագաթ
 պու հիքմէթ հէր նէ գատար վագթինէ տէ-
 կին Վարդուկ տուտուլու մուհաֆըղէ իլէ-
 յիպ, Հագգ Թաալա պիր գըզ չոճուգ կէնաի-
 սինէ Իհասն իլէտի իսէտէ, Եաթաղա կիրալի
 զէման պիր տախի գալգաճաղընա իւմիտի Եօ-
 ղուտու, վէ կիւնլէր կէչաիքճէ պիչարէ կէնաի
 հագըգաթը հալնի ֆէհմ իթմէքտէ իաի:

Պիր սապահ Իրանինն Էհլի Մուհիպ պէյի
 Թա Եանընա չաղըրըպ սոն իրատէթինի պէյան
 իթմէկէ միւրատ իլէտի, զիրա կէճէյի բէք
 Ֆէնա հալտէ կէչիւմիշ օլսարագ Թէքմիլէն գա-
 Թի իւմիտ հալէ աիւչար օլմուշ իաի:

Վարդուկ տուտու Մուհիպ պէյին Էլինի
 Թութուպ պաշտար տիմէկէ:

«Մեպուհ, կերչի պէնի պու հալէ կէթի-
 «րէնլէր, Եանի Էճէլէ Թէսլիմ իտէնլէր պէ-
 «նիմ աիւշմէնլէրիմ իսէտէ, Հագգ Թաալա
 «անլէրին Թագսիրաթընը աֆվ իլէյէ, նա-
 «սըլ քի պէն գալպիմտէ Թէքմիլէն աֆվ ի-
 «տէյօր իսէմ, Թէճէլլիմ պէօլէ իմիշ նէ՞ չա-
 «րէ. . . բէք աղ վագթ իգպալ րու նումա
 «խլէտիքտէն սոնղրա, պիւսպիւթիւն զայպ
 «օլմասը վէ կէնճ չաղըմտա գապրէ (մէզար)
 «առիսիլ օլմամ անլըմըն Եաղսըր ըմըշ, լսքին

«հէր նէ գատար տիւշմէնլէրիմ պէնի սէֆիլ
 «խլէտիլէր իսէ, պարի Հագգ Թաալանըն պիւ-
 «ղէ սրասը իլէտիլի մա՛տումու մուհաֆըղէ
 «խաիւպ գուրթարալըմ, զիրա սիղէտէ բէք
 «էյի մալիւմ տուր անլէրին միւրատը նէ օլ-
 «տուղու. . . պու սէպէպտէն անը սիղէ
 «Թէսլիմ իտէրիմ, վէ Եալընըզ սիզ սինիզ
 «պէնիմ վէֆաթըմտան սոնղրա անը հէր վէշ
 «իլէ հըֆը իտէճէք քիմմէ:

«Գօրգարըմ քի հէր նէ գատար էյի վիւ-
 «գայէ իթմէնիզ պու Թարաֆլարտա իգամէթ
 «իւղլէ օլտուգճա տիւշմէնլէրիմիզ պիր կիւն
 «օլուպ անը էլտէ իտէրլէր տէյու, Ֆագաթ
 «ախէր պիր մահալէ կէօթիւրաիւլիւնիւզտէ
 «տահա զիյատէ Էմին հալտէ գալսճաղը շիւպ-
 «հէսիզ տիր, վէ չունքի պէն Մուսիյատա
 «պէօլիւմիւշ օլտուղումտան չոճուղու ալըպ
 «օլ լթարաֆա կիթմէնիղէ րէճա իտէրիմ: Լ-
 «յի տուսթլարա մալիք օլտուղումտան անլէրին
 «սիղէ չօգ մուավէնէթլէրի տօգուհապիլիւր, վէ
 «էկէր հօճա Վրթինն վալիտէսի իսթէք ի-
 «տէր իսէ պիրլիքտէ կիթմէսինի բէք արզու-
 «իտէրիմ, զիրա կէօլիւյօրում բէք էյի պիր
 «խաթուհ, վէ պիլմէմ նիչին կէնտիսինէ զի-
 «յատէսի իլէ գալպիմտէ Եագընլիէթ տույա-
 «յօրում, Էկէր իսթէրաէնիզ, Մուհիպ պէյ:
 «չաղըրըն կէնտիսինէ սիւալ իտէլիմ»:

Մուհիպ պէյ մաշուգէ սինին միւրատը իւզ-

րէ հօճա Արթինին վախտեսինի չաղըրմատա ,
օլ տախի չօճուղըլա պիրլիքտէ իչէրի կիրիպ
եաթաղըն եանընա կէլտի իսէ Ալարդուկ տու-
տու տէտի :

“ Միզն թանըլալը կէրչի բէք աղ զէման օլ
“ տու իսէտէ , սիզէ օլան մուհապպէթիմ վէ
“ էմնիյէթիմ բէք չօք տուր , վէ պու էմնիյէ-
“ թիմի իսպաթ իլէմէք իչուն էկէր գարը
“ կէլմէղ իսէնիզ , պէն վէֆաթ իթտիքտէն
“ սօնղրա գրղըմա վախտէլիք իտիւպ , վէ տախ
“ մա պիրլիքտէ օլմանրղը արղու իտէրիմ :

“ Միզտէն հիչ պիր էսրարըմ եօգտուր .
“ պիլէսինիզ գրղըմըն բէտէրի բուհիմ կիպի
“ սէվաթիմ Մեպուհ տուր , վէ շիմոխէ գա-
“ ար կէնտիսինտէն պաշգասընը սէվմէմիչիմ
“ տիր , կէրչի մուհապպէթիմիղըն մէյվէսի օ-
“ լան զաթը կէնտիտինէ թէսլիմ իթտիկիմտէ
“ հիչ պիր վէսլէսէմ գալմաղ իսէտէ , սիզ
“ տախի վալիտէլիք իտէճէկինիղէ իրշաա օլ-
“ տուղումա , թէրքի տիւնեա իթտիլիմ զէ-
“ ման պիր գաթ տախի գալպիմ բահաթ կի-
“ տէճէյիմ շիւպհէսիզ տիր ” :

Հօճա Արթինին վախտեսինէ պու սէօղէր
զայէթ թէէտտիր իտիւպ , իբանինին էհլինին
րէճասընը գապուլ իթտիքտէ Ալարդուկ տու-
տու բէլամէ տէվամ իյէտի :

“ Պէն վախտէմի թանըմամըլըմ , գրղըմ
“ տախի պէնիմ կիպի վախտեսինի թանըմայա-

“ ճագ , լաքին պիր ուֆագ թէսէլլիմ վարըտը
“ Մէրկէյ Բէթրօվիչ էվաաը կիպի պէնի գա-
“ պուլ իթտիլի վագթ պօյնումա զինճիր իլէ
“ ասըլը վախտէմին թասլիբի վարըմըլ , թա
“ պու կիւնէ գատար սագլամըլըմ , պէն տա-
“ իի կէնտի թասլիբիմի պիրլիքտէ գօյուպ
“ գրղըմըն պօյնունա ասմայը արղու իտէրիմ ”
տէյէրէք , իբանինին էհլի անասընըն թասլիբի-
նի չըգարմատա , հօճա Արթինին վախտեսի ա-
նը կէօրիւր կէօրմէզ :

“ Ա՛հ գրղըմ , սէնի երկիրի իւչ սէնէտէն
սօնղրա պուլտուլմ ” տէյէրէք Ալարդուկ տու-
տունուն եանագլէրինտէն բուս իտէր իտի :

Իբանինին էհլի հօճա Արթինին հէմչիրէսի
իտի . չօճուգ չաղընտան պէբու նասըլ օլուպ
Բուսիատա պուլլունտուղունու պիրաղ սօնղրա
նագլ իտէճէյիզ : Ալէլլիմ շիմոի հալը հաղրէ :
Ալարդուկ տուտու վախտեսինին էլինտէն
թուլթամըլ պու սէօղէրի տէր իտի :

“ Ա՛ֆվ իյէ պանա վախտէմ պու թարա-
“ ֆա կէլլիտէն պէրի սէնի արօյըպ պուլմա-
“ ղա պէլքի ղայրէթտէ գուտուր իթտիմ իսէ ,
“ լաքին սահիհ պիլմիլ օլքի հիչ իւմիտիմ եօ-
“ ղուտու , պիր գաշ քիլլէ սօրտուլմ քիմնէ
“ պիր ճէվապ վիրէմէտի , թագտիս էյէ պէնի
“ զիրա տույայօրուլմ աղ վագթտան Հագգ
“ թաարանըն տիվանընա չըգաճաղըմը , լաքին
“ գրղըմըն հագգընտա շիմոի գալպիմ թէք :

« միլէն րահաթ օլտու , սանա վէ բէտէրինէ
 « թէսիմ էտիպ կիտէյօրոււմ , պէն էօմրիւմիւ
 « սէֆալէթ իլէ կէչիւրտիմ , պարի սիզ գըզմը
 « մու թլու իլէյին » :

Պու մասպէյնտէ հօճա Արթին տախի կէլ
 միշ օլարագ , Վարդուկ տուտու Ֆամիլէասը
 իլէ այրը այրը վէտալաշտըգտան սօնդրա , պա
 շքնը Սեպուհուն կէօքսիւնէ տայատըպ պիր
 նազիք կիւլ իքէն սօլտու

ՍՕՆ ՔԵԼԱՄ

Վարդուկ տուտու միւթէպէր պիր Ֆամիլ
 էատան օլուպ , Ռետէրի Յովհաննէս Պահրի
 էան մախլասը իլէ թանըլմը ըտը :

Սէրսոււմ Յովհաննէսին իքի էվլատը վար
 ըտը , պիրի էրքէք տիկէրի գըզ : Պիրինին իսմի
 Արթին վէ օլպիրինին իսմի Վարդուկ , Արթին
 հէմչիրէսինտէն օն էաշ գատար պէօլէք իտի :

Պիր կիւն սօն պահար էսնասընտա քէօյ
 տէն ինմէք իչին խըզմէթճի գարը էալընըզ
 Վարդուկ իլէ պիրլէքտէ գայըղըլա ինէր իքէն ,
 զիրա Պահրիէանըն էհլի Վէրօնիքա տուտու
 քէֆսիզ օլտուղունտան պիր գաչ կիւն էվ
 վէլ ինմիշ իտի , էօլտա բէք ֆէնա պիր ֆուր
 թունա թութուպ պաթմա քէրթէլէրինտէ
 պիր կէմիտէն էարտըմ կէօնտէրիպ էալընըզ
 չօճուղու գուրթարա պիլտիլէր . խըզմէթճի
 գարը վէ գայըգճըլար թէլէֆ օլուպ կիթսիլէր :

Չօճուղու գուրթարան կէմի Քէֆէյէ կի
 տէր օլմասըլըլա ագրուպասընը արամաղէ Քաբ
 տանըն վագթի էօք վէ պէլքի տէ պիրազ
 գայատըղըղընտան ալըպ տօղըու մահալը մէզ
 քիուրէ վասըլ օլտու :

Վարդուկ տուտու օլ վագթ տահա իւչ

եաշընտա հալի իլէ պիր շէյտէն խասպերի օլա-
մազ, եալընըզ խամնի պիլիք :

Գաբտանը մերգուժ Բէֆէյէ իրիշտիքտե
հալ ու քէյֆիյէթի պէյան իլէ օրատա միլլէթ-
տէն խայրը սահիպի վէ գէնկին Աերկէյ Բէթ-
րօլլէ Վարգուհու գապուլ իլէտի :

Տէրի Ալլէյէ պիր գաչ տէֆա պու քէյ-
ֆիյէթ եաղըտը իտի իսէտէ, օլ վագթլէր
Տէվէթէյն պէյնիտէ Բօսթալար բէք մուն-
թաղամ օլմայրպ պիր ճէվսպ ալընամատը իտի :

Աերկէյ Բէթրօլլէ չօճուղուն բէտէրի վէ
վալիտէսի պուլունաճաղընա իւմիտի գաթ իթ-
տիքտէ, կէնաիինն էվատը օլմատըղընտան մէմ-
նունիյէթ իլէ Վարգուհու գըղը եէրինէ գա-
պուլ իթմիշ իտի :

Պէրիտէ Էնօլհաննէս Պահրիեան գըղընը
բէք չօգ արաթտըրտը իտի իսէտէ, պուլամա-
տը իտի, վէ իւչ պէշ այտան սօնղրա վէֆաթը
իւսթէ կէլիպ պիւսպիւթիւն պու քէյֆիյէթ
ուլուտուլտու :

Աերսուժ Աերկէյ Բէթրօլլէյին տաիմա իւ-
գամէթի մահալլի Գարատու պաղար օլուպ .
հայը գէման օրատա գալըրգտան սօնղրա,
Վարգուհա թէրպիէ վէրմէք վագթի կէլաի
իսէ, ալըպ Բէթրօլլէրպուրհա կիթտի, վէ Վար-
գուհ տուտու կէնտի միւրատը իլէ Տէրի Ա-
լլէյէ կէլէնէ տէկին օրատէ գալմըշ ըտը :

Վարգուհ տուտունսն Աթանպօլա կէլմէ-

սի, հէմ վաթանընը կէօրմէք, հէմ միւմքին
իսէ ագրապատընը պուլմագ, վէ հէմ տախի
գըսմէթի չգար իսէ էվէնմէք նիյէթի իլէ ի-
տի : Վէլիր կէլմէզ թէզլիճի վուգու պուլ-
տուղունտէն վէ սօնղրա սէրինտէն կէչէն ֆէ-
լաքէթլէր իլէ բէտէրինի վէ վալիտէսինի պուլ-
մաղա զայրէթ իթտի իսէտէ, բէք տիգգաթլը
արամաղա վագթի օլամայրպ, վէ պուլնտան
մատա իւմիտսիզ ճէվսպլէր ալարագ էսէֆ ի-
լէ վաղ կէլմէյէ մէճպուր օլմուշ ուտու :

Իրանիինն էհլինին վէֆաթընտան սօնղրա,
Սուհիպ պէյին հալինի վէ բէտէրինի թարիֆ
իթմէք միւմքին տէլիլ : Հայը գէման չիֆթ-
լէքտէքի բէօշքիւն տէրուլնիտէ եաբա եալը-
նըզ գալըպ, լէյլ ու նիհար կէօղիւնէ ույգու-
կիրմէտիքտէն մատա տէօրտիւլիւ աճը կէօզ
եաշլէրի պիչարէ տէլիգանըյը մէրհամէթէ
շայան պիր հալէ կիրմիշ իտիլէր :

Վէրօնիքա տուտու գըղընը զայպ իթտիք-
տէն սօնղրա ագընա բէրիշանըգ կէթիրմիշ
օլմատըլա, չօճուղու վիգայէ իթմէք եալընըզ
հօճա Արթիինէ գալմըշ ըտը :

Պաւ մապէյնտէ Իրանի իլէ Գրիգորեան պիր
գաչ տէֆա չօճուղու չալմագ միւրատընտէ օլ-
տուգլարընտան, Սեպուհ մահպուպէսինին
վասիյէթինի իճրա իթմէք իչուն չօճուղու,
Վէրօնիքա տուտույու, հէր նէ գատար տի-
վանէ իտի իսէտէ, վէ չօճուղուն խտարէսի ի-

չուն տիկեր թանրորը պիր գարը Տիրուհի
 ապլայը վէ ախեր պիր խրզմէթքեար տահա
 ալույ Գարասու պաղարա կիթտի, պիր գաչ
 այ Վարդուկ տուտունուն չոճուգլուգ վապ-
 թինի կէջիրտլյի մահալէրի կէօրմէք իչուն :
 Այքին օրատա տախի բահամ օլմայաճագլարը-
 նը տույմուշ օլտուգլարընտան, Մուհիպ պէյ
 չօգ էյլէնմէյիպ, Բէթրսպուրկա կիթմիշ խտի,
 Ալէքսանար Անտրէիչ Աիմօնօֆ իլէ կէօրիւ-
 շիւպ հալ ու քէյֆիէթի իֆատէ իլէյիպ, է-
 կեր միւմքին խտէ Սերկէյ Բէթրօվլիչն վասիէ-
 թի իւզրէ չոճուղուն միրասխօր օլմասընը մաթ-
 լուպ իթմէք, վէ անը Բէթրսպուրկա կէ-
 թիրթմէք իչուն :

Պու նագլիյէթին պաշլանկըճընտա կէօր-
 տիւք Իրանի վէ Գրիգորեանըն Գարասու պա-
 զարա ատէմ կէօնտէրտիքլէրինի, Ֆագամթ
 միւրատլէրինին իճրասը օլմասըղընը վէ չոճու-
 զուլա Տիրուհի ապլանըն Բէթրսպուրկա
 կիթտիքլէրինի :

Սօնդրատան արորղըմը խապէրլէր իւզրէ
 մերսումլէր սաղիմէն շէհրի մէղքիուրէ վասրլ
 օլմուլէր, վէ Ալէքսանար Անտրէիչ Աիմօնօֆ
 չոճուղու միրասխօր իտիւպ, Մուհիպ պէյի
 անըն բէտէրի թանըմը օլմասը իլէ, Իրանի
 իլէ Գրիգորեան Օն ՊԻՐ ՄԻԼԻՕՆ քարսօվանց-
 տան մահրում գալորլար, էալընը իթտիք-
 լէրի Ֆէնալդլէր կէնտի էանլարընա քէսը

գալարապ
 Մէսմուլիմիղէ կէօրէ Մուհիպ պէյ պաղը
 Բարիսէ կիտիպ վէ սօնդրա էինէ Բէթրս-
 պուրկա տէօնէր իմիշ, Ֆագամթ Վարդուկ
 տուտույու հիչ պիր վագթ Ֆիքրինտէն չոգար-
 մամըլ :

Վէրօնիքա տուտու Գարասու պաղար խաս-
 թէթանէսինտէ պիր սէնէտէն սօնդրա վէ Ֆաթ
 իթմիշ :

Չօճա Արթին Մուհիպ պէյին չիֆթլիին-
 տէ մերսումէ թէշէքքիւրլէր իտէրէք թասպ-
 յիւշտէ իմիշ :

Օլկա Իվանօֆու էվէնմիշ :

ԽԻԹԱՄ

28

30

1246

9 U. P.

No. 11337